

V Bruseli 4. 6. 2025
SWD(2025) 225 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o krajine na rok 2025 – Slovensko

Sprievodný dokument

k odporúčaniu na ODPORÚČANIE RADY

**k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti
Slovenska**

{COM(2025) 225 final}

Európska
komisia

Slovensko

2025 Správa o krajine

HOSPODÁRSKY ROZVOJ A KLÚČOVÉ POLITICKÉ VÝZVY

Vyhliadky rastu sú neisté a konkurencieschopnosť sa zhoršuje

Hospodársky rast v roku 2024 dosiahol 2,1 %, ale vyhliadky sú naďalej neisté.

Pomerne silný hospodársky rast v roku 2024 podnecovala celý rok najmä spotreba domácností a obyvateľstva. Očakávanie zvýšenia daní v roku 2025 podporili súkromnú spotrebu v poslednom štvrtroku 2024. Investície sa naopak v treťom aj štvrtom štvrtroku 2024 znížili po výraznej expanzii v roku 2023, ktorá bola spôsobená najmä najvyšším čerpaním prostriedkov EÚ. Mierny obchodný prebytok podporil pokračovanie rastu v roku 2024, no geopolitické napätie bude pravdepodobne brániť jeho udržateľnosti. Vývoz sa zotavil a prispel k zníženiu pretrvávajúceho deficitu bežného účtu Slovenska, ale inflačné tlaky a vysoký deficit verejných financií stále predstavujú riziko pre udržateľnosť zahraničnej pozície ⁽¹⁾. Očakáva sa, že rast HDP dosiahne úroveň 1,5 % v roku 2025 a 1,4 % v roku 2026, keďže obchodné napätie znižuje vývoznú aktivitu, obmedzuje globálny dopyt a zvyšuje neistotu. Inflácia v roku 2024 klesla na 3,2 %, ale očakáva sa, že v roku 2025 vzrastie na 4,0 % v dôsledku zavedenia vyšších daní. Hospodársky výhľad zostáva veľmi neistý vzhľadom na možné vonkajšie otrasy vrátane ďalšieho obchodného napätia vyvolaného clami zavedenými Spojenými štátmi.

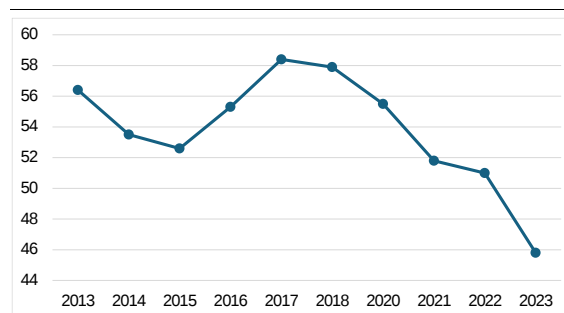
Malé, otvorené a vysoko industrializované hospodárstvo Slovenska čelí čoraz väčším výzvam v oblasti konkurencieschopnosti.

Konkurencieschopnosť krajiny oslabuje nízky rast produktivity práce, ktorý sa v roku 2022 znížil a v rokoch 2023 a 2024 sa mierne zvýšil.

⁽¹⁾ Zahraničná pozícia sa týka finančnej a obchodnej bilancie krajiny so zvyškom sveta vrátane vývozu, dovozu, dlhu a investícií.

Oživenie produktivity práce neudržalo tempo s rastom jednotkových nákladov práce. Veľký rozdiel v inováciách oproti ostatným krajinám EÚ, ktorý sa v posledných rokoch ešte prehĺbil (pozri prílohu 3), a výrazný pokles prílevu priamych zahraničných investícií (PZI) (pozri graf 1.1) spoločne s trvalým nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily ďalej oslabili celkovú konkurenčnú pozíciu Slovenska.

Graf 1.1: Stav PZI (% HDP) na Slovensku

Zdroj: Eurostat

Trh práce je napätý a vyznačuje sa nedostatkom pracovnej sily a nesúladosť medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami

Trh práce na Slovensku je pri silnom dopyte naďalej napätý.

Miera zamestnanosti zostala v roku 2024 nad priemerom EÚ (78 % oproti 75,9 %) a miera nezamestnanosti dosiahla v treťom štvrtroku 2024 historické minimum (5,1 %, priemer EÚ: 5,7 %). Trh práce na Slovensku je však veľmi napätý a vyznačuje sa nedostatkom pracovníkov, najmä v oblasti zdravotníctva a vzdelávania, a nesúladosť medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. K tomu sa pridáva starnutie obyvateľstva, ktoré oslabuje rastový potenciál Slovenska a produktivitu práce. Okrem toho sú na trhu práce nedostatočne zastúpené rôzne skupiny, najmä ženy a Rómovia, čo brzdí rast produkcie

(pozri prílohu 10). -Rozsiahle regionálne rozdiely v sociálno-ekonomickom rozvoji, ktoré súvisia napríklad s demografiou a dostupnosťou základných služieb a pracovných miest, ešte viac prispievajú k nerovnomernému hospodárskemu rozvoju v celej krajine.

Mzdy rástli rýchlejšie ako inflácia, ktorá však zostáva vysoká. Po poklese v rokoch 2022 a 2023 sa reálne mzdy v roku 2024 zvýšili o 3,8 % a v roku 2025 sa predpokladá ich nárast o 0,9 %. Je to dôsledok očakávanej vyššej budúcej inflácie, ktorá obmedzí rast reálnych miezd ⁽²⁾. Napriek zvyšovaniu miezd v dôsledku rastúcej inflácie, ktoré viedlo k výraznému rastu jednotkových nákladov práce o 5,0 %, tento trend nevedol k primeranému zvýšeniu produktivity práce, ktorá zaznamenala len mierny rast o 2,2 %. K výraznému poklesu reálneho disponibilného príjmu domácností prispela aj strata kúpnej sily, ktorú domácnosti zaznamenali v rokoch 2021 až 2023. Zatiaľ čo mzdy sa zvyšovali, aby kompenzovali zvyšovanie inflácie, v dôsledku čoho stúpali náklady na prácu, rast produktivity práce sa znižoval.

Štrukturálne nedostatky zhoršujú konkurencieschopnosť a produktivitu Slovenska

Slovensko čelí štrukturálnym výzvam, ktoré oslabujú jeho rast produktivity a rastový potenciál. Nepredvídateľné regulačné prostredie, administratívna záťaž a roztrieštená štruktúra riadenia výrazne ovplyvňujú schopnosť Slovenska účinne realizovať investičné projekty. To bráni najmä inováciám a diverzifikácii slovenského hospodárstva, keďže investície sa v súčasnosti sústreďujú do vysoko industrializovaných výrobných odvetví, najmä automobilového priemyslu. Sú potrebné štrukturálne reformy, ktoré pomôžu zlepšiť podnikateľské prostredie a naštartujú inovácie a diverzifikáciu, najmä

v oblasti verejnej správy, zelenej energie, trhu práce a vzdelávania, daňovej správy, výskumu a vývoja, inovácií a zdravotníctva. Inovatívne podniky majú takisto nedostatočný prístup k financovaniu v dôsledku nedostatočne rozvinutých kapitálových trhov (pozri oddiel 2 a prílohu 5). V snahe podporiť prechod Slovenska na moderné hospodárstvo je zároveň potrebné kriticky prehodnotiť súčasný model rastu, ktorý je do veľkej miery závislý od lacnej pracovnej sily a koncentrácie rastu produktivity vo výrobnom sektore, ktorý je z veľkej časti vlastnený zahraničnými investormi.

Slovensko je naďalej zraniteľné v súvislosti s konkurencieschopnosťou, zahraničnou pozíciou, trhom s bývaním a s dlhom domácností. Začiatkom tohto roka sa uskutočnilo hĺbkové preskúmanie v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe ⁽³⁾. Z analýzy vyplynulo, že hoci sa rozdiel v inflácii oproti priemeru eurozóny znížil, zostáva výrazný a ovplyvňuje konkurencieschopnosť. V roku 2024 sa deficit bežného účtu o niečo zhoršil a veľké deficity verejných financií naďalej predstavujú riziko pre vonkajšiu udržateľnosť, ako aj pre fiškálnu udržateľnosť a predpokladá sa, že deficit bežného účtu sa opäť mierne zvýši. Navyše po dvoch desaťročiach silného rastu dlhu domácností vyššie úrokové sadzby v posledných dvoch rokoch utlmili dopyt po hypotékach. Očakáva sa, že dopyt sa po uvoľnení menovej politiky oživí. Pokrok v politike zameranej na riešenie týchto problémov bol obmedzený.

Daňový systém musí byť spravodlivejší a efektívnejší

V súčasnom daňovom mixe sa v dostatočnej miere nevyužíva zdaňovanie majetku a environmentálne zdaňovanie a ľudia s nižšími príjmami čelia pomerne vysokému daňovo-odvodovému zaťaženiu ⁽⁴⁾. V súčasnom systéme zdaňovania majetku sa

⁽²⁾ Očakáva sa, že nominálne mzdy sa v roku 2025 zvýšia o 5,7 %.

⁽³⁾ Hĺbkové preskúmanie týkajúce sa Slovenska, uverejnené 13. mája 2025, SWD(2025) 125 final.

⁽⁴⁾ Daňovo-odvodové zaťaženie je definované ako pomer medzi výškou daní zaplatených priemerným jedným

nehnuteľnosti zdaňujú na základe ich výmery, a nie trhovej hodnoty. Tento systém nezachytáva rastúce hodnoty nehnuteľností a neúmerne zvýhodňuje vlastníkov nehnuteľností s vysokou hodnotou. Začlenením hodnotových aspektov, ktoré zohľadňujú hodnotu pozemkov, do mechanizmu výpočtu dane by sa zlepšil výber príjmov a viedlo by to k efektívnejšiemu daňovému mixu. Existuje takisto priestor na rozšírenie použitia nedostatočne využívaných nástrojov environmentálneho zdaňovania, ako sú dane za zneškodňovanie odpadu a dane z dopravy (pozri prílohu 2). Okrem toho je daňovo-odvodové zaťaženie nepomerne vyššie v prípade osôb s nižšími príjmami ako v prípade osôb s vyššími príjmami, a to najmä v dôsledku obmedzenej progresivity dane z príjmov fyzických osôb a príspevkov na sociálne zabezpečenie. Úprava zdaňovania práce s cieľom znížiť zdanenie príjmov z práce pre domácnosti s nižšími príjmami by mohla pomôcť znížiť ich daňovo-odvodové zaťaženie a uľahčiť účasť na trhu práce.

Fiškálnou stratégiou Slovenska sa musí podporovať rast a zároveň zabezpečiť udržateľnosť

Napriek rozsiahlemu konsolidačnému balíku, ktorý oznámila vláda, budú potrebné ďalšie opatrenia na odstránenie nadmerného rozpočtového deficitu a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti. Konsolidačný balík, schválený v roku 2024, sa doteraz do veľkej miery zameriaval na zvýšenie dane z pridanej hodnoty (DPH), dane z príjmov právnických osôb a dane z finančných transakcií. Tieto zvýšenia predstavujú riziko zaťaženia spotreby a zníženia motivácie investovať. Vyššie dane navyše môžu mať inflačný účinok a viesť k ďalšiemu zhoršeniu konkurencieschopnosti. Nedávnou reformou DPH sa zvyšuje zložitosť daňového systému na Slovensku, keďže okrem zvýšenia základnej sadzby z 20 % na 23 % sa uplatňuje aj sadzba 19 % (na potraviny

a dodávky elektriny) a sadzba 5 % (na základné potraviny, lieky, knihy a ďalšie vybrané výrobky a služby). Reforma má aj progresívne distribučné účinky, keďže domácnosti s nižšími príjmami majú väčší prospech zo znížených sadzieb na základný tovar ⁽⁵⁾. Zvýšená daň z príjmov právnických osôb pre spoločnosti s ročným zdaniteľným príjmom nad 5 miliónov EUR a novo zavedená daň z finančných transakcií predstavujú pre slovenské spoločnosti značné daňové zaťaženie. Je nevyhnutné, aby sa konsolidačnými opatreniami zachovali investície a zabezpečila skladba rozpočtu priaznivá pre rast, vďaka čomu by Slovensko zostalo atraktívne pre investorov.

Deficit verejných financií zostane v rokoch 2025 a 2026 zvýšený

Pretrvávajúcimi výdavkovými opatreniami sa udržiava vysoký deficit verejných financií napriek úpravám daní, ktorými sa zvyšujú príjmy. Deficit verejných financií sa mierne zvýšil z 5,2 % HDP v roku 2023 na 5,3 % v roku 2024, a to aj napriek poklesu verejných výdavkov zo 48,0 % HDP v roku 2023 na 47,1 % v roku 2024. Pokles verejných výdavkov bol spôsobený najmä nižšími výdavkami financovanými zo zdrojov EÚ, zatiaľ čo väčšina vnútroštátnych výdavkových opatrení zostala trvalá, čo prispelo k vyššiemu deficitu. Naopak, príjmy verejnej správy zaznamenali výraznejší pokles, a to zo 42,8 % HDP v roku 2023 na 41,8 % v roku 2024, najmä v dôsledku zníženého čerpania prostriedkov EÚ. Predpokladá sa, že rozpočtový deficit verejnej správy sa v roku 2025 zníži na 4,9 % HDP, a to vďaka konsolidačnému balíku. Opatrenia zvyšujúce výdavky, ako napríklad odloženie dodávok vojenského materiálu, trvalá výplata 13. dôchodku a vyššie výdavky na zdravotníctvo a platy v armáde, však viedli len k miernemu zníženiu deficitu verejných financií. Na rok 2026 sa očakáva, že rozpočtový deficit verejnej správy zostane vysoký na úrovni 5,1 %, keďže väčšina výdavkových opatrení je

pracovníkom a zodpovedajúcimi celkovými nákladmi zamestnávateľa na prácu.

⁽⁵⁾ Odhady vykonalo Spoločné výskumné centrum Európskej komisie pomocou mikrosimulačného modelu daní a dávok [EUROMOD](#).

Slovensko dosahuje dobré výsledky v niektorých ukazovateľoch cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja týkajúcich sa environmentálnej udržateľnosti (ciele 6, 11, 15), ale vzdáva sa od cieľov niektorých cieľov udržateľného rozvoja týkajúcich sa makroekonomickej stability (cieľ 17).

Hoci existujú náznaky, že Slovensko náskok dobieha, je pod priemerom EÚ, pokiaľ ide o ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja týkajúce sa produktivity (ciele 4, 8, 9), čo je čiastočne spôsobené relatívne nízkou účasťou vo vzdelávacom systéme a jeho kvalitou (pozri prílohu 15).

trvalá a nebol oznámený žiadny nový konsolidačný balík.

Dlh verejnej správy má počas prognózovaného obdobia rásť. Pomer verejného dlhu k HDP vzrástol v roku 2024 na 59,3 % v dôsledku zvýšených výdavkov a predpokladá sa, že v roku 2025 sa ďalej zvýši na 60,9 % a v roku 2026 na 63,0 %, a to v dôsledku výrazných deficitov verejných financií.

V rokoch 2024 a 2025 sa predpokladá, že čisté výdavky Slovenska budú rásť pod úrovňou maximálneho rastu. V roku 2024 čisté výdavky ⁽⁶⁾ na Slovensku vzrástli o 5,4 % (pozri prílohu 1). Tento nárast je spôsobený najmä výraznými diskrečnými opatreniami zvyšujúcimi výdavky, ako sú vyššie dávky sociálneho zabezpečenia a podpora v súvislosti s vysokými cenami energií. Komisia predpokladá, že čisté výdavky v roku 2025 porastú o 3,8 %, čo je tesne pod maximálnou mierou rastu odporúčanou Radou ⁽⁷⁾. Kumulatívna miera rastu čistých výdavkov v rokoch 2024 a 2025 posudzovaných spolu sa predpokladá na úrovni

9,3 %, čo je menej ako maximálna hodnota odporúčaná Radou.

Dlhodobú udržateľnosť verejných financií ohrozuje starnutie obyvateľstva. Riziká ohrozujúce fiškálnu udržateľnosť zostávajú zo strednodobého a dlhodobého hľadiska vysoké a zvyšujú ich najmä rastúce náklady súvisiace so starnutím obyvateľstva a nepriaznivá počiatočná rozpočtová pozícia (pozri prílohu 1). Demografický vývoj predstavuje značný fiškálny problém, pretože vedie k vyšším výdavkom na dôchodky a v menšej miere aj na zdravotnú a dlhodobú starostlivosť. Podľa správy Komisie o starnutí obyvateľstva z roku 2024 sa očakáva, že index ekonomického zaťaženia poproduktívnej zložky (pomer osôb starších ako 65 rokov k osobám v produktívnom veku, t. j. vo veku 20 – 64 rokov) sa od roku 2022 do roku 2060 viac ako zdvojnásobí, keďže stredná dĺžka života sa zvyšuje. Odhaduje sa, že výdavky na dôchodky sa zvýšia z 9,4 % HDP v roku 2024 na 11,3 % v roku 2070, čo predstavuje výrazné dlhodobé zlepšenie v porovnaní s predchádzajúcimi prognózami (najmä vďaka opätovnému zavedeniu prepojenia medzi strednou dĺžkou života a vekom odchodu do dôchodku). Očakáva sa však, že výdavky na dôchodky sa v krátkodobom až strednodobom horizonte ešte zvýšia v dôsledku vplyvu demografických trendov a ďalších opatrení zvyšujúcich výdavky na dôchodky, ktoré boli prijaté v roku 2022.

⁽⁶⁾ Ide o čisté výdavky v zmysle článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263, t. j. výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov, ii) diskrečných príjmových opatrení, iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

⁽⁷⁾ Odporúčanie Rady s cieľom odstrániť nadmerný deficit na Slovensku (C/2025/5039) a odporúčanie Rady z 21. januára 2025, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Slovenska (Ú. v. EÚ C, C/2025/645, 10.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/645/oj>).

Prekážky brániace súkromným a verejným investíciám

Slovensko čelí významným prekážkam, pokiaľ ide o využívanie verejných aj súkromných investícií, čo brzdí jeho potenciál hospodárskeho rastu a celkovú konkurencieschopnosť. Investície sa sústreďujú do vysoko industrializovaných výrobných odvetví. Medzi hlavné prekážky špecifické pre krajinu patria:

- **Roztrieštené riadenie a zložitá regulačné prostredie.** Zložitosť administratívnych procesov a rýchle tempo legislatívnych zmien vytvárajú vysokú neistotu pre investície a podnikanie na Slovensku. Roztrieštená štruktúra riadenia, najmä na regionálnej a miestnej úrovni, a regionálne rozdiely ďalej obmedzujú účinné plánovanie a realizáciu uskutočniteľných a strategických investícií v celej krajine. Tým sa takisto spomaľuje čerpanie fondov EÚ.
- **Obmedzený prístup k financovaniu inovatívnych projektov.** Nedostatočne rozvinutý kapitálový trh a obmedzená dostupnosť súkromného kapitálového financovania a rizikového kapitálu bránia rastu inovatívnych startupov a malých a stredných podnikov. To im bráni najmä v rozširovaní a investovaní do výskumu a vývoja.
- **Nedostatok kvalifikovaných pracovníkov.** Nedostatok kvalifikovaných pracovníkov a nedostatok investícií do ľudského kapitálu, najmä v oblastiach, ako je výskum a vývoj, obmedzuje inovačný potenciál podnikov. K tejto výzve prispievajú aj veľké regionálne rozdiely vrátane rozdielov vo výsledkoch vzdelávania.

Tieto problémy sú tiež prekážkou pri čerpaní fondov EÚ. Okrem toho schopnosť Slovenska účinne realizovať investičné projekty a čerpať fondy EÚ obmedzujú aj neefektívne procesy **verejného obstarávania** a nedostatočná **príprava investičných projektov**. To brzdí potenciál Slovenska v oblasti inovácií a hospodárskej diverzifikácie.

Realizácia slovenského národného plánu obnovy a odolnosti je v plnom prúde, ale čelí viacerým prekážkam súvisiacim s uvedenými výzvami. V súčasnosti Slovensko splnilo 33 % míľnikov a cieľov svojho plánu obnovy a odolnosti, pričom prebieha posudzovanie piatej žiadosti o platbu.

Nadalej je dôležité urýchliť vykonávanie programu politiky súdržnosti. Strednodobé preskúmanie ponúka príležitosti na urýchlenie pokroku a lepšie riešenie strategických priorít EÚ týkajúcich sa konkurencieschopnosti, obrany, bývania, odolnosti vodných zdrojov a transformácie energetiky.

Hoci Slovensko prejavilo záujem o využitie Platformy strategických technológií pre Európu v rámci politiky súdržnosti, môže ďalej podporovať vývoj alebo výrobu kritických technológií v oblastiach digitálnych a špičkových technológií, čistých technológií a technológií efektívne využívajúcich zdroje a biotechnológií.

INOVÁCIE, PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE A PRODUKTIVITA

Inovácie a digitalizácia sú kľúčom k diverzifikácii slovenského hospodárstva

Slovensko zaostáva v oblasti inovácií a digitalizácie. Svedčí o tom pomalé zavádzanie nových technológií, nízke súkromné a verejné výdavky na výskum a vývoj, slabá digitálna infraštruktúra a nedostatočné inovačné výstupy (napríklad patenty). Spolu s roztrieštenou štruktúrou riadenia a neštandardným podnikateľským prostredím to brzdí potenciál konkurencieschopnosti Slovenska na globálnej úrovni. Inovácie a digitalizácia budú musieť byť kľúčovými hnacími silami rastu na Slovensku, ktoré pomôžu diverzifikovať hospodárstvo a udržať si konkurenčnú výhodu (pozri oddiel 1). Okrem toho by podpora iniciatív v oblasti čistých technológií a podpora inovácií súvisiacich so zelenou transformáciou mohla ponúknuť príležitosť na diverzifikáciu slovenského hospodárstva prostredníctvom využitia nových priemyselných odvetví.

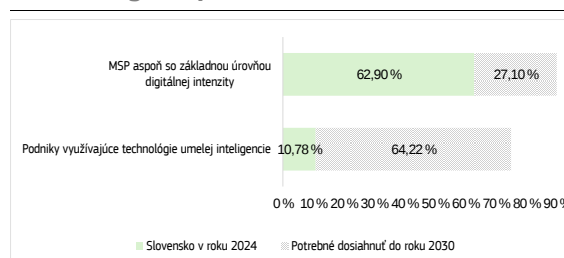
Súkromné a verejné výdavky na výskum a vývoj sú výrazne pod priemerom EÚ. Výdavky súkromného sektora na výskum a vývoj predstavovali v roku 2023 len 0,58 % HDP, čo je výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 1,47 %. Výdavky verejného sektora predstavovali v roku 2023 len 0,37 % HDP v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 0,72 % ⁽⁸⁾. Vláda sa zaviazala zachovať trajektóriu každoročného zvyšovania verejných výdavkov na výskum a vývoj, aby vytvorila príležitosť na stimuláciu ďalších súkromných investícií do výskumu a vývoja, ktoré sú stále kriticky nízke. Nedostatok

výdavkov na výskum a vývoj sa týka aj sektora zdravotníctva, kde má Slovensko jednu z najnižších úrovní verejných výdavkov v EÚ (pozri prílohu 3 a 14).

Zavádzanie digitálnych technológií, najmä v malých a stredných podnikoch (MSP), zostáva výrazne pod priemerom EÚ.

Slovensko zaostáva v porovnaní s EÚ aj v oblasti zavádzania moderných digitálnych technológií, ako je umelá inteligencia, cloudové služby a analýza údajov. Iba 62,9 % MSP má základnú digitálnu intenzitu, v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 72,9 % (pozri prílohu 3). Na zlepšenie situácie sa podnikli určité kroky prostredníctvom investícií v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, napr. v projektoch zameraných na vývoj a uplatňovanie špičkových digitálnych technológií a vytvorenie centier digitálnych inovácií. Je tu však veľký priestor na ďalšie úsilie.

Graf 2.1: Výsledky Slovenska v porovnaní s dvomi digitálnymi cieľmi do roku 2030

Zdroj: Eurostat

Digitálna infraštruktúra na Slovensku je podpriemerná a mala by sa zlepšiť. Digitálna infraštruktúra zaostáva, keďže siete s veľmi vysokou kapacitou pokrývajú v roku 2023 len 69,12 % domácností v porovnaní s priemerom EÚ, ktorý je 78,81 % (pozri prílohu 4). Pokrytie pevnými a mobilnými sieťami, najmä vo vidieckych oblastiach, je hlboko pod cieľmi EÚ. Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie zistilo investičnú medzeru vo výške viac ako 500 miliónov EUR týkajúcu sa

⁽⁸⁾ Eurostat:
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/gba_n_absfin07__custom_15738222/default/table?lang=en.

gigabitového pripojenia ⁽⁹⁾, čo oslabuje schopnosť posilniť digitálne riešenia. Môže to brániť aj zavádzaniu moderných digitálnych technológií. Prebiehajú snahy o uľahčenie zavádzania infraštruktúry, ako napríklad povolenie optických sietí na existujúcich stĺpoch, zavedenie nového stavebného zákona a prijatie aktu o gigabitovej infraštruktúre, ale ich účinky sa ešte len prejavajú. Rýchle a účinné zavedenie týchto nových opatrení by bolo prospešné.

Posilnenou podporou MSP by sa mohli podporiť inovácie a výskum a vývoj

Intenzita výskumu a vývoja na Slovensku je na úrovni 1 % v porovnaní s priemerom EÚ, ktorý je 2,2 %. Na dosiahnutie cieľa intenzity výskumu a vývoja na úrovni 2 % stanoveného v Národnej stratégii výskumu, vývoja a inovácií z roku 2023 je potrebné pokračovať v realizácii prebiehajúcich reforiem a investícií.

Malé a stredné podniky, ktoré sú v slovenskom súkromnom sektore veľmi rozšírené, čelia obmedzeniam zdrojov na investovanie do výskumu a vývoja. Slovensko síce zaviedlo systém daňových stimulov, ktorých cieľom je stimulovať výdavky podnikov na výskum a vývoj, ale tento systém je výhodnejší pre väčšie podniky. Vládna podpora výskumu a vývoja by mohla byť pre MSP prístupnejšia, napríklad poskytovaním peňažných náhrad k existujúcim daňovým stimulom alebo poskytovaním cielenejších systémov súťažných grantov. Ďalšia podpora môže nadviazať na nedávne úsilie v rámci plánu obnovy a odolnosti, napríklad vo forme finančných nástrojov na podporu inovácií prostredníctvom spoločnosti Slovak Investment Holding. Uľahčením inovácií v oblastiach, ako je zelená transformácia a čisté technológie, by MSP mohli zohrávať významnú úlohu pri podpore udržateľného rozvoja a prispievať k diverzifikácii hospodárskeho prostredia.

⁽⁹⁾ Podľa odhadu na základe [geografického prieskumu z roku 2024](#).

Výskumné a inovačné prostredie je nad'alej roztrieštené. Jedným z opatrení na riešenie tohto problému by bola podpora spolupráce medzi výskumnými inštitúciami a súkromným sektorom. Na dosiahnutie kritického množstva a dosiahnutie významného pokroku je dôležité podporovať zlúčenia a združovať výskumné inštitúcie a zároveň nad'alej podporovať financovanie súvisiace s kvalitou overovaním excelentného výskumu. Reprodukovaním najlepších postupov a poznatkov získaných v rámci plánu obnovy a odolnosti, napríklad vykonávanie medzinárodných hodnotení pri udeľovaní grantov výskumnej komunite alebo pri prenose poznatkov, by sa takisto podporila kvalita výsledkov výskumu a zvýšila pravdepodobnosť ich úspešnej komercializácie. Okrem toho by zakotvenie takýchto zlepšení v záväznom inštitucionálnom rámci pomohlo vytvoriť efektívnejší ekosystém s jasne stanovenými povinnosťami, vyššou predvídateľnosťou a lepšími stimulmi pre vedeckú komunitu, aby sa zapojila do výskumu a vývoja (pozri prílohu 3).

Kapitálový trh nie je dostatočne rozvinutý na podporu inovácií

V dôsledku nedostatočne rozvinutého kapitálového trhu majú slovenské podniky nedostatočný prístup k finančným zdrojom. Celková úroveň financovania nefinančných korporácií predstavuje 98,7 % HDP, pričom priemer EÚ je 230,3 % (pozri prílohu 5). Okrem toho sa slovenské podniky nepomerne viac spoliehajú na financovanie z bánk než z kapitálových trhov. Pre startupy je trhové financovanie obzvlášť dôležité na podporu inovácií. Prístup firiem k úsporám domácností je obmedzený v dôsledku nízkej účasti retailových investorov na kapitálových trhoch, pričom pomerne veľký podiel majetku domácností je uložený v hotovosti, vo vkladoch a v bývaní, čo prispieva k nedostatočnému využívaniu trhového financovania. Konkrétne domácnosti držia 52,1 % svojho majetku vo forme hotovosti a vkladov v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 32,2 %. Je potrebné zvýšiť úroveň priamych a nepriamych retailových investícií, a to zlepšením finančnej gramotnosti. Rizikový kapitál

a súkromný kapitál sú navyše obmedzené, čo má vplyv najmä na MSP a inovatívne startupy. Hodnota ročných investícií rizikového kapitálu v roku 2023 predstavovala 0,01 % HDP v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 0,05 % (pozri prílohu 5). Vládnymi iniciatívami zameranými na podporu financovania startupov alebo pritiahnutie domácich inštitucionálnych investorov v rámci súkromného a rizikového kapitálu by sa mohol podporiť rozvoj kapitálového trhu, a tým zlepšiť prístup k financovaniu.

Zložité regulačné prostredie na Slovensku a roztrieštená miestna samospráva zhoršujú podnikateľské prostredie

Podnikateľské prostredie na Slovensku patrí medzi najmenej priaznivé v EÚ, čo brzdí konkurencieschopnosť krajiny. V dôsledku dlhých a zložitých administratívnych postupov, nepredvídateľného regulačného prostredia, rýchlo sa meniacich právnych predpisov a nedostatočného investičného plánovania má Slovensko okrem iného najhoršie podmienky na podnikanie v EÚ (pozri prílohu 4).

Kľúčom k zlepšeniu podnikateľského prostredia je zjednodušenie administratívnych a regulačných postupov a zvýšenie transparentnosti, predvídateľnosti a tvorby politik založených na faktoch. Slovenské právne predpisy sa menia rýchlo a pri prijímaní nových zákonov alebo ich zmien sa čoraz častejšie uplatňujú skrátené legislatívne konania. Napríklad v rokoch 2017 – 2021 sa 25 zákonov týkajúcich sa podnikania zmenilo v priemere 62-krát za kalendárny rok (pozri prílohu 4). Zároveň počet legislatívnych návrhov v období od októbra 2023 do februára 2025, ktorými sa obchádzali štandardné posúdenia vplyvu a konzultácie so zainteresovanými stranami, predstavoval 37 % prijatých zákonov (pozri prílohu 4). V rámci lepšej právnej regulácie na Slovensku existuje okrem iného formálna povinnosť vykonávať posúdenia vplyvu v rôznych oblastiach politiky. Rámec však nie je jasný,

chýba mu záväznosť, má obmedzenú kvalitu a nie je účinne vykonávaný. Postupy regulačného riadenia nie sú pre parlament povinné, čo ovplyvňuje kvalitu právnych predpisov, keďže 60 % legislatívnych iniciatív v roku 2023 predložili poslanci (pozri prílohu 6). Napriek zavedeniu viacerých opatrení, ako sú *ex post* hodnotenia, predchádzanie gold-platingu alebo antibyrokratické balíky, – obsiahnutých aj v pláne obnovy a odolnosti – na zjednodušenie regulačného prostredia a zvýšenie jeho predvídateľnosti bolo celkové zlepšenie nepatrné, pričom regulácia podnikania a práce na Slovensku sa v roku 2024 v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne zhoršila (pozri prílohu 4).

Roztrieštená verejná správa, obmedzená transparentnosť procesov verejného obstarávania a nedostatočné plánovanie investícií predstavujú pre konkurencieschopnosť Slovenska vážne výzvy. Miestna správa je veľmi roztrieštená. Veľkosť obcí je veľmi rozdielna, čo bráni účinnému riadeniu a spolupráci, strategickému plánovaniu a správne vykonávaniu fiškálnych politík (pozri prílohu 6). Okrem toho v posledných rokoch obce dostali ďalšie povinnosti, ktoré neboli spojené s primeraným financovaním. Reformou štruktúry miestnej správy, ktorou by sa viac zefektívnili právomoci a financovanie, by sa mohla zvýšiť účinnosť investícií a čerpanie finančných prostriedkov. Nedávna novela zákona o verejnom obstarávaní mala za cieľ zjednodušiť postupy verejného obstarávania pre obce a podniky, výsledky sa však zatiaľ nepotvrdili (pozri prílohu 4). Okrem toho tieto zmeny predstavujú riziko pre transparentnosť a hospodársku súťaž, najmä v prípade obstarávania podlimitných zákaziek, čo uľahčuje zvýhodňovanie. Navyše sa riadenie investícií na Slovensku v súčasnosti plánuje na sedemročné obdobie (v nadväznosti na časové obdobie čerpania fondov EÚ) a chýba mu dlhodobá a strategická vízia, čo podnikom, ako aj regionálnym a miestnym zainteresovaným stranám poskytuje malú investičnú istotu. Tieto výzvy sú problematické najmä pre malé obce, ktoré potrebujú ďalšiu odbornú prípravu a kapacity v oblasti verejného obstarávania, plánovania projektov a investícií, ako aj podávania žiadostí o finančné prostriedky EÚ.

Keďže vláda v súčasnosti pracuje na národnej investičnej stratégii do roku 2050, je dôležité, aby sa na nej jednotlivé strany dohodli a aby bola prijatá včas.

Zvýšili sa obavy o dodržiavanie zásad právneho štátu a reformy štátnej služby ohrozujú stabilitu a transparentnosť

Nedávne zmeny v štátnej službe môžu negatívne ovplyvniť kvalitu verejnej správy. Rada pre štátnu službu, nezávislý orgán, ktorý dohliadal na vykonávanie zákona o štátnej službe a vybavoval sťažnosti štátnych zamestnancov, bola zrušená v roku 2024. Novelizácie zákona o štátnej službe z roku 2021 týkajúce sa postupov prepúšťania štátnych zamestnancov vyvolali obavy týkajúce sa stability a transparentnosti systému. Zároveň v dôsledku nedostatočnej odbornej prípravy a rozvoja zručností štátnych zamestnancov zostáva kvalita a produktivita služby pomerne nízka, čo brzdí regulačné prostredie (pozri prílohu 6).

Vznikajú obavy v súvislosti so súdnym systémom a po sérii nedávnych reforiem sa v priebehu roka 2024 vážne narušila inštitucionálna a analytická kapacita a schopnosť polície a prokuratúry vyšetrovať a stíhať korupciu. Obavy týkajúce sa súdneho systému zahŕňajú chýbajúce záruky týkajúce sa postupu odvolávania členov súdnej rady. Navyše niekoľko po sebe nasledujúcich novelizácií trestného zákona, ktorými sa znížili tresty a premlčacie lehoty za trestné činy korupcie, a zrušenie špeciálnej prokuratúry a policajného útvaru špecializovaného na boj proti korupcii (NAKA) vyvolali vážne obavy o spoľahlivosť slovenského legislatívneho rámca. Následná reorganizácia prokuratúry a polície viedla k decentralizácii vyšetrovania a mala vplyv na primerané pokračovanie v riešení prebiehajúcich prípadov, ako aj na stupeň špecializácie a kapacity, ktoré boli vybudované v predchádzajúcich rokoch, a to aj v dôsledku investícií v rámci plánu obnovy a odolnosti (napr. zabezpečenie nábory a odbornej prípravy

policajtov v oblasti boja proti korupcii – príloha 6). Tento vývoj môže ďalej narúšať konkurencieschopnosť Slovenska, pretože hrozí, že sa zhorší podnikateľské a regulačné prostredie. Keďže negatívny vplyv na právnu istotu a dôveru investorov môže byť dlhodobý, bude dôležité obnoviť účinné protikorupčné opatrenia vrátane odrádzania od páchania veľkej korupcie, jej vyšetrovania a stíhania.

Napriek nedávno vykonaným podstatným zmenám si slovenský rámec boja proti praniu špinavých peňazí a rámec boja proti financovaniu terorizmu vyžadujú ďalšie zlepšenia. Slovensko podniklo dôležité kroky na odstránenie nedostatkov v rámci boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (AML/CFT), najmä tým, že nedávno zmenilo svoj hlavný zákon o boji proti praniu špinavých peňazí, ako aj tým, že pravidelne podáva Komisii správy o opatreniach prijatých na základe správy Rady Európy o vykonávaní z roku 2022. Stále však pretrvávajú obavy týkajúce sa dohľadu nad neziskovými organizáciami a definície a monitorovania činností poskytovateľov služieb v oblasti virtuálnych mien (VASP), ako nedávno uviedol výbor Moneyval, ako aj informácií o skutočnom vlastníctve v prípade trustov a podobných právnych zoskupení, a najmä požiadaviek na spôsobilosť a bezúhonnosť.

DEKARBONIZÁCIA, CENOVÁ DOSTUPNOSŤ ENERGIÍ A UDRŽATEĽNOSŤ

Podpora zavádzania technológií pre zelenú transformáciu by mohla zvýšiť odolnosť hospodárstva

Odvetvie priemyslu na Slovensku je veľké a má vysoký podiel práce, pričom čelí viacerým výzvam, aby sa zmodernizovalo, spĺňalo klimatické ciele a zostalo konkurencieschopné. Priemyselný sektor tvorí približne 30 % HDP, čo je výrazne nad priemerom EÚ. Slovensko je svetovým lídrom vo výrobe automobilov na obyvateľa. Jeho automobilový priemysel je založený predovšetkým na spaľovacích motoroch, ale objavujú sa náznaky prechodu na výrobu elektrických vozidiel. Slovensko má zároveň najvyšší podiel emisií z výroby v EÚ (35 % – pozri prílohu 7). V posledných rokoch čelí odvetvie priemyslu čoraz väčšiemu tlaku na prechod od tradičnej výroby k novým obchodným príležitostiam vrátane automatizovanejších procesov a výroby zelených technológií. Napriek tomu je výrobná kapacita v oblasti emisne neutrálnych technológií naďalej obmedzená a predstavuje menej ako 1 % kapacity EÚ v prípade fotovoltických modulov a približne 2 % v prípade batérií a technológií skladovania (pozri prílohu 7). Vzhľadom na pomerne nízke zásoby nerastných surovín v krajine ⁽¹⁰⁾ je výroba stále do značnej miery závislá od dovozu kritických surovín, v dôsledku čoho je Slovensko obzvlášť zraniteľné voči narušeniam dodávateľských reťazcov. Postupným prechodom na diverzifikovanejšiu a na inováciách založenú ekonomiku by Slovensko mohlo zvýšiť dlhodobú hospodársku udržiateľnosť a svoju odolnosť voči vonkajším otarasom.

⁽¹⁰⁾ https://www.minzp.sk/files/iep/making-slovak-republic-more-resource-efficient-economy_final.pdf.

Slovensko nedávno prijalo opatrenia na podporu zavádzania projektov v strategických odvetviach vrátane tých, ktorými sa podporuje rast ekologického hospodárstva. V marci 2024 Slovensko prijalo rámec na podporu strategických odvetví ⁽¹¹⁾. Od marca 2025 môžu podniky v týchto cieľových oblastiach využívať zvýšené finančné stimuly, keďže vláda zvýšila intenzitu investičnej podpory pre digitálny, zelený, biotechnologický a farmaceutický sektor o 10 % ⁽¹²⁾. Hoci ide o dôležitý krok, rámec podpory by mohol byť doplnený transparentným mechanizmom na pravidelné prehodnocovanie prioritných opatrení zameraných najmä na výrobu s vysokou hodnotou a investície do rozvíjajúcich sa odvetví. Na zvýšenie účinnosti investícií by mohli oprávnené opatrenia zahŕňať investície do infraštruktúry (digitálne a elektrické pripojenie pre podniky) a inovácií, ale aj rekvalifikáciu a poradenské služby na ďalšiu integráciu výrobcov do dodávateľských reťazcov v celej EÚ. Je tu aj ďalší priestor na zavedenie zastrešujúceho politického rámca emisnej neutrálnosti na podporu výroby čistých technológií.

Na riešenie pretrvávajúcich vysokých nákladov na energiu pre odberateľov mimo domácnosti, ktoré brzdia podnikateľské prostredie, je potrebné zvýšiť investície do infraštruktúry energie z obnoviteľných zdrojov a reformovať dane a tarifné štruktúry. Veľkoobchodné ceny elektriny boli v roku 2024 deviate najvyššie v EÚ, v priemere 93 EUR/MWh (pozri prílohu 8). Regionálne veľkoobchodné ceny zostali aj v roku 2024

⁽¹¹⁾ Zákon č. 142/2024 Z. z. Zákon umožňuje označiť určité investície za strategické. V prípade takýchto investícií sa majú uplatňovať rýchlejšie postupy vydávania povolení.

⁽¹²⁾ Zákon č. 34/2025 Z. z. Zákonom sa zvyšuje intenzita investičnej podpory o 10 percentuálnych bodov.

vyššie ako európska referenčná cena elektriny (¹³). Aj ceny zemného plynu pre odberateľov mimo domácností boli v prvej polovici roka 2024 štvrté najvyššie v EÚ (¹⁴). Priestor na reformu zdaňovania elektriny podčiarkuje významný podiel daní a odvodov na cene elektriny pre energeticky náročné priemyselné odvetvia, ktorý predstavuje 11 % (pozri prílohu 7). Okrem toho faktorom odrádzajúcim od elektrifikácie je aj to, že Slovensko má jeden z najväčších rozdielov medzi cenami elektriny a plynu v EÚ, pričom elektrina po zdanení stojí 2,8-krát viac pre energeticky náročné priemyselné odvetvia a 3,1-krát viac pre domácnosti (pozri prílohu 7). Skutočná uhlíková sadzba je takisto nižšia ako priemer EÚ (pozri prílohy 2 a 8), čo je spôsobené nižšími spotrebnými daňami z palív. Aktuálne oslobodenie od spotrebnej dane z uhlia a zemného plynu takisto neposkytuje správnu motiváciu na využívanie čistejších zdrojov a zachováva využívanie fosílnych palív. Okrem toho pri regulovaných cenách elektriny a plynu pre všetky domácnosti zostávajú angažovanosť spotrebiteľov a investičné stimuly v oblasti energetickej efektívnosti utlmené.

Potenciál obnoviteľných zdrojov energie je na Slovensku sa nevyužíva dostatočne

V roku 2024 dosiahol podiel obnoviteľných zdrojov energie na slovenskom energetickom mixe 24 %, čo je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 47 %. Zároveň národný cieľ Slovenska v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na rok 2030, ktorý je stanovený v návrhu aktualizovaného národného energetického a klimatického plánu, predstavuje 23 %, čo je oveľa menej ako 35 % stanovených vo vzorci riadenia v rámci energetickej únie (¹⁵).

(¹³) *Study on energy prices and costs – evaluating impacts on households and industry's costs – 2024 edition* (Štúdia o cenách energie a nákladoch na energiu – Hodnotenie vplyvov na náklady domácností a priemyslu – za rok 2024). Strana 40 (obrázok 7).

(¹⁴) Eurostat (online kódy údajov: nrg_pc_2023).

(¹⁵) Odporúčanie Komisie z 18. decembra 2023 týkajúce sa návrhu aktualizovaného integrovaného národného

Hoci Slovensko nedávno prijalo niekoľko reforiem na podporu zavádzania investícií do obnoviteľných zdrojov energie a zrýchlenie postupov vydávania povolení, niektoré z týchto opatrení sa ešte len budú realizovať (napr. zrýchlené zóny). Vyššie ambície sú potrebné aj pri stimulovaní investícií do sietí prostredníctvom regulačných politík prevádzkovateľov sústav. Slovensko musí okrem toho prijať opatrenia na zvýšenie podpory miestnych komún pre obnoviteľné zdroje energie a zabezpečiť ich právo zúčastňovať sa na postupoch vydávania povolení. Okrem toho by spotrebe fosílnych palív na Slovensku prospela väčšia diverzifikácia, keďže napríklad ruská ropa bude v roku 2024 stále predstavovať viac ako 80 % všetkej spotrebovanej ropy a približne 70 % zemného plynu bude v tom istom roku ruského pôvodu (pozri prílohu 8).

Dekarbonizácia sektora vykurovania na Slovensku je kľúčová na dosiahnutie klimatických cieľov krajiny a zníženie jej závislosti od fosílnych palív, najmä zemného plynu. Napriek výraznej dekarbonizácii energetického mixu vďaka jadrovým zdrojom je vykurovací systém stále značne závislý od fosílnych palív, najmä od dovážaného zemného plynu (pozri prílohu 8). Potenciál obnoviteľných zdrojov energie (napr. geotermálnej energie), čistých technológií (napr. tepelných čerpadel) a úspor energie v rozsiahlych sieťach diaľkového vykurovania na Slovensku nie je dostatočne využitý, aj keď Modernizačný fond už poskytuje tomuto sektoru významnú finančnú podporu. Zároveň pokiaľ ide o komponenty používané v tepelných čerpadlách a aplikáciách v oblasti geotermálnej energie, Slovensko vyniká ako členský štát s konkurencieschopnými výrobnými zariadeniami (¹⁶). Verejné politiky vrátane dotácií a stimulov podporujú domácnosti a podniky pri zavádzaní

energetického a klimatického plánu Slovenska na roky 2021 – 2030 a súladu opatrení Slovenska s cieľom dosiahnuť klimatickú neutralitu v Únii.

(¹⁶) Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre energetiku a ECORYS, *The net-zero manufacturing industry landscape across Member States – Final report* (Situácia emisne neutrálneho výrobného priemyslu v jednotlivých členských štátoch – záverečná správa), Úrad pre publikácie Európskej únie, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/2249632>.

ekologickejších technológií vykurovania. Hlavnými prekážkami na ceste k úplnej dekarbonizácii sektora vykurovania však zostávajú výzvy, ako sú vysoké počiatočné náklady a potreba modernizácie distribúcie tepla. Slovensko by mohlo zväziť ďalšie opatrenia na podporu vysokoúčinnnej kombinovanej výroby a modernizácie distribúcie tepla a na zlepšenie začlenenia obnoviteľných zdrojov energie do vykurovacieho systému.

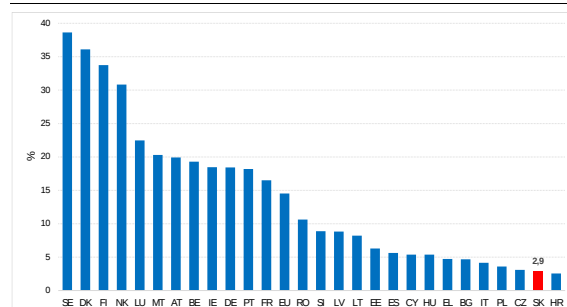
Rozvoj čistej dopravnej infraštruktúry zaostáva

Rozsiahlý automobilový priemysel Slovenska čelí výzvam pri podpore vozidiel s nulovými emisiami na domácom trhu.

Napriek tomu, že slovenský automobilový sektor je výrazne orientovaný na vývoz, zápasí s nízkym záujmom spotrebiteľov o vozidlá s nulovými emisiami v rámci krajiny. Vozidlá s nulovými emisiami tvoria len 2,9 % nových registrácií automobilov (pozri graf 3.1 a prílohu 7), čím sa Slovensko zaraďuje medzi posledné krajiny EÚ z hľadiska zavádzania cestnej dopravy s nulovými emisiami. Nízky dopyt po týchto vozidlách preto môže v budúcnosti brániť konkurencieschopnosti slovenského automobilového odvetvia na domácom trhu, keďže toto odvetvie sa čoraz viac posúva smerom k výrobe výlučne vozidiel s nulovými emisiami. Hoci sa využívanie pomaly zlepšuje vďaka reformám plánu obnovy a odolnosti, ako je prijatie akčného plánu pre elektromobilitu, pretrvávajú štrukturálne problémy, ako je nízky domáci záujem, najmä v dôsledku pomalého zavádzania stimulov z akčného plánu a nízkej cenovej dostupnosti vozidiel s nulovými emisiami pre jednotlivcov a podniky. Podobne zaostáva aj zavádzanie nabíjacej infraštruktúry a vodíkovej čerpacej infraštruktúry, keďže miera zavádzania oboch riešení je rovnako jedna z najnižších v EÚ. Hoci sa v rámci plánu obnovy a odolnosti plánujú investície do nabíjacej infraštruktúry a vodíkovej čerpacej infraštruktúry, nebudú stačiť na to, aby plne podnietili ďalšie významné investície súkromného sektora do tejto infraštruktúry a splnili požiadavky stanovené v právnych predpisoch EÚ. Slovensko by mohlo zväziť ďalšiu finančnú podporu pre zavádzanie infraštruktúry

s nulovými emisiami a stimulov pre súkromné spoločnosti, aby investovali do rozširovania verejnej infraštruktúry.

Graf 3.1: Osobné vozidlá s nulovými emisiami v roku 2023 (% nových registrovaných vozidiel)

Zdroj: Eurostat

Železničná dopravná infraštruktúra nie je riadená účinne a jej modernizácia prebieha pomaly, a to aj napriek určitému pokroku v posledných rokoch pri zvyšovaní súm vyčlenených na financovanie prevádzky infraštruktúry a investičných projektov. Železničná infraštruktúra vo vlastníctve štátu sa modernizuje pomaly a zostáva neatraktívna pre osobné aj komerčné použitie. Na Slovensku v súčasnosti chýba centralizovaný prístup k strategickému zabezpečeniu financovania rekonštrukcií a modernizácií národnej dopravnej infraštruktúry (pozri prílohu 7). Centralizovaný národný fond by mohol pomôcť urýchliť strednodobé až dlhodobé plánovanie a financovanie kľúčových investícií v oblasti dopravy. To by mohla sprevádzať reforma riadenia vnútroštátnej železničnej infraštruktúry s cieľom urýchliť a zefektívniť investície do modernizácie fyzickej a digitálnej železničnej infraštruktúry.

Riešenia blízke prírode sú kľúčom k zvýšeniu odolnosti vodných zdrojov Slovenska

Kvalita slovenských útvarov povrchovej vody sa zhoršuje v dôsledku nedostatočných vodohospodárskych opatrení. Z hodnotenia tretích plánov manažmentu povodia Slovenska vyplynulo, že počet útvarov povrchovej vody klasifikovaných

ako útvary v dobrom (alebo lepšom) ekologickom stave sa výrazne znížil z 56 % v roku 2015 na 41 % v roku 2021 (pozri prílohu 9). Tento tlak je spôsobený zvýšeným počtom extrémnych výkyvov počasia, nadmerným množstvom znečisťujúcich látok a častými zmenami tvaru a toku vodných útvarov. Narastajúci počet oblastí, ktoré sú postihnuté suchom, ako aj povodňami (napr. v septembri 2024), takisto poukazuje na naliehavosť zvýšenia odolnosti vodných zdrojov. Napriek tomu sa v návrhu aktualizovaného národného energetického a klimatického plánu Slovenska z roku 2023 nezohľadňujú relevantné a akútne klimatické zraniteľnosti a riziká, čo ohrozuje dosiahnutie cieľov v oblasti energetiky a zmierňovania zmeny klímy. Zlepšenie stavu vodných útvarov a zvýšenie odolnosti voči povodňam a suchám si vyžaduje zlepšenie udržateľného hospodárenia s vodami a uprednostnenie riešení blízkych prírode a obnove riek pred výstavbou nových vodných priehrad a inej „sivej infraštruktúry“. Aj keď slovenský plán obnovy a odolnosti obsahuje niektoré opatrenia na revitalizáciu vodných tokov, na riešenie problémov nestačia.

ZRUČNOSTI, DOBRÁ PRÁCA A SOCIÁLNA SPRAVODLIVOSŤ

Nedostatok zamestnancov a zručností brzdí rast

Riešenie nedostatku zamestnancov a zručností prostredníctvom cieľeného zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie by zvýšilo produktivitu a pomohlo pri realizácii zelenej a digitálnej transformácie. Nedostatok pracovníkov na Slovensku je obzvlášť závažný v stavebníctve, priemysle a službách, pričom v školstve a zdravotníctve je nedostatok pracovníkov obzvlášť výrazný. Zároveň je výrazný nedostatok pracovníkov so špecifickými zručnosťami, a to najmä zelenými a digitálnymi zručnosťami. Na Slovensku chýbajú odborníci na IKT a podiel ľudí aspoň so základnými digitálnymi zručnosťami je stále nízky: v roku 2023 klesol na 51,3 % (pozri prílohu 13), čo je stále pod priemerom EÚ, ktorý je na úrovni 55,6 %. Treba vynaložiť osobitné úsilie na zvýšenie v súčasnosti nízkeho podielu študentov zapísaných na programy v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM), keďže tento podiel bol v roku 2022 na úrovni 21,8 % (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 27,1 %). Cieľené opatrenia na rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností sú preto kľúčové pre prispôsobenie sa meniacim sa požiadavkám trhu práce a podporu diverzifikácie slovenského hospodárstva.

Cieľené a účinné aktívne politiky trhu práce v kombinácii s flexibilnejšími formami organizácie práce by mohli povzbudiť viac ľudí, aby pracovali alebo si hľadali prácu, a znížiť nedostatok pracovníkov. Hoci celková miera nezamestnanosti v posledných rokoch klesá, dlhodobá nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí zostáva vysoká. Zároveň sa miera nezamestnanosti ľudí zo znevýhodnených skupín, ako sú marginalizované

rómske komunity, v roku 2022 zvýšila na 53,4 %, pričom priemer EÚ bol 19 % (pozri prílohu 10). Slovensko má veľmi nízke investície do aktívnych politík trhu práce, pričom podstatná časť investícií je financovaná z fondov politiky súdržnosti. Týmito opatreniami sa neriešia dostatočne potreby nedostatočne zastúpených a najzraniteľnejších skupín v krajine, ako sú Rómovia, mladí ľudia, ženy a dlhodobo nezamestnaní (pozri prílohu 10).

Nedostatočné možnosti starostlivosti o deti sťažujú ľuďom prácu alebo hľadanie práce

Nedostatok možností starostlivosti o deti do troch rokov a obmedzená dostupnosť flexibilných foriem organizácie práce sťažujú ženám a rodičom prácu alebo hľadanie práce. V roku 2024 sa miera účasti detí do 3 rokov v systéme vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve zvýšila na 5,1 %, ale zostáva hlboko pod priemerom EÚ na úrovni 39,2 % ⁽¹⁷⁾. Situácia je ešte vážnejšia v prípade detí z marginalizovaných rómskych komunit. Obmedzená účasť detí mladších ako tri roky na formálnej starostlivosti o deti sa pripisuje veľkorysej dĺžke rodičovskej dovolenky, ktorá odrádza ženy od opätovného nástupu do práce, a nedostatočnej dostupnosti cenovo dostupných kvalitných zariadení starostlivosti o deti (pozri prílohu 10). V dôsledku toho je na Slovensku relatívne nízka miera žien, ktoré pracujú alebo si hľadajú prácu. Väčšie úsilie o zvýšenie dostupnosti zariadení starostlivosti o deti a podpora zápisu detí mladších ako tri roky by prispelo nielen k zvýšeniu podielu žien, ktoré pracujú alebo si hľadajú prácu, ale aj k uľahčeniu

⁽¹⁷⁾ Eurostat.

dlhodobého rozvoja zručností. Zavedenie flexibilnejších foriem organizácie práce by zároveň motivovalo rodičov, aby pracovali viac. Napríklad podpora zamestnania na čiastočný úväzok a revízia daňového systému, najmä znížením nákladov zamestnávateľov na zamestnancov na kratší pracovný čas, by mohli pomôcť rodičom malých detí zamestnať sa. Na to, aby sa ešte viac zvýšila ponuka pracovníkov, bude dôležité implementovať opatrenia v pláne obnovy a odolnosti na prilákanie napríklad lekárov a ďalších zdravotníckych pracovníkov. To by sa mohlo dosiahnuť napríklad zjednodušením postupov uznávania diplomov a praxe a uľahčením integrácie. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na odbornú prípravu a prilákanie pracovníkov v odvetviach, v ktorých je najťažšie nájsť kvalifikovaných uchádzačov.

Problémy vo vzdelávacom systéme vedú k poklesu výkonnosti v oblasti základných zručností

Nedostatok učiteľov, nedostatočná odborná príprava a podpora učiteľov pri výkone povolania, dlhodobo nedostatočné financovanie vzdelávacieho systému a nízka atraktivnosť učiteľského povolania vedú k zhoršeniu základných zručností žiakov. Relatívne nízke mzdy, nedostatočný prístup ku kvalitnému kontinuálnemu profesijnému rozvoju a vysoká administratívna záťaž sú príčinou neatraktívnosti učiteľského povolania, čo má negatívne dôsledky na kvalitu vzdelávania. Mnohé deti zo znevýhodneného prostredia vrátane detí z marginalizovaných rómskych komunít čelia významným sociálno-ekonomickým problémom, ktoré zhoršujú ich vzdelávacie výsledky (pozri prílohu 12). V prieskume PISA organizácie OECD z roku 2022 dosiahlo 33,2 % slovenských žiakov slabé výsledky v matematike, 35,4 % v čítaní a 30,6 % v prírodných vedách (priemery EÚ: 29,5 % v matematike, 26,2 % v čítaní a 24,2 % v prírodných vedách), čo je jedna z najvyšších mier školskej podvýkonnosti v EÚ. Prebiehajúca kurikulárna reforma, podporovaná v rámci plánu obnovy a odolnosti, by však mala zabezpečiť zlepšenie základných zručností, najmä v oblasti

matematiky a čítania. Úspech kurikulárnej reformy bude závisieť aj od toho, ako budú učitelia pripravení a podporovaní pri jej realizácii. Nízke základné zručnosti sú problémom aj medzi dospelými, keďže z výsledkov [prieskumu zručností dospelých](#) ⁽¹⁸⁾ vyplýva výrazný pokles gramotnosti a schopnosti počítať v rokoch 2011/2012 až 2022/2023, pričom podiel dospelých s horšími výsledkami sa zvyšuje a podiel dospelých s lepšími výsledkami sa znižuje.

Sociálne začlenenie by sa mohlo posilniť a dostupnosť a prístupnosť bývania by sa mohli zvýšiť

Riziká chudoby a sociálneho vylúčenia sa zvyšujú už od roku 2020 (pozri prílohu 11).

Na dosiahnutie národného cieľa znížiť chudobu do roku 2030 je potrebné prijať viacero opatrení. Miera detí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesla pod priemer EÚ, ostáva však pomerne vysoká (22,6 % v porovnaní s 24,2 % v EÚ v roku 2024 – pozri prílohu 11). Problémy spojené s chudobou sa vyznačujú regionálnymi rozdielmi, pričom najväčšie problémy sú vo východnej časti krajiny. S podporou z plánu obnovy a odolnosti a Európskeho sociálneho fondu plus sa realizuje niekoľko politických opatrení na zníženie segregácie Rómov vo vzdelávaní, napríklad zavedením právnej definície segregácie vo vzdelávaní. Napriek tomu pretrvávajú výzvy, najmä na miestnej úrovni.

Ponuka sociálneho bývania je nízka. Len 1,6 % bytového fondu je určených na sociálne nájomné bývanie. Keďže najzraniteľnejšie osoby majú problém s prístupom k bývaniu, bolo by dôležité zvýšiť verejnú podporu výstavby sociálnych bytov (pozri prílohu 11). Pri rozširovaní fondu sociálneho bývania na Slovensku by sa mohli viac využiť skúsenosti mimovládnych

⁽¹⁸⁾ OECD (2024), *Do Adults Have the Skills They need to Thrive in a Changing World?* (Majú dospelí zručnosti, ktoré potrebujú, aby uspeli v meniacom sa svete?): *Prieskum zručností dospelých 2023*, OECD Publishing, Paríž, <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en>.

organizácií a sociálnych podnikov, aby sa projekty bývania stali inkluzívnejšími, napríklad zmiernením požiadaviek na oprávnenosť pre najzraniteľnejšie osoby a doplnením bývania o potrebné podporné služby (psychologická, sociálna a finančná starostlivosť). Slovensko by mohlo rozšíriť a štandardizovať existujúce pilotné projekty financované z Európskeho sociálneho fondu plus, v ktorých sa spája zmiernenie požiadaviek na oprávnenosť a poskytovanie sociálnych služieb znevýhodneným nájomníkom. Po období pomalšieho rastu hypoték sa zároveň postupne zvýšilo tempo rastu cien nehnuteľností, čo sťažuje dostupnosť bývania. V dôsledku poklesu bytovej výstavby sa znižuje ponuka bytov, čo vytvára tlak na rast cien nehnuteľností.

výdavkov na zdravie na Slovensku, čo je hlboko pod priemerom EÚ na úrovni 5,5 %. Slovensko má takisto jednu z najvyšších mier liečiteľnej úmrtnosti v EÚ, najmä na kardiovaskulárne a onkologické ochorenia. Slovensko má významný potenciál na zlepšenie nákladovej účinnosti systému zdravotnej starostlivosti, a to optimalizáciou pridelovania zdrojov, ďalšou digitalizáciou systému zdravotnej starostlivosti a ďalšou centralizáciou administratívnych funkcií. Zároveň je dôležité zlepšiť služby preventívnej starostlivosti, aby sa znížila preventabilná úmrtnosť a aby sa zmenšili náklady na zdravotnú starostlivosť.

Kvalita a udržateľnosť systému zdravotnej starostlivosti sa môže zlepšiť

Nedostatok zdravotníckych pracovníkov a starnutie pracovnej sily predstavujú vážne výzvy pre udržateľnosť slovenského systému zdravotnej starostlivosti. Slovensko má nižšiu hustotu zdravotníckych pracovníkov, ako je priemer EÚ, pričom v roku 2022 pripadalo na 1 000 obyvateľov 3,7 lekára a 5,7 zdravotnej sestry v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 4,2 lekára a 7,6 zdravotnej sestry (pozri prílohu 14). Okrem toho 23,7 % zdravotných sestier čoskoro odíde do dôchodku, čo ešte viac prehĺbi ich nedostatok. Úsilie o zvýšenie počtu študentov v zdravotníctve, zlepšenie pracovných podmienok a modernizáciu infraštruktúry sa zdá byť v porovnaní s potrebami systému veľmi obmedzené.

Pretrvávajúca neefektívnosť v odvetví nemocníc a nedostatočná prevencia chorôb predstavujú ďalšie riziko pre udržateľnosť systému zdravotnej starostlivosti. Ku koncu roka 2023 čelilo 13 najväčších štátnych nemocníc na Slovensku výraznému zadlženiu, pričom priemerné oneskorenie platieb účtov bolo 400 dní. Finančné obmedzenia a oneskorené platby bránia úsiliu o zvýšenie efektívnosti v zdravotníctve. Okrem toho v roku 2022 bolo na prevenciu vyčlenených len 2,0 % celkových

HLAVNÉ ZISTENIA

Slovensku by na zvýšenie konkurencieschopnosti, udržateľnosti a sociálnej spravodlivosti pomohli tieto opatrenia:

- **urýchlenie realizácie plánov obnovy a odolnosti** vrátane kapitoly REPowerEU; rýchle vykonávanie **politiky súdržnosti**, využívanie príležitostí vyplývajúcich z preskúmania v polovici obdobia a optimálne využívanie nástrojov EÚ vrátane **Programu InvestEU a platformy STEP** na zlepšenie konkurencieschopnosti,
- **zvýšenie spravodlivosti a efektívnosti daňového systému:** i) začlenením hodnotových aspektov, ako je hodnota pozemku, do výpočtu dane z nehnuteľností; ii) posilnením environmentálnych daní a iii) znížením vysokého zdanenia miezd, najmä pre ľudí s nižšími príjmami,
- **podpora ponuky bývania a rozšírenie trhu s nájomným bývaním** prostredníctvom zjednodušenia procesu získavania stavebných povolení a zníženia administratívnej záťaže, pričom sa v programoch bývania podporovaných štátom bude brať ohľad na zraniteľné skupiny,
- **zabezpečenie toho, aby vládne politiky zamerané na zníženie deficitu a dlhu podporovali rast:** i) doplnením nedávneho zvýšenia daní o opatrenia, ktorými sa zachovávajú investície; ii) zvýšením efektívnosti verejných výdavkov, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti; iii) predchádzaním nadmernému daňovému zaťaženiu podnikov a iv) zachovaním štruktúry rozpočtu podporujúcej rast,
- **podpora inovácií a digitalizácie:** i) zvýšením verejných a súkromných investícií do výskumu a vývoja; ii) podporou prepojenia medzi obchodom a vedou; iii) zlepšením finančnej podpory a využitím potenciálu daňových stimulov pre malé a stredné podniky (MSP) v oblasti výskumu a vývoja; iv) posilnením digitálnej infraštruktúry, a to aj zavedením digitálnych sietí s veľmi vysokou kapacitou; v) podporou zavádzania moderných digitálnych technológií v MSP,
- **zlepšenie podnikateľského prostredia:** i) zjednodušením administratívnych a regulačných postupov; ii) zabezpečením legislatívnej stability, transparentnosti a využívania dôkazov prostredníctvom účinnejšieho rámca lepšej právnej regulácie; iii) zvýšením transparentnosti a hospodárskej súťaže vo verejnom obstarávaní; a iv) posilnením investičného plánovania,
- **posilnenie opatrení týkajúcich sa správy vecí verejných a boja proti korupcii** prostredníctvom reformy štruktúry miestnej správy, zabezpečenia stability štátnej služby a obnovenia nezávislosti a schopnosti orgánov presadzovania práva bojovať proti korupcii,
- **zlepšenie prístupu k financovaniu** podporou rozvoja kapitálových trhov, zvýšením retailových investícií a rozšírením rizikového kapitálu a súkromného kapitálu na podporu MSP a startupov,
- **dosiahnutie ďalšieho pokroku v dekarbonizácii, inovácii a diverzifikácii hospodárstva**

reformou zdaňovania elektriny a uhlíka s cieľom stimulovať elektrifikáciu, posilnením legislatívneho a investičného rámca na výrobu čistých a obnoviteľných technológií a podporou dekarbonizácie odvetví vykurovania a dopravy vrátane infraštruktúry vozidiel s nulovými emisiami,

- **zvýšenie odolnosti voči zmene klímy a odolnosti vodných zdrojov**
zlepšením udržateľného hospodárenia s vodami a uprednostňovaním riešení blízkyh prírode a obnovy riek,
- **riešenie nedostatku pracovnej sily a zručností:** i) rozšírením odbornej prípravy v oblasti zelených a digitálnych zručností; ii) posilnením aktívnych politik trhu práce pre dlhodobo nezamestnaných, Rómov, ženy a rodičov s malými deťmi; iii) zavedením flexibilnejších foriem organizácie práce; iv) posilnením odbornej prípravy a podpory náboru a udržania zdravotníckych pracovníkov a učiteľov; v) riešením nízkeho využívania vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve pre deti do troch rokov; vi) zvýšením počtu študentov vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM); vii) zlepšením podpory a odbornej prípravy učiteľov s cieľom posilniť základné zručnosti žiakov a viii) rozšírením preventívnych opatrení v oblasti zdravotnej starostlivosti.

PRÍLOHY

FIŠKÁLNA SITUÁCIA	26
A1. Fiškálny dohľad a udržateľnosť dlhovej služby	26
A2. Zdaňovanie	34
Produktivita	38
A3. Inovácie v podnikaní	38
A4. Uľahčenie podnikania	44
A5. Kapitálové trhy, finančná stabilita a prístup k financiam	50
A6. Účinný inštitucionálny rámec	59
Udržateľnosť	65
A7. Čistý priemysel a zmierňovanie zmeny klímy	65
A8. Cenovo dostupná transformácia energetiky	73
A9. Adaptácia na zmenu klímy, pripravenosť a životné prostredie	80
Spravodlivosť	87
A10. Trh práce	87
A9. Sociálne politiky	93
A12. Vzdelávanie a zručnosti	98
A13. Sociálny prehľad	103
A14. Zdravie a systémy zdravotnej starostlivosti	104
Horizontálne	107
A15. Ciele udržateľného rozvoja	107
A16. Pokrok v oblasti plnenia odporúčaní pre Slovensko a implementácia fondov EÚ	110
A17. Konkurencieschopné regióny	118

ZOZNAM TABULIEK

A1.1:	Saldo verejných financií a dlh verejnej správy	27
A1.2:	Rast čistých výdavkov	27
A1.3:	Čisté výdavky (výsledky rozpočtového hospodárenia a prognóza), ročné a kumulované odchýlky oproti odporúčaniu	28
A1.4:	Výdavky na obranu	28
A1.5:	Makroekonomický vývoj a prognózy	29
A1.6:	Rozpočtová pozícia verejnej správy	29
A1.7:	Vývoj dlhu	30
A1.8:	Granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti	30
A1.9:	Predpokladaná zmena verejných výdavkov súvisiacich so starnutím obyvateľstva v rokoch 2024 – 2040 a 2024 – 2070	31
A1.10:	Databáza ukazovateľov fiškálneho riadenia	33
A2.1:	Ukazovatele zdanenia	34
A3.1:	Kľúčové ukazovatele inovácií	43
A4.1:	Uľahčenie podnikania: ukazovatele	49
A5.1:	Finančné ukazovatele	57
A6.1:	Slovensko. Vybrané ukazovatele znižovania a zjednodušovania administratívnej záťaže	60
A6.2:	Ciele digitálneho desaťročia monitorované indexom digitálnej ekonomiky a spoločnosti	62
A7.1:	Kľúčové ukazovatele čistého priemyslu a zmierňovania zmeny klímy: Slovensko	72
A8.1:	Kľúčové energetické ukazovatele	79
A9.1:	Kľúčové ukazovatele na sledovanie pokroku v oblasti adaptácie na zmenu klímy, odolnosti voči zmene klímy a životného prostredia	86
A13.1:	Sociálny prehľad pre Slovensko	103
A14.1:	Kľúčové ukazovatele zdravia	106
A16.1:	Vybrané fondy EÚ s prijatými príspevkami – súhrnné údaje (v miliónoch EUR)	113
A16.2:	Súhrnná tabuľka odporúčaní pre Slovensko na roky 2019 – 2024	114
A17.1:	Vybrané ukazovatele na regionálnej úrovni na Slovensku	119

ZOZNAM grafov

A2.1:	Podiely na daňových príjmoch v roku 2024	35
A2.2:	Daňovo-odvodové zaťaženie domácností s jednou zárobkovo činnou osobou a druhých zárobkovo činných osôb v domácnosti, v % celkových nákladov práce, 2024	36
A3.1:	Podiel slovenských vedeckých publikácií medzi 10 % najcitovanejšími vedeckými publikáciami ako percentuálny podiel z celkového počtu vedeckých publikácií krajiny	39
A3.2:	Výdavky podnikov na výskum a vývoj vyjadrené ako percento HDP v krajinách Vyšehradskej štvorky	39
A4.1:	Uľahčenie podnikania: vybrané ukazovatele	46
A5.1:	Čisté saldo úspor a investícií	50
A5.2:	Medzinárodná investičná pozícia	50
A5.3:	Kapitálové trhy a finanční sprostredkovatelia na Slovensku	51
A5.4:	Zloženie financovania nefinančných korporácií ako % HDP	54
A5.5:	Zloženie finančných aktív domácností na obyvateľa a v % HDP	55
A6.1:	Dôvera v súdnictvo, regionálne/miestne orgány a vládu	59
A6.2:	Ukazovatele regulačnej politiky a riadenia (IREG)	59
A7.1:	Intenzita emisií skleníkových plynov vo výrobných a v energeticky náročných odvetviach, 2022	68
A7.2:	Emisie skleníkových plynov v odvetviach so spoločným úsilím, 2005 a 2023	69
A7.3:	Spracovanie komunálneho odpadu	70
A8.1:	Zložky maloobchodných cien energie pre domácnosti a spotrebiteľov iných ako domácnosti v roku 2024	73
A8.2:	Mesačné priemerné denné veľkoobchodné ceny elektriny a európske referenčné ceny zemného plynu (holandský uzol TTF)	74
A8.3:	Inštalovaný výkon obnoviteľných zdrojov energie (graf naľavo) a mix výroby elektriny (graf napravo) na Slovensku	76
A9.1:	Priama závislosť 1. od ekosystémových služieb; 2. hrubej pridanej hodnoty vytvorenej hospodárskym odvetvím v roku 2022	83
A9.2:	Investičné potreby a medzery v miliónoch EUR, v stálych cenách z roku 2022	83
A10.1:	Kľúčové miery: účasť na trhu práce, nezamestnanosť, dlhodobá nezamestnanosť, nezamestnanosť mladých ľudí, NEET	88
A10.2:	Mládež: v procese vzdelávania a odbornej prípravy, miera zamestnanosti, miera nezamestnanosti, pomer nezamestnanosti k počtu obyvateľov, NEET	90
A10.3:	Zamestnanosť podľa typu (trvalá, dočasná, samostatná zárobková činnosť), medziročné zmeny	92
A9.1:	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia a jej zložky (riziko chudoby, riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, závažná materiálna a sociálna deprivácia, nízka intenzita práce)	95
A12.1:	Osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, mladí ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), a osoby, ktoré dosiahli terciárne vzdelanie	99
A12.2:	Zmena počtu študentov zapísaných v terciárnom vzdelávaní a v odboroch STEM (ISCED 5 – 8) na Slovensku v rokoch 2017-2023	101
A14.1:	Stredná dĺžka života pri narodení, v rokoch	104
A14.2:	Liečiteľná úmrtnosť	104
A15.1:	Pokrok pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja na Slovensku	107
A16.1:	Rozdelenie financovania z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti podľa oblastí politiky	111
A16.2:	Rozdelenie financovania z politiky súdržnosti medzi ciele politiky na Slovensku	111
A17.1:	HDP na obyvateľa v štandarde kúpnej sily (PPS)	118
A17.2:	Produktivita práce na hodinu	118
A17.3:	Prístup k zdravotnej starostlivosti a základnému vzdelaniu vo vidieckych oblastiach, 2023	120

ZOZNAM ZOZNAM MÁP

A17.1. Regional Competitiveness Index 2.0, 2022 edition (Index regionálnej konkurencieschopnosti EÚ 2.0, vydanie 2022)

110

Táto príloha obsahuje súbor tabuliek relevantných pre posúdenie fiškálnej situácie na Slovensku vrátane toho, ako Slovensko reaguje na odporúčania Rady vydané v rámci reformovaného rámca správy hospodárskych záležitostí.

Cieľom reformovaného rámca, ktorý nadobudol účinnosť 30. apríla 2024 ⁽¹⁹⁾, je posilniť udržateľnosť dlhovej služby a podporiť udržateľný a inkluzívny rast prostredníctvom reforiem podporujúcich rast a prioritných investícií. Strednodobé fiškálno-štrukturálne plány (ďalej len „strednodobé plány“ alebo „plány“) predstavujú základný kameň tohto rámca a stanovujú rozpočtové záväzky členských štátov v strednodobom horizonte. Tieto záväzky sú definované z hľadiska rastu čistých výdavkov, ktorý je jediným operačným ukazovateľom pre fiškálny dohľad.

Slovensko predložilo svoj plán 15. októbra 2024. Plán sa vzťahuje na obdobie do roku 2028 a predstavuje fiškálnu úpravu v priebehu štyroch rokov. Rada 21. januára 2025 prijala odporúčanie, ktorým sa schvaľuje slovenský strednodobý fiškálno-štrukturálny plán ⁽²⁰⁾. Rada 21. januára 2025 prijala aj odporúčanie podľa článku 126 ods. 7 ZFEÚ na odstránenie nadmerného deficitu na Slovensku ⁽²¹⁾. Nápravná trajektória vývoja čistých výdavkov, ktorú Rada odporučila v rámci postupu pri nadmernom deficite, je v súlade s postupom stanoveným v pláne.

Posúdenie plnenia odporúčania Rady na nápravu nadmerného deficitu a schválenie plánu Slovenska sa uskutočnilo na základe výsledkov rozpočtového hospodárenia z Eurostatu a prognózy Komisie z jari 2025 a s prihliadnutím na výročnú správu o pokroku, ktorú Slovensko predložilo 30. apríla 2025. Okrem toho vzhľadom na žiadosť Slovenska o aktiváciu národnej únikovej doložky ⁽²²⁾ v súlade s oznámením Komisie z 19. marca 2025 ⁽²³⁾ sa v posúdení podľa potreby zohľadňuje aj predpokladaný nárast výdavkov na obranu na základe prognózy Komisie z jari 2025.

Príloha má túto štruktúru: Po prvé, vývoj **deficitu verejných financií a dlhu verejnej správy** je prezentovaný na základe údajov uvedených v tabuľke A1.1. Potom nasleduje posúdenie **plnenia odporúčania Rady na odstránenie nadmerného deficitu a odporúčania Rady, ktorým sa schvaľuje plán**, na základe príslušných údajov uvedených v tabuľkách A1.2 až A1.8 vrátane údajov o výdavkoch na obranu.

V prílohe sa uvádzajú aj informácie o **nákladoch na starnutie obyvateľstva** a o **vnútroštátnom fiškálnom rámci**. Riziká ohrozujúce fiškálnu udržateľnosť sú uvedené v Monitore udržateľnosti dlhovej služby z roku 2024.⁽²⁴⁾

⁽¹⁹⁾ Hlavnými prvkami reformovaného rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade spolu so zmeneným nariadením (ES) č. 1467/97 o vykonaní postupu pri nadmernom schodku a zmenenou smernicou Rady 2011/85/EÚ o rozpočtových rámcoch členských štátov.

⁽²⁰⁾ Ú. v. EÚ C, C/2025/645, 10.2.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/645/oj>.

⁽²¹⁾ Odporúčanie Rady s cieľom odstrániť nadmerný deficit na Slovensku, C/2025/5039.

⁽²²⁾ Slovensko 30. apríla 2025 požiadalo Komisiu a Radu o aktiváciu národnej únikovej doložky. Komisia na základe toho prijala odporúčanie na odporúčanie Rady, ktoré umožňuje Slovensku odchýliť sa od trajektórie vývoja čistých výdavkov stanovených Radou a prekročiť ju [COM(2025) 614].

⁽²³⁾ Oznámenie Komisie o zohľadnení zvýšených výdavkov na obranu v rámci Paktu stability a rastu z 19. marca 2025, C(2025) 2000 final.

⁽²⁴⁾ Európska komisia (2025), *Debt Sustainability Monitor 2024* (Monitor udržateľnosti dlhovej služby z roku 2024), *European Economy Institutional Papers* 306.

Vývoj deficitu verejných financií a dlhu verejnej správy

Deficit verejných financií Slovenska v roku 2024 dosiahol 5,3 % HDP. Na základe prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že v roku 2025 klesne na 4,9 % HDP. Pomer verejného dlhu k HDP dosiahol na konci roka 2024 úroveň 59,3 % a podľa Komisie sa očakáva, že sa na konci roka 2025 zvýši na 60,9 %. Vysoký dlh v roku 2025 vyplýva predovšetkým z kumulovaných vysokých primárnych deficitov v predchádzajúcich rokoch, ktoré viac než kompenzujú priaznivý pomer medzi úrokovými sadzbami a mierou rastu.

Tabuľka A1.1: **Saldo verejných financií a dlh verejnej správy**

	Variables		2024	2025		2026	
			Outturn	APR	COM	APR	COM
1	General government balance	% GDP	-5.3	-4.9	-4.9	-4.5	-5.1
2	General government gross debt	% GDP	59.3	61.1	60.9	63.3	63.0

Zdroj: Prognóza Komisie z jari 2025 (COM), výročná správa o pokroku

Vývoj čistých výdavkov

Komisia vo svojej prognóze ⁽²⁵⁾ predpokladá, že rast čistých výdavkov ⁽²⁶⁾ Slovenska v roku 2025 bude nižší ako odporúčané maximum. Očakáva sa, že aj za roky 2024 a 2025 posudzované spolu bude kumulatívna miera rastu čistých výdavkov nižšia ako odporúčaná maximálna kumulatívna miera rastu. Vo výročnej správe o pokroku sa uvádza nižšia miera rastu čistých výdavkov na rok 2024 vo výške 3,0 % ako odhad Komisie, a to z dôvodu, že vo výročnej správe o pokroku sa predpokladá nižšia úroveň výdavkov financovaných EÚ na rok 2023 ako v overených výsledkoch rozpočtového hospodárenia z Eurostatu. Tento predpoklad vedie k vyšším čistým výdavkom vo výročnej správe o pokroku, čo má za následok nižšiu mieru rastu na rok 2024 a následne nižšie odhady kumulatívnej miery rastu.

Tabuľka A1.2: **Rast čistých výdavkov**

	Annual			Cumulative*		
	REC	APR	COM	REC	APR	COM
	Growth rates					
2024	n.a.	3.0%	5.4%	n.a.	n.a.	n.a.
2025	3.8%	3.6%	3.8%	10.3%	6.6%	9.3%
2026	0.9%	2.3%	3.9%	11.2%	n.a.	13.6%

(*) Kumulatívne miery rastu sa vypočítajú vo vzťahu k základnému roku 2023.

Zdroj: Odporúčanie Rady na odstránenie nadmerného deficitu na Slovensku. Výročná správa o pokroku a výpočet Komisie na základe prognózy Komisie z jari 2025 (COM).

Výdavky verejnej správy na obranu na Slovensku dosiahli úroveň 1,4 % HDP v roku 2021, 1,0 % HDP v roku 2022 a 1,2 % HDP v roku 2023 ⁽²⁷⁾. Podľa prognózy Komisie z jari 2025 sa predpokladá, že výdavky na obranu budú v roku 2024 predstavovať 1,3 % HDP a v roku 2025 dosiahnu 2,3 % HDP.

⁽²⁵⁾ Prognóza Komisie z jari 2025, *European Economy Institutional papers* 318, máj 2025.

⁽²⁶⁾ Ide o čisté výdavky v zmysle článku 2 bodu 2 nariadenia (EÚ) 2024/1263, t. j. výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov, ii) diskrečných príjmových opatrení, iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie, iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou, v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

⁽²⁷⁾ Eurostat, verejné výdavky podľa klasifikácie výdavkov verejnej správy.

Tabuľka A1.3: Čisté výdavky (výsledky rozpočtového hospodárenia a prognóza), ročné a kumulované odchýlky oproti odporúčaníu

	Variables		2023	2024	2025	2026
			Outturn	Outturn	COM	COM
1	Total expenditure	bn NAC	59.4	61.7	67.0	71.1
2	Interest expenditure	bn NAC	1.4	1.8	2.2	2.4
3	Cyclical unemployment expenditure	bn NAC	0.0	0.0	0.0	0.0
4	Expenditure funded by transfers from the EU	bn NAC	4.2	2.0	3.2	4.1
5	National co-financing of EU programmes	bn NAC	0.6	0.5	0.4	0.4
6	One-off expenditure (levels, excl. EU funded)	bn NAC	0.0	0.0	0.0	0.0
7=1-2-3-4-5-6	Net nationally financed primary expenditure (before discretionary revenue measures, DRM)	bn NAC	53.2	57.4	61.3	64.2
8	Change in net nationally financed primary expenditure (before DRM)	bn NAC		4.3	3.9	2.9
9	DRM (excl. one-off revenue, incremental impact)	bn NAC		1.4	1.7	0.5
10=8-9	Change in net nationally financed primary expenditure (after DRM)	bn NAC		2.8	2.2	2.4
11	Outturn / forecast net expenditure growth	% change		5.36%	3.8%	3.9%
12	Recommended net expenditure growth*	% change		6.2%	3.8%	0.9%
13=(11-12) x 7	Annual deviation	bn NAC		-0.4	0.0	1.9
14 (cumulated from 13)	Cumulated deviation	bn NAC		-0.4	-0.5	1.4
15=13/17	Annual balance	% GDP		-0.3	0.0	1.3
16=14/17	Cumulated balance	% GDP		-0.3	-0.3	1.0
17	p.m. Nominal GDP	bn NAC	123.8	131.0	138.1	144.7

* Miera rastu na rok 2024 nie je odporúčaním, ale slúži ako východisko, keďže posledným rokom s údajmi o výsledkoch rozpočtového hospodárenia pri stanovovaní vývoja čistých výdavkov je rok 2023.

Zdroj: Prognóza Komisie z jari 2025 a výpočet Komisie

Tabuľka A1.4: Výdavky na obranu

			2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	Total defence expenditure	% GDP	1.4	1.0	1.2	1.3	2.3	2.0
2	of which: gross fixed capital formation	% GDP	0.2	-0.1	-1.0	0.2	1.2	0.9
3	Flexibility from increases in defence expenditure	% GDP					0.9	0.6
4	Cumulated balance after flexibility	% GDP					-1.2	0.4

Zdroj: Eurostat (klasifikácia výdavkov verejnej správy), prognóza Komisie z jari 2025 a výpočet Komisie

Tabuľka A1.5: Makroekonomický vývoj a prognózy

	Variables		2024	2025		2026	
			Outturn	APR	COM	APR	COM
1=7+8+9	Real GDP	% change	2.1	1.9	1.5	1.9	1.4
2	Private consumption	% change	2.9	1.6	0.9	1.8	1.6
3	Government consumption expenditure	% change	3.7	1.3	0.9	1.2	0.8
4	Gross fixed capital formation	% change	1.8	8.9	3.6	-0.3	3.8
5	Exports of goods and services	% change	0.3	2.7	1.9	3.9	1.8
6	Imports of goods and services	% change	2.3	4.4	2.1	3.7	2.4
	Contributions to real GDP growth						
7	- Final domestic demand	pps	2.9	3.1	1.4	1.2	1.9
8	- Change in inventories	pps	1.0	0.6	0.2	0.6	0.0
9	- Net exports	pps	-1.8	-1.3	-0.2	0.3	-0.5
10	Output gap	% pot GDP	-0.3	-0.5	-0.8	-0.8	-1.4
11	Employment	% change	-0.2	0.3	-0.1	0.1	-0.1
12	Unemployment rate	%	5.3	5.3	5.3	5.2	5.3
13	Labour productivity	% change	2.2	1.7	1.6	1.8	1.5
14	HICP	% change	3.2	3.9	4.0	3.7	2.9
15	GDP deflator	% change	3.6	3.1	3.9	3.4	3.3
16	Compensation of employees per head	% change	7.3	5.3	4.9	5.3	4.4
17	Net lending/borrowing vis-à-vis the rest of the world	% GDP	-2.1	n.a.	-1.9	n.a.	-2.3

Zdroj: Prognóza Komisie z jari 2025 (COM), výročná správa o pokroku

Tabuľka A1.6: Rozpočtová pozícia verejnej správy

	Variables (% GDP)	2024	2025		2026	
		Outturn	APR	COM	APR	COM
1=2+3+4+5	Revenue	41.8	44.0	43.6	42.7	44.0
	<i>of which:</i>					
2	- Taxes on production and imports	11.4	12.6	12.5	12.5	12.4
3	- Current taxes on income, wealth, etc.	8.2	8.3	8.3	8.2	8.2
4	- Social contributions	16.0	15.9	15.8	16.1	15.9
5	- Other (residual)	6.2	7.2	7.0	5.9	7.5
8=9+16	Expenditure	47.1	48.9	48.5	47.3	49.1
	<i>of which:</i>					
9	- Primary expenditure	45.7	47.3	46.9	45.7	47.5
	<i>of which:</i>					
10	- Compensation of employees	11.3	11.1	11.3	11.0	11.2
11	- Intermediate consumption	5.7	6.3	5.6	6.0	5.4
12	- Social payments	20.8	20.4	20.2	20.0	20.3
13	- Subsidies	1.7	1.1	1.0	0.7	0.9
14	- Gross fixed capital formation	3.6	4.9	5.1	3.6	5.2
15	- Other	2.6	3.5	3.7	4.4	4.5
16	- Interest expenditure	1.4	1.6	1.6	1.6	1.6
18=1-8	General government balance	-5.3	-4.9	-4.9	-4.5	-5.1
19=1-9	Primary balance	-3.9	-3.3	-3.3	-2.9	-3.5
20	Cyclically adjusted balance	-5.2	n.a.	-4.5	n.a.	-4.6
21	One-offs	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
22=20-21	Structural balance	-5.2	-4.5	-4.5	-4.2	-4.6
23=22+16	Structural primary balance	-3.8	-2.9	-3.0	-2.6	-3.0

Zdroj: Prognóza Komisie z jari 2025 (COM), výročná správa o pokroku

Tabuľka A1.7: Vývoj dlhu

	Variables	2024	2025		2026	
		Outturn	APR	COM	APR	COM
1	Gross debt ratio* (% of GDP)	59.3	61.1	60.9	63.3	63.0
2=3+4+8	Change in the ratio (pps. of GDP)	3.6	1.8	1.6	2.2	2.1
	Contributions**					
3	Primary balance	3.9	3.3	3.3	2.9	3.5
4=5+6+7	'Snow-ball' effect	-1.6	-1.3	-1.5	-1.5	-1.2
	of which:					
5	- Interest expenditure	1.4	1.6	1.6	1.6	1.6
6	- Real growth effect	-1.1	-1.1	-0.8	-1.1	-0.8
7	- Inflation effect	-2.0	-1.8	-2.2	-2.0	-2.0
8	'Stock-flow' adjustment	1.4	-0.3	-0.2	0.8	-0.2

* Koniec obdobia.

** Efekt „snehovej gule“ zachytáva vplyv úrokových výdavkov na kumulovaný dlh verejnej správy, ako aj vplyv rastu reálneho HDP a inflácie na pomer verejného dlhu k HDP (prostredníctvom menovateľa). Zosúladenie dlhu a deficitu zahŕňa rozdiely v hotovostnom a aktuálnom účtovníctve (vrátane preddavkových a oneskorených platieb grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti), akumuláciu finančných aktív a oceňovanie a iné zostatkové vplyvy.

Zdroj: prognóza Komisie z jari 2025 a výpočet Komisie (COM), výročná správa o pokroku

Tabuľka A1.8: Granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti

Revenue from RRF grants (% of GDP)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1	RRF grants as included in the revenue projections	n.a.	0.0	0.0	0.1	0.7	2.2	1.6
2	Cash disbursements of RRF grants from EU	n.a.	0.8	0.4	1.2	0.6	1.0	1.1
Expenditure financed by RRF grants (% of GDP)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
3	Total current expenditure	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.2	0.2
4	Gross fixed capital formation	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	1.5	1.0
5	Capital transfers	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.5	0.5
6=4+5	Total capital expenditure	0.0	0.0	0.0	0.1	0.4	2.0	1.4
Other costs financed by RRF grants (% of GDP)		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
7	Reduction in tax revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
8	Other costs with impact on revenue	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
9	Financial transactions	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Zdroj: Výročná správa o pokroku

Náklady na starnutie obyvateľstva

Predpokladá sa, že celkové výdavky súvisiace so starnutím obyvateľstva na Slovensku vzrastú z približne 20 % HDP v roku 2024 na 23 % v roku 2040 a na 25 % v roku 2070 (pozri tabuľku A1.9). Celkový nárast približne o 5 percentuálnych bodov HDP do roku 2070 je spôsobený kombináciou rastúcich výdavkov na dôchodky, zdravotnú starostlivosť a dlhodobú starostlivosť.

Predpokladá sa, že verejné výdavky na dôchodky dosiahnu 9,4 % HDP v roku 2024 a do roku 2070 sa zvýšia o 2 percentuálne body HDP, z toho o 1,4 percentuálneho bodu do roku 2040. Najvyšší nárast sa očakáva koncom päťdesiatych rokov 21. storočia, keď by výdavky mali byť o 2,8 percentuálneho bodu HDP vyššie ako v roku 2024, a potom by mal nasledovať pokles v poslednom desaťročí prognóz.

Predpokladá sa, že verejné výdavky na zdravotnú starostlivosť budú v roku 2024 predstavovať 6,1 % HDP (mierne pod priemerom EÚ na úrovni 6,6 %), do roku 2040 sa zvýšia o 0,7 percentuálneho bodu a do roku 2070 o ďalšieho 0,4 percentuálneho bodu. Tento nárast v dôsledku starnutia obyvateľstva predstavuje riziko pre fiškálnu udržateľnosť v strednodobom a dlhodobom horizonte ⁽²⁸⁾.

Predpokladá sa, že verejné výdavky na dlhodobú starostlivosť budú v roku 2024 predstavovať 1,1 % HDP (pod priemerom EÚ na úrovni 1,7 %), do roku 2040 sa zvýšia o 0,5 percentuálneho bodu HDP a do roku 2070 o ďalšieho 0,8 percentuálneho bodu ⁽²⁹⁾.

Tabuľka A1.9: Predpokladaná zmena verejných výdavkov súvisiacich so starnutím obyvateľstva v rokoch 2024 – 2040 a 2024 – 2070

	age-related expenditure 2024 (% GDP)	change in 2024-2040 (pps GDP) due to:					age-related expenditure 2040 (%GDP)	
		pensions	healthcare	long-term care	education	total		
SK	20.3						23.1	SK
EU	24.3						25.2	EU
	age-related expenditure 2024 (% GDP)	change in 2024-2070 (pps GDP) due to:					age-related expenditure 2070 (%GDP)	
		pensions	healthcare	long-term care	education	total		
SK	20.3						25.0	SK
EU	24.3						25.6	EU

Zdroj: 2024 Ageing Report (Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2024) (EK/Výbor pre hospodársku politiku).

Vnútroštátny fiškálny rámec

Slovenská Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) je dobre vybavená nezávislá fiškálna inštitúcia so širokým mandátom a pomerne rozvinutou mediálnou prítomnosťou. Vedenie má rozložený (ale neobnoviteľný) mandát na sedem rokov a pred vstupom do vlády musí v prípade jeho členov od ukončenia činnosti v rade uplynúť obdobie troch rokov, aby sa predchádzalo konfliktu záujmov. Hoci sa nedávno posilnil jej prístup k informáciám, nemá žiadnu formálnu dohodu o prístupe k informáciám s ministerstvom financií ani právny základ pre prístup k údajom od subjektov mimo sektora verejnej správy, ako sú napríklad

⁽²⁸⁾ Kľúčové charakteristiky výkonnosti, nedávne reformy a investície slovenského systému zdravotnej starostlivosti sú opísané v prílohe 14 „Zdravie a systémy zdravotnej starostlivosti“.

⁽²⁹⁾ Primeranosť a kvalita slovenského systému dlhodobej starostlivosti je opísaná v prílohe 11 „Sociálne politiky“.

štátom vlastnené podniky. Okrem toho Rada pre rozpočtovú zodpovednosť nemá možnosť odvolať sa, ak subjekt odmietne poskytnúť požadované údaje. Jej politický dialóg s vládou nie je dostatočne rozvinutý.

Slovensko pokračuje v reforme plánovania verejných investícií, a to aj prostredníctvom plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo monitorovanie a následné hodnotenia sú naďalej slabé. Výber projektov na úrovni ministerstva sa zlepšil vďaka novej metodike prípravy a hodnotenia investičných projektov vrátane úlohy investičných stratégií ⁽³⁰⁾. Táto metodika sa má zaviesť spätne a postupne v celom investičnom portfóliu do roku 2026 ⁽³¹⁾. Investičný úrad na Slovensku plánuje ďalšie reformy riadenia projektov zamerané na zlepšenie riadenia rizík a výberu projektov. Okrem toho všetky investičné projekty ústrednej štátnej správy v hodnote prevyšujúcej 40 miliónov EUR sa musia predkladať na vyhodnotenie ministerstvu financií. Pri projektoch nad 40 miliónov EUR sa vykonávajú povinné štúdie uskutočniteľnosti. Hodnotenie investičných projektov vykonáva centrálné ministerstvo financií, pokiaľ projekt nie je klasifikovaný ako „strategická investícia“, v takom prípade hodnotenie nemusí vykonávať centrálné ministerstvo financií. Od roku 2021 sa do rozpočtu môžu zahrnúť len vyhodnotenú a pripravenú projekty. Naopak, neexistujú žiadne systematické následné revízie ani registre majetku.

Tabuľka A1.10: **Databáza ukazovateľov fiškálneho riadenia**

2023	Slovakia	EU Average
Country Fiscal Rule Strength Index (C-FRSI)	16.06	14.52
Medium-Term Budgetary Framework Index (MTBFI)	0.78	0.73

Index sily fiškálnych pravidiel krajiny (C-FRSI) vyjadruje silu vnútroštátnych fiškálnych pravidiel agregovaných na úrovni krajiny na základe i) právneho základu, ii) miery záväznosti pravidla, iii) monitorovacích orgánov, iv) korekčných mechanizmov a v) odolnosti voči otrasom. Index strednodobého rozpočtového rámca vyjadruje silu vnútroštátneho strednodobého rozpočtového rámca na základe i) pokrytia cieľových hodnôt/stropov zahrnutých v národných strednodobých fiškálnych plánoch; ii) prepojenia medzi týmito cieľovými hodnotami/stropmi a ročnými rozpočtami; iii) zapojenia národného parlamentu do prípravy plánov; iv) zapojenia nezávislých fiškálnych inštitúcií do ich prípravy; a v) ich úrovne podrobnosti. Vyššie skóre sa spája s vyššou silou pravidiel a strednodobého rozpočtového rámca.

Zdroj: [Databáza fiškálneho riadenia](#)

⁽³⁰⁾ Opatrenie C.18 [R.3] o zefektívnení verejných investícií – uplatňovanie metodiky postupov pri príprave a prioritizácii investícií.

⁽³¹⁾ Opatrenie C.18 [R.3] plánu obnovy a odolnosti.

Táto príloha obsahuje prehľad o daňovom systéme Slovenska na základe ukazovateľov. Zahŕňa informácie o: i) daňovom mixe; ii) aspektoch konkurencieschopnosti a spravodlivosti daňového systému a iii) výbere daní a daňovej disciplíny.

V októbri 2024 slovenský parlament schválil komplexný balík fiškálnej konsolidácie (v ktorom sa kombinuje zníženie výdavkov a zvýšenie príjmov) v celkovej výške 2,7 miliardy EUR. Balík má znížiť rozpočtový deficit približne o 1 percentuálny bod ročne a do roku 2027 ho má znížiť pod 3 % HDP. Konsolidačný plán okrem zvýšenia daní zahŕňa: i) úpravy DPH (zvýšenie základnej sadzby z 20 % na 23 %); ii) reformy dane z príjmov právnických osôb (posilnenie progresívneho charakteru daňovej štruktúry); iii) zavedenie dane z finančných transakcií a iv) posilnenie osobitného odvodu v regulovaných odvetviach. Tieto opatrenia odrážajú záväzok Slovenska dodržiavať fiškálnu disciplínu a ich cieľom je stabilizovať pomer dlhu k HDP na úrovni približne 60,5 % do roku 2028.

Daňový mix možno zefektívniť a zabezpečiť, aby viac podporoval inkluzívny a udržateľný rast. Z tabuľky A2.1 vyplýva, že celkové daňové príjmy Slovenska v roku 2024 predstavovali 35,3 % HDP, čo je výrazne menej ako súhrnná hodnota EÚ

na úrovni 39,0 %, a to aj napriek stabilnému rastúcemu trendu tohto pomeru od roku 2010. Dane z práce, ako aj spotrebné dane majú výrazne vyšší podiel na celkových daňových príjmoch Slovenska (graf A2.1) než sú zodpovedajúce priemery na úrovni EÚ. Najväčšiu časť daňových príjmov tvoria dane z práce, ktoré predstavujú 53,9 % celkových daňových príjmov (o 2,7 percentuálneho bodu viac ako priemer EÚ). Nasledujú spotrebné dane, ktoré tvoria 33,0 % celkových príjmov, pričom priemer EÚ je 26,9 %. Charakteristickou črtou daňového mixu Slovenska je, že vysoký podiel daní z práce tvoria predovšetkým povinné príspevky na sociálne zabezpečenie, ktoré predstavujú 42,9 % celkových príjmov, čím prevyšujú priemer EÚ (32,6 %) o 10,3 percentuálneho bodu (v prepočte na HDP predstavovali sociálne príspevky na Slovensku 15,1 % HDP, pričom priemer EÚ bol 12,7 % HDP). Dane z kapitálového účtu naopak predstavujú len 13,1 % celkového zdanenia, čo je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 21,9 %. Zo štruktúry daňového mixu na Slovensku vyplýva, že by sa mala dôkladne zvážiť zmena rovnováhy a presun záťaže zo zdaňovania práce na zdaňovanie kapitálu. To by mohlo zohrávať úlohu pri podpore inkluzívneho rastu a rovnosti príležitostí.

Tabuľka A2.1: **Ukazovatele zdanenia**

		Slovakia					EU-27				
		2010	2021	2022	2023	2024	2010	2021	2022	2023	2024
Tax structure	Total taxes (including compulsory actual social contributions) (% of GDP)	27.8	34.7	35.0	34.9	35.3	37.8	40.2	39.7	39.0	
By tax base	Taxes on labour (% of GDP)	14.4	18.6	18.4	18.9		19.8	20.5	20.1	20.0	
	of which, social security contributions (SSC, % of GDP)	11.9	15.0	14.7	15.1		12.9	13.0	12.7	12.7	
	Taxes on consumption (% of GDP)	9.8	11.3	11.3	11.6		10.9	11.2	10.9	10.5	
	of which, value added taxes (VAT, % of GDP)	6.1	7.4	7.7	8.0		6.8	7.3	7.4	7.1	
	Taxes on capital (% of GDP)	3.6	4.7	5.2	4.6		7.1	8.5	8.7	8.5	
Some tax types	Personal income taxes (PIT, % of GDP)	2.6	3.7	3.7	3.8		8.6	9.6	9.4	9.3	
	Corporate income taxes (CIT, % of GDP)	2.4	3.6	3.6	3.6		2.2	2.9	3.2	3.2	
	Total property taxes (% of GDP)	0.4	0.5	0.4	0.4		1.9	2.2	2.1	1.9	
	Recurrent taxes on immovable property (% of GDP)	0.4	0.5	0.4	0.4		1.1	1.1	1.0	0.9	
	Environmental taxes (% of GDP)	2.1	2.3	2.5	2.0		2.5	2.4	2.1	2.0	
	Effective carbon rate in EUR per tonne of CO ₂ equivalents	NA	65.8	NA	64.1		NA	86.0	NA	84.8	
Progressivity & fairness	Tax wedge at 50% of average wage (single person) (*)	31.8	36.9	37.3	37.6	38.2	33.9	31.8	31.5	31.5	31.8
	Tax wedge at 100% of average wage (single person) (*)	38.1	41.5	41.6	41.7	42.6	40.9	39.9	39.9	40.2	40.3
	Corporate income tax - effective average tax rates (1) (*)	18.6	20.6	20.6	20.6		21.3	19.3	19.1	18.9	
	Difference in Gini coefficient before and after taxes and cash social transfers (pensions excluded from social transfers) (2) (*)	5.6	6.4	6.0	6.6		8.6	8.2	7.9	7.7	
Tax administration & compliance	Outstanding tax arrears: total year-end tax debt (including debt considered not collectable) / total revenue (in %) (*)		21.6	19.8				35.5	32.6		
	VAT gap (% of VAT total tax liability, VTTL) (**)		13.8	14.6				6.6	7.0		

(1) Výhľadovo orientovaná efektívna sadzba dane (KPMG).

(2) Vyššia hodnota naznačuje silnejší prerozdelený vplyv zdaňovania.

(*) Aritmetický priemer EÚ27.

(**) Podrobnejšie informácie o výpadku príjmov z DPH sú uvedené v správe Európskej komisie, Generálneho riaditeľstva pre dane a colnú úniu, *VAT gap in the EU - 2024 report* (Výpadok DPH v EÚ – správa z roku 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/2476549>).

Viac údajov o daňových príjmoch, ako aj použitú metodiku nájdete na webovej stránke Data on Taxation,

https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en.

Zdroj: Európska komisia, OECD

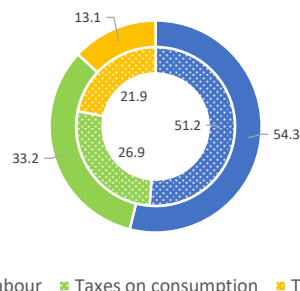

Príjmy z daní z nehnuteľností na Slovensku sú nízke (v roku 2023 na úrovni 0,4 % HDP v porovnaní s 1,9 % HDP v EÚ ako celku), napriek tomu, že dane z nehnuteľností sa považujú za relatívne priaznivé pre rast. Na rozdiel od väčšiny ostatných členských štátov má Slovensko systém zdaňovania nehnuteľností podľa miesta, v rámci ktorého sa nehnuteľnosti zdaňujú podľa svojho umiestnenia namiesto ich odhadovanej trhovej hodnoty. V takomto daňovom rámci sa nezohľadňuje miesto, kvalita, typ, počet miestností ani vek obydliia, čo bráni spravodlivosti a rovnosti. Slovensko stále nedisponuje ani oceňovacími systémami, ani dostatočnými údajmi, ktoré by umožnili zosúladiť pomyselné hodnoty nehnuteľností používané v daňovom systéme s trhovými hodnotami. Vzhľadom na tieto charakteristiky by bolo vhodnejšie zaviesť systém zdaňovania založený na trhovej hodnote, ktorý by doplnil alebo nahradil súčasný systém založený na ploche, aby sa zlepšila spravodlivosť, zvýšili daňové príjmy a pomohol znížiť dopyt po nehnuteľnostiach. V súčasnosti sa trhová hodnota zohľadňuje pri výpočte dane z nehnuteľností, ktorá sa však nevzťahuje na plochy zastavané budovami alebo bytmi. V tejto súvislosti by rozšírenie dane z hodnoty pozemkov, ktorá sa zvyčajne ukladá vlastníkom pozemkov, mohlo byť účinným a nenarúšajúcim riešením problémov vyplývajúcich zo súčasného systému dane z nehnuteľností založeného na ploche.

Pri stagnujúcom podiele environmentálnych daní v daňovom mixe Slovenska je možné tento typ dane využívať viac. Konkrétne príjmy z daní z dopravy, zo znečistenia a z prírodných zdrojov, ktoré sú stabilne pod priemerom EÚ, naznačujú potenciál posilniť uplatňovanie zásady „znečisťovateľ platí“. Skutočná uhlíková sadzba v eurách na tonu ekvivalentu CO₂ na Slovensku (64,1) je výrazne pod priemerom EÚ (84,8), čo naznačuje slabšie ekonomické stimuly pre podniky a spotrebiteľov na zníženie emisií v súlade s cieľmi EÚ a globálnymi cieľmi v oblasti klímy. Na úplnú internalizáciu externalít by Slovensko mohlo zvážiť rozšírenie využívania nedostatočne využívaných nástrojov environmentálnych daní, ako sú dane za zneškodňovanie odpadu (vrátane spaľovania), dane z dopravy a dodatočné poplatky za vypúšťanie odpadu do vody alebo za výroby z plastu.

Graf A2.1: Podiely na daňových príjmoch v roku 2024

Tax revenue shares in 2023, Slovakia (outer ring) and EU (inner ring)

Zdroj: Údaje o daňových trendoch, GR TAXUD

Konsolidačný balík bude mať vplyv na podniky prostredníctvom zvýšeného zdanenia a vyšších prevádzkových nákladov. To by mohlo znížiť hospodársku aktivitu, ovplyvniť expanziu podnikov a v krátkodobom horizonte viesť k spomaleniu hospodárskeho rastu a vyššej inflácii. Očakáva sa, že progresívnou daňovou štruktúrou novej dane z príjmu právnických osôb (od 10 % do 24 %) sa zvýši tvorba príjmov na verejné služby a infraštruktúru a potenciálne salepší podnikateľské prostredie. Môže to však viesť aj k tomu, že väčšie spoločnosti prehodnotia svoje investičné stratégie na Slovensku z dôvodu zvýšených daňových povinností. Celkový vplyv bude závisieť od toho, ako sa podniky prispôbia týmto zmenám, a od toho, ako účinne ich bude vláda uplatňovať.

Slovensko sa v roku 2023 umiestnilo na 15. mieste v podiele investícií (tvorba hrubého fixného kapitálu) na HDP v EÚ na úrovni 22,0 %, čo je blízko priemeru EÚ27 (22,2 %). Rast investícií by mal byť v roku 2024 obmedzený po skokovom náraste v roku 2023, ktorý bol spôsobený intenzívnejším využívaním fondov EÚ do konca roka. Očakáva sa, že v roku 2025 sa investície opäť zvýšia, a to vďaka čerpaniu štrukturálnych fondov EÚ a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Pokiaľ ide o podiel výdavkov na výskum a vývoj na HDP, v roku 2022 sa Slovensko zaradilo do spodnej tretiny krajín EÚ, pričom v rámci EÚ27 obsadilo 20. miesto. Pokiaľ ide o verejnú podporu výdavkov na výskum a vývoj, Slovensko dosiahlo o niečo lepšie výsledky, hoci naďalej výrazne zaostáva za priemerom EÚ.

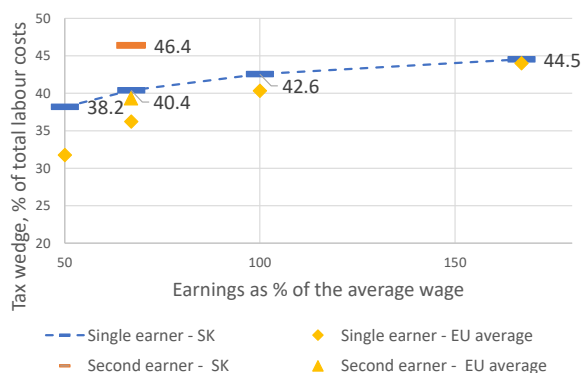
Napriek tomu Slovensko ponúka celý rad podporných mechanizmov pre startupy a rozširujúce sa podniky vrátane kapitálových investícií prostredníctvom vládou podporovaných fondov, daňových stimulov pre investorov

a ustanovení o zamestnaneckých opciách na akcie, ktoré sú zamerané na podporu inovácií a hospodárskeho rastu.

Hlavnými investičnými prekážkami pre podniky zostávajú nájdenie kvalifikovaných pracovníkov, neistota a náklady na energiu.

V prieskume Európskej investičnej banky o investíciách z roku 2024 sa Slovensko umiestnilo najhoršie z hľadiska kvalifikovaných pracovníkov. Problémy podnikov so zamestnávaním kvalifikovaných pracovníkov sa v poslednom čase ešte zhoršili – v súčasnosti sa s týmto problémom stretáva 93 % podnikov, zatiaľ čo v EÚ je to 77 %. Neistota týkajúca sa budúcnosti znepokojuje 90 % podnikov, pričom priemer EÚ je 79 %. Prekážky v oblasti nákladov na energiu sa v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 mierne znížili, hoci tento problém je na Slovensku stále naliehavejší ako inde v EÚ.

Graf A2.2: Daňovo-odvodové zaťaženie domácností s jednou zárobkovo činnou osobou a druhých zárobkovo činných osôb v domácnosti, v % celkových nákladov práce, 2024

Pri daňovo-odvodovom zaťažení druhej zárobkovo činnnej osoby v domácnosti sa predpokladá, že prvá zárobkovo činná osoba v domácnosti dostáva 100 % priemernej mzdy a že ich domácnosť je bezdetná. Úplná metodika sa uvádza v dokumente OECD z roku 2016 s názvom *Taxing Wages 2014 – 2015* (Daňovo-odvodové zaťaženie v rokoch 2014 – 2015).

Zdroj: Európska komisia

Zdaňovanie práce je menej progresívne ako priemer EÚ v dôsledku pomerne vysokého daňovo-odvodového zaťaženia ⁽³²⁾ v prípade

⁽³²⁾ Daňovo-odvodové zaťaženie je definované ako súčet daní z príjmu fyzických osôb a príspevkov na sociálne zabezpečenie platených zamestnancami a zamestnávateľmi bez rodinných prídavkov, vyjadrené ako percento celkových nákladov práce (súčet hrubej mzdy a príspevkov na sociálne zabezpečenie platených zamestnávateľom).

zamestnancov s nižšími príjmami. Z grafu A2.2 vyplýva, že úroveň daňovo-odvodového zaťaženia práce na Slovensku bola v roku 2024 nad priemerom EÚ v prípade zamestnancov s nižšími príjmami (napr. 38,2 % pre slobodné osoby, ktoré zarábajú 50 % priemernej mzdy, v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 31,8 %) a pri vyšších úrovniach miezd sa približovala priemeru EÚ. Druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti s úrovňou mzdy predstavujúcou 67 % priemernej mzdy, ktorých manželia/manželky dostávajú priemernú mzdu, podliehali vyššiemu daňovo-odvodovému zaťaženiu ako priemer EÚ. Okrem toho bolo daňovo-odvodové zaťaženie týchto druhých zárobkovo činných osôb v domácnosti vyššie ako zaťaženie slobodných osôb s rovnakou úrovňou miezd. Schopnosť daňovo-dávkového systému znižovať nerovnosť (meraná jeho schopnosťou znižovať Giniho koeficient) sa od roku 2010 zvýšila z 5,6 bodu na 6,6 bodu v roku 2023 (pozri tabuľku A2.1). Hoci je to pod priemerom EÚ (7,7 bodu), stačí to na to, aby nerovnosť na Slovensku meraná Giniho indexom patrila medzi najnižšie v EÚ.

Slovensko preukázalo odhodlanie zlepšiť efektívnosť svojho systému výberu daní prostredníctvom významných investícií do IT a komplexnej stratégie digitálnej transformácie. Výpadok príjmov z DPH sa na Slovensku v posledných rokoch výrazne znížil, ale napriek výraznému zlepšeniu v posledných rokoch zostáva medzera na DPH nad priemerom EÚ. Trvalým úsilím o digitalizáciu (napr. povinné elektronické faktúry pre vnútroštátne transakcie medzi podnikmi plánované od 1. januára 2027) sa pravdepodobne zvýši celková účinnosť slovenskej daňovej správy.

Podiel elektronických podaní v prípade dane z príjmov právnických osôb a DPH je nad priemerom EÚ, hoci v prípade elektronického podávania daňových priznaní k dani z príjmov fyzických osôb na Slovensku existuje priestor na zlepšenie. Slovensko pokračuje v zavádzaní elektronických podaní pre všetky druhy daní. Pokračuje úsilie o rozšírenie možností elektronických podaní.

Odhady celkových nákladov MSP na dodržiavanie daňových predpisov na Slovensku sú výrazne pod priemerom EÚ. Pokiaľ ide o odhadované priemerné náklady na dodržiavanie predpisov týkajúcich sa dane z príjmov právnických osôb, Slovensko má druhé najnižšie náklady v EÚ. Rovnako pri pohľade na odhadované priemerné

náklady na dodržiavanie predpisov v oblasti DPH, Slovensko má takisto najnižšie náklady v EÚ.

Pokiaľ ide o riešenie sporov, celkový počet prípadov nie je obzvlášť vysoký a priemerné trvanie cyklu riešenia sporu je dva roky.

Slovensko je „inovátorom vo vývoji“ a rozdiel medzi jeho výkonnosťou a priemerom EÚ sa prehľbuje. Podľa európskeho prehľadu výsledkov inovácie z roku 2024 ⁽³³⁾ je výkonnosť Slovenska (65,1 %) výrazne pod priemerom EÚ a zlepšuje sa pomalšie, ako je priemer EÚ. Intenzita výskumu a vývoja Slovenska ⁽³⁴⁾ sa v roku 2023 zvýšila, zostáva však výrazne pod priemerom EÚ (1,03 % v porovnaní s 2,24 %). Slovensko vo svojej Národnej stratégii výskumu, vývoja a inovácií z roku 2023 ⁽³⁵⁾ stanovilo cieľ intenzity výskumu a vývoja na úrovni 2 % a poskytlo akčný plán obsahujúci konkrétne opatrenia ⁽³⁶⁾ na reformu systému výskumu a inovácií. Je to veľmi potrebné vzhľadom na slabú a roztrieštenú verejnú vedeckú základňu a skromné inovačné aktivity v súkromnom sektore, najmä v MSP. Krajina zaostáva aj v zavádzaní moderných digitálnych technológií, ktoré je stále pod priemerom EÚ. Na úspešnú realizáciu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií je potrebný nadrezortný prístup a silná koordinácia. Navyše digitalizácia podnikov zostáva na Slovensku problémom aj napriek nedávnomu pokroku v zavádzaní riešení umelej inteligencie.

Veda a inovačné ekosystémy

Slabá a roztrieštená verejná vedecká základňa obmedzuje potenciál šírenia poznatkov, ktorý je nevyhnutný na zvýšenie konkurencieschopnosti. Podiel slovenských vedeckých publikácií medzi 10 % najcitovanejšími vyjadrený ako percentuálny podiel z celkového počtu vedeckých publikácií krajiny, zostáva jedným z najnižších medzi členskými štátmi EÚ (4,6 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 9,6 %

v roku 2021), hoci sa mierne zvýšil (z 3,6 % v roku 2017). To poukazuje na slabú verejnú vedeckú základňu v dôsledku dlhodobu nedostatočných investícií ⁽³⁷⁾ a roztrieštené prostredie inštitúcií vykonávajúcich výskum a inovácie, ktoré pozostáva z 35 inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a 45 výskumných centier a ústavov. V rámci plánu obnovy a odolnosti sa začali reformy na zlepšenie riadenia a koordinácie výskumu a inovácií, ktoré boli doplnené analýzou zodpovednosti ministerstiev, financujúcich agentúr a organizácií, ktoré tvoria politiku. Niektoré z týchto návrhov na zefektívnenie riadenia sa pravdepodobne premietnu do návrhu nového zákona o výskume a inováciách, ktorý je v súčasnosti v legislatívnom procese. Okrem toho sa v akčnom pláne Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií predpokladá hodnotenie piatich prebiehajúcich reforiem zameraných na zvýšenie kvality inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vrátane pravidelného posudzovania ich vedeckej výkonnosti ⁽³⁸⁾. Očakáva sa, že v návrhu zákona sa odporučia ďalšie reformy zamerané na podporu výskumu a inovácií na základe získaných poznatkov. Na dosiahnutie kritického množstva a dosiahnutie cieľov ⁽³⁹⁾ stanovených v Národnej stratégii výskumu, vývoja a inovácií a akčnom pláne je potrebná nepretržitá podpora vysokokvalitných vedeckých výstupov spolu s ďalším úsilím o konsolidáciu roztriešteného systému. V tomto ohľade sa zapojením medzinárodných hodnotiteľov do výziev financovaných z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti zaručili účinnejšie hodnotenia, znížili konflikty záujmov, a tým sa toto opatrenie ukázalo ako osvedčený postup.

⁽³³⁾ Európsky prehľad výsledkov inovácií z roku 2024, profil krajiny: [Slovensko](#). Európsky prehľad výsledkov inovácií poskytuje porovnávaciu analýzu inovačnej výkonnosti v krajinách EÚ vrátane relatívnych silných a slabých stránok ich vnútroštátnych inovačných systémov.

⁽³⁴⁾ Intenzita výskumu a vývoja je vymedzená ako hrubé domáce výdavky na výskum a vývoj vyjadrené ako percento HDP.

⁽³⁵⁾ Webová stránka: [Národná stratégia výskumu, vývoja a inovácií – Výskumná a inovačná autorita](#).

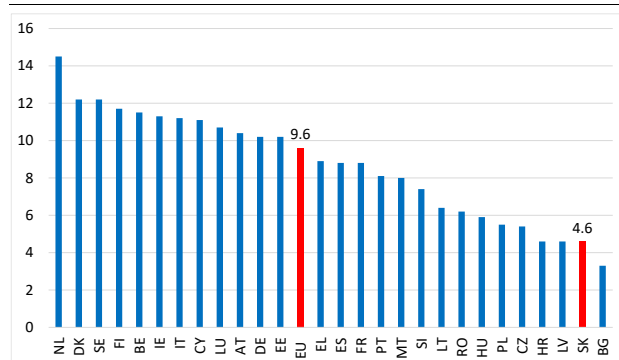
⁽³⁶⁾ Orgány oznámili, že do júna 2024 bolo dokončených 28 z celkového počtu 91 opatrení akčného plánu..

⁽³⁷⁾ Verejné výdavky na výskum a vývoj (GOVERD + HERD) vo výške 0,45 % HDP zostávajú výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 0,72 %, a zvyšujú sa len pomalým tempom (o 0,41 % v roku 2020).

⁽³⁸⁾ V roku 2024 bolo na financovanie súvisiace s kvalitou na základe overovania excelentnosti vo výskume vyčlenených celkovo 84 miliónov EUR. Očakáva sa, že v rokoch 2025 a 2026 táto suma zostane na rovnakej úrovni alebo sa zvýši.

⁽³⁹⁾ Jedným z takýchto cieľov je zvýšiť podiel vedeckých publikácií medzi 10 % najcitovanejšími, vyjadrený ako percentuálny podiel z celkového počtu vedeckých publikácií, na 8 % do roku 2030 (zo 4,6 % v roku 2021).

Graf A3.1: Podiel slovenských vedeckých publikácií medzi 10 % najcitovanejšími vedeckými publikáciami ako percentuálny podiel z celkového počtu vedeckých publikácií krajiny

Zdroj: Eurostat

Inovácie v podnikaní

Schopnosť Slovenska inovovať a integrovať nové technológie je obmedzená, pričom výdavky na výskum a vývoj v súkromnom sektore sú nízke. V populácii slovenských ekonomických subjektov je vysoký podiel mikropodnikov s nízkou produktivitou. Tieto mikropodniky, podniky s menej ako 10 zamestnancami, ktoré tvoria 97 % podnikov a predstavujú viac ako 40 % zamestnanosti v podnikateľskom sektore na Slovensku, sa málo zapájajú do výskumu a inovácií ⁽⁴⁰⁾. Krastu produktivity prispel najmä výrobný priemysel, predovšetkým veľké nadnárodné spoločnosti, zatiaľ čo rast produktivity v sektore služieb bol miernejší ⁽⁴¹⁾. Veľkosť sektora IKT je pod priemerom EÚ (4,71 % oproti 5,49 % hrubej pridanej hodnoty v roku 2021) a výdavky podnikov na výskum a vývoj v sektore IKT predstavujú 27,58 % celkových výdavkov na výskum a vývoj ⁽⁴²⁾. Celkovo slabá inovačná aktivita v súkromnom sektore sa odráža aj v nízkych výdavkoch podnikov na výskum a vývoj (BERD) ako percento HDP, ktorý v roku 2023

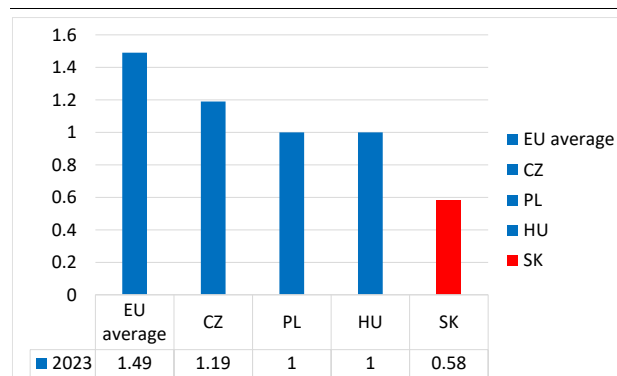
⁽⁴⁰⁾ Správa OECD [Strengthening FDI and SME Linkages in the Slovak Republic](#) (Posilnenie prepojenia priamych zahraničných investícií a malých a stredných podnikov v Slovenskej republike) | OECD, 2022.

⁽⁴¹⁾ OECD (2024), *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2024* (Ekonomické prehľady OECD: Slovenská republika 2024). <https://doi.org/10.1787/397ca086-en>.

⁽⁴²⁾ Eurostat, [veľkosť sektora IKT a výskum a vývoj v sektore IKT](#), údaje za rok 2021.

predstavoval 0,58 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 1,49 %. Okrem toho vedie k nízkym inovačným výstupom, meraným napríklad v patentových prihláškach. V roku 2022 bolo na základe Zmluvy o patentovej spolupráci podaných len 0,5 patentu na miliardu HDP, zatiaľ čo priemer EÚ bol na úrovni 2,8. Kľúčovou prioritou zostáva zvýšenie inovačnej aktivity v podnikateľskom sektore, aby sa dosiahol cieľ 1,2 % pre výskum a vývoj v podnikateľskom sektore ⁽⁴³⁾. Okrem toho by Slovensko profitovalo z účasti na systéme jednotného patentu, ktorý ponúka kľúčové výhody z hľadiska podpory inovácií a zvyšovania konkurencieschopnosti ⁽⁴⁴⁾.

Graf A3.2: Výdavky podnikov na výskum a vývoj vyjadrené ako percento HDP v krajinách Vyšehradskej štvorky

Zdroj: Eurostat

Slovensko aj naďalej zaostáva v oblasti digitalizácie podnikov. Aspoň základnú úroveň digitálnej intenzity malo v roku 2024 62,9 % slovenských MSP, čo je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 72,91 %. Krajina sa nachádza pod priemerom EÚ aj z hľadiska podielu podnikov, ktoré využívajú pokročilé digitálne technológie (t. j. umelú inteligencia, cloudové služby a analýzu údajov). Možno však zaznamenať sľubný trend v zavádzaní riešení umelej inteligencie, pričom v roku 2024 umelú inteligencia využívalo 10,78 % slovenských podnikov, čo predstavuje 53,13 percentný nárast v porovnaní so 7,04 % v roku 2023. Podniky však stále využívajú technológie umelej inteligencie na úrovni nižšej, ako je priemer EÚ (13,48 %). Podobne v roku 2023 využívalo služby analýzy údajov 30,17 % slovenských podnikov oproti 33,17 % na úrovni EÚ,

⁽⁴³⁾ Cieľ stanovený v Národnej stratégii výskumu, vývoja a inovácií.

⁽⁴⁴⁾ Krajina už podpísala Dohodu o Jednotnom patentovom súde a očakáva sa, že ju ratifikuje.

zatiaľ čo cloudové služby využívalo 30,16 % podnikov oproti 38,86 % na úrovni EÚ. Na dosiahnutie cieľa do roku 2030, ktorým je 75 % zavedenie umelej inteligencie, cloud computingu a analýzy údajov, ako aj ďalších cieľov digitálneho desaťročia, je celkovo potrebné vykonať ešte veľa práce.

Preskúmanie potenciálu lepšie cielenej verejnej podpory by mohlo byť prospešné pre stimulovanie podnikov, aby sa zapojili do inovácií.

Celková podpora verejného sektora na výdavky podnikov na výskum a vývoj ako percento HDP je výrazne pod priemerom EÚ (0,204 %). V poslednom období však došlo k povzbudivému vývoju a tento podiel sa zvýšil z 0,022 % v roku 2017 na 0,092 % v roku 2021. Tento rast bol spôsobený zvýšením daňových stimulov na výskum a vývoj, zatiaľ čo priama podpora výskumu a vývoja stagnovala na nízkej úrovni. Z nedávnych hodnotení daňovej úľavy na výskum a vývoj ⁽⁴⁵⁾ vyplýva, že tento systém prináša výhody najmä veľkým, etablovaným a nadnárodným spoločnostiam ⁽⁴⁶⁾. Okrem toho sa v nedávnej správe OECD ⁽⁴⁷⁾ uvádza, že systém daňových stimulov pre výskum a vývoj ⁽⁴⁸⁾ nezahŕňa peňažné náhrady, čo by mohlo byť výhodné najmä pre menšie a nedávno založené spoločnosti, ktoré potrebujú finančnú podporu v počiatočnej fáze inovačného procesu. Takisto z hodnotenia ⁽⁴⁹⁾ „patentovej kolónky“ ⁽⁵⁰⁾ vyplynulo, že z nej malo prospech len niekoľko väčších spoločností a že pri súčasnom nastavení sa pravdepodobne nezvýši úroveň duševného vlastníctva stimulovaním

patentovej aktivity domácich podnikov alebo prilákaním zahraničných patentov. Rozšírenie využívania systémov priamych súťažných grantov je opatrením, ktoré treba zvážiť, spolu s ďalším využívaním novozriadeného portálu ⁽⁵¹⁾ ako jednotného kontaktného miesta na vyhľadávanie informácií o verejnej podpore výskumu a inovácií.

Spolupráca medzi podnikmi a výskumným sektorom je obmedzená a transfer technológií je malý.

Spoluprácu medzi vedou a podnikmi na Slovensku brzdí slabá vedecká a inovačná základňa spolu s nedostatočnou infraštruktúrou na podporu spolupráce medzi akademickou obcou a priemyslom. To sa odráža v niektorých relevantných ukazovateľoch, ako sú verejné výdavky na výskum a vývoj financovaný podnikmi ako percento HDP, ktorý je veľmi nízky a hlboko pod priemerom EÚ (0,006 % v porovnaní s 0,050 % v roku 2022); v priebehu času takisto klesá (z 0,034 % v roku 2012). Okrem toho bol v roku 2023 počet výskumných pracovníkov (vyjadrený ako ekvivalent plného pracovného času) zamestnaných v podnikoch výrazne nižší (menej ako polovica) ako priemer EÚ. Údaje o verejno-súkromných spoločných vedeckých publikáciách ako percentuálnom podiele na celkovom počte publikácií však vykazujú pozitívnejší trend, a to nárast zo 4,9 % v roku 2013 na 7 % v roku 2023, čo je však stále mierne pod priemerom EÚ na úrovni 7,7 %. Je to okrem iného spôsobené štruktúrou populácie slovenských ekonomických subjektov, v ktorej prevládajú mikropodniky bez inovačných aktivít. Tieto podniky majú zvyčajne obmedzené kapacity na vytváranie prepojení spolupráce s akademickou obcou, ktoré podporujú prenos poznatkov, a na zavádzanie vyspelých zahraničných technológií ⁽⁵²⁾. V rámci plánu obnovy a odolnosti sa nedávno podnietila spolupráca medzi akademickou obcou a podnikmi prostredníctvom viacerých investičných tokov ⁽⁵³⁾. Nedostatky však pretrvávajú a uvádzajú sa v stratégii výskumu a vývoja z roku 2023, ktorej akčný plán obsahuje konkrétne opatrenia, ako je lepšia podpora úradov pre transfer technológií a zjednodušená správa práv duševného

⁽⁴⁵⁾ Daňová úľava na výskum a vývoj sa v roku 2022 znížila z 200 % na 100 % oprávnených výdavkov na výskum a vývoj.

⁽⁴⁶⁾ MF SR a VAIA, 2023, *Revízia výdavkov, kompetencií a personálnych kapacít vo výskume, vývoji a inováciách. Záverečná správa*. Výskum (pozri s. 76).

⁽⁴⁷⁾ OECD (2024), *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2024* (Ekonomické prehľady OECD: Slovenská republika 2024). <https://doi.org/10.1787/397ca086-en> (pozri s. 50).

⁽⁴⁸⁾ MF SR a VAIA, 2023, *Revízia výdavkov, kompetencií a personálnych kapacít vo výskume, vývoji a inováciách. Záverečná správa*. Výskum (pozri s. 74) – daňové nástroje zahŕňajú: daňové úľavy pre príjemcov stimulov; odpočet výdavkov na výskum a vývoj; patentová kolónka.

⁽⁴⁹⁾ MF SR a VAIA, 2023, *Revízia výdavkov, kompetencií a personálnych kapacít vo výskume, vývoji a inováciách. Záverečná správa*. Výskum (pozri s. 79).

⁽⁵⁰⁾ „Patentová kolónka“ je daňový režim, ktorý umožňuje podnikom uplatňovať zníženú sadzbu dane z príjmov právnických osôb na príjmy pochádzajúce z majetku duševného vlastníctva, ako sú patenty, autorské práva a ochranné známky.

⁽⁵¹⁾ [Vyhľadávač podpory – Výskumno-inovačný portál](#).

⁽⁵²⁾ OECD (2022), *Strengthening FDI and SME Linkages in the Slovak Republic* (Posilnenie prepojenia priamych zahraničných investícií a malých a stredných podnikov v Slovenskej republike): <https://doi.org/10.1787/972046f5-en>.

⁽⁵³⁾ Komponent 9 Investícia 2: Podpora spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja

vlastníctva. Realizácia týchto cielených opatrení je nevyhnutná, pričom treba zabezpečiť stabilitu špecializovaných programov. Okrem toho by sa v plánovanej aktualizovanej verzii akčného plánu mala riešiť aj nedostatočná spolupráca medzi sektormi.

Financovanie inovácií

Miestny trh rizikového kapitálu a kapitálu na rozširovanie nie je dostatočne rozvinutý na to, aby uspokojil potreby financovania inovatívnych firiem. Investície rizikového kapitálu pomaly rastú, z 0,003 % HDP v roku 2014 na 0,015 % v roku 2023, ale v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 0,078 % zostávajú veľmi nízke. Podobne sa hodnota súkromného kapitálu v pomere k nominálnemu HDP zvýšila z 0,02 % v roku 2022 na 0,03 % v roku 2023, ostáva však pod priemerom EÚ na úrovni 0,41 %. Zaviedlo sa niekoľko iniciatív na podporu financovania startupov, ako napríklad platforma hromadného financovania, ktorá niektorým podnikom umožňuje prístup k rizikovému kapitálu a ku kapitálu na rozširovanie, ale dostupné finančné prostriedky sú obmedzené. Neexistuje však komplexný právny rámec na podporu zakladania a rastu startupov.

Inovatívny talent

Slovenské podniky zápasia s dôsledkami výrazného nedostatku zručností. Podľa nedávnej štúdie OECD ⁽⁵⁴⁾ 54 % slovenských podnikov uvádza nedostatok zručností ⁽⁵⁵⁾. To má pre podniky viaceré nepriaznivé dôsledky. Každá tretia firma tvrdí, že nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami obmedzuje jej schopnosť zavádzať nové technológie. To poukazuje na súvisiace významné

hospodárske riziká a potrebu riešiť tento problém. Študenti zapísaní v programoch v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky v roku 2022 tvorili 21,8 % všetkých študentov zapísaných na terciárne vzdelávanie (ISCED 5-8), čo je výrazne menej ako priemer EÚ na úrovni 27,1 % a predstavuje to pokles z 22,8 % od roku 2017 (pozri prílohu 10). Okrem toho Slovensko naďalej čelí úniku mozgov, keďže slovenské inštitúcie vysokoškolského vzdelávania sú na medzinárodnej úrovni zle hodnotené a kvalita výskumu je nízka ⁽⁵⁶⁾. To sa odráža vo veľmi vysokom podiele absolventov stredných škôl, ktorí študujú v zahraničí, pričom len málo z nich sa po štúdiu plánuje vrátiť domov ⁽⁵⁷⁾. To znamená, že Slovensko stráca časť svojich najkvalifikovanejších pracovníkov, v dôsledku čoho sa ďalej prehĺbuje nedostatok zručností. V Národnej stratégii výskumu, vývoja a inovácií sa uznáva potreba udržať a prilákať talenty a jej akčný plán obsahuje niekoľko opatrení v tejto oblasti. V súlade s akčným plánom bolo v rámci Výskumnej a inovačnej autority (VAIA) zriadené oddelenie zodpovedné za koordináciu a usmerňovanie politik zameraných na udržanie a prilákanie talentov.

Vzdelávanie v oblasti podnikania je začlenené do vnútroštátnych učebných osnov ako súčasť národného štandardu finančnej gramotnosti, a vzťahuje sa na základné a stredné školy, ako aj na odborné vzdelávanie a prípravu. Vo vysokoškolskom vzdelávaní sa však kladie menší dôraz na rozvoj podnikania ako v sekundárnom vzdelávaní.

⁽⁵⁴⁾ OECD (2024), *Understanding Skill Gaps in Firms: Results of the PIAAC Employer Module* (Pochopenie nedostatku zručností v podnikoch: výsledky modulu zamestnávateľov PIAAC), OECD Skills Studies, OECD Publishing, Paríž: <https://doi.org/10.1787/b388d1da-en>.

⁽⁵⁵⁾ Nedostatok zručností je definovaný ako nesúlad medzi zručnosťami, ktoré sú v podniku k dispozícii, a zručnosťami potrebnými na uspokojenie súčasných a budúcich potrieb podniku (vrátane prispôsobenia sa technologickým zmenám).

⁽⁵⁶⁾ OECD (2021), *Improving Higher Education in the Slovak Republic, Higher Education* (Zlepšenie vysokoškolského vzdelávania v Slovenskej republike, Vysokoškolské vzdelávanie), OECD Publishing, Paríž, <https://doi.org/10.1787/259e23ba-en>.

⁽⁵⁷⁾ Martinák a Varsik, 2020..

Tabuľka A3.1: **Kľúčové ukazovatele inovácií**

Slovakia	2012	2017	2020	2021	2022	2023	2024	EU average (1)	USA
Headline indicator									
R&D intensity (gross domestic expenditure on R&D as % of GDP)	0.79	0.88	0.89	0.9	0.98	1.03	:	2.24	3.45
Science and innovative ecosystems									
Public expenditure on R&D as % of GDP	0.46	0.4	0.41	0.4	0.42	0.45	:	0.72	0.64
Scientific publications of the country within the top 10% most cited publications worldwide as % of total publications of the country	3.4	3.6	4.3	4.6	:	:	:	9.6	12.3
Researchers (FTE) employed by public sector (Gov+HEI) per thousand active population	4.6	4.2	4.7	4.7	4.7	:	:	4.2	:
International co-publications as % of total number of publications	41.4	42.3	49.8	49.9	48.9	50.6	:	55.9	39.3
R&D investment & researchers employed in businesses									
Business enterprise expenditure on R&D (BERD) as % of GDP	0.33	0.48	0.48	0.5	0.56	0.58	:	1.49	2.7
Business enterprise expenditure on R&D (BERD) performed by SMEs as % of GDP	0.12	0.14	0.21	0.23	0.26	:	:	0.40	0.30
Researchers employed by business per thousand active population	0.9	1.2	1.5	1.8	2.1	2.4	:	5.7	:
Innovation outputs									
Patent Cooperation Treaty patent applications per billion GDP (in PPSE)	0.4	0.6	0.6	0.6	0.5	:	:	2.8	:
Employment share of high-growth enterprises measured in employment (%)	21.50	18.81	10.19	:	:	:	:	12.51	:
Digitalisation of businesses									
SMEs with at least a basic level of digital intensity % SMEs (EU Digital Decade target by 2030: 90%)	:	:	:	:	60.24	:	62.9	72.91	:
Data analytics adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	:	:	30.17	:	33.17	:
Cloud adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	30.84	:	30.16	:	38.86	:
Artificial intelligence adoption % enterprises (EU Digital Decade target by 2030: 75%)	:	:	:	5.19	:	7.04	10.78	13.48	:
Academia-business collaboration									
Public-private scientific co-publications as % of total number of publications	5.8	5.9	6.3	6.9	6.9	7	:	7.7	8.9
Public expenditure on R&D financed by business enterprise (national) as % of GDP	0.034	0.021	0.008	0.008	0.006	:	:	0.05	0.02
Public support for business innovation									
Total public sector support for BERD as % of GDP	0.032	0.022	0.065	0.091	0.600	:	:	0.204	0.251
R&D tax incentives: foregone revenues as % of GDP	0.0001	0.01	0.043	0.060	0.040	:	:	0.102	0.141
BERD financed by the public sector (national and abroad) as % of GDP	0.032	0.013	0.022	0.032	0.020	:	:	0.100	0.110
Financing innovation									
Venture capital (market statistics) as % of GDP, total (calculated as a 3-year moving average)	0.001	0.012	0.016	0.021	0.019	0.015	:	0.078	
Seed funding (market statistics) as % of GDP	84.1	16.1	11.2	10	17.7	20.5	:	7.3	
Start-up and early-stage funding (market statistics) as % of GDP	0	71.9	74.1	64.1	57.8	40.8	:	44.0	
Later stage and scale-up funding (market statistics) as % of GDP	15.9	12	14.7	25.9	24.4	38.7	:	48.7	
Innovative talent									
New graduates in science and engineering per thousand population aged 25-34	16.7	12	8.8	8.9	8.6	:	:	17.6	:
Graduates in the field of computing per thousand population aged 25-34	2.3	2	2.2	2.3	2.5	:	:	3.6	:

(1) Priemer EÚ za posledný dostupný rok alebo rok s najvyšším počtom údajov o jednotlivých krajinách.

Zdroj: Eurostat, GR JRC, OECD, Science-Metrix (databáza Scopus), Invest Europe, európsky prehľad výsledkov inovácie.

Podnikateľské prostredie na Slovensku čelí výzvam spojeným s vysokou úrovňou administratívneho a regulačného zaťaženia, čo si vyžaduje ďalší pokrok pri odstraňovaní prekážok, aby si Slovensko udržalo dlhodobú konkurencieschopnosť. Napriek viacerým reformám, ktorých cieľom bolo v posledných rokoch znížiť administratívne a regulačné zaťaženie podnikov, pretrvávajú značné problémy. Konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky sa za posledné desaťročie ďalej zhoršila, krajina sa stala menej atraktívnou pre zahraničných investorov a konsolidačný balík prijatý slovenským parlamentom v septembri 2024 predstavuje pre slovenské podniky nové výzvy a náklady.

Rámcové ekonomické podmienky

Podnikateľské prostredie na Slovensku je naďalej jedným z najmenej priaznivých v EÚ. Podľa indexu prosperity a finančného zdravia ⁽⁵⁸⁾ má Slovensko najhoršie podmienky na podnikanie v EÚ. Medzi faktory, ktoré spôsobujú túto nepriaznivú situáciu, patria: dlhodobé štrukturálne problémy týkajúce sa kvality vzdelávania a inovácií, zvýšené dane a vyššie daňovo-odvodové zaťaženie pre podniky a nepredvídateľný regulačný režim. Nedostatočná trhová kapitalizácia obmedzuje financovanie podnikov a startupov a bráni ich rastu (pozri prílohy Inovácie v podnikaní a Kapitálové trhy, finančná stabilita a prístup k financiam).

Verejné a súkromné investície na Slovensku čelia dlhodobej štrukturálnej výzve, ktorá bráni ďalšiemu hospodárskemu rastu. Investície na Slovensku predstavujú približne 20 % HDP ⁽⁵⁹⁾, pričom podniky realizujú takmer dve tretiny všetkých investícií. Tento podiel sa za posledných 15 rokov veľmi nezmenil. Hoci celkový podiel investícií je porovnateľný s ostatnými krajinami EÚ, kľúčový rozdiel spočíva v ich zložení. Prevažujú investície do strojov a zariadení a investície do budov. Pritom investície do duševného vlastníctva predstavujú menej ako polovicu a do výskumu a vývoja len

tretinu podielu v západných krajinách EÚ (pozri prílohu Inovácie v podnikaní).

Dostupnosť kvalifikovaných pracovníkov a neistota s ohľadom na budúcnosť zostávajú hlavnými investičnými prekážkami pre podniky.

Slovensko je na tom najhoršie z hľadiska nedostatku kvalifikovaných pracovníkov ⁽⁶⁰⁾. Ťažkosti podnikov so zamestnávaním kvalifikovaných pracovníkov sa zhoršili, pričom v roku 2024 sa v porovnaní s rokom 2023 zvýšili o 10 percentuálnych bodov, v dôsledku čoho 93 % podnikov čelí tejto výzve (v porovnaní so 77 % v EÚ) (pozri prílohu o trhu práce). Druhou hlavnou investičnou prekážkou je neistota s ohľadom na budúcnosť. Na Slovensku sa táto otázka stala naliehavejšou v roku 2024, keď neistote čelilo 90 % podnikov, čo je o 8 percentuálnych bodov viac ako v roku 2023. Tento údaj za Slovensko výrazne prevyšuje priemer EÚ, ktorý je pre rok 2024 na úrovni 79 %.

Slovensko je na konci rebríčka krajín regiónu strednej a východnej Európy, pokiaľ ide o lákanie zahraničných investícií. Atraktivita krajiny pre zahraničné spoločnosti je najnižšia za posledných päť rokov ⁽⁶¹⁾. Kým Slovensko v rokoch 2014 – 2023 získavalo zahraničný kapitál na úrovni 1 % HDP ročne, krajiny regiónu strednej a východnej Európy v priemere až 2,5 % HDP ⁽⁶²⁾. Zahraničný kapitál bol v posledných desaťročiach nepochybne jedným z hlavných faktorov úspechu slovenskej ekonomiky. Miera priamych zahraničných investícií na Slovensku klesla z 2,1 % HDP v roku 2022 na iba 0,1 % v roku 2023.

Platobné prostredie na Slovensku odráža zmiešanú situáciu, kde pretrvávajú štrukturálne výzvy. Rozdiel v platbách medzi podnikmi a rozdiel v platbách z verejného sektora sa v roku 2024 v porovnaní s rokom 2023 znížil a je pod priemerom EÚ. Reforma v rámci slovenského strednodobého fiškálno-štrukturálneho plánu, ktorou sa zavádza povinný systém elektronickej fakturácie, by mohla pomôcť ďalej znížiť objem oneskorených

⁽⁵⁸⁾ Česká spořitelna, portál Európa v dátach a Sociologický ústav Akademie věd ČR: [Index prosperity a finančného zdravia](#), december 2024.

⁽⁵⁹⁾ Národná banka Slovenska: [Ako sa banky podieľajú na financovaní investícií podnikov?](#) september 2024.

⁽⁶⁰⁾ Európska investičná banka, [Investičný prieskum EIB z roku 2024](#), na základe rozhovorov uskutočnených v období od apríla do júla 2024.

⁽⁶¹⁾ Obchodné komory NL, DE, IT, FR, AT, SE na Slovensku: Prieskum konjunktúry medzi európskymi investormi v SR, apríl 2024.pdf.

⁽⁶²⁾ UniCredit Bank Česká republika a Slovensko, Týždenné poznámky 40/2024.pdf.

platieb v obchodných transakciách na Slovensku (⁶³). Podiel MSP, ktoré majú problémy s oneskorenými platbami, je však na Slovensku vyšší (51 %) ako celkovo v EÚ (47 %). Nadmerné oneskorenia platieb v sektore verejného zdravia predstavujú pre podniky značnú prekážku, ktorá obmedzuje ich konkurencieschopnosť a odolnosť. Napriek rozhodnutiu Súdneho dvora o oneskorených platbách (⁶⁴) Slovensko ešte nezabezpečilo, aby jeho orgány verejného zdravia riadne dodržiavali 60-dňovú lehotu na úhradu platieb dodávateľom.

Digitálna infraštruktúra na Slovensku si vyžaduje výrazné zlepšenie, aby sa splnili ciele EÚ, a to najmä vo vidieckych oblastiach.

Slovensko v roku 2023 dosiahlo 69,12 % pokrytie sieťami s veľmi vysokou kapacitou, čím zaostáva za priemerom EÚ (78,81 %) a mierne kleslo zo 71,31 % dosiahnutých v roku 2022. Pokrytie sieťami s optickými vláknami do budovy bolo síce v súlade s priemerom EÚ (64,19 %), ale v porovnaní s rokom 2022 (66,89 %) sa mierne znížilo. Percentuálny pokles pokrytia sieťami s veľmi vysokou kapacitou a optickými vláknami do budovy v roku 2023 je spôsobený nárastom počtu domácností. V roku 2023 sa však zvýšil počet pripojení sietí s veľmi vysokou kapacitou v absolútnej hodnote o 59 099 a počet pripojení sietí s optickými vláknami do budovy o 43 429. Vo vidieckych oblastiach sa pokrytie sieťami s veľmi vysokou kapacitou a optickými káblami do budovy od roku 2022 zvýšilo, ale zostalo trvalo nižšie ako priemer EÚ (35 % v prípade sietí s veľmi vysokou kapacitou v porovnaní s 55,64 % v EÚ a 34,96 % v prípade optických káblov do budovy v porovnaní s 52,72 % v EÚ). V roku 2023 dosiahlo pokrytie Slovenska 5G signálom 79 %, čím prekročilo hodnotu z roku 2022 (55,34 %), zaostáva však za priemerom EÚ, ktorý je viac ako 89,3 %. Rozdiel je obzvlášť veľký vo vidieckych oblastiach, kde je pokrytie 5G signálom na úrovni 46,14 %, v porovnaní so 73,71 % v EÚ. Nedávny vývoj má vplyv na zavádzanie infraštruktúry vrátane možnosti inštalovať optické siete na existujúcich stĺpoch. Novým stavebným

zákonom sa zavedú zmeny zamerané na zefektívnenie procesov. Hoci celkový vplyv aktu o gigabitovej infraštruktúre ešte nie je jasný, očakáva sa, že sa ním zavádzanie gigabitových sietí ešte viac zjednoduší.

Slovenské podniky vykazujú odolnosť voči bezpečnostným incidentom v oblasti IKT a kladú veľký dôraz na informovanosť zamestnancov, v zavádzaní bezpečnostných opatrení však zaostávajú za priemerom EÚ.

Hoci podiel podnikov, ktoré sa potýkajú s bezpečnostnými incidentmi v oblasti IKT v dôsledku vonkajších útokov, sa v roku 2024 zvýšil na 2,02 % z 1,78 % v roku 2022, zostáva pod priemerom EÚ, ktorý je 3,43 % (⁶⁵). Bezpečnostné opatrenia v oblasti IKT zaviedlo 87,13 % podnikov, čo je menej ako 92,76 % v EÚ, zatiaľ čo 61,44 % podnikov oboznámilo svojich zamestnancov s ich povinnosťami v oblasti bezpečnosti IKT (čo je nad priemerom EÚ na úrovni 59,97 %) (⁶⁶).

Regulačné a administratívne prekážky

Najväčšími problémami pri podnikaní na Slovensku sú zložitosť administratívnych procesov a rýchlo sa meniacia legislatíva.

Tieto oblasti boli v meraniach Eurobarometra za posledné desaťročie vyhodnotené ako dva hlavné problémy (⁶⁷). Z ďalšej štúdie (⁶⁸), v ktorej sa monitorovala frekvencia novelizácií zákonov ovplyvňujúcich podnikanie v rokoch 2017 – 2021, vyplýva, že 25 významných zákonov týkajúcich sa podnikania bolo v sledovanom období novelizovaných 308-krát, čo je v priemere takmer 62-krát za kalendárny rok.

Priaznivejšie a predvídateľnejšie podnikateľské prostredie by sa vytvorilo na základe systematického legislatívneho procesu založeného na dôkazoch, jasných pravidiel lepšej právnej regulácie a lepšej koordinácie politik.

(⁶³) Stredisko EÚ pre monitorovanie oneskorených platieb: [How electronic invoicing helps reduce late payments in commercial transactions \(Ako elektronická fakturácia pomáha znižovať objem oneskorených platieb v obchodných transakciách\)](#), júl 2024.

(⁶⁴) Súdny dvor Európskej únie 19. septembra 2024 rozhodol, že Slovensko si nesplnilo povinnosti vyplývajúce zo smernice o oneskorených platbách (vec C-412/23).

(⁶⁵) Eurostat, [isoc_cisce_ic](#).

(⁶⁶) Eurostat, [isoc_cisce_ra](#).

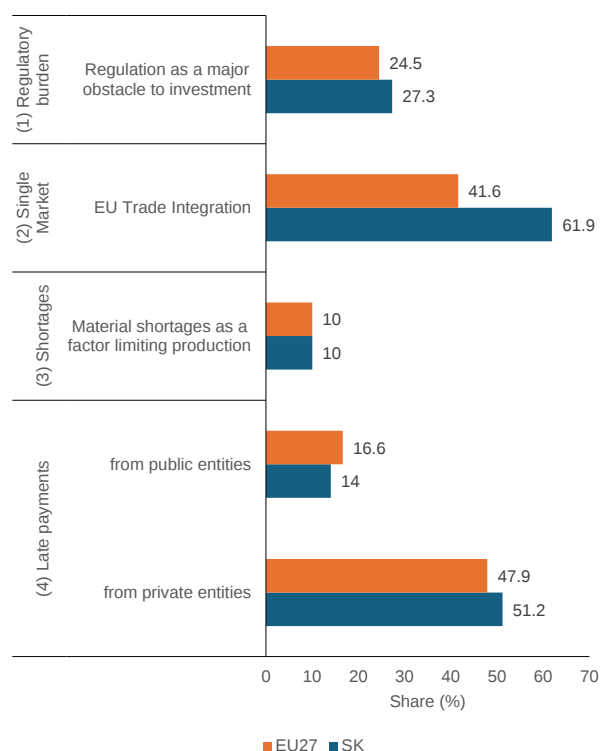
(⁶⁷) Prieskum Eurobarometra: *Businesses' Attitudes towards Corruption in the EU* (Postoj podnikov ku korupcii v EÚ) (2013 – 2023).

(⁶⁸) Slovak Business Agency, [Analýza kvality regulačného rámca a legislatívneho procesu, 2022](#).

legislatívne konanie výnimkou, v posledných rokoch sa stalo bežnou praxou. Počet legislatívnych návrhov, ktoré obchádzajú štandardné posúdenie vplyvu a medzirezortné konzultácie, sa najviac zvýšil v období od marca 2020 do februára 2023 (najmä v dôsledku pandémie COVID-19) a dosiahol 46 % prijatých zákonov ⁽⁶⁹⁾, pričom zostáva stále vysoký (v období od októbra 2023 do februára 2025 to bolo 37 % v porovnaní so 16 % v rokoch 2016 – 2019). Tento posun viedol k obavám, a to aj medzi podnikateľmi, že sa znižuje kvalita a dôkladnosť právnych predpisov. Zníženie závislosti od skrátenejších konaní, zlepšenie kvality, stanovenie jasných a záväzných pravidiel lepšej právnej regulácie a ich účinné vykonávanie a zmiernenie nadmerného regulačného zaťaženia by podnikom umožnili lepšie predvídať a plánovať investície (pozri aj prílohu Účinný inštitucionálny rámec). Nová Rada vlády SR pre konkurencieschopnosť a produktivitu (ktorá vznikla zlúčením dvoch podobných poradných orgánov) by mala začať fungovať v prvej polovici roka 2025 a mohla by stimulovať dialóg o konkurencieschopnosti slovenského hospodárstva medzi ministerstvami a ďalšími kľúčovými hospodárskymi a sociálnymi zainteresovanými stranami.

⁽⁶⁹⁾ Ministerstvo financií Slovenskej republiky, [Ako nestrieľať naslepo.pdf](#), 2023.

Graf A4.1: Uľahčenie podnikania: vybrané ukazovatele

Podiel 1. podnikov, 2. priemerného vývozu a dovozu v rámci EÚ na HDP, 3. firiem, 4. MSP.

Zdroje: 1. Investičný prieskum EIB, 2. Eurostat, 3. ECFIN BCS, 4. prieskum SAFE.

Pri prijímaní zákonov na zníženie regulačného a administratívneho zaťaženia podnikov sa dosiahol pokrok, ale je potrebné vyvinúť viac úsilia na ďalšie zlepšenie podnikateľského prostredia. V posledných rokoch Slovensko zaviedlo niekoľko opatrení na uľahčenie podnikania, a to aj v rámci plánu obnovy a odolnosti. V rámci troch antibyrokratických balíkov ⁽⁷⁰⁾ prinieslo 412 opatrení realizovaných v rokoch 2020 – 2024 úspory pre podnikateľské prostredie vo výške 581,3 milióna EUR. Každoročne sa posudzuje približne 40 legislatívnych návrhov, aby sa zabránilo tzv. gold-platingu, a vykonáva sa 250 *ex post* hodnotení s cieľom preskúmať existujúce predpisy. Okrem toho cieľom prijatia proporcionality pri posudzovaní vplyvu regulácie a vytvorenia IT platformy pre lepšiu právnu reguláciu je zefektívnenie procesov posudzovania vplyvu regulácie. Hoci tieto opatrenia majú potenciál budovať konkurencieschopné podnikateľské prostredie, ich účinky zatiaľ podniky vo veľkej miere nevnímajú. Podľa zainteresovaných strán priniesli len

⁽⁷⁰⁾ [Antibyrokratické balíčky | Zlepšenie podnikateľského prostredia](#).

okrajové zlepšenia, ktoré často zatienili veľké legislatívne balíky (napr. konsolidačný balík) prijaté bez dostatočných predchádzajúcich konzultácií a posúdenia vplyvu. Potvrdzujú to aj investičné prieskumy EIB ⁽⁷¹⁾, pričom v roku 2024 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne zhoršilo hodnotenie podnikateľských a pracovnoprávných predpisov na Slovensku. Vnímanie regulácie podnikateľského prostredia ako prekážky pre investície sa medzi slovenskými podnikateľmi zhoršilo, pričom v roku 2024 malo tento dojem 70 % slovenských podnikateľov, čo predstavuje nárast z 57 % v roku 2023. Tento trend sa prejavil aj v oblasti pracovnoprávných predpisov, ktoré 76 % podnikov v roku 2024 považovalo za prekážku investícií, čo je o 16 percentuálnych bodov viac ako v predchádzajúcom roku.

Vládny konsolidačný balík schválený parlamentom v októbri 2024 výrazne zaťažuje podnikanie a investície. Medzi kľúčové opatrenia v rámci balíka, ktoré výrazne ovplyvnili kvalitu podnikateľského prostredia, patrí zvýšenie dane z príjmu právnických osôb o tri body na 24 % (v prípade zdaniteľného príjmu nad 5 miliónov EUR), čo je najvyššia daň z príjmu právnických osôb spomedzi všetkých krajín Vyšehradskej štvorky, a nová daň z finančných transakcií pre spoločnosti vo výške 0,4 % za bankový prevod s maximálnou výškou 40 EUR. Slovensko je jedinou krajinou v eurozóne, ktorá má túto daň.

Hoci sa dosiahol pokrok pri prijímaní zákonov na zlepšenie a harmonizáciu postupov v prípade platobnej neschopnosti, mohlo by sa vyvinúť viac úsilia na ďalšie predchádzanie platobnej neschopnosti životaschopných spoločností. V pláne obnovy a odolnosti Slovenska bol v rokoch 2022 a 2023 zavedený súbor zákonov o insolvenčnom konaní vrátane nástrojov včasného varovania s cieľom zlepšiť postupy, ktoré môžu byť zdĺhavé a nákladné. Podľa údajov Eurostatu však počet bankrotov na Slovensku rastie a už v prvých troch štvrtrokoch 2024 bol vyšší (86) ako za celý rok 2023 (85), pričom v oboch prípadoch bol vyšší ako 74 bankrotov zaznamenaných v roku 2022. Mnohé spoločnosti vo finančných ťažkostiach sú stále životaschopné a dajú sa zachrániť, ak sa ich problémy odhalia v počiatočnom štádiu a ak im pri diagnostike problémov a realizácii nápravy pomôžu

neustranní poradcovia. Slovensko môže využiť zlepšenie svojich existujúcich nástrojov včasného varovania pre spoločnosti, ktorým hrozí úpadok.

Jednotný trh

Slovenské podniky preukazujú dobré začlenenie do jednotného trhu aj globálnych hodnotových reťazcov. Slovensko je jednou z najviac vývozne orientovaných ekonomík na svete. Má najvyššiu mieru integrácie tovaru v EÚ: objem obchodu s tovarom predstavoval v roku 2024 55 % HDP Slovenska (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 27 %). Najväčším obchodným partnerom slovenských vývozcov zostáva tradične EÚ, kam smeruje výrazný podiel vývozu, konkrétne 77,1 % (október 2024). Dovozy z členských štátov EÚ, ktorý predstavoval významných 63,6 %, naopak dominoval ⁽⁷²⁾. Hoci má slovenská ekonomika značnú komparatívnu výhodu vo vývoze vozidiel, pre budovanie odolnejšej ekonomiky bude nevyhnutné diverzifikovať hospodárstvo a odkloniť sa od závislosti od jedného priemyselného odvetvia a zamerať sa na inovácie a vyššiu pridanú hodnotu.

V niektorých odvetviach vytvárajú regulácie trhu prekážky hospodárskej súťaže a vstupu na trh. Slovensko má štvrtý najvyšší uvádzaný počet regulovaných povolaní v EÚ (približne 300) ⁽⁷³⁾. To predstavuje výzvu pre jednotlivcov, ktorí chcú poskytovať služby na Slovensku. Z údajov PMR OECD ⁽⁷⁴⁾ vyplýva, že obmedzenia regulovaných povolaní na Slovensku sú najvyššie v EÚ v prípade stavebných inžinierov a notárov, štvrté najvyššie v prípade architektov a nad priemerom EÚ v prípade právnikov. Zníženie regulačných prekážok v prípade odborných služieb môže podporiť vstup na trh a posilniť hospodársku súťaž v oblasti kvality a cien, ako aj zvýšiť produktivitu v regulovaných sektoroch, ale aj vo všetkých priemyselných odvetviach, ktoré tieto sektory obsluhujú.

Slovensko by mohlo prospešnejšie využívať prínosy jednotného trhu. Hoci krajina dosiahla

⁽⁷¹⁾ [Investičný prieskum EIB z roku 2024, investičný prieskum EIB z roku 2023.](#)

⁽⁷²⁾ [Štatistický úrad Slovenskej republiky](#), december 2024.

⁽⁷³⁾ [Európska komisia, databáza regulovaných povolaní, december 2024](#)

⁽⁷⁴⁾ [OECD, Product Market Regulation \(Regulácia trhu produktov\), júl 2024.](#)

určitý pokrok v riešení problému deficitu súladu, stále má čo zlepšovať. Hoci sa ukazovateľ deficitu súladu, ktorým sa meria percentuálny podiel všetkých nesprávne transponovaných smerníc, v roku 2024 znížil (1,1 %) v porovnaní s rokom 2023 (1,3 %), v roku 2024 zostáva nad priemerom EÚ (0,9 %). Slovensko dosiahlo mierne horšie výsledky aj v ukazovateli deficitu transpozície. Percentuálny podiel netransponovaných smerníc týkajúcich sa jednotného trhu sa zvýšil z 0,6 % v roku 2023 na 0,7 % v roku 2024, hoci zostal pod hranicou 1 %, ktorú stanovila Európska rada. Slovensko okrem toho v roku 2024 vyriešilo 95,5 % prípadov siete SOLVIT, ktoré vybavovalo ako vedúce centrum (priemer EÚ je na úrovni 84,9 %). Aj keď to prevyšuje priemer EÚ, ide o pokles oproti roku 2023, keď vyriešilo 100 % prípadov. Slovensko má viac prípadov porušenia právnych predpisov v oblasti jednotného trhu, ako je priemer EÚ (31 oproti priemeru EÚ na úrovni 24 v roku 2024), ale ich trvanie je o 25 % kratšie, ako je priemer v celej EÚ.

transparentnosti vo verejnom obstarávaní bude kľúčové pre zvýšenie účinnosti a efektívnosti výdavkov verejnej správy.

Verejné obstarávanie

Nové postupy verejného obstarávania môžu byť pre podniky prínosom aj prekážkou. Cieľom novely zákona o verejnom obstarávaní, ktorá je účinná od augusta 2024, je síce zjednodušiť procesy a znížiť administratívnu záťaž, ale zároveň môže ešte viac obmedziť transparentnosť a hospodársku súťaž vo verejnom obstarávaní a uľahčiť zvýhodňovanie. Jednou z najvýznamnejších zmien je zlúčenie kategórií „podlimitná zákazka“ a „zákazka s nízkou hodnotou“ a zvýšenie prahovej hodnoty pre zákazky bez predchádzajúceho zverejnenia z 10 000 EUR na 50 000 EUR. Táto zmena môže narušiť hospodársku súťaž nielen na vnútroštátnej úrovni, ale aj v cezhraničnom kontexte, čím hrozí neefektívne využívanie verejných prostriedkov. Z analýzy Eurobarometra ⁽⁷⁵⁾ takisto vyplýva, že vnímanie korupcie v slovenskom podnikateľskom prostredí, ktoré bolo už aj tak vysoké, zaznamenalo za posledný rok jeden z najvyšších nárastov v EÚ, a to o 6 percentuálnych bodov oproti minulému roku na 85 % spoločností, ktoré uviedli, že korupcia je na Slovensku rozšíreným problémom. Zabezpečenie spravodlivej hospodárskej súťaže a úplnej

⁽⁷⁵⁾ [Prieskum Eurobarometra: Businesses' Attitudes towards Corruption in the EU \(Postoj podnikov ku korupcii v EÚ\), apríl 2024.](#)

Tabuľka A4.1: **Uľahčenie podnikania: ukazovatele**

Slovakia							
POLICY AREA	INDICATOR NAME	2020	2021	2022	2023	2024	EU-27 average
Investment climate							
Shortages	Material shortage, firms facing constraints, % ¹	8.8	23.3	31.8	14.3	10.0	10.0
	Labour shortage, firms facing constraints, % ¹	13.8	23.0	27.0	26.0	25.3	20.2
	Vacancy rate, vacant posts as a % of all available ones (vacant + occupied) ²	0.7	0.7	0.9	0.9	0.9	2.3
Infrastructure	Transport infrastructure as an obstacle to investment, % of firms reporting it as a major obstacle ³	7.2	11.1	7.3	13.0	10.9	13.4
	VHCN coverage, % ⁴	-	66.7	71.3	69.1	-	78.8
	FTTP coverage, % ⁴	-	62.3	66.9	64.2	-	64.0
	5G coverage, % ⁴	-	13.8	55.3	79.0	-	89.3
Reduction of regulatory and administrative barriers							
Regulatory environment	Impact of regulation on long-term investment, % firms reporting business regulation as a major obstacle ³	21.1	22.4	14.1	19.2	27.3	24.5
Late payments	Payment gap - corporates B2B, difference in days between offered and actual payment ⁵	14.0	12.8	12.1	15.5	13.0	15.6
	Payment gap - public sector, difference in days between offered and actual payment ⁵	16.1	10.2	12.9	17.9	14.6	15.1
	from public or private entities in the last 6 months	50.8	45.6	55.1	55.7	-	-
	Share of SMEs experiencing late payments, % ⁶ from private entities in the previous or current quarter	-	-	-	-	51.2	47.9
	from public entities in the previous or current quarter	-	-	-	-	14.0	16.6
Single Market							
Integration	EU trade integration, % (Average intra-EU imports + average intra EU exports)/GDP ²	61.6	66.4	73.7	66.1	61.9	41.6
	EEA Services Trade Restrictiveness Index ⁷	0.041	0.041	0.041	0.041	0.045	0.050
Compliance	Transposition deficit, % of all directives not transposed ⁸	1.4	1.4	0.9	0.6	0.7	0.8
	Conformity deficit, % of all directives transposed incorrectly ⁸	1.1	1.3	1.4	1.3	1.1	0.9
	SOLVIT, % resolution rate per country ⁸	100	100	100	100	95.5	84.9
	Number of pending infringement proceedings ⁸	27.0	27.0	29.0	31.0	31.0	24.4
Public procurement							
Competition and transparency in public procurement	Single bids, % of total contractors ^{**8}	26	27	30	33	25	-
	Direct awards, % ^{**8}	5	3	5	3	4	7.0

* Zmena metodiky v roku 2024: vykazovanie oneskorených platieb od verejných a súkromných subjektov osobitne.

** Údaje o jednotlivých ponukách za rok 2024 sú predbežné a podliehajú revízií. Z dôvodu chýbajúcich údajov sa priemer EÚ pre údaje o priamom zadávaní vypočítava bez Rumunska.

Zdroje: 1. obchodné a spotrebiteľské prieskumy ECFIN, 2. Eurostat, 3. investičný prieskum EIB, 4. správy o jednotlivých krajinách v rámci digitálneho desaťročia, 5. správa spoločnosti Intrum o platbách, 6. prieskum SAFE, 7. OECD, 8. do roku 2023: Hodnotiaca tabuľka jednotného trhu a konkurencieschopnosti, 2024: dátový priestor pre verejné obstarávanie.

Na Slovensku sú súkromné investície a verejné výdavky čiastočne financované zo zahraničných úspor.

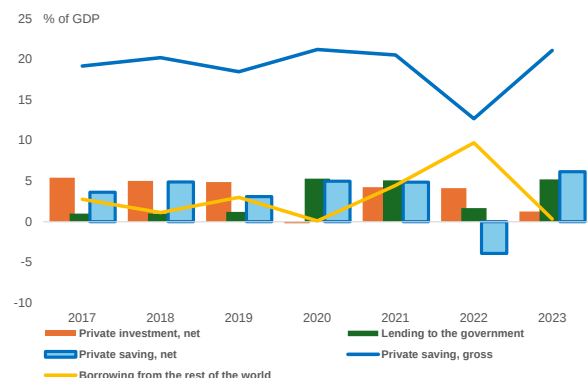
Hoci je čistá medzinárodná investičná pozícia Slovenska záporná, naďalej sa posilňuje vďaka silnému rastu nominálneho HDP. Kapitálové trhy sú stále vo veľmi skorom štádiu vývoja a dostatočne neprispievajú k financovaniu slovenských podnikov. Účasť maloobchodníkov na kapitálových trhoch zostáva nízka, a to aj napriek určitému pokroku na úrovni priamych a nepriamych investícií domácností. Banky, ktoré dominujú finančnému sektoru, sú silné z hľadiska kapitálu aj likvidity. Štátne dlhopisy tvoria veľkú časť portfólia inštitucionálnych investorov, je tu však badateľný trend diverzifikácie prostredníctvom investičných fondov, najmä dôchodkových fondov, kde zmeny právnych predpisov týkajúcich sa dôchodkov umožňujú väčšiu diverzifikáciu investícií. Menej rozvinuté kapitálové trhy však znižujú možnosti ukončenia majetkovej angažovanosti investorov súkromného kapitálu a rizikového kapitálu, čo vedie k ďalšiemu zhoršeniu nedostatku zdrojov financovania inovácií, ktoré sú kľúčovým prvkom konkurencieschopnosti.

Dostupnosť a využívanie domácich úspor

Rastúce čisté súkromné úspory slovenskej ekonomiky podporovali domáce súkromné investície a verejné financie. V poslednom desaťročí sa miera súkromných úspor očistená o spotrebu fixného kapitálu pohybovala okolo desaťročného priemeru na úrovni 4,3 % HDP a v roku 2014 dosiahla maximálnu úroveň 8 %. Čistá miera súkromných investícií, ktorou sa meria čistý príspevok súkromného sektora k akumulácii kapitálu v krajine, vykazovala desaťročný priemer na úrovni 3,6 % HDP a v roku 2016 dosiahla maximálnu mieru 5,8 %. V rovnakom období vykazovali úvery poskytnuté štátu priemerný deficit vo výške 2,9 % HDP. Mierne pozitívne saldo medzi čistými domácimi úsporami a čistými investíciami spolu s výrazným deficitom verejných financií tak viedlo k tomu, že čisté pôžičky Slovenska od zahraničných ekonomík dosiahli v priemere 2,3 % HDP, pričom v roku 2022 dosiahli najvyššiu hodnotu 9,7 %. Slovenské súkromné investície a verejné výdavky sú teda

čiastočne financované zo zahraničných úspor (pozri graf A5.1).

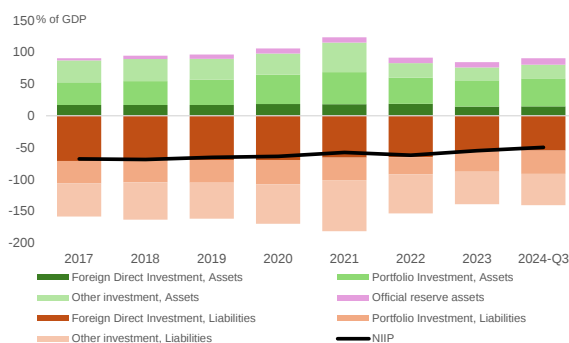
Graf A5.1: Čisté saldo úspor a investícií

Zdroj: AMECO

Napriek určitému zlepšeniu v posledných rokoch má Slovensko zápornú čistú medzinárodnú investičnú pozíciu. V treťom štvrtroku 2024 dosiahli celkové aktíva voči zahraničiu mieru 90,8 % HDP, zatiaľ čo záväzky voči zahraničiu predstavovali 140,5 % HDP, čo viedlo k čistej medzinárodnej investičnej pozícii v hodnote -49,7 % HDP (pozri graf A5.2). V porovnaní s predchádzajúcimi tromi rokmi ide o zlepšenie v dôsledku výrazného rastu nominálneho HDP. Čistý stav priamych zahraničných investícií (PZI) zároveň v treťom štvrtroku 2024 predstavoval -39,8 % HDP. Čisté portfóliové investície sa v treťom štvrtroku 2024 dostali do kladných čísel a dosiahli 7,3 % HDP. Čistý stav ostatných investícií predstavoval -27,4 % HDP. Stav oficiálnych devízových rezerv sa zvýšil na 10,1 % HDP na konci roka 2024 v porovnaní s 3,6 % HDP na konci roka 2017. Zdá sa teda, že slovenská ekonomika je dobre integrovaná do medzinárodných kapitálových tokov, najmä ako stabilný príjemca priamych zahraničných investícií a ostatných investícií.

Graf A5.2: Medzinárodná investičná pozícia

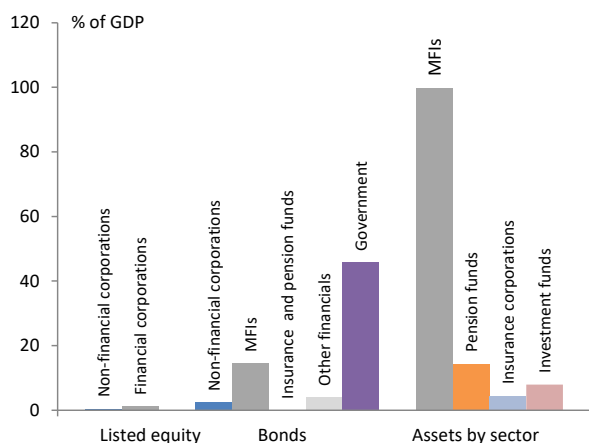

Zdroj: ECB

Štruktúra kapitálových trhov a veľkosť finančného sektora

Slovenská ekonomika má malý domáci kapitálový trh. Trhová kapitalizácia kótovaných akcií dosiahla do konca roka 2023 úroveň 1,5 % HDP (pozri graf A5.3). Nefinančné korporácie tvorili len 26,7 % tejto kapitalizácie. Nesplatený objem dlhových cenných papierov dosiahol na konci roka 2023 mieru 66,7 % HDP. Štátne dlhopisy predstavovali do roku 2023 takmer 69 % všetkých dlhopisov.

Graf A5.3: Kapitálové trhy a finanční sprostredkovatelia na Slovensku

Zdroj: ECB, EIOPA, AMECO.

Hoci finančnému sektoru na Slovensku naďalej dominujú banky, rastú aj nebankovní finanční sprostredkovatelia. Bankový sektor je najväčším segmentom finančných služieb a v roku 2023 bude tvoriť 99,8 % HDP, čo je však výrazne pod priemerom EÚ, ktorý je 253,4 %. Zahraničné banky v roku 2023 predstavovali 87,4 % celkových aktív bankového sektora. Bankový sektor má takisto veľmi vysokú úroveň koncentrácie, pričom päť najväčších peňažných finančných inštitúcií (PFI) v roku 2023 predstavovalo 77,1 % tohto sektora (priemer EÚ: 51,1 %). Aktíva poisťovacieho sektora predstavovali na konci roka 2023 len 4,4 % HDP (priemer EÚ: 54,8 %). Poisťovací trh tvorí 26 poisťovní, z ktorých deväť sú domáce poisťovacie spoločnosti s celkovými aktívami vo výške 5,8 miliardy EUR (ostatné sú pobočky poisťovní alebo poisťovne z iných členských štátov EÚ) ⁽⁷⁶⁾. Aktíva slovenských povinných

⁽⁷⁶⁾ NBS, 2024. [Štatistický bulletin, 3. štvrťrok 2024](#), s. 7.

a dobrovoľných dôchodkových fondov na konci roka 2023 predstavovali 14,4 % HDP, v dôsledku čoho dôchodkové fondy tvoria druhý najväčší segment finančného systému po bankovom sektore (pozri graf A.3.3). Slovenský sektor dôchodkových fondov tvorí približne päť spoločností, ktoré spravujú 36 dôchodkových fondov s celkovými aktívami vo výške 20,2 miliardy EUR ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾. Celkové aktíva investičných fondov v roku 2023 predstavovali 7,9 % HDP (pozri oddiel o inštitucionálnych investoroch). Sektor investičných fondov tvorí šesť domácich správcovských spoločností a dve zahraničné správcovské spoločnosti, ktoré spravujú spolu 93 domácich otvorených fondov a jeden domáci uzavretý fond s celkovými aktívami vo výške 10,9 miliardy EUR ⁽⁷⁹⁾.

Odolnosť bankového sektora

Slovenský bankový sektor je naďalej odolný, pretože je dostatočne ziskový a dobre kapitalizovaný. Celkový podiel kapitálu slovenských bánk bol v treťom štvrťroku 2024 na úrovni 20,3 % (priemer EÚ: 20,1 %), čo poukazuje na robustnosť bankového sektora. Podiel vlastného kapitálu Tier 1 bol v treťom štvrťroku 2024 na úrovni 17,7 % (priemer EÚ: 16,6 %). Ziskovosť bankového sektora zostala zdravá aj napriek zavedeniu bankového odvodu ⁽⁸⁰⁾, pričom rentabilita vlastného kapitálu bola v treťom štvrťroku 2024 na úrovni 10,2 % (priemer EÚ: 10 %). Bolo to spôsobené najmä vyššími čistými úrokovými príjmami, čistými výnosmi z poplatkov a provízií a medzročným poklesom čistej tvorby rezerv ⁽⁸¹⁾. Od 1. augusta 2023 Národná banka Slovenska (NBS) udržiavala proticyklický kapitálový vankúš na úrovni 1,5 % vzhľadom na riziká prítomné v sektore domácností a nehnuteľného majetku určeného na podnikanie ⁽⁸²⁾. NBS zaviedla aj

⁽⁷⁷⁾ NBS, 2024. [Štatistický bulletin, 3. štvrťrok 2024](#), s. 7.

⁽⁷⁸⁾ NBS, 2024. [Analytické údaje finančného sektora](#).

⁽⁷⁹⁾ NBS, 2024. [Štatistický bulletin, 3. štvrťrok 2024](#), s. 7.

⁽⁸⁰⁾ V roku 2024 budú banky platiť 30 % superdaň zo zisku vo forme odvodu, čím sa efektívna sadzba dane v roku 2024 zvýši na takmer 45 %. Tento bankový odvod by mal následne klesať o 5 % ročne až na 15 % v roku 2027 a v roku 2028 by mal byť zrušený. Pozri [NBS, Správa o finančnej stabilite, máj 2024](#), s. 36.

⁽⁸¹⁾ NBS, 2024. [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁸²⁾ NBS, 2024. [Správa o finančnej stabilite, máj 2024](#), s. 8.

niekoľko opatrení na strane dlžníkov s cieľom obmedziť potenciálne riziká vývoja v oblasti nehnuteľností pre bankový sektor ⁽⁸³⁾. Súhrnná minimálna požiadavka na vlastné zdroje a oprávnené záväzky (MREL) slovenských bánk bola na konci roka 2023 na úrovni 32,1 % rizikovo vážených aktív ⁽⁸⁴⁾. Od 1. januára 2024 všetky banky na Slovensku plnia svoje konečné ciele MREL v porovnaní s priemerným záväzným cieľom MREL (vrátane požiadavky na kombinovaný vankúš) vo výške 27,9 % celkovej hodnoty rizikovej expozície (vrátane požiadavky na kombinovaný vankúš) ⁽⁸⁵⁾. Slovensko zatiaľ nezverejnilo informácie o svojom vnútroštátnom mechanizme záchrany pomocou vnútorných zdrojov v súlade s usmerneniami EBA ⁽⁸⁶⁾.

Bankový sektor má naďalej silnú likvidnú pozíciu. Štrukturálny ukazovateľ čistého stabilného financovania bol v treťom štvrtroku 2024 na úrovni 132 %, čo predstavuje mierny pokles zo 134 % v druhom štvrtroku 2024 ⁽⁸⁷⁾. Ukazovateľ krytia likvidity bol v októbri 2024 na úrovni 194 % ⁽⁸⁸⁾. Celková likvidná pozícia tohto odvetvia sa od konca prvého polroka 2024 posilnila najmä preto, že rast stabilných zdrojov financovania, konkrétne vkladov a emisií dlhopisov, bol silnejší ako rast úverov. To prispelo k pokračujúcemu pomalému poklesu pomeru úverov ku vkladom a záväzkom z dlhopisov ⁽⁸⁹⁾. Splatenie veľkej časti zostávajúcich cielených dlhodobých refinančných operácií v jednotlivých bankách na konci prvého štvrtroka 2024 neohrozilo likvidnú pozíciu ⁽⁹⁰⁾.

Podiel nesplácaných úverov v slovenskom bankovom sektore zostáva nízky. Celkový podiel nesplácaných úverov bol v treťom štvrtroku 2024 na úrovni 1,9 %, čo je v súlade s priemerom EÚ, pričom

podiel nesplácaných úverov v prípade nefinančných korporácií bol 2,5 %, čo je pod priemerom EÚ (3,5 %), a v prípade domácností bol 1,9 %, čo je pod priemerom EÚ (2,2 %). Podobne aj ukazovateľ krytia podielu nesplácaných úverov bol v treťom štvrtroku 2024 na úrovni 61,5 % (priemer EÚ: 42,1 %), čo odráža schopnosť bánk absorbovať budúce straty. Podiel úverov v druhej fáze na celkovom portfóliu bol v októbri 2024 na úrovni 9,8 % (čo predstavuje nárast od júla 2024: 9,3 %) a pokrytie rezervami bolo na úrovni 5,3 % (pokles od júla 2024: 5,5 %) ⁽⁹¹⁾. Z hľadiska finančnej stability nepredstavuje mierny nárast podielu úverov v druhej fáze závažné riziko, keďže nasledoval po niekoľkých mesiacoch výrazného poklesu a týkal sa len niekoľkých bánk ⁽⁹²⁾. Hoci podiely nesplácaných úverov vykazujú známky zhoršovania v portfóliu nehnuteľného majetku určeného na podnikanie, ich úroveň zostáva nízka ⁽⁹³⁾.

Napriek nedávnym podstatným zmenám si slovenský rámec boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu (AML/CFT) vyžaduje ďalšie zlepšenia. Slovensko súhlasilo, že do konca roka 2024 zmení svoj hlavný zákon o boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu s prihliadnutím na riešenie obáv Komisie. Slovensko podobne v nadväznosti na záverečnú správu o štvrtej smernici o boji proti praniu špinavých peňazí pre Slovensko z roku 2022 podáva v súlade so zákonom – každých šesť mesiacov – správy o opatreniach potrebných na nápravu zistených nedostatkov. Okrem toho v decembri 2024 výbor Moneyval dospel k záveru, že pokrok nie je dostatočný na to, aby odôvodnil zvýšenie úrovne troch odporúčaní Finančnej akčnej skupiny (FATF). Pre Komisiu sú relevantné najmä odporúčania č. 8 a č. 15: i) nedostatočný dohľad nad neziskovými organizáciami a ii) nesúlad s definíciou činností poskytovateľov služieb v oblasti virtuálnych mien (VASP) stanovenej skupinou FATF, spolu s absenciou rámca pre uplatňovanie pravidiel o cestovaní a nedostatočným monitorovaním cielených finančných sankcií uplatňovaných na poskytovateľov služieb v oblasti virtuálnych mien. Okrem toho sa zdá, že najmä pretrvávajúce obavy týkajúce sa informačných povinností o skutočnom vlastníctve v prípade trustov a podobných právnych zoskupení

⁽⁸³⁾ Európska komisia, 2024, [Hĺbkové preskúmanie Slovensko](#).

⁽⁸⁴⁾ EBA, [Informačný panel MREL – 4. štvrtrok 2023](#), s. 13.

⁽⁸⁵⁾ EBA, [Informačný panel MREL – 4. štvrtrok 2023](#), s. 13. CBR (požiadavka na kombinovaný vankúš) a TREA (celková hodnota rizikovej expozície).

⁽⁸⁶⁾ EBA, [Guidelines to resolution authorities on the publication of their approach to implementing the bail-in tool \(Usmernenia pre orgány pre riešenie krízových situácií k zverejňovaniu ich prístupu k uplatňovaniu nástroja záchrany pomocou vnútorných zdrojov\)](#).

⁽⁸⁷⁾ NBS, 2024, [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁸⁸⁾ NBS, 2024, [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁸⁹⁾ NBS, 2024, [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁹⁰⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite, máj 2024](#), s. 43.

⁽⁹¹⁾ NBS, 2024, [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁹²⁾ NBS, 2024, [Makroprudenciálny komentár, december 2024](#), s. 4.

⁽⁹³⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 44.

a požiadaviek na vhodnosť a správnosť si vyžadujú ďalšie objasnenie.

Odolnosť nebankových finančných sprostredkovateľov

Slovenský poisťovací sektor je ziskový a solventný. Podľa údajov Národnej banky Slovenska (NBS) dosiahol súhrnný zisk poisťovacieho sektora za prvý polrok 2024 hodnotu 149 miliónov EUR (medziročne, čo predstavuje nárast o 18,4 % oproti roku 2023) ⁽⁹⁴⁾. K tomuto rastu prispeli takmer všetky hlavné zložky zisku s výnimkou neživotného poistenia ⁽⁹⁵⁾. Podiel kapitálovej požiadavky na solventnosť bol v júni 2024 na úrovni 192 %, pričom priemer EÚ bol 258,6 % ⁽⁹⁶⁾. Podľa prehľadu orgánu EIOPA z roku 2024 existuje na Slovensku značná medzera v poisťnej ochrane v prípade povodní, ktorú treba monitorovať ⁽⁹⁷⁾.

Slovenský sektor dôchodkových (druhý pilier a tretí pilier) fondov a investičných fondov zaznamenal silný rast aktív. Celkový objem aktív sa v roku 2024 zvýšil o 3,7 miliardy EUR na viac ako 30 miliárd EUR. Z hľadiska sektorov bol rast najvyšší v druhom dôchodkovom pilieri (2,1 miliardy EUR), nasledoval sektor investičných fondov (1,1 miliardy EUR) a tretí dôchodkový pilier (0,5 miliardy EUR) ⁽⁹⁸⁾. Trend rastu v druhom dôchodkovom pilieri mohla ešte viac podporiť nedávna zmena zákona, ktorou sa vyžaduje presun aktív niektorých sporiteľov z dlhopisových

dôchodkových fondov do indexových dôchodkových fondov ⁽⁹⁹⁾.

Zdroje financovania podnikov a úloha bánk

Firmy na Slovensku sa spoliehajú na financovanie z bánk viac ako priemer EÚ a na kapitálové trhy oveľa menej ako priemer EÚ. V roku 2023 celková úroveň financovania nefinančných korporácií na Slovensku predstavovala 98,7 % HDP, čo je podstatne menej ako priemer EÚ, ktorý je 230,3 % HDP (pozri graf A5.4). Pri pohľade na zdroje financovania nefinančných korporácií na Slovensku tvorilo na konci roka 2023 bankové financovanie prostredníctvom úverov 39,5 % všetkých zdrojov financovania slovenských nefinančných korporácií, čo bolo viac ako priemer EÚ na úrovni 27,2 %. Kótované akcie a dlhopisy predstavovali len 2,6 % zdrojov financovania, čo bolo oveľa menej ako priemer EÚ na úrovni 23,8 %.

Slovenské podniky sa spoliehajú najmä na vnútorné financovanie, rovnako ako podniky v EÚ. Podľa investičného prieskumu EIB z roku 2024 sú investičné potreby 66 % slovenských podnikov pokryté z vnútorného financovania, čo zodpovedá priemeru EÚ na úrovni 66 % ⁽¹⁰⁰⁾. Zároveň sa 82 % slovenských podnikov domnieva, že ich investičné aktivity za posledné tri roky boli dostatočné (čo je blízku priemeru EÚ na úrovni 80 %). To naznačuje, že v porovnaní s dopytom po investíciách neexistuje podstatná medzera vo financovaní ⁽¹⁰¹⁾. To však nemusí platiť v prípade podnikov, ktoré nemajú žiadnu alebo majú obmedzenú kapacitu na interné financovanie, ako sú inovatívne startupy (pozri ďalej).

V dôsledku slabého dopytu a neistého hospodárskeho výhľadu úverový rast nefinančných korporácií vo všeobecnosti klesal. V prípade nefinančných korporácií sa ročná miera úverového rastu v úverovom portfóliu podnikov v treťom štvrtroku 2024 znížila na -2,5 %. Hoci sa tempo rastu podnikových úverov spomalilo aj v iných krajinách EÚ, na Slovensku je tento trend oveľa

⁽⁹⁴⁾ NBS, 2024. [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 56.

⁽⁹⁵⁾ Neživotné poistenie zahŕňa poistenie motorových vozidiel, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (PZP), poistenie majetku a zaistenie.

⁽⁹⁶⁾ NBS, 2024. [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 57.

⁽⁹⁷⁾ EIOPA, 2024. [Informačný prehľad o poisťnej ochrane pre prípad prírodných katastrof v kocke](#).

⁽⁹⁸⁾ NBS, 2024. [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 60. Relatívna miera rastu v druhom aj treťom dôchodkovom pilieri bola 15 %, zatiaľ čo v sektore investičných fondov bola o niečo nižšia, a to 12 %.

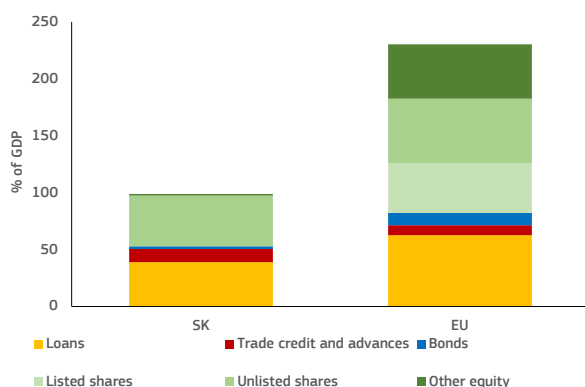
⁽⁹⁹⁾ NBS, 2024. [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 61.

⁽¹⁰⁰⁾ EIB, 2024, [Investičný prieskum EIB z roku 2024](#), s. 29.

⁽¹⁰¹⁾ Tamže, s. 7.

výraznejší, čiastočne aj preto, že krajina predtým zaznamenala vyššiu cyklickosť podnikových úverov ⁽¹⁰²⁾. Podľa prieskumu bankových úverov z októbra 2024, ktorý uskutočnila NBS, banky v najbližšom období neočakávajú výrazný obrat v úverovaní podnikov v dôsledku zvýšených úrokových sadzieb (aj keď v poslednom období sadzby do určitej miery klesli). Úverová aktivita je vyššia v prípade menších firiem ako vo väčších podnikoch, pretože využívajú inú štruktúru vnútorného financovania ⁽¹⁰³⁾.

Graf A5.4: Zloženie financovania nefinančných korporácií ako % HDP

1. Referenčné obdobie 2023

Zdroj: Eurostat

V dôsledku klesajúcich úrokových sadzieb a meniacich sa vyhládok na trhu s bývaním sa dopyt po hypotékach zvýšil, aj keď zatiaľ len mierne. Väčšina bánk očakáva v nasledujúcich mesiacoch ďalší nárast dopytu po hypotékach ⁽¹⁰⁴⁾. V prípade domácností bola ročná miera úverového rastu upravených úverov v treťom štvrtroku 2024 na úrovni 3,3 %.

Kapitálové trhy a účasť retailových investorov

Kapitálové trhy na Slovensku sú stále nedostatočne rozvinuté. Hlavnou burzou na Slovensku je Burza cenných papierov v Bratislave (BSSE). MSP využívajú vlastný kapitál na veľmi nízkej

úrovni, keďže v prieskume SAFE z roku 2023 len 2 % MSP uviedli, že vlastný kapitál je pre ne relevantný, v porovnaní s priemerom EÚ 10,1 % ⁽¹⁰⁵⁾.

V minulosti Slovensko vypracovalo koncepčnú správu o rozvoji kapitálových trhov, ktorá však nebola aktualizovaná. V apríli 2014 vypracovalo ministerstvo financií spolu s ministerstvom hospodárstva, NBS, burzou BSSE a Centrálnym depozitárom cenných papierov Slovenskej republiky koncepčnú správu o rozvoji kapitálových trhov ⁽¹⁰⁶⁾, v ktorej navrhlo viacero opatrení na modernizáciu infraštruktúry kapitálového trhu. Okrem toho Slovak Business Agency (SBA) v roku 2023 vypracovala analýzu o tom, ako podporiť alternatívne formy získavania kapitálu pre MSP ⁽¹⁰⁷⁾.

Slovenské domácnosti majú nízku mieru úspor, pričom podiel hotovosti a vkladov na majetku domácností je vysoký, z čoho vyplýva, že existuje priestor na ďalšie zvýšenie úrovne priamych alebo nepriamych retailových investícií. Ďalšia podpora budovania univerzálnych doplnkových dôchodkových systémov by pozitívne prispela i) k udržateľnosti a primeranosti dôchodkových dávok; ii) k investíciám do vlastného imania; iii) k prístupu k financiám; iv) k rastu a v) k inováciám. Slovenské domácnosti držia nadpriemerne veľa hotovosti a vkladov, ktoré tvoria 52,1 % aktív domácností v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 32,3 %. V roku 2023 držali domácnosti 37,5 % svojich finančných aktív v dôchodkových a investičných fondoch alebo priamo vo finančných investičných nástrojoch ⁽¹⁰⁸⁾, čo však stále nedosahuje priemer EÚ na úrovni 45,4 % (pozri graf A5.5). Na Slovensku priame a sprostredkované maloobchodné investície domácností v roku 2023 predstavovali 41,9 % (priemer EÚ: 56,2 %) ⁽¹⁰⁹⁾.

⁽¹⁰⁵⁾ Európska komisia, 2023, [Údaje a prieskumy – SAFE](#), výsledky podľa krajín, T27.

⁽¹⁰⁶⁾ Ministerstvo financií Slovenskej republiky, 2014, [Koncepcia rozvoja kapitálového trhu](#).

⁽¹⁰⁷⁾ SBA, 2023, Alternatívne formy získavania kapitálu pre MSP prostredníctvom kapitálového trhu.

⁽¹⁰⁸⁾ Zloženie: poisťovacie a dôchodkové fondy 21,8 %, investičné fondy 10,8 %, dlhopisy 4,1 %, kótované akcie 0,7 %.

⁽¹⁰⁹⁾ Európska komisia, 2024, [Overview of CMU Indicators – 2024 Update](#) (Prehľad ukazovateľov únie kapitálových trhov – aktualizácia z roku 2024), ukazovateľ 22.

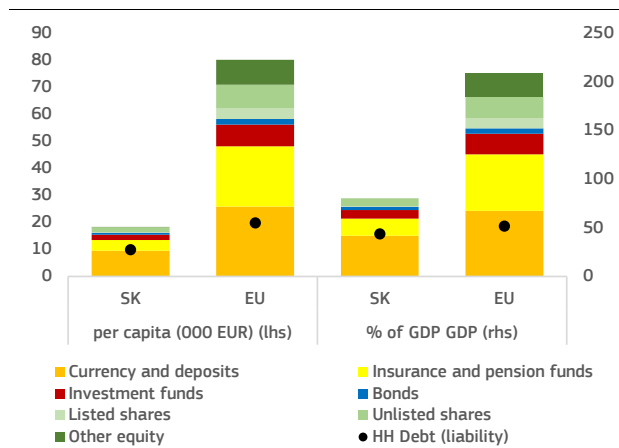
⁽¹⁰²⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 27.

⁽¹⁰³⁾ Tamže, s. 29.

⁽¹⁰⁴⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 18.

Nedávne iniciatívy v príslušných oblastiach politiky sú zamerané na zvýšenie retailovej účasti. Slovenská vláda plánuje v prvej polovici roka 2025 spustiť dve emisie štátnych dlhopisov pre retailových používateľov (so splatnosťou do piatich rokov). Možno by bolo vhodné aj širšie preskúmanie existujúcich stimulov na podporu účasti retailových používateľov na finančných trhoch.

Graf A5.5: Zloženie finančných aktív domácností na obyvateľa a v % HDP

1. Referenčné obdobie 2023

Zdroj: Eurostat

Úloha domácich inštitucionálnych investorov

Slovenské odvetvie správy fondov je pomerne malé, pričom dopyt po investičných fondoch rastie. V treťom štvrtroku 2024 bola najväčšia časť celkových aktív umiestnená do investičných fondov (39,1 %), po ktorých nasledovali akcie (24,4 %), dlhopisy (18,2 %) a vklady a pohľadávky z úverov (16,4 %) ⁽¹¹⁰⁾. Tento trend smerom k investičným fondom môže byť dôsledkom nedávnej reformy dôchodkového systému.

Investičné portfólio slovenského poisťovacieho sektora pozostáva najmä z dlhopisov, hotovosti a vkladov. V polovici roka 2024 bolo v portfóliu poisťovacieho sektora najviac aktív v štátnych dlhopisoch, a to 34 % (EHP ako celok: 19 %) ⁽¹¹¹⁾, po ktorých nasledovali podnikové

⁽¹¹⁰⁾ ECB, 2024, [Euro-Area Investment Funds](#) (Investičné fondy eurozóny), 3. štvrtrok 2024.

⁽¹¹¹⁾ EIOPA, 2024, [Štatistiky týkajúce sa sektora poisťovníctva](#).

dlhopisy na úrovni 26,1 % a hotovosť a vklady na úrovni 5,3 %. Investičné fondy tvorili 23,9 % investičného portfólia poisťovní (z toho 52,6 % je v akciových fondoch a 0,1 % vo fondoch súkromného kapitálu) ⁽¹¹²⁾. Vlastné imanie predstavovalo 4,6 % celkových aktív poisťovacieho sektora.

Investičný profil odvetvia domácich dôchodkových fondov sa v dôsledku nedávnej reformy dôchodkového systému opiera viac o investičné fondy ako o dlhopisy. Akcie

investičných fondov v treťom štvrtroku 2024 predstavovali 62,4 % celkových aktív v držbe dôchodkových fondov ⁽¹¹³⁾. Dlhové cenné papiere sú s 29,4 % druhým najväčším investičným aktívom v držbe dôchodkových fondov, zatiaľ čo bankové meny a vklady tvoria 6,2 % a akcie 1,5 % ich celkových aktív. Tendencia opierať sa o investičné fondy môže byť spôsobená nedávnou právnou zmenou pre druhý pilier, ktorá podporuje prechod z dlhopisových na indexové dôchodkové fondy (druh akciového fondu) postupne podľa veku sporiteľa, pričom tieto fondy ponúkajú potenciálne vyššie výnosy a súvisí s nimi vyššia miera rizika ⁽¹¹⁴⁾. Celkovo by lepšie rozvinutý sektor dôchodkového zabezpečenia mohol pomôcť rozvoju domáceho kapitálového trhu.

Účasť domácich inštitucionálnych investorov na financovaní startupov a investorov rizikového kapitálu je nízka. Z dokumentu think-tanku CEP z roku 2024 vyplýva, že dôchodkové fondy v Chorvátsku, na Slovensku a v Slovinsku v rokoch 2007 – 2023 predstavovali len 6 % ročne získaných fondov súkromného a rizikového kapitálu, čo je výrazne menej ako 19 % v prípade pobaltských štátov alebo 20 % v prípade severských členských štátov ⁽¹¹⁵⁾. V tejto súvislosti by revidované limity pre dôchodkové fondy na investovanie do fondov súkromného a rizikového kapitálu časom mohli pomôcť uľahčiť financovanie slovenských startupov.

⁽¹¹²⁾ EIOPA, 2024, [Štatistiky týkajúce sa sektora poisťovníctva](#).

⁽¹¹³⁾ ECB, 2024, [Euro-Area Pension Funds](#) (Dôchodkové fondy eurozóny), 3. štvrtrok 2024.

⁽¹¹⁴⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite, november 2024](#), s. 61.

⁽¹¹⁵⁾ ECMI, 2024, [Closing the gaping hole in the capital market for EU start-ups – the role of pension funds](#) (Preklenutie medzery na kapitálovom trhu pre startupy v EÚ – úloha dôchodkových fondov), s. 2.

Nedávne politické opatrenia môžu uľahčiť prechod k dynamickejším investičným stratégiám. Medzi tieto opatrenia patria:

Dňa 1. januára 2023 sa uskutočnila reforma dôchodkového systému, ktorou sa zaviedli zmeny v druhom pilieri slovenského dôchodkového systému. Prvýkrát boli zamestnanci mladší ako 40 rokov zaradení do systému automaticky (s možnosťou po dvoch rokoch zo systému vystúpiť) a predvolená investičná možnosť sa zmenila z dlhopisových fondov s garantovaným výnosom na indexové fondy, ak si nový účastník nezvolí inak. Všetci účastníci budú postupne prechádzať do garantovaných dlhopisových fondov od veku 54 rokov ⁽¹¹⁶⁾.

V rámci podpory širšej účasti v treťom pilieri dôchodkového systému vláda postupne znížila maximálne ročné poplatky za správu doplnkových dôchodkových spoločností z 1,20 % aktív dôchodkového fondu v roku 2024 na 1 % v roku 2025.

Rozsah dostupného rizikového kapitálu a kapitálu na rozširovanie

Domáci trh rizikového kapitálu a kapitálu na rozširovanie nie je dostatočne rozvinutý na to, aby uspokojil potreby financovania inovatívnych firiem. Hodnota ročného súkromného kapitálu v pomere k nominálnemu HDP sa zvýšila z 0,02 % v roku 2022 na 0,03 % v roku 2023 (priemer EÚ: 0,41 %) ⁽¹¹⁷⁾, čo je jedna z najnižších hodnôt v EÚ. Hodnota ročných investícií rizikového kapitálu v pomere k nominálnemu HDP klesla z 0,02 % v roku 2022 na 0,01 % v roku 2023 (priemer EÚ: 0,05 %) ⁽¹¹⁸⁾. Vzhľadom na obmedzenú aktivitu rizikového kapitálu a súkromného kapitálu na Slovensku existuje medzera vo financovaní

inovatívnych firiem v ranom štádiu, ktoré potrebujú kapitál.

Existujú iniciatívy na podporu financovania startupov. Vznikla napríklad platforma hromadného financovania, ktorá niektorým podnikom umožňuje prístup krízikovému kapitálu a ku kapitálu na rozširovanie, ale finančná ponuka je obmedzená. NBS zriadila centrum inovácií a regulačný sandbox s cieľom uľahčiť inovácie vo finančných službách. Neexistuje však komplexný právny rámec, ktorý by uľahčoval zakladanie a rast startupov. Ďalšími opatreniami na podporu a uľahčenie prvej verejnej ponuky akcií (IPO) by sa mohla takisto zlepšiť schopnosť úspešných startupov rozširovať svoju činnosť a zároveň by tým investori rizikového a súkromného kapitálu získali atraktívnu možnosť ukončenia majetkovej angažovanosti.

⁽¹¹⁶⁾ NBS, 2024, [Správa o finančnej stabilite. november 2024](#), s. 61.

⁽¹¹⁷⁾ Európska komisia, 2024, [Overview of CMU Indicators – 2024 Update](#) (Prehľad ukazovateľov únie kapitálových trhov – aktualizácia z roku 2024), ukazovateľ 11.

⁽¹¹⁸⁾ Európska komisia, 2024, [Overview of CMU Indicators – 2024 Update](#) (Prehľad ukazovateľov únie kapitálových trhov – aktualizácia z roku 2024), ukazovateľ 16.

Tabuľka A5.1: Finančné ukazovatele

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024-Q3	EU	
Banking sector	Total assets of MFIs (% of GDP)	91,4	90,8	91,5	99,2	104,6	103,5	99,8	92,8	248,4
	Common Equity Tier 1 ratio	16,2	15,5	15,8	16,8	16,7	16,8	17,3	17,7	16,6
	Total capital adequacy ratio	18,6	17,8	18,0	19,3	19,4	19,5	20,1	20,3	20,1
	Overall NPL ratio (% of all loans)	3,7	3,2	2,9	2,5	2,0	1,7	1,8	1,9	1,9
	NPL (% loans to NFC-Non financial corporations)	4,9	4,0	3,5	3,4	2,8	2,3	2,5	2,5	3,5
	NPL (% loans to HH-Households)	3,8	3,4	3,0	2,6	2,2	1,8	1,9	1,9	2,2
	NPL-Non performing loans coverage ratio	65,6	69,8	68,7	68,4	71,1	69,4	60,1	61,5	42,1
	Return on Equity ¹	9,3	9,3	8,3	5,3	8,4	9,4	11,5	10,2	10,0
	Loans to NFCs (% of GDP)	20,7	20,5	20,3	20,8	20,0	20,7	18,9	17,5	30,0
	Loans to HHs (% of GDP)	38,6	40,5	41,7	44,4	44,7	45,7	42,6	41,0	44,5
	NFC credit annual % growth	7,8	6,4	4,2	4,3	6,0	9,8	2,8	-2,5	0,8
	HH credit annual % growth	12,4	10,7	8,5	6,6	9,1	10,0	3,8	3,3	0,7
Non-banks sector	Stock market capitalisation (% of GDP)	5,3	5,3	2,9	2,8	2,0	1,8	1,5	1,7	69,3
	Initial public offerings (% of GDP)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,05
	Market funding ratio	29,8	28,4	27,5	24,7	23,6	21,7	20,4	-	49,6
	Private equity (% of GDP)	0,01	0,03	0,04	0,02	0,05	0,02	0,03	-	0,41
	Venture capital (% of GDP)	0,00	0,00	0,02	0,02	0,02	0,02	0,01	-	0,05
	Financial literacy (composite)	-	-	-	-	-	-	45,0	-	45,5
	Bonds (as % of HH financial assets)	3,3	3,7	3,9	3,9	3,3	3,7	4,1	-	2,7
	Listed shares (as % of HH financial assets)	0,6	0,2	0,4	0,5	0,7	0,6	0,7	-	4,8
	Investment funds (as % of HH financial assets)	7,5	7,3	7,4	7,7	9,1	9,3	10,8	-	10,0
	Insurance/pension funds (as % of HH financial assets)	19,4	19,0	19,6	19,9	20,8	21,0	21,8	-	27,8
	Total assets of all insurers (% of GDP)	7,8	7,1	7,3	7,5	6,0	4,8	4,4	4,1	54,8
	Pension funds assets (% of GDP)	-	-	12,4	13,9	15,1	13,6	14,4	15,5	23,4
Colours indicate performance ranking among 27 EU Member States.										
	1-3	4-10	11-17	18-24	25-27					

1. Údaje v ročnom vyjadrení.

Údaje EÚ o úverovom raste a dôchodkových fondoch sa vzťahujú na priemer eurozóny.

Zdroj: ECB, ESTAT, EIOPA, [prehľad ukazovateľov únie kapitálových trhov GR FISMA](#), AMECO.

Financovanie zelenej transformácie

Finančné potreby Slovenska v súvislosti so zelenou transformáciou môžu predstavovať výzvu. Slovenská vláda už vo svojom pláne obnovy a odolnosti stanovila zelenú transformáciu ako prioritu a na jej podporu vyčlenila viac ako polovicu celkových finančných prostriedkov plánu obnovy a odolnosti ⁽¹¹⁹⁾. Finančný sektor môže takisto pomôcť pri prechode na ekologické, nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy tým, že zvýši objem kapitálu smerujúceho do nízkouhlíkových činností. Na Slovensku bol podiel emisií dlhopisov s environmentálnymi a sociálnymi cieľmi a cieľmi v oblasti správy a riadenia na celkových emisiách dlhopisov v prvom polroku 2024 veľmi nízky, a to približne 3 % (trojročný priemer Slovenska: približne 5 %) a je veľmi nízky v porovnaní s väčšinou krajín EÚ ⁽¹²⁰⁾.

⁽¹¹⁹⁾ Európska komisia, 2024, [Hodnotiaci tabuľka plánov obnovy a odolnosti](#).

⁽¹²⁰⁾ AFME, 2024, [Kľúčové ukazovatele výkonnosti únie kapitálových trhov](#), s. 23.

Finančná gramotnosť

Hoci sa finančná gramotnosť na Slovensku v priebehu rokov zlepšila, pre hlbšie znalosti retailových investorov a MSP je možné urobiť viac. Finančná gramotnosť má zásadný význam pre podporu účasti retailových investorov na kapitálových trhoch, ale aj na to, aby sa MSP oboznámili s alternatívami k bankovému úveru. Z prieskumu Eurobarometra z júla 2023 vyplýva, že len 20 % Slovákov má vysokú úroveň finančnej gramotnosti, 63 % strednú úroveň a zvyšných 17 % nízku úroveň, pričom priemer EÚ je 18 % (vysoká gramotnosť), 64 % (stredná gramotnosť) a 18 % (nízka gramotnosť) ⁽¹²¹⁾. Z toho vyplýva, že celkový ukazovateľ finančnej gramotnosti (priemer ukazovateľov finančných znalostí a finančného

⁽¹²¹⁾ Európska komisia, 2023, [Flash Eurobarometer – Monitoring the level of financial literacy in the EU \(rýchly prieskum Eurobarometra – Monitorovanie úrovne finančnej gramotnosti v EÚ\)](#), júl 2023, s. 17.

správania) je 45 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 45,5 % ⁽¹²²⁾.

Na Slovensku sa v poslednom období vyvíjajú iniciatívy zamerané na zlepšenie finančnej gramotnosti. Ministerstvo školstva vypracovalo národný štandard finančnej gramotnosti, ktorý nadobudol účinnosť 1. septembra 2017. Tento štandard sa zameriava na témy ako finančná zodpovednosť, ochrana peňazí, úver a dlh, sporenie a investovanie, riadenie rizík a poistenie atď. Okrem národného štandardu finančnej gramotnosti NBS v súčasnosti ⁽¹²³⁾ spolu s ministerstvom financií, ako aj vysokými školami, podnikateľskými subjektmi a neziskovými organizáciami vyvíja množstvo ďalších aktivít zameraných na zvyšovanie finančnej gramotnosti na Slovensku.

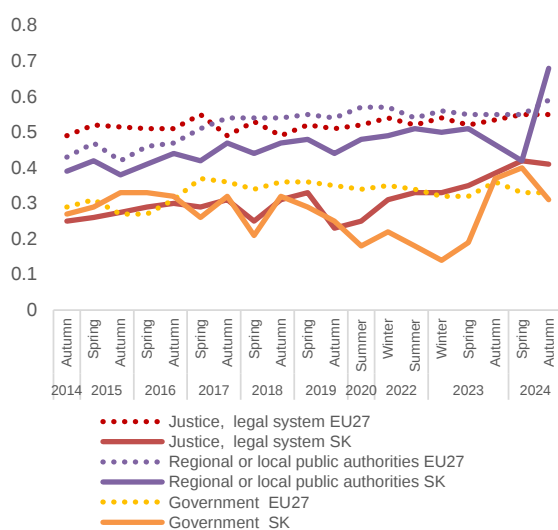
⁽¹²²⁾ Európska komisia, 2024, [Overview of CMU Indicators – 2024 Update](#) (Prehľad ukazovateľov únie kapitálových trhov – aktualizácia z roku 2024), ukazovateľ 27.

⁽¹²³⁾ NBS, 2019, Stratégia [NBS](#) na podporu finančnej gramotnosti.

Inštitucionálny rámec Slovenska ovplyvňuje jeho konkurencieschopnosť. Slovensko čelí mnohým výzvam v oblasti regulačného riadenia, účinnosti a strategického potenciálu investícií a čerpania fondov EÚ. Účinnosť justície a protikorupčného rámca sa nezvýšila. Slovensku by prospelo zníženie administratívnej záťaže, zlepšenie kvality a predvídateľnosti legislatívneho a regulačného prostredia, zvýšenie profesionality štátnej služby a jej zatriktívnenie ako zamestnávateľa. Reforma štruktúry miestnej správy môže byť takisto opodstatnená na riešenie štrukturálnych problémov pri realizácii životaschopných investičných projektov a čerpaní finančných prostriedkov EÚ.

Vnímanie verejnosti

Graf A6.1: **Dôvera v súdnicstvo, regionálne/miestne orgány a vládu**

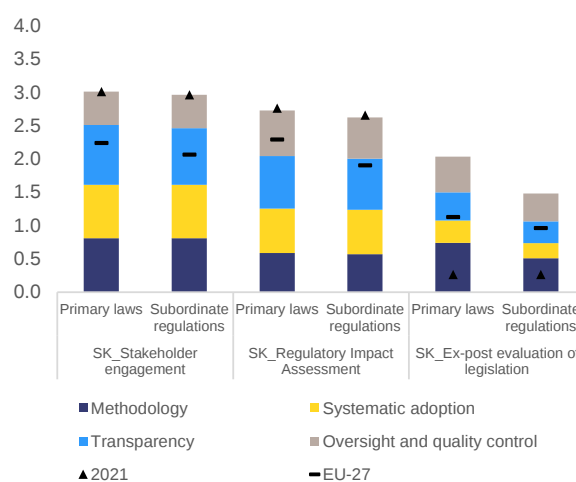
1. EÚ27 od roku 2019; predtým EÚ28

Zdroj: Štandardné prieskumy Eurobarometra

Dôvera vo verejné inštitúcie na Slovensku je pod priemerom EÚ. Dôvera v miestne orgány výrazne vzrástla a je vyššia ako dôvera v ústrednú vládu a súdnicstvo (graf A6.1). Na Slovensku si 60 % občanov myslí, že zníženie byrokracie by viedlo k vyššej dôvere vo verejnú správu (v porovnaní s 52 % v EÚ), 42 % uprednostňuje jednoduchšiu komunikáciu s verejnou správou (v porovnaní s 28 % v EÚ) a 37 % si želá lepšie kvalifikovaných štátnych

zamestnancov (v porovnaní s 30 % v EÚ) ⁽¹²⁴⁾. Celkovo je vnímanie kvality verejnej správy naďalej pod priemerom EÚ a mierne sa zhoršilo ⁽¹²⁵⁾. Štrukturálne nedostatky miestnej samosprávy pretrvávajú. Menej ako 2 000 obyvateľov má 84 % obcí a len 2 % obcí majú viac ako 20 000 obyvateľov. Vysoká fragmentácia a obmedzené kapacity obcí vedú k regionálnym rozdielom v poskytovaní služieb a riadení investícií ⁽¹²⁶⁾. Nedostatočné financovanie miestnej samosprávy sa v posledných rokoch ešte zhoršilo v dôsledku presunu nových kompetencií z centrálnej úrovne. Vláda plánuje zriadiť centrá spoločných služieb v obciach v najmenej rozvinutých regiónoch. Snahy o podporu spolupráce medzi obcami však narážajú na prekážky ⁽¹²⁷⁾.

Graf A6.2: **Ukazovatele regulačnej politiky a riadenia (iREG)**

Zdroj: OECD (2025), *Regulatory Policy Outlook 2025* (Výhľad regulačnej politiky na rok 2025) a *Better Regulation across the European Union 2025* (Lepšia právna regulácia v celej Európskej únii – 2025) (pripravuje sa).

⁽¹²⁴⁾ [Poznanie názorov Európanov na potreby reformy, apríl 2023, prieskum Eurobarometra, prehľad o Slovensku.](#)

⁽¹²⁵⁾ [Inforegio – Európsky index kvality verejnej správy.](#)

⁽¹²⁶⁾ [Švikruha, M., Bardovič, J., Malé obce a problém poskytovania vybraných služieb: prípad Slovenska. Central European Papers. 2024:12\(1\):39-62. Doi: 10.25142/Cep.2024.003.](#)

⁽¹²⁷⁾ [J. Nemec, Nikoleta Jakuš Muthová, Beáta Mikušová Meričková, 2023, Barriers to inter-municipal cooperation \(Prekážky brániace spolupráci medzi obcami\).](#)

Tabuľka A6.1: **Slovensko. Vybrané ukazovatele znižovania a zjednodušovania administratívnej záťaže**

Ex ante impact assessment of legislation		Ex post evaluation of legislation		
When developing new legislation, regulators are required to ...	Identify and assess the impacts of the baseline or 'do nothing' option.		Is required to consider the consistency of regulations and address areas of duplication.	
	Identify and assess the impacts of alternative non-regulatory options.		Is required to contain an assessment of administrative burdens.	
	Quantify administrative burdens of new regulations.		Is required to contain an assessment of substantive compliance costs.	
	Quantify substantial costs of compliance of new regulations.		Compares the impact of the existing regulation to alternative options.	
	Assess macroeconomic costs of new regulations.		Periodic ex post evaluation of existing regulations is mandatory.	
	Assess the level of compliance.		Government uses stock-flow linkage rules when introducing new regulations (e.g., one-in one-out).	
	Identify and assess potential enforcement mechanisms.		A standing body has published an in-depth review of specific regulatory areas in the last 3 years.	
		In the last 5 years, public stocktakes have invited businesses and citizens to assess the effectiveness, efficiency, and burdens of legislation.		
Yes / For all primary laws		For major primary laws	For some primary laws	No / Never

1. Táto tabuľka predstavuje podskupinu ukazovateľov regulačnej politiky a riadenia zameranú na regulačné náklady. Ukazovatele sa vzťahujú na primárne právne predpisy.

Zdroj: OECD (2025), *Regulatory Policy Outlook 2025* (Výhľad regulačnej politiky na rok 2025) [<https://doi.org/10.1787/56b60e39-en>] a *Better Regulation across the European Union 2025* (Lepšia právna regulácia v celej Európskej únii – 2025) (pripravuje sa)

Kvalita právnych predpisov a zjednodušenie právnych predpisov

Napriek všeobecne dobre definovanému formálnemu rámcu pre regulačné riadenie je jeho vykonávanie stále neúčinné. Pri návrhoch primárnych a sekundárnych právnych predpisov sa vykonáva posúdenie vplyvu so zameraním na administratívne zaťaženie. Napriek úsiliu o posilnenie analytických kapacít majú ministerstvá stále problém posúdiť širšie sociálne a hospodárske vplyvy (¹²⁸). Kvalita posúdení vplyvu je takisto často obmedzená a presadzovanie je neúčinné. V roku 2023 viac ako polovica posúdení vplyvu návrhov zákonov predložených legislatívnej rade vlády dostala negatívne stanovisko (¹²⁹). Keďže však tieto stanoviská nie sú záväzné, účinnosť pravidiel je okrajová. Začali sa školenia o pravidlách lepšej regulácie. Zahŕňajú témy ako gold-plating a pravidlo nahradenia dvoch právnych predpisov jedným

a mohli by pomôcť zlepšiť kvalitu posúdení vplyvu (¹³⁰). Zároveň postupy regulačného riadenia nie sú pre parlament povinné, čo ovplyvňuje kvalitu právnych predpisov. V roku 2023 bolo 53 % legislatívnych iniciatív predložených poslancami (¹³¹). Nedostatok účinných pravidiel a ich presadzovania má takisto silný vplyv na podnikateľské prostredie (príloha 4).

Rýchle prijímanie právnych predpisov v posledných rokoch negatívne ovplyvnilo ich kvalitu. Je badateľná tendencia odkloniť sa od štandardného postupu a prijímať zákony bez náležitého posúdenia vplyvu alebo parlamentného dohľadu. V dôsledku toho verejné konzultácie a zapojenie zainteresovaných strán zostávajú obmedzené (¹³²).

(¹²⁸) Výhľad regulačnej politiky OECD na rok 2025.

(¹²⁹) [Výročná správa stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov za rok 2023](#).

(¹³⁰) [Opatrenie Ex post | Podnikateľské prostredie | MHSR](#)

(¹³¹) Staronova, K., Lacková, N., Sloboda, M., *Post-crisis Emergency Legislation Consolidation: Regulatory Quality Principles for Good Times Only?* (Konsolidácia pokrízovej núdzovej legislatívy: zásady kvality právnej regulácie len pre dobré časy?) *European Journal of Risk Regulation*. 2024;15(3):637–655. doi:10.1017/err.2023.69

(¹³²) Pozri [kapitolu správy o právnom štáte za rok 2024 pre Slovensko](#).

Sociálny dialóg

Hoci sociálny dialóg na Slovensku bol počas pandémie COVID-19 problematický, po jej skončení sa vrátil do starých koľají. Sociálny dialóg na Slovensku je inštitucionálne zakotvený v orgánoch, ako je tripartitná Hospodárska a sociálna rada, ktorú tvoria zástupcovia vlády, organizácií zamestnávateľov a odborov. Rada ako poradný orgán vlády prerokúva legislatívne návrhy a poskytuje platformu na dialóg o rôznych otázkach týkajúcich sa trhu práce a regulácie zamestnanosti, minimálnej mzdy alebo sociálnej ochrany. Rada prijíma len právne nezáväzné odporúčania. Sociálni partneri zohrávajú kľúčovú úlohu pri predpovedaní zručností pre trh práce (prostredníctvom Aliancie sektorových rád) ⁽¹³³⁾.

Vláda sa zaviazala podporovať sociálny dialóg a kolektívne vyjednávanie, najmä jeho kvalitu a účasť zamestnancov na rozhodovaní.

V auguste 2024 vláda a sociálni partneri podpísali deklaráciu k rozvoju sociálneho dialógu na Slovensku. Napriek tomu pretrvávajú ťažkosti, a to najmä v súkromnom sektore. Predovšetkým v malých podnikoch stále chýbajú odborové organizácie. S využitím cielej podpory z ESF+ ministerstvo práce v júni 2023 spustilo národný projekt zameraný na podporu sociálneho dialógu. Rozpočet projektu je 23 miliónov EUR, ktoré sa prostredníctvom Aliancie sektorových rád poskytnú sociálnym partnerom.

Efektívnosť vybraných administratívnych postupov

Vybrané ukazovatele poukazujú na to, že slovenská verejná správa má dlhšie vybavovacie postupy, ako je priemer. Napríklad verejní obstarávatelia zadávajú zákazky dlhšie, ako je

⁽¹³³⁾ Analýzu zapojenia slovenských sociálnych partnerov na vnútroštátnej úrovni do európskeho semestra a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti pozri v dokumente Eurofound (2025), [National-level social governance of the European Semester and the Recovery and Resilience Facility](#) (Správa sociálnych záležitostí na vnútroštátnej úrovni v rámci európskeho semestra a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti).

priemer EÚ (122 dní od termínu na predloženie ponúk na Slovensku oproti 99 dňom v EÚ27). To prispieva k neistote podnikov. Okrem toho ukazovatele B-READY ⁽¹³⁴⁾ naznačujú veľký potenciál na skrátenie času potrebného na získanie stavebného povolenia a environmentálnej licencie, ako aj času potrebného na vypracovanie, podanie a zaplatenie a na ukončenie všeobecnej daňovej kontroly. Podľa správy o monitorovaní vykonávania odporúčania a usmernenia Komisie o rýchlejších postupoch vydávania povolení pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a súvisiacej infraštruktúry ⁽¹³⁵⁾ je zrejme, že na Slovensku existuje priestor na ďalšie zosúladenie vnútroštátnych postupov s usmerneniami s cieľom podporiť rýchlejšie a kratšie postupy vydávania povolení pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. A napokon, hoci z ukazovateľa regulácie trhu produktov OECD vyplýva, že aj keď je slovenský systém vydávania povolení menej zaťažujúci ako priemer EÚ, stále je tu určitý priestor na prijatie najlepších postupov. Hoci napríklad vláda vedie aktuálny online zoznam všetkých povolení a licencií, ktoré verejné orgány požadujú/vydávajú podnikom, nemusí ho pravidelne kontrolovať a posudzovať, či sú tieto licencie a povolenia stále potrebné alebo by sa mali zrušiť (pozri aj prílohu 4).

Digitálne verejné služby

Slovensko sa v poskytovaní digitálnych verejných služieb občanom a podnikom približuje priemeru EÚ (tabuľka A6.2). V oblasti digitálnych verejných služieb pre občanov dosiahlo Slovensko skóre 72/100, pričom priemer EÚ je 79/100. Pokiaľ ide o dostupnosť digitálnych verejných

⁽¹³⁴⁾ Svetová banka. 2024. *Business Ready 2024* (Pripravenosť na podnikanie v roku 2024). Washington, D.C., Svetová banka. doi:10.1596/978-1-4648-2021-2.

⁽¹³⁵⁾ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre energetiku, *Monitoring the implementation of the Commission recommendation and guidance on speeding up permit-granting procedures for renewable energy and related infrastructure projects – Final report* (Monitorovanie vykonávania odporúčania Komisie a usmernenia k urýchleniu postupov vydávania povolení pre projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a súvisiacej infraštruktúry – záverečná správa), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2025, [odkaz](#).

Tabuľka A6.2: Ciele digitálneho desaťročia monitorované indexom digitálnej ekonomiky a spoločnosti

		Slovakia			EU-27	Digital Decade target by 2030
		2022	2023	2024	2024	EU-27
Digitalisation of public services						
1	Digital public services for citizens Score (0 to 100)	65 2021	67 2022	72 2023	79 2023	100 2030
2	Digital public services for businesses Score (0 to 100)	75 2021	78 2022	79 2023	85 2023	100 2030
3	Access to e-health records Score (0 to 100)	na 2021	42 2022	66 2023	79 2023	100 2030

Zdroj: Správa o stave digitálneho desaťročia 2024d

služieb pre podniky, Slovensko dosiahlo skóre 79/100 (oproti priemeru EÚ 85/100). V snahe pokročiť v tejto oblasti Slovensko pracuje na digitalizácii svojho obchodného registra ⁽¹³⁶⁾. Slovensko dosiahlo značný pokrok, pokiaľ ide o prístup k elektronickým zdravotným záznamom (zo 42 % v roku 2022 na 66 % v roku 2023), ale stále je výrazne pod priemerom EÚ (79 %).

Slovensko postupuje smerom k bezproblémovej, automatizovanej výmene úradne osvedčených listín a údajov v rámci EÚ.

Vytvorilo potrebnú infraštruktúru a začína proces pripájania prvých úradov k technickému systému založenému na zásade „jedenkrát a dosť“ ⁽¹³⁷⁾. Slovensko v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti pracuje na konsolidácii prístupu k službám prostredníctvom portálov ústrednej štátnej správy a na zvýšení online poskytovania životných udalostí. Zaviedli sa osobitné programy na zvýšenie digitálnych zručností starších ľudí a marginalizovaných skupín.

Podiel používateľov elektronickej verejnej správy je na Slovensku pomerne vysoký (80,5 %), čo je nad priemerom EÚ na úrovni 75 %. Využívanie elektronickej identifikácie na prístup k verejným službám (8 %) však zostalo výrazne nižšie ako priemer EÚ (36,1 %). Odhaduje sa, že len 2 % používateľov elektronickej identifikácie má prístup k svojim elektronickým zdravotným

záznamom, čo poukazuje na potrebu zvýšiť informovanosť o tejto službe ⁽¹³⁸⁾. Slovensko takisto ešte nezaviedlo a neoznámilo systémy elektronickej identifikácie pre právnické osoby podľa nariadenia eIDAS ⁽¹³⁹⁾. To znamená, že slovenské podniky sa nemôžu autentifikovať na účely prístupu k verejným službám poskytovaným inými členskými štátmi vrátane služieb, ktoré umožňuje technický systém založený na zásade „jedenkrát a dosť“, ktorý je súčasťou jednotnej digitálnej brány EÚ ⁽¹⁴⁰⁾.

Štátna služba

Kvalitu štátnej služby na Slovensku ovplyvňujú niektoré závažné problémy. Podiel štátnych zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním (52,8 %) je približne rovnaký ako v EÚ27 (52,8 %), rovnako ako miera účasti štátnych zamestnancov na vzdelávaní dospelých (20,6 % na Slovensku a 18,9 % v EÚ27) ⁽¹⁴¹⁾. Atraktivita verejnej správy sa znížila ⁽¹⁴²⁾ a klesá podiel zamestnancov mladších ako

⁽¹³⁶⁾ [Národný program reforiem 2024.](#)

⁽¹³⁷⁾ Európska komisia, [The Once Only Principle System: A breakthrough for the EU's Digital Single Market\(Systém založený na zásade „jedenkrát a dosť“: prelom v oblasti digitálneho jednotného trhu EÚ\).](#)

⁽¹³⁸⁾ Európska komisia, [Digitálne desaťročie 2024: Správy o jednotlivých krajinách.](#)

⁽¹³⁹⁾ Európska komisia, [Prehľad ukazovateľov eIDAS.](#)

⁽¹⁴⁰⁾ Európska komisia, [Meranie pokroku technického systému založeného na zásade „jedenkrát a dosť“.](#)

⁽¹⁴¹⁾ Eurostat. 2025. [Prieskum pracovných síl Európskej únie.](#)

⁽¹⁴²⁾ JAHODA, Robert a kol., *The Low Demand for Public Administration Programs in the Czech Republic and Slovakia: What May be Behind it?* (Nízky dopyt po programoch verejnej správy v Českej republike a na Slovensku: Čo sa za tým skrýva?). *Transylvanian Review of Administrative Sciences*, [S.l.], s. 99 – 117, dec. 2022. ISSN 1842-2845. <<https://rtsa.ro/tras/index.php/tras/article/view/715>>.

49 rokov. Decentralizované riadenie ľudských zdrojov spôsobuje rozdiely v odmeňovaní a hodnotení medzi jednotlivými správnymi orgánmi ⁽¹⁴³⁾. Chýbajúca špecializovaná politika odbornej prípravy a jasná zodpovednosť za posudzovanie nedostatku zručností vytvára ďalšie prekážky pri zvyšovaní produktivity štátnych zamestnancov.

Predchádzajúce reformy podporujúce prijímanie štátnych zamestnancov na základe zásluh môžu byť výrazne oslabené. Novelou zákona o štátnej službe z roku 2021 sa uvoľnili pravidlá týkajúce sa prepúšťania štátnych zamestnancov a vedúcich pracovníkov. Nasledovala výmena zamestnancov na niektorých riadiacich pozíciách. V roku 2024 bola zrušená Rada pre štátnu službu, ktorá monitorovala politiku štátnej služby na Slovensku ⁽¹⁴⁴⁾. Jej kontrolné funkcie boli presunuté na novozriadený odbor kontroly a monitoringu štátnej služby na Úrade vlády. Úloha rady pri koordinácii riadenia ľudských zdrojov, podpore integrity, depolitizácie a motivácie štátnych zamestnancov sa neprenesie na iný orgán.

Bezúhonnosť

Hoci sa korupcia považuje za rozšírenú a za problém pri podnikaní, Slovensko zmiernilo zákony postihujúce korupciu a zrušilo špecializované subjekty na boj proti korupcii. Na Slovensku sa 85 % spoločností domnieva, že korupcia je rozšírená (priemer EÚ je 64 %) a 63 % korupciu považuje za problém pri svojom podnikaní (priemer EÚ je 36 %) ⁽¹⁴⁵⁾. Navyše si iba 9 % spoločností myslí, že osoby a podniky pristihnuté pri podplácaní vysokopostaveného úradníka sú primerane potrestané (priemer v EÚ je 31 %) ⁽¹⁴⁶⁾. Reforma trestného práva vyvoláva vážne obavy,

pokiaľ ide o spoľahlivosť slovenského legislatívneho rámca v oblasti boja proti korupcii, pretože sa ňou znižuje výška sankcií za korupčné trestné činy a skracuje lehota, v ktorej môžu byť súdne riešené. V dôsledku zmien trestných zákonov bolo v roku 2024 zastavených niekoľko prípadov veľkej korupcie ⁽¹⁴⁷⁾. Okrem toho Slovensko v priebehu roka 2024 zrušilo samostatnú Špeciálnu prokuratúru, špecializovanú policajnú Národnú kriminálnu agentúru (NAKA) a oddelenie prevencie korupcie Úradu vlády SR ⁽¹⁴⁸⁾ a následne reorganizovalo prokuratúru aj políciu. Decentralizácia vyšetrovaní a fluktuácia zamestnancov zodpovedných za ne mala do značnej miery negatívny vplyv na primerané pokračovanie v riešení prebiehajúcich prípadov. V súvislosti s účinnosťou boja proti korupcii sa tak objavili nové, no pretrvali aj existujúce vážne obavy. Patrí medzi ne vplyv na stupeň špecializácie a kapacity, ktoré boli vybudované v uplynulých rokoch a financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (napr. zabezpečenie odbornej prípravy policajtov v oblasti boja proti korupcii, ako aj diskrečná právomoc generálneho prokurátora, najmä pokiaľ ide o zrušenie konečného rozhodnutia nižšie postavených prokurátorov alebo polície v rámci vyšetrovaní prípadov veľkej korupcie). Podplácanie zahraničných verejných činiteľov zostáva oblasťou s nízkou úrovňou presadzovania práva, pričom bol zaznamenaný jeden prípad ⁽¹⁴⁹⁾.

Verejné obstarávanie zostáva na Slovensku oblasťou s vysokým rizikom korupcie. 45 % podnikov (priemer EÚ je 27 %) si myslí, že korupcia im v praxi v posledných troch rokoch zabránila vyhrať verejnú súťaž alebo dostať verejnú zákazku ⁽¹⁵⁰⁾. Cieľom novely zákona o verejnom obstarávaní je zjednodušiť pravidlá verejného obstarávania. Zainteresované strany však uvádzajú, že týmito novelami sa nemusia riešiť skutočné problémy vrátane systémového zneužívania verejných súťaží a úrovne odborných znalostí, ktoré ovplyvňujú kvalitu verejných súťaží. ⁽¹⁵¹⁾

⁽¹⁴³⁾ Kahancová, M., a Staroňová, K. (2023), *Arms-length influence: Public sector wage setting and export-led economic growth in Czechia and Slovakia* (Nezávislý vplyv: nastavenie miezd vo verejnom sektore a hospodársky rast založený na exporte v Česku a na Slovensku), *European Journal of Industrial Relations*, 30(1), 97 – 119. <https://doi.org/10.1177/09596801231215901>

⁽¹⁴⁴⁾ Zákon č. 201/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z.

⁽¹⁴⁵⁾ Rýchly prieskum Eurobarometra 543 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2024).

⁽¹⁴⁶⁾ Tamže.

⁽¹⁴⁷⁾ Pozri kapitolu správy o právnom štáte za rok 2024 pre Slovensko, s. 14 a nasl.

⁽¹⁴⁸⁾ Tamže, s. 10 a nasl.

⁽¹⁴⁹⁾ Tamže, s. 18.

⁽¹⁵⁰⁾ Rýchly prieskum Eurobarometra 543 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2024).

⁽¹⁵¹⁾ Pozri kapitolu správy o právnom štáte za rok 2024 pre Slovensko, s. 27 – 28.

Vplyv podnikateľských subjektov na legislatívny proces na Slovensku zostáva netransparentný, pričom lobizmus nie je regulovaný. Slovensko zopakovalo svoj záväzok prijať pravidlá upravujúce lobizmus, ale odložilo ho. Pozmeňujúcimi návrhmi predloženými v roku 2024 by sa upravoval výlučne lobizmus mimovládnych organizácií, a nie lobizmus podnikov, a hrozí, že sa vytvoria nerovnaké podmienky.

Spravodlivosť

Justičný systém nadalej čelí výzvam, pokiaľ ide o jeho efektívnosť a nezávislosť súdnictva.

Odhadovaná dĺžka riešenia občianskoprávných a obchodných sporov na prvom stupni sa zvýšila (zo 168 dní v roku 2022 na 173 dní v roku 2023). Pokiaľ ide o správne veci, odhadovaná dĺžka na prvom stupni sa výrazne zvýšila zo 648 dní v roku 2022 na 1 040 dní v roku 2023 a je jednou z najvyšších v EÚ. Takisto miera vybavenia správnych vecí klesla z 93 % v roku 2022 na 74 % v roku 2023. V roku 2023 došlo k reorganizácii súdnej mapy a bol vytvorený osobitný systém správnych súdov. Kvalita justičného systému je celkovo dobrá. Zlepšila sa úroveň digitalizácie justičného systému, práca na vývoji nového digitálneho systému riadenia súdov však naráža na prekážky. Niektoré snahy o digitalizáciu sú podporované z plánu obnovy a odolnosti. Pretrvávajú obavy týkajúce sa nezávislosti súdnictva. Chýbajú záruky v postupe odvolávania členov súdnej rady, ktorí neboli zvolení na základe vzájomnej voľby, pričom vláda, parlament a prezident odvolali svojich nominantov pred uplynutím ich funkčného obdobia. Chýbajúce záruky vystavujú sudcov trestnému stíhaniu za obsah ich rozhodnutí⁽¹⁵²⁾.

⁽¹⁵²⁾ Podrobnejšia analýza výkonnosti justičného systému na Slovensku sa nachádza v pripravovanom porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície za rok 2025 a v správe o právnom štáte za rok 2024.

Slovensko čelí významným výzvam v súvislosti s prechodom na čistý priemysel a so zmiernovaním zmeny klímy. Výroba čistých technológií má potenciál posilniť rozmanitosť priemyslu na Slovensku. Jeho automobilový priemysel v súčasnosti prechádza hlbokou transformáciou a energeticky náročné priemyselné odvetvia čelia výzvam v dôsledku vysokých cien energie a globálnej konkurencie. Slovenská priemyselná výroba je do značnej miery závislá od dovozu kritických surovín. Zmesový komunálny odpad je stále povolené ukladať na skládky bez predúpravy. Slovensko stále nesanovalo množstvo kontaminovaných skládok odpadu a jeho priemysel naďalej vypúšťa veľké množstvo látok znečisťujúcich ovzdušie a vodu.

Strategická autonómia a technológie pre zelenú transformáciu

Emisne neutrálny priemysel

Výrobná kapacita Slovenska v oblasti emisne neutrálnych technológií je naďalej skromná.⁽¹⁵³⁾ Výrobná kapacita Slovenska predstavuje 5 až 5,25 GWh/rok (2 % kapacity EÚ) v prípade batérií a technológií skladovania a 50 až 150 MW/rok (0 až 1 % kapacity EÚ) v prípade fotovoltických modulov. Okrem toho je na Slovensku najmenej 12 podnikov na výrobu tepelných čerpadel.

Slovensko by mohlo ťažiť z výroby čistých technológií, ktorá je novovznikajúcim a sľubným segmentom domáceho priemyslu, čo by pomohlo diverzifikovať priemyselné odvetvia hospodárstva. Na Slovensku Európska komisia v decembri 2023 schválila schému štátnej pomoci vo výške 1 miliardy EUR v rámci dočasného krízového a transformačného rámca na podporu investičných projektov do strategických priemyselných odvetví na prechod na emisne neutrálné hospodárstvo. Patrí sem výroba batérií,

solárnych panelov, veterných turbín, tepelných čerpadel, elektrolyzéro, zariadení na zachytávanie oxidu uhličitého, kľúčových komponentov pre tieto technológie a výroba alebo získavanie súvisiacich kritických surovín. V marci 2024 vláda zaradila výrobu batérií, solárnych panelov, veterných turbín, tepelných čerpadel, elektrolyzéro a zariadení na zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého medzi svoje strategické odvetvia⁽¹⁵⁴⁾. Podniky z týchto strategických oblastí tak budú môcť získavať väčšie štátne stimuly. Po tom, čo v posledných rokoch niekoľko veľkých investorov ohlásilo významné investície do výroby tepelných čerpadel, by sa na Slovensku mohli vyvíjať a vyrábať aj fotovoltické panely⁽¹⁵⁵⁾. Na základe akčného plánu opatrení na úspešnú realizáciu Národnej vodíkovej stratégie na roky 2023 – 2026⁽¹⁵⁶⁾ vláda podporuje aj rozvoj vodíkovej infraštruktúry a technológií na Slovensku. Investície do týchto nových priemyselných segmentov a do strategického tovaru by mohli prispieť k prechodu na emisne neutrálné hospodárstvo a ďalej posilniť rozmanitosť priemyslu na Slovensku.

Verejné a súkromné investície do výskumu a inovácií v oblasti energetiky sú na Slovensku veľmi nízke, pričom intenzita výskumu a vývoja v roku 2022 je o niečo nižšia ako 1 %. To obmedzuje schopnosť krajiny vyvíjať a zavádzať pokročilé čisté technológie. Nedostatok investícií súkromného sektora do výskumu a vývoja v kombinácii s nedostatočnou spolupracou medzi priemyslom a akademickou obcou, ako aj nedostatok startupov a inovatívnych podnikov brzdí aj slovenský batériový priemysel.

Transformácia automobilového priemyslu

Automobilový priemysel na Slovensku, ktorý je jeho najväčším odvetvím, čelí silnej konkurencii a významným výzvam v súvislosti s prechodom na elektrické vozidlá. Vo výrobe automobilov je zamestnaných viac ako 260 000 ľudí a toto odvetvie

⁽¹⁵³⁾ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre energetiku, *The net-zero manufacturing industry landscape across the Member States 2025* (Emisne neutrálny výrobný priemysel v členských štátoch v roku 2025), <https://data.europa.eu/doi/10.2833/2181110>.

⁽¹⁵⁴⁾ Ministerstvo hospodárstva: [Detail materiálu | Portál OV](#), marec 2024.

⁽¹⁵⁵⁾ Ministerka hospodárstva podpísala [memorandum o porozumení](#) s inovatívnym japonským výrobcom fotovoltických panelov, február 2024.

⁽¹⁵⁶⁾ [Akčný plán opatrení úspešnej realizácie Národnej vodíkovej stratégie na roky 2023 – 2026](#).

tvorí až 12 % HDP. V roku 2023 predstavovalo 42 % vývozu a takmer polovicu priemyselného predaja (46,5 %). Toto odvetvie prechádza hlbokou transformáciou, ktorú poháňa digitalizácia, automatizácia a prechod na elektrické vozidlá a odklon od spaľovacích motorov. Napriek tomu zostávajú slovenské automobilky opatrne optimistické, pokiaľ ide o ich vyhliadky do blízkej budúcnosti. Táto odolnosť je do veľkej miery spôsobená vysoko modernými výrobnými závodmi v krajine, nižšími nákladmi práce, ktoré poskytujú konkurenčnú výhodu, a skutočnosťou, že všetky slovenské automobilové závody v súčasnosti pracujú na modeloch elektrických vozidiel, ktorých výroba je relatívne stabilná. Okrem toho slovenský automobilový priemysel posilní významná investícia ohlásená v roku 2024 vrátane gigatovárne na batérie, čo uľahčí prechod krajiny na elektrické modely a podporí celý automobilový priemysel na Slovensku. Na základe výpočtov ⁽¹⁵⁷⁾ získalo toto odvetvie 96 % investičnej pomoci v roku 2024 a 84 % v roku 2023. Podporou diverzifikácie slovenského hospodárstva by sa však mohla ukončiť závislosť krajiny od jedného dominantného priemyselného odvetvia, čím by sa mohla znížiť jeho zraniteľnosť voči narušeniam dodávateľského reťazca a celosvetovej neistote.

Na riešenie prekážok a výziev, ktorým čelí automobilový priemysel, by sa mohlo vyvinúť ďalšie úsilie vrátane vytvorenia priestoru na diskusiu a spoluprácu s týmito odvetvím. Podľa zástupcov odvetvia chýba spolupráca medzi vládou a priemyslom, čo vedie k prijímaniu zásadných legislatívnych návrhov, ktoré majú vplyv na toto odvetvie, bez primeraných konzultácií s kľúčovými zainteresovanými stranami z odvetvia. Konkurenčnú výhodu výroby na Slovensku znižujú konsolidačné opatrenia, ktorými sa zvýšia náklady a dane pre podniky (pozri prílohu 4: Uľahčenie podnikania). Medzi ďalšie prekážky, ktoré bránia priemyslu rásť a zostať dlhodobo konkurencieschopným, patrí nedostatok kapacít na spracovanie odpadu na Slovensku, prekážky brániace plneniu „zelených cieľov“ EÚ, nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, ale aj nedostatočná atraktivita štúdia STEM (pozri prílohu 12) a rozsiahly odliv mozgov. Okrem toho musí Slovensko zintenzívniť podporu vozidiel s nulovými emisiami na cestách. V roku 2023 tvorili batériové elektrické vozidlá len 2,9 % registrácií

nových automobilov, čím sa Slovensko zaradilo na posledné miesto medzi krajinami EÚ.

Napriek prijatiu Akčného plánu rozvoja rozvoja elektromobility v Slovenskej republike v roku 2023 a jeho neskoršej revízie v roku 2024 krajina od júla do októbra 2024 zaznamenala tretí najvýraznejší pokles podielu batériových elektrických vozidiel na trhu ⁽¹⁵⁸⁾. Mnohé z navrhovaných opatrení vrátane dotácií na nákup elektrických vozidiel, oslobodenia elektrických vozidiel od diaľničných poplatkov a mýta alebo podpory nabíjacej infraštruktúry boli odložené alebo zostali nezrealizované.

Zníženie neefektívnosti železničnej dopravy

Napriek dôležitým krokom prijatým v rámci plánu obnovy a odolnosti je stále potrebné vynaložiť značné úsilie na prípravu a realizáciu ďalších investícií do železničnej dopravy. Na optimalizáciu riadenia a strategických investícií by bol dôležitý najmä dlhodobejší prístup k financovaniu a stratégia financovania, ktoré by sa zamerali na elektrifikáciu, digitalizáciu, rekonštrukciu a optimalizáciu železničnej siete a jej lepšie prepojenie a interoperabilitu s transeurópskou dopravnou sieťou. Okrem zlepšenia životného cyklu infraštruktúrnych projektov, ktoré existujú v susedných členských štátoch, na Slovensku v súčasnosti chýba centralizovaný národný fond. To by umožnilo účinnejšie strednodobé až dlhodobé plánovanie prác na dopravnej infraštruktúre a lepšie využívanie vnútroštátnych a európskych finančných tokov, z ktorých sa na Slovensku financuje väčšina týchto projektov. To by mohla sprevádzať reforma riadenia vnútroštátnej železničnej infraštruktúry s cieľom urýchliť a zefektívniť investície do modernizácie fyzickej a digitálnej infraštruktúry železníc.

Kritické suroviny

Slovenská výroba je vo veľkej miere závislá od dovozu kritických surovín, ktoré sú potrebné pre zelenú a digitálnu transformáciu. Slovensko

⁽¹⁵⁷⁾ Inštitút pre stratégie a analýzy (ISA): [Ekonomický prehľad 41](#), október 2024.

⁽¹⁵⁸⁾ GR GROW, "CET Quarterly Bulletin" on industrial performance („Štvrťročný bulletin CET“ o výkonnosti priemyslu) podľa ACEA (Združenie európskych automobilových výrobcov), december 2024.

síce vyrába niekoľko takýchto materiálov ⁽¹⁵⁹⁾, ako je kremíkový kov, koksovateľné uhlie a hliník, ale pri transformáciách je stále značne závislé od dovozu kritických surovín. V roku 2023 bolo hlavnou kritickou surovinou dovážanou na Slovensko z krajín mimo EÚ z hľadiska hodnoty obchodu koksovateľné uhlie z USA, Austrálie a Kanady. Index koncentrácie dovozu Slovenska ⁽¹⁶⁰⁾ bol v roku 2023 najvyšší spomedzi krajín EÚ, čo vytvára významné výzvy týkajúce sa udržateľnosti a odolnosti, ako sú riziká dodávateľského reťazca, zhoršovanie životného prostredia a sociálne problémy. Keďže v roku 2023 bude 43,3 % vstupných materiálov pochádzať z dovozu (priemer EÚ: 22 %), je Slovensko obzvlášť zraniteľné voči narušeniu dodávateľských reťazcov. Okrem toho obehové využívanie materiálu, ktoré je kľúčové pre zníženie závislosti od dovozu surovín, zostáva výrazne pod priemerom EÚ, hoci sa od roku 2018 zvýšilo. Preto je potrebné zlepšiť postupy na dosiahnutie udržateľnejšieho hospodárenia s materiálmi na Slovensku.

Slovensko by mohlo zohrávať dôležitú úlohu pri riešení strategických závislostí, a to prostredníctvom rozvoja hodnotových reťazcov v oblasti kritických surovín. Slovensko je krajina s dlhodobou tradíciou ťažobného a hutníckeho priemyslu, ako aj so značným nerastným potenciálom. Je najvýznamnejším producentom magnezitu a zlúčenín horčíka v EÚ. Slovenský ťažobný priemysel však čelí značným výzvam v dôsledku vysokých cien energií, ruskej invázie na Ukrajinu a úsilia o dosiahnutie klimatickej neutrality. V októbri 2024 klesla produkcia v ťažobnom priemysle (medziročne) o pätinu ⁽¹⁶¹⁾. V dôsledku toho zástupcovia tohto odvetvia varujú, že môžu byť nútení zatvoriť továrne alebo presunúť výrobu do krajín mimo EÚ. V Programe odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2021 – 2025 sa identifikovali oblasti relevantné pre kritické suroviny, ktoré si vyžadujú ďalšie investície a rozvoj. Patria sem elektrické zariadenia, batérie a akumulátory a vozidlá, na ktoré sa vzťahujú zásady rozšírenej zodpovednosti výrobcu. V prípade vozidiel po skončení životnosti sú potrebné investície do

nových spracovateľských kapacít, zatiaľ čo v prípade stavebného odpadu a odpadu z demolácie, batérií a odpadu z elektrických a elektronických zariadení je potrebné zamerať sa na modernizáciu existujúcich zariadení a zvýšenie miery recyklácie. Slovensko iniciovalo alebo zvažuje opatrenia na zvýšenie využívania druhotných kritických surovín, ako je povinné zelené verejné obstarávanie, zvýšenie obsahu recyklovaných materiálov vo výrobkoch a stanovenie noriem kvality recyklovaných materiálov z odpadu. Niektorými kritickými surovinami alebo výrobkami bohatými na kritické suroviny sa zaoberá slovenský zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch.

Slovensko dosahuje dobré výsledky v oblasti recyklácie odpadu z elektrických a elektronických zariadení a vozidiel po skončení životnosti. Je lídrom, pokiaľ ide o mieru recyklácie odpadu z elektrických a elektronických zariadení, ktorý je kľúčovým zdrojom kritických surovín. V roku 2021 dosiahla táto miera 92,5 % (priemer EÚ bol 81,6 %). Miera opätovného použitia a recyklácie vozidiel po skončení životnosti je na Slovensku nad priemerom EÚ (95,9 % oproti 89,1 % v roku 2022).

Zmierňovanie zmeny klímy

Dekarbonizácia priemyslu

Významným zdrojom emisií skleníkových plynov na Slovensku je priemyselná výroba; krajina je na štvrtom mieste, pokiaľ ide o intenzitu emisií v EÚ. Podiel priemyselnej výroby na celkových emisiách skleníkových plynov na Slovensku dosahuje 35 % a je najvyšší v EÚ ⁽¹⁶²⁾. Slovenská priemyselná výroba emituje 740 g ekvivalentu CO₂ skleníkových plynov na euro hrubej pridanej hodnoty, čo je 2,7-násobok úrovne za celú

⁽¹⁵⁹⁾ EK, Informačný systém o surovinách, profil krajiny [Slovensko](#).

⁽¹⁶⁰⁾ Koncentráciou dovozu sa meria, do akej miery sa krajina opiera o obmedzený počet zdrojov pre kôš kritických surovín. Zdroj: COMEXT.

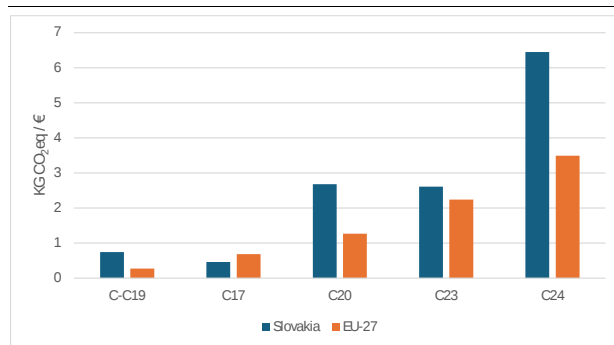
⁽¹⁶¹⁾ Štatistický úrad Slovenskej republiky: [Priemyselná produkcia](#), október 2024.

⁽¹⁶²⁾ V roku 2023. Priemyselná výroba zahŕňa všetky divízie sekcie „C“ štatistickej klasifikácie ekonomických činností NACE Rev. 2. Pokiaľ nie je uvedené inak, vo zvyšnej časti tohto oddielu sa údaje o priemyselnej výrobe vzťahujú na divízie sekcie C klasifikácie NACE okrem divízie C19 (výroba koksu a rafinovaných ropných produktov) a na rok 2022. Zdrojom všetkých údajov v tomto oddiele je Eurostat; údaje podľa spoločného rámca vykazovania UNFCCC poskytla Európska environmentálna agentúra (ďalej len „EEA“) a opätovne uverejnil Eurostat.

EÚ (270 g/euro) a ide o tretiu najvyššiu úroveň v EÚ. Od roku 2017 sa intenzita emisií skleníkových plynov v priemyselnej výrobe na Slovensku zlepšila o 20 %, čo je podobné ako priemer EÚ. 56 % emisií z priemyselnej výroby na Slovensku súvisí so spotrebou energie, pričom 44 % súvisí s priemyselnými procesmi a využívaním výrobkov. V EÚ ako celku sú tieto podiely opačné.

Intenzita emisií skleníkových plynov z priemyselnej výroby na Slovensku sa zlepšila (hoci menej ako celkovo v EÚ). Jedným z faktorov, ktoré k tomu prispeli, bola zrejme rastúca energetická efektívnosť. V rokoch 2017 až 2022 sa intenzita emisií v slovenskej priemyselnej výrobe súvisiacich so spotrebou energie znížila o 18 % a intenzita emisií súvisiacich s priemyselnými procesmi a používaním výrobkov o 19 % (¹⁶³). V prípade spotreby energie to bolo mierne nad priemerom EÚ (16 %); emisie súvisiace s priemyselnými procesmi a používaním výrobkov sa v celej EÚ znížili výraznejšie, a to o 23 %. V rovnakom období sa podiel elektriny a obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie vo výrobe znížil o 3 percentuálne body na 38 %, čo je piata najnižšia hodnota v EÚ. V rovnakom období sa energetická náročnosť výroby zlepšila o 10 %, pričom konečná spotreba energie vo výrobe klesla z 2,5 GWh na euro hrubej pridanej hodnoty na 2,3 GWh/euro. Celkovo sa v EÚ v uvedených rokoch zvýšila energetická efektívnosť o 15 %, čo v roku 2022 predstavovalo 1,1 GWh/euro.

Graf A7.1: Intenzita emisií skleníkových plynov vo výrobných a v energeticky náročných odvetviach, 2022

Zdroj: Eurostat.

Intenzita emisií skleníkových plynov slovenského odvetvia výroby základných kovov je štvrtá najvyššia v EÚ, pričom produkuje 6,5 kg ekvivalentu CO₂ na euro hrubej pridanej hodnoty: slovenský chemický priemysel je s 2,7 kg ekvivalentu CO₂/euro šiestym najnáročnejším odvetvím na emisie spomedzi členských štátov EÚ. Energeticky náročné priemyselné odvetvia (¹⁶⁴) vytvárajú 13 % hrubej pridanej hodnoty výrobného priemyslu na Slovensku (2022). Ceny elektriny pre veľkoodberateľov na Slovensku, ktoré sú dôležitou zložkou výrobných nákladov v uvedených a ďalších priemyselných odvetviach, sa v posledných rokoch zvýšili a do roku 2023 sa stali štvrtými najvyššími v EÚ; aj ceny plynu sa zvýšili a patria k najvyšším v EÚ (¹⁶⁵). V septembri 2024 oceliareň U. S. Steel Košice oznámila, že pripravila plán dekarbonizácie, ktorý povedie k 70 % zníženiu emisií pri nezmenenom objeme výroby, ale môže sa začať realizovať až po doriešení prebiehajúcich zmien vlastníctva.

(¹⁶³) Pokiaľ ide o intenzitu emisií skleníkových plynov z hrubej pridanej hodnoty v súvislosti so spotrebou energie a s priemyselnými procesmi a používaním výrobkov, emisie skleníkových plynov pochádzajú z údajov z inventúry v súlade so spoločným formátom nahlasovania (CRF) UNFCCC, pričom sa týkajú predovšetkým zdrojových sektorov CRF1.A.2 – spaľovanie palív vo výrobných odvetviach a v stavebníctve a CRF2 – priemyselné procesy a používanie výrobkov. Údaje CRF1.A.2 vo všeobecnosti zodpovedajú sekciám klasifikácie NACE C a E okrem divízie C-19. Údaje o hrubej pridanej hodnote (v menovateli v prípade oboch intenzít) sú zosúladené s týmito sektorovým pokrytím. Preto nie sú úplne v súlade s údajmi uvedenými v ďalšej časti tohto oddielu.

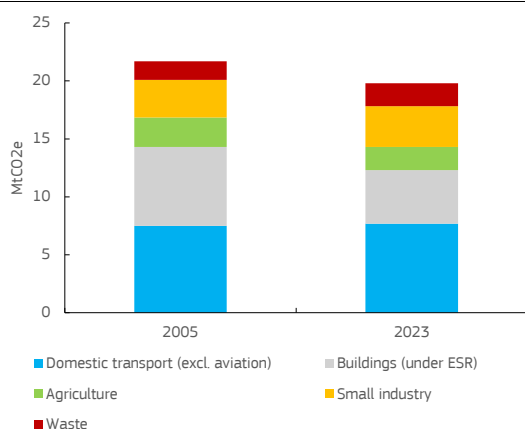
(¹⁶⁴) Najmä výroba papiera a papierových výrobkov (divízia NACE C17), chemikálií a chemických produktov (C20), ostatných nekovových minerálnych výrobkov (C23; táto divízia zahŕňa výrobné činnosti súvisiace s jednou látkou minerálneho pôvodu, ako je sklo, keramika, obkladačky, cement a omietka) a výroba a spracovanie kovov (C24). Aj v súčasnosti sú tieto priemyselné odvetvia energeticky náročné – t. j. spotrebúvajú veľa energie na mieste a/alebo vo forme nakúpenej elektrickej energie – a majú vysokú intenzitu emisií, a to v rôznych kombináciách.

(¹⁶⁵) Podrobná analýza cien energie sa nachádza v prílohe 8 o cenovo dostupnej transformácii energetiky.

Zníženie emisií v odvetviach so spoločným úsilím

Na dosiahnutie svojho cieľa v rámci spoločného úsilia do roku 2030 musí Slovensko urýchlene vykonať plánované opatrenia na zmierňovanie zmeny klímy ⁽¹⁶⁶⁾. Očakáva sa, že v roku 2023 budú emisie skleníkových plynov v odvetviach so spoločným úsilím o 14,3 % nižšie ako v roku 2005. Predpokladá sa, že súčasné politiky povedú do roku 2030 k zníženiu emisií o 19,9 % v porovnaní s úrovňou v roku 2005; ďalšie politiky, ktoré Slovensko zvažuje, by mali podľa prognóz prispieť k zníženiu o ďalších 11,6 percentuálneho bodu. V dôsledku toho sa predpokladá, že Slovensko prekročí svoj cieľ 22,7 % zníženia o 8,8 percentuálneho bodu ⁽¹⁶⁷⁾.

Graf A7.2: Emisie skleníkových plynov v odvetviach so spoločným úsilím, 2005 a 2023

Zdroj: Európska environmentálna agentúra

⁽¹⁶⁶⁾ Vnútroštátny cieľ zníženia emisií skleníkových plynov je stanovený v nariadení (EÚ) 2023/857 (ďalej len „nariadenie o spoločnom úsilí“). Uplatňuje sa spoločne na budovy (kúrenie a chladenie); cestnú dopravu, poľnohospodárstvo; odpad a malý priemysel (tzv. odvetvia so spoločným úsilím).

⁽¹⁶⁷⁾ Emisie podľa nariadenia o spoločnom úsilí na rok 2023 sú založené na približných inventarizačných údajoch. Konečné údaje sa určia v roku 2027 po komplexnom preskúmaní. Prognózy vplyvu súčasných politik („pri existujúcich opatreniach“, PEO) a dodatočných politik („s dodatočnými opatreniami“, SDO) podľa konečného znenia aktualizovaného národného energetického a klimatického plánu Slovenska.

Udržiateľný priemysel

Prechod na obehové hospodárstvo

Napriek priaznivým trendom existuje priestor na zlepšenie prechodu Slovenska na obehové hospodárstvo. Obehové využívanie materiálov na Slovensku, ktoré v roku 2023 dosiahlo 10,6 %, je pod priemerom EÚ a výrazne zaostáva za krajinami s vedúcim postavením v tejto oblasti. Produktivita zdrojov Slovenska na úrovni 1,52 EUR za kg spotrebovaného materiálu v roku 2023 zostala výrazne pod priemerom EÚ. Aj keď sa produktivita zdrojov na Slovensku v poslednom desaťročí mierne zlepšuje, rozdiel oproti priemeru EÚ sa nezmenšil. Slovensko musí zvýšiť svoje úsilie zamerané na minimalizáciu nepriaznivých vplyvov na životné prostredie a zníženie závislosti od nestálych trhov so surovinami. Rámec politiky obehového hospodárstva Slovenska je stanovený v jeho prvom špecializovanom pláne ⁽¹⁶⁸⁾. Plán bol vypracovaný v roku 2022 vďaka spolupráci s OECD a Nástrojom technickej podpory Európskej komisie. Navrhuje sa v ňom viac ako 30 konkrétnych politických odporúčaní podporovaných implementačným plánom a rámcom pre ich monitorovanie, pričom všetky by sa mali zaviesť do roku 2040. Prioritnými oblasťami sú potraviny a bioodpad, sektor stavebníctva, udržateľná výroba a spotreba a ekonomické nástroje ako horizontálne opatrenia. Plán obnovy a odolnosti Slovenska zahŕňa jednu reformu týkajúcu sa obehového hospodárstva v oblasti nakladania so stavebným odpadom a odpadom z demolácie. Ciele obehového hospodárstva boli zavedené ako súčasť širšej stratégie environmentálnej politiky krajiny na rok 2019 ⁽¹⁶⁹⁾, ale týkajú sa viac odpadu.

Slovensko sa musí viac zameriavať na zabezpečenie, aby bol všetok skládkovaný odpad (pred)upravený, a zintenzívniť úsilie, pokiaľ ide o splnenie všetkých cieľov v oblasti odpadu. Vznik komunálneho odpadu na Slovensku v roku 2023 na úrovni 472 kg na obyvateľa je o niečo nižší, ako je priemer EÚ (pozri graf A7.3).

⁽¹⁶⁸⁾ Slovensko uzatvára kruh – Cestovná mapa pre obehové hospodárstvo – Smerom ku konkurencieschopnosti, ekoinováciám a udržateľnosti, 2022, https://www.oecd.org/environment/waste/highlights-closing-the-loop-in-the-slovak-republic-roadmap_SK.pdf.

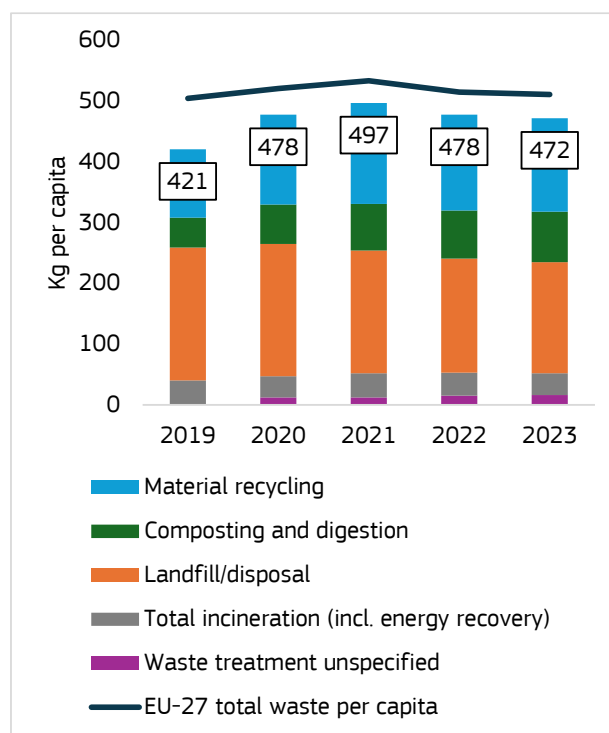
⁽¹⁶⁹⁾ Ministerstvo životného prostredia, *Zelenšie Slovensko*, 2019, [Odkaz](#).

S mierou recyklácie na úrovni 49,5 % v roku 2022 je Slovensko v recyklácii komunálneho odpadu mierne nad priemerom EÚ. Hrozí mu však, že nesplní ciele v oblasti komunálneho odpadu a odpadu z obalov a že nesplní cieľ do roku 2035, podľa ktorého sa má skládkovať maximálne 10 % komunálneho odpadu. Zmesový komunálny odpad sa môže naďalej skládkovať bez predúpravy, pričom Slovensko zavedenie povinnosti predúpravy opakovane odložilo. Miera recyklácie odpadu z plastových obalov na Slovensku na úrovni 60 % v roku 2022 je najlepšia v EÚ, hoci tento údaj ešte nie je založený na nových pravidlách výpočtu. Miera prípravy na opätovné použitie a recyklácie minerálneho stavebného odpadu a odpadu z demolácie na Slovensku v roku 2022 bola 93,2 % v porovnaní s priemerom EÚ 79,8 %. Materiálová stopa Slovenska v roku 2023 dosahovala 13,8 tony na obyvateľa, čo je pod priemerom EÚ.

Súčasná investícia do transformácie na obehové hospodárstvo sú nedostatočné.

Odhaduje sa, že Slovensko potrebuje na transformáciu na obehové hospodárstvo vrátane odpadového hospodárstva dodatočné investície v celkovej hodnote najmenej 189 miliónov EUR ročne. Z medzery vo financovaní v obehovom hospodárstve sa 43 miliónov EUR týka nedávnych iniciatív, ako je ekodizajn udržateľných výrobkov, obaly a odpad z obalov, označovanie a digitálne nástroje, recyklácia kritických surovín a opatrenia navrhnuté v rámci zmeny rámcovej smernice o odpade. Suma 121 mil. EUR predstavuje ďalšiu investičnú potrebu na uvoľnenie potenciálu Slovenska v oblasti obehového hospodárstva ⁽¹⁷⁰⁾.

Graf A7.3: Spracovanie komunálneho odpadu

Zdroj: Eurostat

Priemysel s nulovým znečisťovaním

Slovensko dosiahlo významný pokrok v znižovaní znečistenia ovzdušia, ale kvalita ovzdušia v niektorých častiach jeho územia naďalej vyvoláva obavy.

Toto znečistenie je teraz oddelené od rastu HDP. V roku 2023 boli v jednej zóne kvality ovzdušia na Slovensku zaznamenané prekročenia limitných hodnôt stanovených v smernici o kvalite okolitého ovzdušia pre častice PM₁₀. Cieľové hodnoty koncentrácií ozónu neboli splnené v dvoch zónach kvality ovzdušia a cieľová hodnota koncentrácie benzo(a)pyrénu (BaP) v šiestich zónach kvality ovzdušia ⁽¹⁷¹⁾. Závazky zníženia emisií na roky 2020 – 2029 pre látky znečisťujúce ovzdušie NO_x, NMVOC, SO₂, NH₃ a PM_{2,5} v rámci národného programu riadenia znečisťovania ovzdušia však boli splnené a predpokladá sa, že závazky (pre tie isté látky znečisťujúce ovzdušie) na 30. roky 21. storočia budú takisto splnené.

Slovenský priemysel stále uvoľňuje veľké množstvo látok znečisťujúcich ovzdušie a vodu.

Pokiaľ ide o priemyselné látky znečisťujúce ovzdušie, Slovensko je na 7. mieste v intenzite emisií v EÚ (nad

⁽¹⁷⁰⁾ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie, *Environmental investment needs & gaps assessment programme* (Program posudzovania environmentálnych investičných potrieb a medzier), aktualizácia na rok 2025. Vyjadrené v cenách z roku 2022.

⁽¹⁷¹⁾ EEA, Centrálny archív údajov EIONET, [odkaz](#).

priemerom EÚ vo výške 27,5 EUR/tisíc EUR hrubej pridanej hodnoty) a má 13. najvyššie škody. K emisiám do ovzdušia najviac prispieva energetika, ako aj kovospracujúci priemysel a odvetvie nerastných surovín, pokiaľ ide o emisie NO_x, odpadové hospodárstvo a chemický priemysel, pokiaľ ide o emisie prachu, energetika, kovospracujúci priemysel a odvetvie nerastných surovín, pokiaľ ide o SO₂ a ťažké kovy. V súvislosti s priemyselnými emisiami ťažkých kovov do vody je Slovensko na 4. mieste v EÚ z hľadiska intenzity emisií (pod priemernou intenzitou EÚ na úrovni 0,864 kg/miliardu EUR hrubej pridanej hodnoty) a má 13. najvyššie množstvo emisií. K emisiám do vody na Slovensku prispieva najmä chemický priemysel, pokiaľ ide o ťažké kovy, dusík a celkový organický uhlík, celulóзовý a papierenský priemysel, pokiaľ ide o fosfor, a odvetvie výroby a spracovania kovov, pokiaľ ide o polycyklické aromatické uhľovodíky (PAU).

Náklady na znečistenie sú stále oveľa vyššie ako investície do prevencie a riadenia znečisťovania. Na základe údajov za rok 2022 sa na Slovensku každoročne pripisuje 3 700 úmrtí expozícii jemným prachovým časticiam (PM_{2,5}); 260 úmrtí expozícii oxidu dusičitému (NO₂) a 700 úmrtí expozícii ozónu (O₃) ⁽¹⁷²⁾. Náklady súvisiace so všetkými priemyselnými látkami znečisťujúcimi ovzdušie na Slovensku sa odhadujú na 9,3 miliardy EUR ⁽¹⁷³⁾. Naproti tomu Slovensko potrebuje na splnenie svojich cieľov v oblasti prevencie a kontroly znečisťovania a na riešenie zdravotných a hospodárskych nákladov spojených so znečistením ďalších 289 miliónov EUR ročne (0,26 % HDP), najmä v súvislosti s riadením znečisťovania ovzdušia ⁽¹⁷⁴⁾.

⁽¹⁷²⁾ V prepočte na stratené roky života to znamená 41 400 rokov v prípade PM_{2,5}, 2 900 rokov v prípade NO₂ a 7 800 rokov v prípade O₃.

⁽¹⁷³⁾ Hodnota za rok 2017, zdroj: EEA, 2024, *The costs to health and the environment from industrial air pollution in Europe – 2024 update* (Zdravotné a environmentálne náklady priemyselného znečistenia ovzdušia v Európe – aktualizované v roku 2024), [odkaz](#).

⁽¹⁷⁴⁾ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie, *Environmental investment needs & gaps assessment programme* (Program posudzovania environmentálnych investičných potrieb a medzier), aktualizácia na rok 2025. Vyjadrené v cenách z roku 2022.

Tabuľka A7.1: **Kľúčové ukazovatele čistého priemyslu a zmierňovania zmeny klímy: Slovensko**

Strategic autonomy and technology for the green transition				Slovakia				EU-27			
Net zero industry											
Operational manufacturing capacity 2023											
- Solar PV (c: cell, w: wafer, m: module), MW	50-150 (m)			- Electrolyzer, MW				-			
- Wind (b: blade, t: turbine, n: nacelle), MW	-			- battery, MWh				5000-5250			
Automotive industry transformation	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		2018	2021	
Motorisation rate (passenger cars per 1000 inhabitants), %	408	426	439	447	459	471	487	↗	539	561	
New zero-emission vehicles, electricity motor, %	0.22	0.31	0.16	1.19	1.50	1.92	2.90	↗	1.03	8.96	
Critical raw materials	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		2018	2021	
Material import dependency, %		43.0	44.0	42.7	45.2	45.8	43.3	↘	24.2	22.6	
Climate mitigation											
				Slovakia				Trend		EU-27	
Industry decarbonisation	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		2017	2022	
GHG emissions intensity of manufacturing production, kg/€	0.94	0.86	0.7	0.75	0.86	0.74	0.62	↘	0.34	0.27	
Share of energy-related emissions in industrial GHG emissions	57.0	56.3	54.7	56.9	56.8	56.7	56.0	↘	44.8	42.5	
Energy-related GHG emissions intensity of manufacturing and construction, kg/€	307.9	303.6	250.2	256.3	291.0	252.0	-	↘	158.4	132.9	
Share of electricity and renewables in final energy consumption in manufacturing, %	41.1	41.3	42.7	39.0	39.8	37.9	37.7	↘	43.3	44.2	
Energy intensity of manufacturing, GWh/€	2.52	2.35	2.11	2.19	2.27	2.26	1.70	↘	1.29	1.09	
Share of energy-intensive industries in manufacturing production						12.9				7.3	
GHG emissions intensity of production in sector [...], kg/€											
- paper and paper products (NACE C-17)	0.30	0.44	0.37	0.39	0.51	0.46	0.41	-	0.73	0.68	
- chemicals and chemical products (NACE C20)	3.52	3.83	2.58	2.63	3.14	2.68	2.51	-	1.25	1.26	
- other non-metallic mineral products (NACE C23)	2.77	2.79	2.10	2.36	2.59	2.61	1.89	-	2.53	2.24	
- basic metals (NACE C24)	7.01	5.92	6.98	7.46	7.06	6.45	5.59	-	2.79	3.49	
Reduction of effort sharing emissions		2018	2019	2020	2021	2022	2023		2018	2023	
GHG emission reductions relative to base year, %					-12.2	-15.1	-14.3				
- domestic road transport		1.8	5.9	-7.9	-1.9	1.5	2.5	↗	1.4	5.2	
- buildings		-27.3	-28.9	-30.6	-21.0	-28.2	-32.2	↘	21.4	32.9	
	2005				2021	2022	2023	Target	WEM	WAM	
Effort sharing: GHG emissions, Mt; target, gap, %	23.1				20.3	19.6	19.8	-22.7	-2.8	8.8	
Sustainable industry											
				Slovakia				Trend		EU-27	
Circular economy transition		2018	2019	2020	2021	2022	2023		2018	2021	
Material footprint, tonnes per person		15.1	14.3	13.2	13.2	14.2	13.8	↘	14.7	15.0	
Circular material use rate, %		4.7	8.3	10.3	10.4	11.5	10.6	↗	11.6	11.1	
Resource productivity, €/kg		1.2	1.4	1.4	1.5	1.8	2.0	↗	2.1	2.3	
Zero pollution industry											
Years of life lost due to PM2.5, per 100,000 inhabitants		1,066	781	815	1,025	1,120	-	↗	702	571	
Air pollution damage cost intensity, per thousand € of GVA					45.4					27.5	
Water pollution intensity, kq weighted by human factors per bn € GVA						1.7				0.9	

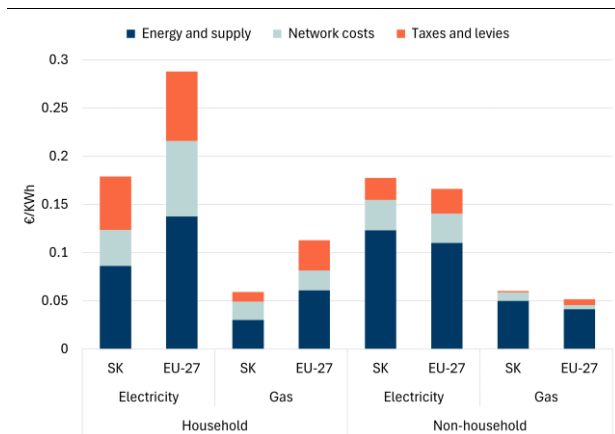
Zdroj: Emisne neutrálny priemysel: Európska komisia: [The Net-Zero manufacturing industry landscape across Member States: final report](#) (Situácia emisne neutrálneho výrobného priemyslu v jednotlivých členských štátoch: záverečná správa), 2025. **Transformácia automobilového priemyslu:** Eurostat. **Kritické suroviny:** Eurostat. **Zmierňovanie zmeny klímy:** Pozri poznámky pod čiarou v oddiele Zmierňovanie zmeny klímy; znižovanie emisií v odvetviach so spoločným úsilím: [Prehliadač údajov agentúry EEA o skleníkových plynoch](#); Európska komisia, [Správa o pokroku opatrení EÚ v oblasti klímy za rok 2024](#). **Udržateľný priemysel:** Roky života stratené v dôsledku PM_{2.5}: Eurostat a EEA, [Harm to human health from air pollution in Europe: burden of disease status](#) (Poškodenie ľudského zdravia v dôsledku znečistenia ovzdušia v Európe: stav zaťaženia chorobami v roku 2023), 2024. Škody spôsobené znečistením ovzdušia: EEA, [Intenzita nákladov na škody spôsobené znečistením ovzdušia veľkým priemyslom v EÚ](#), 2024. Údaje sa týkajú týchto emisií: As, benzén, Cd, Cr, Hg, NH₃, Ni, NMVOC, NO_x, Pb, dioxíny, PM₁₀, PAH, SO_x. Intenzita znečistenia vody: EEA, [Intenzita znečistenia vody veľkým priemyslom v EÚ](#), 2024. Úniky do vody obsahujúce kadmium, olovo, ortuť a nikel. Ostatné ukazovatele: Eurostat.

V tejto prílohe sa uvádza dosiahnutý pokrok a pretrvávajúce výzvy, ktorým čelí zvyšovanie konkurencieschopnosti a cenovej dostupnosti energie pri súčasnom presadzovaní prechodu na nulovú bilanciu emisií. Skúmajú sa v nej opatrenia a ciele navrhnuté v konečných (návrhoch) aktualizácií národných energetických a klimatických plánov (NEKP) na rok 2030.

Slovensko čelí veľmi vysokým cenám energií, a to aj v dôsledku zastavenia tranzitu plynu cez Ukrajinu. Napriek úsiliu vynakladanému na urýchlenie dekarbonizácie energetického systému stále existuje priestor na zlepšenie. Jadrová energia naďalej predstavuje hlavný zdroj výroby elektriny v národnom energetickom mixe.

Ceny energií a náklady na energiu

Graf A8.1: Zložky maloobchodných cien energie pre domácnosti a spotrebiteľov iných ako domácnosti v roku 2024

i) Pre spotrebiteľov v domácnostiach je pásmo spotreby DC pre elektrinu a D2 pre plyn. Dane a odvody sú uvedené vrátane DPH.
ii) Pre iných spotrebiteľov ako domácnosti je pásmo spotreby ID pre elektrinu a I4 pre plyn. Dane a odvody sa uvádzajú bez DPH a vratných poplatkov, pretože podniky zvyčajne požiadajú o ich vrátenie.

Zdroj: Eurostat

Maloobchodné ceny elektriny na Slovensku v roku 2024 výrazne klesli pre iných spotrebiteľov ako domácnosti, ako aj pre domácnosti, ale ceny v prípade prvej kategórie sa zvýšili približne o 8 % nad priemer EÚ, zatiaľ čo pri druhej kategórii zostali výrazne pod priemerom EÚ (takmer 39 %). Podobne aj v prípade maloobchodných cien plynu zostali ceny pre domácnosti na úrovni takmer polovice priemeru

EÚ, zatiaľ čo ceny pre spotrebiteľov iných ako domácností boli štvrté najvyššie v EÚ. Podiely zložiek maloobchodných cien (energie a dodávky, sieťové náklady, dane a odvody) na Slovensku vo všeobecnosti kopírujú trendy v celej EÚ s výnimkou podielu sieťových nákladov na maloobchodných cenách plynu pre domácnosti a spotrebiteľov iných ako domácnosti, ktoré sú výrazne vyššie ako priemer EÚ (32,4 % a 12,3 % pri priemere EÚ 18,3 % a 7,1 %), a sieťových nákladov na elektrinu pre domácnosti, ktoré sú výrazne nižšie ako priemer EÚ.

Slovensko malo v roku 2024 deviate najvyššie veľkoobchodné ceny elektriny v EÚ dosahujúce v priemere 93 EUR/MWh⁽¹⁷⁵⁾. Ceny spočiatku klesali spolu s nákladmi na zemný plyn, ale na jar/v lete a v zime prudko vzrástli a odklonili sa od trhov strednej a východnej Európy. Táto dekorrelácia bola spôsobená faktormi ovplyvňujúcimi spotrebu aj výrobu. Na strane spotreby viedli dlhšie a teplejšie letné vlny horúčav a chladnejšia zima v regióne k vyššej spotrebe⁽¹⁷⁶⁾. K výzvam vo výrobe na Slovensku patrila nižšia výroba elektriny vo vodných elektrárňach (–55 % v novembri/decembri 2024 v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2023)⁽¹⁷⁷⁾ v dôsledku poveternostných podmienok, znížená výroba jadrovej energie (–16 % v lete a –4 % v zime) v dôsledku porúch a znížená výroba uhlia (–57 % v roku 2024) v dôsledku rastúcich nákladov na CO₂, čo vytvára ďalší tlak na rovnováhu medzi ponukou a dopytom. Túto medzeru pokryla najmä nákladná výroba elektriny spaľovaním zemného plynu (+18 % v roku 2024), ktorá sa zvyšovala najmä počas hodín špičkového zaťaženia. V dôsledku toho a výraznejšie ako v roku 2023 tieto podmienky spôsobili koncentrované cenové skoky vo večerných hodinách (18 hod. – 21 hod.), keď výroba slnečnej energie klesla a dopyt sa zvýšil, najmä počas leta. Na druhej strane priemerné denné hodinové ceny boli v porovnaní s rokom 2023 nižšie, pravdepodobne v dôsledku využívania solárneho výkonu na Slovensku (+11 % v roku 2024) a na susedných trhoch⁽¹⁷⁸⁾.

⁽¹⁷⁵⁾ Fraunhofer (údaje ENTSO pre elektrinu).

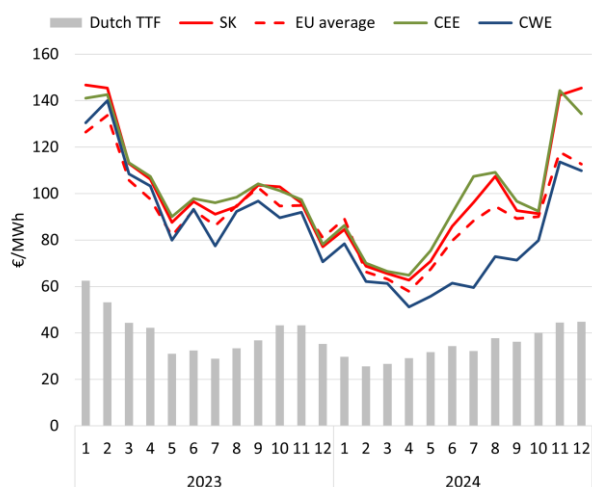
⁽¹⁷⁶⁾ V roku 2024 zaťaženie predstavovalo 25,6 TWh, čo je nárast o 1 % v porovnaní s rokom 2023.

⁽¹⁷⁷⁾ ENTSO pre elektrinu.

⁽¹⁷⁸⁾ Ročné údaje o elektrine, Ember (údaje o výrobe a spotrebe v celom odseku).

Graf A8.2: Mesačné priemerné denné veľkoobchodné ceny elektriny a európske referenčné ceny zemného plynu (holandský uzol TTF)

i) Title Transfer Facility (ďalej len „TTF“) je virtuálny obchodný uzol pre zemný plyn v Holandsku. Služi ako hlavná referenčná hodnota pre európske ceny zemného plynu.

ii) CEE poskytuje priemerné ceny na trhoch stredozápadnej Európy (Belgicko, Francúzsko, Nemecko, Luxembursko, Holandsko a Rakúsko) a CWE na trhoch stredovýchodnej Európy (Poľsko, Česko, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko a Rumunsko).

Zdroj: S&P Platts a ENTSO pre elektrinu

Flexibilita a elektrické siete

Slovensko je súčasťou⁽¹⁷⁹⁾ regiónu výpočtu kapacity Core (CCR). Členské štáty by mali zabezpečiť, aby bolo na obchodovanie k dispozícii minimálne 70 % technickej cezhraničnej kapacity. Členské štáty majú zavedenú výnimku na riešenie konkrétnych prvkov siete, ktorou sa zavádzajú priebežné ciele, ktoré sa majú splniť len v prípade konkrétneho kritického prvku siete a nepredvídaných udalostí, pričom na zostávajúce prvky siete sa uplatňuje pravidlo 70 %. Výnimkou sa umožňuje, aby sa z dôvodov prevádzkovej bezpečnosti uskutočňovala počas časovo obmedzeného obdobia nižšia úroveň obchodov. Zo správy agentúry ACER o monitorovaní trhu vyplýva, že prvky siete obmedzujúce cezhraničný obchod sa väčšinou týkajú vnútroštátnej siete.

⁽¹⁷⁹⁾ Core je región výpočtu kapacity, ktorý pokrýva stredoeurópske krajiny, konkrétne Rakúsko, Belgicko, Česko, Nemecko, Francúzsko, Chorvátsko, Maďarsko, Holandsko, Poľsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko a po pripojení aj Írsko. Región výpočtu kapacity je skupina krajín, ktoré spoločne vypočítavajú cezhraničné obchodné toky elektriny.

Slovensko je dobre prepojené so susednými krajinami, pričom jeho úroveň prepojenosti prekračuje 40 %. V záujme podporenia integrácie obnoviteľných zdrojov energie je však potrebné ďalej posilňovať sústavu. Ďalšie posilnenie na českej hranici má byť riešené prostredníctvom nového spojovacieho vedenia, ktoré sa zvažuje a ktoré získalo štatút projektu spoločného záujmu. Zvažuje sa aj ďalšie posilnenie na hraniciach s Maďarskom. Modernizáciu distribučnej sústavy podporujú dva prebiehajúce projekty spoločného záujmu v oblasti inteligentných sietí: ACON s Českom a Danube InGrid s Maďarskom. Okrem toho sa očakáva, že modernizáciou prečerpávacej vodnej nádrže Čierny Váh (ktorá má aj štatút projektu spoločného záujmu) sa zlepší flexibilita elektrizačnej sústavy v rámci regiónu.

Postupy vydávania povolení v oblasti energetickej infraštruktúry na Slovensku nie sú súčasťou osobitného právneho rámca. Hoci existujúci rámec nevyvoláva žiadne vážne obavy, existuje priestor na ďalšie zefektívnenie environmentálneho posudzovania a potreba zvýšiť zdroje a zlepšiť odborné znalosti príslušných orgánov. Okrem toho sa v postupe vydávania povolení plne neodráža prioritný štatút projektov spoločného záujmu/projektov vo vzájomnom záujme, keďže tieto projekty nemajú automaticky štatút najvyššieho národného významu. Určené jednotné kontaktné miesto, ktoré má proces zefektívniť, má okrem toho obmedzené právomoci a koordinačnú úlohu, čo situáciu ešte viac komplikuje.

Cieľom slovenského plánu obnovy a odolnosti je podporiť rýchlejšie zavádzanie investícií do obnoviteľných zdrojov energie. Na tento účel zahŕňa reformy, ktorými sa zmodernizoval trh s elektrinou v krajine a vytvorilo sa vhodné legislatívne prostredie, a to zlepšením prístupu pre nových účastníkov trhu, zvýšením istoty a dôvery, pokiaľ ide o opatrenia štátnej podpory, a zlepšením integrácie obnoviteľných zdrojov energie do slovenskej elektrizačnej sústavy. Pripojenie solárnych elektrární do sústavy podľa odhadov solárneho priemyslu z roku 2023 trvá tri až šesť mesiacov v prípade projektov verejnoprospešných služieb a jeden mesiac v prípade malých fotovoltických projektov, pričom oba údaje sú pod priemerom EÚ.

Napriek pretrvávajúcim výzvam Slovensko podniklo kroky na podporu nefosílnnej flexibility.

Krajina v návrhu národného energetického a klimatického plánu neuvádza inštalovanú kapacitu nefosílnnej flexibility. Zaviazala sa ďalej podporovať rozvoj technológií uskladňovania energie a premeny energie (Power-to-X). Slovensko prijalo právny rámec, ktorý umožňuje agregáciu vrátane nezávislej agregácie na veľkoobchodných trhoch. Slovensko pracuje na zriadení energetického dátového centra ako centrálného dátového centra na registráciu účastníkov trhu a zúčtovanie služieb ⁽¹⁸⁰⁾. Krajina očakáva, že to umožní poskytovanie služieb, ako je agregácia, spoločné využívanie energie a vytváranie energetických spoločenstiev. Prekážky rozvoju flexibilných zdrojov však stále predstavuje regulačný rámec Slovenska. Pomalé zavádzanie inteligentných meračov v kombinácii s regulovanými maloobchodnými cenami má za následok nízky počet dynamických maloobchodných zmlúv.

Zapojenie spotrebiteľov do trhu s energiou je naďalej obmedzené. Slovensko uplatňuje regulované ceny pre zraniteľných odberateľov. Všetky domácnosti sú vymedzené ako zraniteľné, čo znamená, že prevažná väčšina domácností má regulované zmluvy. Navyše zavádzanie inteligentných meračov pre domácnosti sa uskutočňuje pomaly. Slovensko sa rozhodlo pristúpiť k selektívnemu zavádzaniu (15 %) zameranému na výrobcov-spotrebiteľov a spotrebiteľov pripojených do distribučnej sústavy na úrovni nízkeho napätia s ročnou spotrebou najmenej 4 MWh.

Vzhľadom na nízkouhlíkový energetický mix je výzvou postupná elektrifikácia dopravy, najmä verejnej osobnej dopravy. Na dekarbonizáciu priemyslu sa musia použiť všetky dostupné inovačné technológie a všetky dekarbonizované palivá a nosiče energie. Náklady na elektrifikáciu v sektore dopravy budú znášať aj domácnosti, ale tá nepovedie priamo k zníženiu spotreby. Spotreba domácností bude naopak ovplyvnená vyššími cenami výrobkov a služieb, ktoré podniky prenesú s cieľom získať späť náklady na investície do energetickej efektívnosti, najmä investície do výroby elektriny.

V roku 2023 elektrina predstavovala 19,9 % konečnej spotreby energie na Slovensku, čo je

⁽¹⁸⁰⁾Zúčtovanie služieb sa týka optimalizácie procesov a riadenia prevádzky flexibilných zariadení spotrebiteľov a výrobcov v reálnom čase a transakcií týkajúcich sa agregácie.

pod priemerom EÚ na úrovni 22,9 %, pričom tento podiel sa v poslednom desaťročí mierne znížil ⁽¹⁸¹⁾, čiastočne v dôsledku nepriaznivého pomeru cien elektriny a plynu, ktorý predstavuje odrádzajúci faktor pre elektrifikáciu a nákladovo efektívnu dekarbonizáciu. Pokiaľ ide o domácnosti, podiel elektriny dosahuje 20,7 % konečnej spotreby energie, zatiaľ čo v priemysle predstavuje 26,5 % (pozri aj prílohu 7). V sektore dopravy zostáva tento podiel zanedbateľný na úrovni 2,1 %. Nákladovo efektívna dekarbonizácia hospodárstva a sprístupnenie výhod cenovo dostupnej výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov spotrebiteľom si vyžaduje ďalší pokrok v elektrifikácii v rámci všetkých sektorov. V druhom polroku 2024 malo Slovensko jeden z najväčších fiškálnych rozdielov medzi elektrinou a plynom v EÚ. Pomer ceny elektriny a plynu pred zdanením a odvodmi predstavoval 2,4 v prípade domácností a 2,8 v prípade energeticky náročných priemyselných odvetví, po zdanení a odvodoch sa zvýšil na 2,9 v prípade domácností a 3,1 v prípade energeticky náročných priemyselných odvetví. V prípade domácností predstavovali dane a odvody ~30,9 % konečnej ceny elektriny, čo je viac ako priemer EÚ na úrovni 25 %, zatiaľ čo v prípade plynu to bolo ~16,7 %. V prípade energeticky náročných priemyselných odvetví predstavovali nevratné dane a odvody ~13 % ceny elektriny, zatiaľ čo plyn bol takmer úplne oslobodený od daní (~2 %) ⁽¹⁸²⁾.

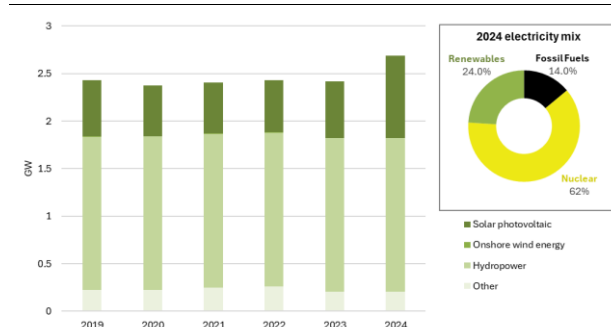
⁽¹⁸¹⁾Zložená ročná miera rastu na úrovni -0,7 % v rokoch 2013 až 2023 a minimálny/maximálny podiel na úrovni 19,8 %, resp. 22,8 %.

⁽¹⁸²⁾Analýza vychádza z údajov Eurostatu za druhý polrok 2024. Zvolené spotrebiteľské pásma pre domácnosti sú DC pri elektrine a D2 pri plyne, ktoré označujú stredne veľkých spotrebiteľov a poskytujú prehľad o cenovej dostupnosti. Pre spotrebiteľov iných ako domácnosti je pásmo spotreby ID v prípade elektriny a I4 v prípade plynu, čo sa vzťahuje na veľkých spotrebiteľov a poskytuje prehľad o medzinárodnej konkurencieschopnosti (cena použitá na výpočet nezahŕňa DPH a iné vratné dane/odvody/poplatky, keďže spotrebiteľia iní ako domácnosti majú zvyčajne právo na vrátenie DPH a niektorých ďalších daní).

Obnoviteľné zdroje energie a dlhodobé zmluvy

V roku 2024 tvorili obnoviteľné zdroje energie (OZE) 24 % slovenského energetického mixu, čo je ďaleko za celkovým podielom obnoviteľných zdrojov energie v EÚ na úrovni 47 %⁽¹⁸³⁾. Inštalovaná kapacita obnoviteľných zdrojov energie vzrástla v roku 2024 o 11,34 %. Celkový výkon obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku v roku 2024 predstavoval 2 691 MW. Pokiaľ ide o zrýchlenie zavádzania slnečnej energie, celkový inštalovaný výkon v roku 2024 dosahoval 867 MW, čo predstavuje takmer 46,2 % nárast od roku 2023. Výkon veternej energie na Slovensku zostáva od roku 2019 stabilný na úrovni 4 MW⁽¹⁸⁴⁾.

Graf A8.3: Inštalovaný výkon obnoviteľných zdrojov energie (graf naľavo) a mix výroby elektriny (graf napravo) na Slovensku

„Other“ (Iné) zahŕňa obnoviteľný komunálny odpad, tuhé biopalivá, kvapalné biopalivá a bioplyn.

Zdroj: IRENA, Ember

Slovensko podniklo kroky na digitalizáciu postupu vydávania povolení pre obnoviteľné zdroje energie. V roku 2024 bol zriadený Portál pre územné plánovanie, platforma, ktorá umožňuje podávanie žiadostí pre všetky územnoplánovacie procesy na Slovensku. Okrem toho Slovensko digitalizovalo postup pripojenia do sústavy. Prijalo aj niekoľko opatrení na zefektívnenie postupu vydávania povolení pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. V roku 2024 bola schválená novela zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, ktorou sa zvýši prahová hodnota, na základe ktorej sa musia projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie

podrobiť určitým environmentálnym posúdeniam. Stále však existuje priestor na ďalšie zlepšenia s cieľom skrátiť postup vydávania povolení pre obnoviteľné zdroje energie, najmä so zreteľom na usmernenia o urýchlčení postupov vydávania povolení na projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Komisia začala postup v prípade nesplnenia povinnosti proti Slovensku za to, že netransponovalo ustanovenia o udeľovaní povolení stanovené v smernici (EÚ) 2023/2413 o podpore energie z obnoviteľných zdrojov.

Navrhovaný príspevok Slovenska k cieľu EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030 v jeho návrhu aktualizovaného národného energetického plánu je 23 %, čo je výrazne pod úrovňou 35 %. Prostredníctvom platformy Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov Slovensko oznámilo aukcie na ďalšie obnoviteľné zdroje energie v rokoch 2025 (60 MW), 2026 (100 MW), 2027 (100 MW) a 2028 (100 MW). V rámci európskeho akčného plánu pre veternú energiu sa Slovensko zaviazalo, že do roku 2026 bude mať inštalovaný výkon veternej energie na pevnine na úrovni 150 MW.

Zmluvy o nákupe elektriny (PPA) nie sú na Slovensku veľmi rozšírené. Prvá virtuálna zmluva o nákupe elektriny bola uzavretá v roku 2024 s objemom 7,2 GWh ročne. V roku 2024 bola uzavretá aj prvá cezhraničná zmluva o nákupe elektriny s Rumunskom s inštalovaným výkonom 461 MW. Výstavba veternej elektrárne, ktorá sa bude realizovať v Rumunsku, by mala byť dokončená do konca roka 2025.

Energetická efektívnosť

Slovensko pokročilo v dosahovaní cieľov EÚ v oblasti energetickej efektívnosti na rok 2030.

V roku 2023 dosiahla jeho primárna energetická spotreba 15,45 Mtoe, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 0,3 %. V roku 2023 dosiahla jeho konečná spotreba energie 9,29 Mtoe, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje 5,8 % pokles. V porovnaní s rokom 2022 sa konečná spotreba energie znížila vo všetkých hlavných sektoroch: v priemysle o 9,4 %, v sektore bývania o 3,2 %, v doprave o 1,5 % a v službách o 11,2 %. Podľa prepracovanej smernice o energetickej efektívnosti [smernica (EÚ) 2023/1791] by sa Slovensko malo do roku 2030 pokúsiť dosiahnuť primárnu energetickú

⁽¹⁸³⁾ Ročné údaje o elektrine, Ember.

⁽¹⁸⁴⁾ [Renewable Energy Capacity Statistics 2025 \(Štatistika o kapacite energie z obnoviteľných zdrojov 2025\)](#).

spotrebu na úrovni 13,97 Mtoe a konečnú energetickú spotrebu na úrovni 8,70 Mtoe.

Podľa národnej energetickej a klimatickej správy o pokroku za rok 2023 dosiahlo Slovensko nové ročné úspory energie vo výške 106 ktoe/rok.

Hlavnými štyrmi opatreniami boli dobrovoľné dohody v priemysle, podpora energetickej efektívnej dopravy (elektromobilita), zvýšenie energetickej efektívnosti v cestnej nákladnej doprave (modernizácia vozového parku) a renovácia budov (bytové domy).

Slovensko oznámilo Komisii svoje komplexné posúdenie vykurovania a chladenia, v ktorom by sa identifikoval potenciál na uplatňovanie vysokoúčinnnej kombinovanej výroby a účinného centralizovaného zásobovania teplom a chladom v súlade s článkom 25 ods. 1 smernice o energetickej efektívnosti. Dátum dokončenia nie je stanovený.

Bolo by prospešné, keby Slovensko zintenzívnilo svoje úsilie v sektore bývania s cieľom dosiahnuť významný príspevok k svojmu cieľu zníženia spotreby energie v budovách do roku 2030. Hoci sa konečná spotreba energie v sektore bývania v rokoch 2022 až 2023 znížila, keď sa uplatňujú korekcie na klimatické podmienky, zo strednodobého hľadiska stagnuje výrazne nad úrovňou z roku 2018. Tento vývoj sa pozoruje aj napriek cieľu do roku 2030 stanovenému v dlhodobej stratégii obnovy, ktorým je zníženie o 16 %. V roku 2022 predstavovalo vykurovanie a chladenie v sektore bývania v krajine 84 % konečnej spotreby energie. V roku 2023 sa predalo približne 12 000 tepelných čerpadiel, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom predstavuje pokles o 11 %. Slovensko plánuje zakázať predaj a inštaláciu nových kotlov na tuhé palivo a olej. Na podporu energetickej renovácie je zavedených niekoľko opatrení vrátane podpory inštalácie tepelných čerpadiel. Elektrina bola v roku 2023 na Slovensku 3,4-krát drahšia než plyn, čo znamená, že ak sa koncoví používatelia rozhodli na kúrenie používať tepelné čerpadlá, ušetrí energiu, ale nedosiahnu žiadne významné finančné úspory.

Slovensko má zavedený účinný podporný národný finančný rámec na mobilizáciu investícií do energetickej efektívnosti, ktorý zahŕňa najmä granty a dotácie. Vykonáva ho Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA), prípadne rôzne ministerstvá alebo Environmentálny fond. Využívanie finančných nástrojov je naďalej obmedzené. V roku 2024 Slovensko pokračovalo vo vykonávaní finančných opatrení vrátane schémy

štátnej pomoci na dekarbonizáciu priemyslu vo výške 357,3 milióna EUR v rámci plánu obnovy a odolnosti, ktorá sa má uplatňovať od roku 2022 do roku 2026. Z hľadiska podporovaných sektorov sa slovenský národný finančný rámec zameriava najmä na sektor stavebníctva (obytné aj verejné budovy) a do určitej miery aj na priemysel. Na Slovensku sa naďalej uplatňuje schéma na podporu výstavby, rekonštrukcie a modernizácie systémov distribúcie tepla, ktorá sa realizovala v rokoch 2020 až 2023.

Bezpečnosť dodávok a diverzifikácia

Závislosť Slovenska od ruských fosílnych palív je naďalej vysoká, pričom snahy o riešenie tohto problému postupujú príliš pomaly.

V roku 2024 bolo približne 70 % zemného plynu ruského pôvodu. Medzi priority krajiny v oblasti energetickej bezpečnosti patrí posilnenie energetickej bezpečnosti, diverzifikácia zdrojov energie a dopravných trás a podpora uskladňovania energie. Slovensko od augusta 2022 dobrovoľne znížilo dopyt po plyne o 14 %, pričom v rokoch 2023 až 2024 bolo zaznamenané zlepšenie v riadení dopytu. Vzhľadom na to, že tranzit ruského plynu cez Ukrajinu bol zastavený, na Slovensko už neprúdi ruský plyn priamo cez Ukrajinu, ale väčšinou z Maďarska. Slovenský plynárenský priemysel (SPP) ⁽¹⁸⁵⁾ už uzavrel diverzifikačnú zmluvu o nákupe plynu s talianskou spoločnosťou Eni. Ďalšie diverzifikačné zmluvy boli uzavreté so spoločnosťami BP, ExxonMobil, Shell a RWE. Alternatívnymi tranzitnými trasami mimo Ukrajiny sú Nemecko, Rakúsko a Česko, ktoré ponúkajú dostatočné objemy voľnej tranzitnej kapacity alebo už boli rezervované. Okrem toho SPP využíva aj tranzitnú trasu z Chorvátska alebo Talianska cez Rakúsko na Slovensko. Napriek útočnej vojne Ruska proti Ukrajine je Slovensko stále plne závislé od dodávok ropy z Ruska prostredníctvom ropovodu Družba a má s Ruskom uzavretú zmluvu o dodávkach ropy platnú do 31. decembra 2029. V roku 2024 tvoril dovoz ropy z Ruskej federácie na Slovensko približne 80 % všetkej spotrebovanej ropy. Prevádzkovateľ jedinej rafinérie na Slovensku (skupina MOL) oznámil, že v roku 2026 bude schopný v plnej miere rafinovať ropu s iným ako ruským pôvodom. Slovensko má

⁽¹⁸⁵⁾ Štátom vlastnený dodávateľ plynu.

možnosť využívať ropovod JANAF/Adria na dodávky inej ako ruskej ropy.

Hrubú domácu spotrebu Slovenska v roku 2023 tvorilo 21,6 % zemného plynu (3 610 KTOE), 14,4 % tuhých fosílnych palív (2 402 KTOE), 22,3 % ropy a ropných produktov (3 726 KTOE), 28,3 % tepla z jadrových zdrojov (4 733 KTOE) a 12,3 % obnoviteľných zdrojov energie a biopalív (2 055 KTOE).⁽¹⁸⁶⁾

Bolo by užitočné, keby Slovensko zvýšilo svoje úsilie o diverzifikáciu od ruskej energie. Podľa NEKP 2023⁽¹⁸⁷⁾ sa rôzne formy možnej účasti na rôznych projektoch skvapalneného zemného plynu (LNG) [plávajúce jednotky na uskladnenie a spätné splyňovanie (FSRU)] v EÚ považujú za dodatočný príspevok k bezpečnosti dodávok. Slovenský plynárenský priemysel podpísal memorandá o porozumení s viacerými spoločnosťami z Talianska, Poľska a Nemecka, ktoré by mohli poskytnúť prístup k terminálom LNG a možným dodávkam plynu na Slovensko. Uvedené kroky boli prijaté s cieľom posilniť energetickú nezávislosť Slovenska. Zároveň prebiehajú rokovania s výrobcami LNG z USA, Kataru, Ázie a Afriky. Vďaka uzatvoreniu týchto diverzifikačných zmlúv je spoločnosť SPP teraz schopná pokryť približne 70 % spotreby svojich zákazníkov z iných ako ruských zdrojov⁽¹⁸⁸⁾.

Podiel jadrovej energie v energetickom mixe Slovenska sa zvýšil zo 60,2 % v roku 2022 na 62 % v roku 2023. Slovensko pokračuje v rozširovaní svojej jadrovej flotily, pričom najnovší, tretí blok jadrovej elektrárne Mochovce bol pripojený do elektrizačnej sústavy a plný výkon dosiahne koncom roka 2023. Výstavba štvrtého bloku elektrárne Mochovce by mala byť dokončená v druhej polovici roka 2025. V roku 2024 vláda oznámila plány na výstavbu ďalšieho bloku v Bohuniciach, ktorého výstavba sa má začať v roku 2031. V januári 2025 boli oznámené rámcové zmluvy medzi spoločnosťami newcleo a JAVYS a VUJE na výstavbu pokročilých modulárnych reaktorov. Spoločnosť newcleo chce postaviť štyri rýchle

reaktory chladené olovom, ktoré umožnia využívať vyhorené jadrové palivo zo Slovenska ako palivo. Spoločnosť Slovenské elektrárne podpísala zmluvu o dodávke alternatívneho paliva pre svoju flotilu reaktorov VVER-440 so spoločnosťou Westinghouse Sweden. V júli 2024 Slovenské elektrárne podpísali aj zmluvu o dodávkach paliva pre reaktory VVER-440 s francúzskou spoločnosťou Framatome. Tieto kroky povedú k zníženiu závislosti od jadrového paliva s pôvodom v Rusku. Je dôležité, aby Slovensko vypracovalo národný plán na úplné ukončenie závislosti od ruského jadrového paliva, ako sa predpokladá v pláne REPowerEU prijatom 6. mája 2025.

Dotácie na fosílna palivá

V roku 2023 dotácie na fosílna palivá, ktoré sú škodlivé pre životné prostredie⁽¹⁸⁹⁾ bez plánovaného postupného ukončenia do roku 2030 predstavovali 0,10 %⁽¹⁹⁰⁾ HDP Slovenska⁽¹⁹¹⁾, čo je pod váženým priemerom EÚ na úrovni 0,49 %. Celý objem predstavovali daňové opatrenia. Skutočná uhlíková sadzba na Slovensku v roku 2023⁽¹⁹²⁾ však dosahovala v priemere 64,05 EUR za tonu CO₂, čo je menej ako vážený priemer EÚ na úrovni 84,80 EUR⁽¹⁹³⁾.

⁽¹⁸⁶⁾ [Energetické bilancie – Eurostat](#).

⁽¹⁸⁷⁾ Konečné znenie aktualizovaného národného energetického a klimatického plánu na rok 2024 nebolo v čase prípravy návrhu predložené.

⁽¹⁸⁸⁾ 2023 NEKP, s. 67 (EN verzia).

⁽¹⁸⁹⁾ Priame dotácie na fosílna palivá, ktoré stimulujú zachovanie alebo zvýšenie dostupnosti fosílnych palív a/alebo ich využívanie.

⁽¹⁹⁰⁾ Čitateľ vychádza z objemov overených so slovenskými orgánmi. V prípade všetkých členských štátov zahŕňa verejné výdavky na výskum a vývoj v oblasti fosílnych palív, ako ich vykázala IEA (rozpočty na výskum, vývoj a demonštračné činnosti v oblasti energetických technológií), a z dôvodu metodologickej konzistentnosti je z neho vylúčené oslobodenie kerozínu spotrebovaného v leteckej doprave v rámci EÚ27 od spotrebnej dane.

⁽¹⁹¹⁾ Hrubý domáci produkt v trhových cenách v roku 2023, Eurostat.

⁽¹⁹²⁾ Skutočná uhlíková sadzba je súčet uhlíkových daní, cien povolení ETS a spotrebných daní z palív, čo predstavuje súhrnnú skutočnú uhlíkovú sadzbu zaplatenú za emisie.

⁽¹⁹³⁾ OECD (2024), Ceny emisií skleníkových plynov 2024.

Tabuľka A8.1: Kľúčové energetické ukazovatele

	Slovakia				EU			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Household consumer - Electricity retail price (EUR/KWh)	0.1647	0.1839	0.1976	0.1789	0.2314	0.2649	0.2877	0.2879
Energy & supply [%]	37.0%	44.2%	43.0%	48.2%	36.6%	54.3%	55.6%	47.8%
Network costs	26.0%	25.3%	20.6%	20.8%	26.7%	25.3%	24.8%	27.2%
Taxes and levies including VAT	36.9%	30.5%	36.3%	30.9%	36.7%	20.3%	19.6%	25.0%
VAT	16.6%	16.7%	16.6%	16.7%	14.5%	13.4%	13.8%	14.6%
Household consumer - Gas retail price	0.0415	0.0493	0.0587	0.0592	0.0684	0.0948	0.1121	0.1128
Energy & supply	45.8%	51.5%	50.8%	50.8%	43.7%	61.0%	64.5%	53.9%
Network costs	37.6%	31.8%	32.5%	32.4%	22.5%	17.3%	17.1%	18.3%
Taxes and levies including VAT	16.6%	16.6%	16.7%	16.7%	33.8%	21.7%	18.4%	27.8%
VAT	16.6%	16.6%	16.7%	16.7%	15.5%	11.6%	10.2%	13.6%
Non-household consumer - Electricity retail price	0.1483	0.2795	0.2779	0.2131	0.1471	0.2212	0.2337	0.1970
Energy & supply	39.4%	63.9%	59.8%	57.8%	43.0%	66.5%	63.0%	55.8%
Network costs	20.6%	11.2%	11.4%	14.8%	15.8%	10.7%	11.9%	15.5%
Taxes and levies excluding VAT	28.1%	9.8%	14.6%	12.8%	30.4%	9.9%	11.2%	15.4%
Non-household consumer - Gas retail price	0.0322	0.0909	0.0972	0.0723	0.0388	0.0836	0.0754	0.0603
Energy & supply	66.5%	75.2%	73.1%	69.2%	66.2%	77.3%	77.3%	68.7%
Network costs	12.7%	6.6%	8.8%	12.3%	7.7%	3.8%	5.3%	7.1%
Taxes and levies excluding VAT	4.9%	1.8%	1.6%	2.3%	12.5%	6.1%	7.3%	11.6%
Wholesale electricity price (EUR/MWh)	102.4	264.1	105.0	92.8	111.0	233.2	99.1	84.7
Dutch TTF (EUR/MWh)	n/a	n/a	n/a	n/a	46.9	123.1	40.5	34.4
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gross Electricity Production (GWh)	27.738	26.971	28.434	28.838	30.016	26.838	29.903	-
Combustible Fuels	7.367	7.542	7.953	7.897	8.999	6.254	5.882	-
Nuclear	15.081	14.843	15.282	15.444	15.730	15.920	18.333	-
Hydro	4.623	3.879	4.571	4.799	4.552	3.963	5.028	-
Wind	6	6	6	4	5	4	4	-
Solar	506	585	589	663	671	650	605	-
Geothermal	-	-	-	-	-	-	-	-
Other Sources	155	116	33	31	59	47	51	-
Gross Electricity Production [%]								
Combustible Fuels	26.6%	28.0%	28.0%	27.4%	30.0%	23.3%	19.7%	-
Nuclear	54.4%	55.0%	53.7%	53.6%	52.4%	59.3%	61.3%	-
Hydro	16.7%	14.4%	16.1%	16.6%	15.2%	14.8%	16.8%	-
Wind	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-
Solar	1.8%	2.2%	2.1%	2.3%	2.2%	2.4%	2.0%	-
Geothermal	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-
Other Sources	0.6%	0.4%	0.1%	0.1%	0.2%	0.2%	0.2%	-
Net Imports of Electricity (GWh)	3.028	3.682	1.700	319	774	1.412	-3.422	-
As a % of electricity available for final consumption	11.2%	13.7%	6.5%	1.3%	2.9%	5.9%	-15.5%	-
Electricity Interconnection [%]	43.3%	42.7%	45.3%	41.4%	40.2%	47.0%	50.6%	47.8%
Share of renewable energy consumption - by sector [%]								
Electricity	21.3%	21.5%	22.1%	23.1%	22.4%	22.9%	24.2%	-
Heating and cooling	9.8%	10.6%	19.7%	19.4%	19.5%	19.9%	18.8%	-
Transport	7.0%	7.0%	8.3%	9.3%	8.8%	8.9%	9.2%	-
Overall	11.5%	11.9%	16.9%	17.3%	17.4%	17.5%	17.0%	-
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Import Dependency [%]	56.3%	52.6%	69.6%	57.7%	57.5%	55.5%	62.5%	58.3%
of Solid fossil fuels	86.2%	88.1%	96.1%	90.4%	35.8%	37.2%	45.9%	40.8%
of Oil and petroleum products	102.0%	98.3%	103.0%	105.2%	96.8%	91.7%	97.8%	94.5%
of Natural Gas	88.1%	69.0%	137.3%	105.7%	83.6%	83.6%	97.6%	90.0%
Dependency from Russian Fossil Fuels [%]								
of Natural Gas	85.4%	68.9%	38.6%	63.9%	41.0%	40.9%	20.7%	9.3%
of Crude Oil	100.0%	100.0%	96.2%	84.0%	25.7%	25.2%	18.4%	3.0%
of Hard Coal	35.0%	25.8%	8.9%	0.0%	49.1%	47.4%	21.5%	1.0%
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Gas Consumption (in bcm)	5.0	4.9	4.9	4.9	5.5	4.5	4.2	
Gas Consumption year-on-year change [%]	5.4%	-1.2%	-0.1%	-0.4%	11.9%	-17.4%	-6.2%	
Gas Imports - by type (in bcm)	5.2	4.4	6.7	4.3	5.1	6.2	4.5	
Gas imports - pipeline	5.2	4.4	6.7	4.3	5.1	6.2	4.5	
Gas imports - LNG	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	
Gas Imports - by main source supplier [%]								
Russia	84.6%	100.0%	100.0%	85.4%	68.9%	38.6%	63.9%	
Not specified	15.4%	0.0%	0.0%	14.6%	31.1%	61.4%	36.1%	

Zdroj: Eurostat, ENTSO pre elektrinu, S&P Platts

Významný vplyv na Slovensko majú extrémne výkyvy počasia a degradácia prírody, pričom hospodárske odvetvia ako poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a stavebníctvo sú vo veľkej miere závislé od ekosystémových služieb.

Napriek veľkému podielu chránených oblastí chýbajú účinné ochranné opatrenia, čo vedie k pretrvávajúcim právnym problémom a nedostatkom vo financovaní, ktoré ohrozujú biodiverzitu a hospodársku stabilitu. Súčasná slovenská vláda odklonila finančné prostriedky od ochrany prírody a rozmanitosti a uvoľnila zákony na ochranu životného prostredia. Slovensko robí pokroky v prechode na udržateľné poľnohospodárske postupy vrátane rastúceho ekologického poľnohospodárstva a zavádzania prísnejších environmentálnych noriem. Toto úsilie však oslabujú nedostatočné investície do ochrany biodiverzity, čo ohrozuje plnenie globálnych záväzkov v oblasti biodiverzity Slovenskom a jeho dlhodobý sociálno-ekonomický rozvoj Slovenska. Kvalita vody v povrchových vodných útvaroch na Slovensku vykazuje zhoršujúci sa trend z hľadiska ich ekologického a chemického stavu. Dôvodom na obavy je naďalej aj čistenie odpadových vôd. Riešenie týchto výziev má zásadný význam pre ochranu prírodných zdrojov Slovenska a zabezpečenie odolnosti a konkurencieschopnosti jeho hospodárstva.

Adaptácia na klímu a pripravenosť

Slovensko je zraniteľné voči vplyvom zmeny klímy v dôsledku extrémnych výkyvov počasia vrátane zvýšených zrážok a rastúcich teplôt, ktoré zvyšujú riziko záplav. Klimatické riziká priamo ovplyvňujú hospodárstvo a spoločnosť na Slovensku. V rokoch 1980 až 2023 Slovensko zaznamenalo hospodárske straty vo výške 1,95 miliardy EUR spôsobené extrémnymi výkyvmi počasia a klimatickými javmi. Len 4 % hospodárskych škôd za toto obdobie však boli poistené. V roku 2022 bolo suchom postihnutých 20 % územia Slovenska.

Opatrenia vnútroštátnej politiky v oblasti adaptácie a pripravenosti sa v posledných rokoch ďalej posilnili, stále je však potrebné vynakladať ďalšie úsilie. Slovensko bolo v posledných rokoch proaktívne pri riešení vplyvov zmeny klímy a v rokoch 2021 až 2023 naďalej dosahovalo pokrok. Kľúčovým krokom bolo

schválenie národného adaptačného plánu (NAP) v roku 2021, v ktorom sa uvádzajú priority v oblasti adaptácie v sektoroch, ktoré boli označené za zraniteľné voči zmene klímy (najmä hospodárenie s vodami, poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, príroda, zdravie a územné plánovanie). Slovensko však stále potrebuje vykonať komplexné posúdenie svojej zraniteľnosti voči zmene klímy. Okrem toho sa v roku 2024 zastavil pokrok v súvislosti s novým klimatickým zákonom, na ktorý sa odkazuje v programovom vyhlásení vlády z októbra 2023 ⁽¹⁹⁴⁾. V roku 2025 sa má vykonať aktualizácia národnej adaptačnej stratégie. Slovensko ešte Európskej komisii nepredložilo svoj aktualizovaný národný energetický a klimatický plán. V najnovšom návrhu aktualizácie sa nezohľadňujú príslušné zraniteľnosti a riziká v oblasti klímy, čo môže ohroziť dosiahnutie cieľov v oblasti energetiky a zmierňovania zmeny klímy. Okrem toho politiky a opatrenia v oblasti adaptácie (na riešenie týchto rizík a zraniteľností) nie sú primerane opísané.

Napriek pokroku v monitorovaní a modelovaní v oblasti klímy čelí Slovensko výzvam pri účinnom zavádzaní riešení týkajúcich sa adaptácie. Ako sa uvádza v záveroch posúdenia pokroku Slovenska pri adaptácii na zmenu klímy podľa európskych právnych predpisov v oblasti klímy, Slovensko pokračovalo vo vývoji svojich nástrojov na monitorovanie a modelovanie v oblasti klímy, ale metodické nedostatky v monitorovaní adaptácie a klimatických rizík pretrvávajú. Hoci informácie pre rozhodovanie v konkrétnych sektoroch poskytujú posilnené nástroje na pozorovanie klímy, kapacita na posudzovanie systémových rizík je obmedzená. Výzvy pri premietaní informácií o klimatických rizikách do uskutočniteľných riešení preto pretrvávajú. V analýze zraniteľností a rizík v oblasti zmeny klímy sa nezistili ďalšie riziká, ktoré neboli oznámené v roku 2021, a oznámené riziká a sektory sa zdajú byť v súlade s výsledkami nezávislej analýzy Spoločného výskumného centra a vlastným vnútroštátnym posúdením rizík ⁽¹⁹⁵⁾. K dispozícii sú usmernenia o tom, ako monitorovať a hodnotiť adaptačnú politiku, ale stále je náročné zistiť, koľko verejných prostriedkov sa celkovo vynakladá na adaptáciu na zmenu klímy a na meranie výsledkov. Okrem toho personálne zmeny na ministerstve životného prostredia v roku 2024 oslabili odborné

⁽¹⁹⁴⁾ Úrad vlády Slovenskej republiky, 2023, *Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky*, [odkaz](#).

⁽¹⁹⁵⁾ SWD(2023) 932 final; s. 266.

kapacity ministerstva a v dôsledku toho je pre sektory, ktoré musia prijať adaptačné opatrenia, získanie dostatočného financovania z vhodných zdrojov na Slovensku a prostredníctvom finančných prostriedkov EÚ naďalej výzvou. Ďalšími prekážkami úspešného zavádzania sú okrem nedostatočného financovania aj nízka informovanosť na regionálnej a miestnej úrovni a nedostatočná miera medzirezortnej spolupráce (najmä pri začleňovaní adaptácie na zmenu klímy do sektorových politík a plánov). Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zvýšenie odolnosti infraštruktúry voči zmene klímy a dosiahnutie väčšieho pokroku v oblasti adaptačných riešení.

Odolnosť vodných zdrojov

Slovensko musí pokračovať v úsilí zameranom na zvýšenie svojej odolnosti voči povodňam.

Na naliehavosť tejto výzvy poukazujú povodne zo septembra 2024, ktoré spôsobili škody vo viacerých regiónoch Slovenska. Celkové hospodárske straty Slovenska spôsobené povodňami v rokoch 1980 až 2023 sa odhadujú na 603 miliónov EUR ⁽¹⁹⁶⁾. Zlepšenie udržateľného hospodárenia s vodami a protipovodňovej ochrany uprednostňovaním riešení blízkych prírode a obnovy riek má zásadný význam pre konkurencieschopnosť mnohých hospodárskych odvetví. Slovensko nepatrí medzi členské štáty EÚ, ktoré sú vystavené veľkému vodnému stresu. Index využívania vody plus (WEI+) bol v roku 2022 na úrovni 0,4. Najväčšiu spotrebu vody na Slovensku v roku 2022 zaznamenala priemyselná výroba (51 %) a verejné zásobovanie vodou (32 %). Produktivita vody na Slovensku je nad priemerom EÚ a v roku 2022 predstavovala 152 EUR na m³ odberu vody ⁽¹⁹⁷⁾.

Kvalita vody útvarov povrchovej vody na Slovensku vykazuje zhoršujúci sa trend z hľadiska ich ekologického a chemického stavu. Z tretieho plánu manažmentu povodia Slovenska na roky 2022 – 2027 vyplýva pokles počtu útvarov povrchovej vody klasifikovaných ako

útvary s dobrým (alebo lepším) ekologickým stavom/potenciálom z 56 % (v druhom pláne) len na 41 % (v treťom pláne). Na útvary povrchových vôd na Slovensku stále vyvíja veľký tlak poľnohospodárska eutrofizácia. Ďalším zdrojom tlaku sú hydromorfologické zmeny, t. j. zmeny tvaru a toku vodných útvarov, ako je prerušenie plynulého toku rieky. Novými problémami sú invazívne druhy, riadenie sedimentov a riadenie rybárstva. Pokiaľ ide o chemický stav útvarov povrchových vôd na Slovensku, zhoršenie medzi druhým a tretím plánom manažmentu povodia je ešte väčšie. Podiel útvarov povrchových vôd s dobrým chemickým stavom klesol z 98 % na úroveň len 71 %. Uvádza sa, že je to najmä vďaka zlepšenému monitorovaniu a zvýšenej dôvere v klasifikáciu. Tlaky pochádzajú z všadeprítomných perzistentných, bioakumulatívnych a toxických látok, ktoré sa ťažko riešia, a zo znečistenia z priemyselných bodových zdrojov, organického znečistenia z komunálnych bodových zdrojov a priemyslu/poľnohospodárstva. V treťom pláne sa uvádza, že 91 % útvarov podzemnej vody na Slovensku má dobrý kvantitatívny stav, čo poukazuje na výrazné zlepšenie v porovnaní s druhým plánom. Uvádza sa, že 87 % útvarov podzemnej vody na Slovensku má dobrý chemický stav, čo poukazuje aj na výrazné zlepšenie v porovnaní s druhým plánom. Hoci sa stav zjavne zlepšil, zaznamenáva sa výrazný trvalý stúpajúci trend koncentrácií znečisťujúcich látok (živín a celkového organického uhlíka).

Dlhodobá nedostatočná environmentálne posudzovanie mnohých vodných elektrární viedlo k zhoršeniu stavu riek Slovenska, najmä rieky Hron. Slovensko musí túto situáciu čo najskôr napraviť ⁽¹⁹⁸⁾.

Pokračujúcim dôvodom na obavy je čistenie odpadových vôd. Napriek zlepšeniam v dodržiavaní predpisov v priebehu rokov, najmä vďaka finančným prostriedkom EÚ, Slovensko sa pri vykonávaní smernice o čistení komunálnych odpadových vôd stretávalo s ťažkosťami. Pre jej neúplné vykonávanie musela Komisia podniknúť právne kroky proti Slovensku v roku 2016 a opätovne v roku 2021. Oba prípady nesplnenia povinnosti sú v štádiu riešenia

⁽¹⁹⁶⁾ EIOPA, 2024, *Dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes* (Prehľad nedostatkov v poisťnej ochrane v prípade prírodných katastrof), [odkaz](#).

⁽¹⁹⁷⁾ Merané ako HDP v reťazených objemoch v roku 2010 na celkový odber sladkej povrchovej vody v metroch kubických.

⁽¹⁹⁸⁾ Keďže súčasná situácia je v rozpore so smernicou o posudzovaní vplyvov na životné prostredie, s rámcovou smernicou o vode a so smernicou o biotopoch, proti Slovensku sa vedie postup v prípade nesplnenia povinnosti.

a je pravdepodobné, že sa dostanú pred Súdny dvor. V roku 2020 spĺňalo požiadavky smernice na Slovensku 319 aglomerácií, zatiaľ čo 37 aglomerácií, ktoré generujú 246 150 populačného koeficientu (p. k.) komunálnych odpadových vôd, ich nespĺňalo. Smernica bola v roku 2024 revidovaná ⁽¹⁹⁹⁾ a zaviedli sa nové požiadavky, ako napríklad dodatočné čistenie mikropolutantov v komunálnych odpadových vodách. Slovensko ju musí transponovať do svojho právneho systému do 31. júla 2027.

V súvislosti s dosiahnutím environmentálnych cieľov podľa právnych predpisov EÚ o vode predstavuje investičná medzera Slovenska v hospodárení s vodami 223 miliónov EUR ročne (0,2 % HDP), pričom takmer polovica tohto objemu sa týka odpadových vôd (105 miliónov EUR ročne). Ročné investičné potreby Slovenska v oblasti hospodárenia s vodami sa odhadujú na 506 miliónov EUR (v cenách z roku 2022), pozri graf A9.2. Zahŕňa to vodohospodársky priemysel aj ochranu vôd/hospodárenie s vodami. Najväčšia časť celkovej ročnej potreby, 231 miliónov EUR, sa týka nakladania s odpadovými vodami vrátane dodatočných nákladov vyplývajúcich z revidovanej smernice. Súčasnú ročnú investíciu Slovenska v oblasti hospodárenia s vodami v období 2021 – 2027 sa odhadujú približne na 282 miliónov EUR ročne (v cenách z roku 2022). Z celkového financovania sa 38,1 % poskytuje z viacročného finančného rámca EÚ (najmä prostredníctvom politiky súdržnosti) s malou podporou z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (2,8 %). Väčšina financovania pochádza z vnútroštátnych zdrojov (59 %) ⁽²⁰⁰⁾.

výrazný nepriaznivý vplyv na biodiverzitu. Podľa najnovších dostupných údajov (2018) má dobrý stav len 37,6 % biotopov Slovenska, čo je viac ako priemer EÚ na úrovni 14,7 %. Podobne aj stav ochrany druhov vyvoláva obavy, pričom sa uvádza, že 23 % druhov má dobrý stav, čo je menej ako priemer EÚ na úrovni 27,5 %. Táto situácia má vážne dôsledky pre odolnosť Slovenska voči zmene klímy, keďže strata biodiverzity oslabuje schopnosť ekosystémov poskytovať služby, ktoré pomáhajú zmierňovať účinky zmeny klímy, ako je regulácia vodných cyklov, udržiavanie zdravia pôdy a sekvestrácia uhlíka.

Degradácia prírody vytvára značné riziká pre slovenské hospodárstvo a konkurencieschopnosť, keďže Slovensko je jedným z členských štátov s výraznou závislosťou od ekosystémových služieb. 39 % hrubej pridanej hodnoty Slovenska je priamo závislých od ekosystémových služieb. Hoci je to menej ako priemer EÚ na úrovni 44 %, viaceré sektory, ako napríklad poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, rybolov, ťažba, stavebníctvo, vodárenské služby a poskytovanie zdravotnej starostlivosti (pozri graf A9.1), sú zvlášť závislé od ekosystémových služieb. 100 % hrubej pridanej hodnoty týchto sektorov priamo závisí od týchto služieb. To znamená, že ak sa nezachová schopnosť ekosystémov poskytovať služby, môže to viesť k značným nákladom alebo dokonca k zastaveniu výroby v týchto sektoroch. Ochranou a obnovou kľúčových ekosystémov by sa zabezpečilo zachovanie dlhodobej konkurencieschopnosti týchto hospodárskych odvetví.

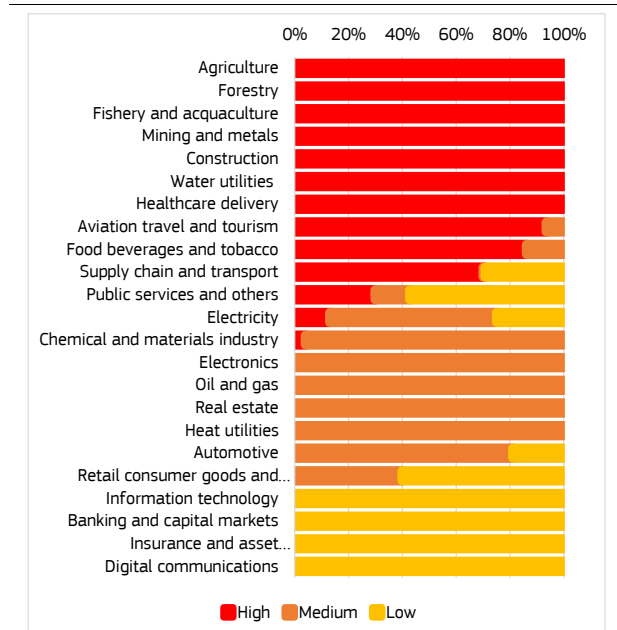
Biodiverzita a ekosystémy

Stav prírody a ekosystémov je naďalej pod tlakom, čo ovplyvňuje odolnosť Slovenska voči zmene klímy. Rozvoj infraštruktúry, ako sú cesty, diaľnice, malé vodné elektrárne, vodné nádrže a protipovodňová infraštruktúra, má za následok fragmentáciu prirodzených biotopov, a preto má

⁽¹⁹⁹⁾ Smernica 2024/3019 z 27. novembra 2024.

⁽²⁰⁰⁾ Úroveň investícií do hospodárenia s vodami sa odhaduje na základe sledovania finančných prostriedkov EÚ, projektov EIB a vnútroštátnych výdavkov (účty výdavkov na ochranu životného prostredia, Eurostat).

Graf A9.1: **Priama závislosť 1. od ekosystémových služieb; 2. hrubej pridanej hodnoty vytvorenej hospodárskym odvetvím v roku 2022**

1. Závislosť na základe vlastných činností sektora okrem činností hodnotového reťazca v rámci krajín a medzinárodných hodnotových reťazcov. Vysoká závislosť naznačuje vysokú potenciálnu expozíciu voči otarasom súvisiacim s prírodou alebo zhoršujúcim sa trendom, čo znamená, že narušenie ekosystémových služieb by mohlo spôsobiť zlyhanie výroby a závažné finančné straty.

2. Ekosystémové služby sú príspevky ekosystémov k prínosom, ktoré sa využívajú v hospodárskej a inej ľudskej činnosti, vrátane dodávateľských služieb (napr. zásobovanie biomasou alebo zásobovanie vodou), regulačných a údržbárskych služieb (napr. regulácia kvality pôdy alebo opeľovanie) a kultúrnych služieb (napr. rekreačné činnosti).

Zdroj: Hirschbuehl a kol., 2025, *The EU economy's dependency on nature* (Závislosť hospodárstva EÚ od prírody), [Odkaz](#).

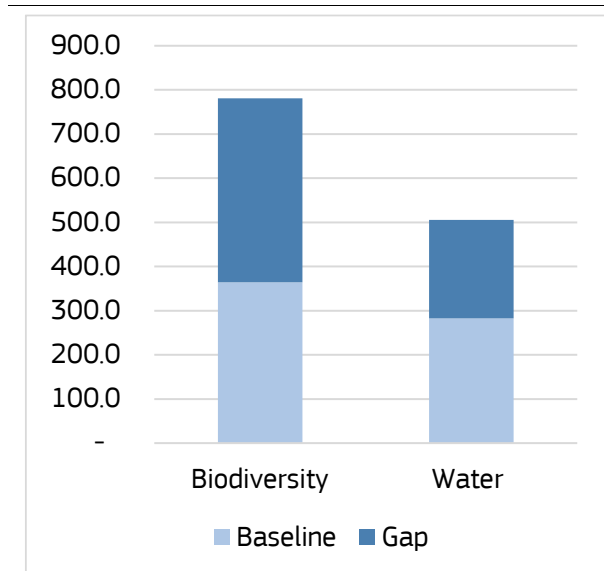
Na splnenie cieľov Slovenska v oblasti obnovy prírody sú potrebné ciele opatrenia na ochranu a obnovu prírody. V súčasnosti prebieha príprava národnej stratégie a akčného plánu Slovenska v oblasti biodiverzity do roku 2030. Zatiaľ neboli do online nástroja na podávanie správ predložené národné ciele v rámci Dohovoru o biologickej diverzite. V roku 2022 bolo chránených 37,4 % rozlohy územia (vrátane sústavy Natura 2000 a iných vnútroštátne vymedzených chránených území), čo je nad priemerom EÚ na úrovni 26 %. Slovensko však zatiaľ nevypracovalo ochranné opatrenia na zabezpečenie účinnej ochrany a obnovy týchto území. V tejto veci prebieha postup v prípade nesplnenia povinnosti ⁽²⁰¹⁾. Ďalší prebiehajúci prípad nesplnenia povinnosti sa týka

⁽²⁰¹⁾ Európska komisia, 2022, februárové prípady nesplnenia povinnosti: kľúčové rozhodnutia, [odkaz](#).

toho, že Slovensko neprijalo opatrenia na ochranu hlucháňa hôrneho ⁽²⁰²⁾.

Investičné potreby Slovenska v oblasti biodiverzity a ekosystémov sa odhadujú na 781 miliónov EUR ročne (v cenách z roku 2022) v období 2021 – 2027 (pozri graf A9.2). Súčasná úroveň financovania ochrany biodiverzity a ekosystémov na Slovensku dosahuje približne 364 miliónov EUR ročne. Existujúca medzera (416 miliónov EUR ročne, čo zodpovedá 0,38 % HDP Slovenska) ohrozuje záväzok krajiny dodržiavať globálne dohody o biodiverzite a oslabuje jej dlhodobý hospodársky a sociálny rozvoj. Napriek tomu Slovensko nedávno odklonilo značné finančné prostriedky Kohézneho fondu od ochrany prírody a zastavilo vnútroštátne spolufinancovanie viacerých projektov programu LIFE týkajúcich sa ochrany a obnovy prírody.

Graf A9.2: **Investičné potreby a medzery v miliónoch EUR, v stálych cenách z roku 2022**

Zdroj: Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie, *Environmental investment needs & gaps assessment programme* (Program posudzovania environmentálnych investičných potrieb a medzier), aktualizácia na rok 2025.

Udržateľné poľnohospodárstvo a využívanie pôdy

Odstraňovanie uhlíka na Slovensku nedosahuje úroveň ambícií potrebnú na splnenie cieľa do

⁽²⁰²⁾ Súdny dvor Európskej únie, 2022, tlačová správa č. 107/22, [odkaz](#).

roku 2030 v sektore využívaní pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva (LULUCF). Od roku 2018 sa odstraňovanie z LULUCF na Slovensku výrazne zvýšilo. Na splnenie cieľa LULUCF do roku 2030 je potrebné dodatočne odstrániť 0,5 milióna ton ekvivalentu CO₂ ⁽²⁰³⁾. Z najnovších dostupných prognóz vyplýva rozdiel oproti cieľu do roku 2030 vo výške 1,9 milióna ton ekvivalentu CO₂ ⁽²⁰⁴⁾. Na dosiahnutie cieľa do roku 2030 je preto potrebné vykonať ďalšie opatrenia.

Slovenské poľnohospodárstvo je stále hlavným zdrojom emisií skleníkových plynov a má nad'alej významný vplyv na ovzdušie, vodu a pôdu. Poľnohospodárstvo na Slovensku (spolu s lesným hospodárstvom) tvorí približne 2,2 % hrubej pridanej hodnoty slovenského hospodárstva ⁽²⁰⁵⁾. Zohráva kľúčovú úlohu, keďže sa využívajú zdroje vidieckych oblastí na poskytovanie potravín a verejných aktív vrátane environmentálnych, krajinných a sociálnych aktív. V roku 2022 bolo poľnohospodárstvo zodpovedné za celkovo 1,9 milióna ton ekvivalentu CO₂, čo predstavuje približne 5,1 % celkových emisií v krajine. Zahŕňa to 1,5 milióna ton ekvivalentu CO₂ z hospodárskych zvierat. Využívaná poľnohospodárska plocha (VPP) Slovenska sa od roku 2012 (1,9 milióna hektárov) do roku 2023 (1,8 milióna hektárov) mierne znížila. Straty živín z poľnohospodárstva, najmä z minerálnych hnojív a maštalného hnoja, sú závažným environmentálnym problémom a predstavujú hrozbu pre ľudské zdravie. Odráža sa to v bilancii dusíka krajiny na úrovni 44,9 kg dusíka na hektár VPP (v roku 2021). Okrem toho na základe údajov podľa smernice o dusičnanoch 12 % staníc na monitorovanie podzemnej vody na Slovensku zaznamenalo v rokoch 2016 až 2019 priemernú koncentráciu dusičnanov vyššiu ako 50 mg/l, čím prekročilo prahovú hodnotu zdravotnej neškodnosti pre ľudskú spotrebu. Index hustoty chovu hospodárskych zvierat predstavoval 0,33 v roku 2020 a je teda pod priemerom EÚ na úrovni 0,75. Emisie amoniaku vykazovali od roku 2018 (29,5 tisíc ton ročne) do roku 2022 (21,5 tisíc ton

ročne) klesajúci trend. Prekročenie prahových hodnôt pesticídov v povrchových vodách (na základe údajov za roky 2017 – 2022) zaznamenalo 7 % monitorovacích miest na Slovensku, čo je výrazne menej ako európsky priemer na úrovni 29 % ⁽²⁰⁶⁾.

Slovensko prechádza na udržateľný potravinový systém zavádzaním politík na zníženie vplyvu poľnohospodárstva na životné prostredie. V roku 2022 mali 4 % jeho poľnohospodárskej pôdy krajinné prvky, ako sú lesy a neproduktívne trávne porasty, čo je pod priemerom EÚ na úrovni 5,6 %. Ekologické poľnohospodárstvo, ktoré prispieva k zníženiu používania syntetických hnojív a pesticídov, sa na Slovensku od roku 2005 neustále rozširuje a v roku 2022 tvorilo 13,7 % poľnohospodárskej pôdy. Strategický plán spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) Slovenska je zameraný na zabezpečenie udržateľnej konkurencieschopnosti a odolnosti poľnohospodárskych podnikov a spravodlivejších príjmov pre poľnohospodárskych výrobcov, pričom osobitná pozornosť sa venuje malým a mladým poľnohospodárom. Plán sa zameriava aj na zlepšenie ochrany prírodných zdrojov a klímy. Významne prispieva k zlepšeniu vitality a kvality života vo vidieckych oblastiach prostredníctvom investícií, prenosu znalostí a inovácií.

Slovensko čelí veľkým výzvam v súvislosti s riadením prírodných zdrojov a stratou biodiverzity, najmä vzhľadom na intenzívnejšiu poľnohospodársku výrobu a vplyvy zmeny klímy. V záujme dosiahnutia vyšších environmentálnych cieľov Slovensko uplatňuje prísnejšie povinné normy udržiavania poľnohospodárskej pôdy v dobrom poľnohospodárskom a environmentálnom stave (GAEC). Viac ako 513 miliónov EUR z finančných prostriedkov EÚ je vyhradených pre slovenských poľnohospodárov, ktorí sa dobrovoľne zaviazujú k environmentálne ambicióznym činnostiam na poľnohospodárskej pôde v rámci novej celofarmovej ekoschémy. To zahŕňa postupy, ako sú zlepšenie štruktúry pôdy, vyňatie neproduktívnych plôch a ich výsev zmesami pre opeľovače, obmedzenie maximálnej plochy obrábanej pôdy alebo odloženie kosenia. Slovensko plánuje do roku 2030 obhospodarováť ekologickým spôsobom 20 % svojej

⁽²⁰³⁾ Národné ciele LULUCF členských štátov v súlade s nariadením (EÚ) 2023/839.

⁽²⁰⁴⁾ Správa o pokroku opatrení EÚ v oblasti klímy za rok 2024 [COM(2024) 498].

⁽²⁰⁵⁾ [Share of agriculture in GDP \(Podiel poľnohospodárstva na HDP\) – Dátový portál – Európska hospodárska komisia OSN.](#)

⁽²⁰⁶⁾ EEA, 2024, *Pesticides in rivers, lakes and groundwater in Europe* (Pesticidy v riekach, jazerách a podzemných vodách v Európe), [odkaz](#).

poľnohospodárskej pôdy. Strategický plán SPP tomuto procesu pomáha poskytovaním finančnej pomoci na 270 000 hektárov (14 % poľnohospodárskej pôdy). V rámci rozvoja vidieka je približne 46 % finančných prostriedkov vyhradených na environmentálne a klimatické ciele, ako sú agrolesnícko-environmentálne a klimatické opatrenia. Na viac ako 27 % poľnohospodárskej plochy sa uplatňujú postupy vedúce k udržateľnosti a obmedzenému používaniu pesticídov. Okrem toho sa vzhľadom na ruskú inváziu na Ukrajine v pláne počíta so zvýšením investícií do výroby energie z obnoviteľných zdrojov ⁽²⁰⁷⁾.

(207) Slovensko – Strategický plán SPP, [odkaz](#).

Tabuľka A9.1: **Kľúčové ukazovatele na sledovanie pokroku v oblasti adaptácie na zmenu klímy, odolnosti voči zmene klímy a životného prostredia**

Climate adaptation and preparedness:		Slovakia						EU-27	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Drought impact on ecosystems		1.4	0.38	0.02	0.6	20.26	0.67	6.77	2.76
<i>[area impacted by drought as % of total]</i>									
Forest-fire burnt area ⁽¹⁾		29	29	29	29	29	29		
<i>[ha, annual average 2006-2023]</i>									
Economic losses from extreme events		-	33	21	40	85	4	24 142	62 981
<i>[EUR million at constant 2022 prices]</i>									
Insurance protection gap ⁽²⁾		-	-	-	-	1.25	1.25		
<i>[composite score between 0 and 4]</i>									
Heat-related mortality ⁽³⁾		32	32	32	32	32			
<i>[number of deaths per 100 000 inhabitants in 2013-2022]</i>									
Sub-national climate adaptation action		16	19	19	19	16	17	41	44
<i>[% of population covered by the EU Covenant of Mayors for Climate & Energy]</i>									

Water resilience:		Slovakia						EU-27	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Water Exploitation Index Plus, WEI+ ⁽⁴⁾		0.5	0.3	0.4	0.3	0.4	-	4.5	4.5
<i>[total water consumption as % of renewable freshwater resources]</i>									
Water consumption		309	206	312	206	205	-		
<i>[million m³]</i>									
Ecological/quantitative status of water bodies ⁽⁵⁾									
<i>[% of water bodies failing to achieve good status]</i>									
Surface water bodies		-	-	-	59%	-	-	-	59%
Groundwater bodies		-	-	-	9%	-	-	-	93%

Biodiversity and ecosystems:		Slovakia						EU-27	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Conservation status of habitats ⁽⁶⁾		37.6	-	-	-	-	-	14.7	-
<i>[% of habitats having a good conservation status]</i>									
Common farmland bird index		83.5	-	-	-	-	-	72.2	74.4
<i>2000=100</i>									
Protected areas		-	-	-	37	37	-	-	26
<i>[% of protected land areas]</i>									

Sustainable agriculture and land use:		Slovakia						EU-27	
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2021
Bioeconomy's added value ⁽⁷⁾		3 759	3 509	3 608	4 069			634 378	716 124
<i>[EUR million]</i>									
Landscape features		-	-	-	-	4	-		
<i>[% of agricultural land covered with landscape features]</i>									
Food waste		-	-	107	101	106	-		
<i>[kg per capita]</i>									
Area under organic farming		9.9	10.3	11.7	13.5	13.7		7.99	-
<i>[% of total UAA]</i>									
Nitrogen balance		50.8	51.2	42.2	44.9	-	-		
<i>[kg of nitrogen per ha of UAA]</i>									
Nitrates in groundwater ⁽⁸⁾		18.3	16.2	18.6	17.9	-	-		
<i>[mgNO₃/l]</i>									
Net greenhouse gas removals from LULUCF ⁽⁹⁾		- 4 231	- 4 994	- 7 179	- 7 211	- 7 226	-	- 256 077	- 240 984
<i>[Kt CO₂-eq]</i>									

1. Údaje zodpovedajú prímeru za roky 2006 – 2023 na základe systému EFFIS – Európskeho informačného systému o lesných požiaroch.

2. Mierka: 0 (žiadne rozdiely v ochrane) – 4 (veľmi vysoké rozdiely). ELOPA, 2024, *Dashboard on insurance protection gap for natural catastrophes* (Prehľad nedostatkov v poisťnej ochrane v prípade prírodných katastrof).

3. van Daalen, K. R. a kol., 2024, *The 2024 Europe report of the Lancet Countdown on health and climate change: unprecedented warming demands unprecedented action* (správa organizácie Lancet Countdown o zdraví a zmene klímy v Európe v roku 2024: bezprecedentné otepľovanie si vyžaduje bezprecedentné opatrenia), The Lancet Public Health.

4. Týmto ukazovateľom sa meria celková spotreba vody ako percentuálny podiel obnoviteľných sladkovodných zdrojov dostupných na danom území a v danom období. Hodnoty nad 20 % sa vo všeobecnosti považujú za znak nedostatku vody, zatiaľ čo hodnoty rovné 40 % alebo vyššie naznačujú situácie vážneho nedostatku vody.

5. Európska komisia, 2024, siedma správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu o vykonávaní rámcovej smernice o vode (2000/60/ES) a smernice o povodniach (2007/60/ES) (tretie plány manažmentu povodia a druhé plány manažmentu povodňových rizík).

6. V prípade tohto ukazovateľa prímer EÚ zahŕňa údaje za Spojené kráľovstvo v predchádzajúcom zložení, EÚ28.

7. Európska komisia, 2023, Prehľad systému monitorovania biohospodárstva EÚ.

8. Dusičnany môžu dlhodobo pretrvávať v podzemnej vode a nahromadiť sa na vysokej úrovni prostredníctvom vstupov z antropogénnych zdrojov (najmä poľnohospodárstva). V norme EÚ pre pitnú vodu sa stanovuje limit 50 mg NO₃/L, aby sa predišlo ohrozeniu ľudského zdravia.

9. Čisté odstránené množstvá sú vyjadrené v záporných číslach, čisté emisie v kladných číslach. Nahlásené údaje pochádzajú z inventúry skleníkových plynov v roku 2024. Hodnota čistých odstránených emisií skleníkových plynov za rok 2030, ako sa uvádza v nariadení (EÚ) 2023/839 – príloha IIa.

Zdroj: Eurostat, EEA.

Napriek vysokej výkonnosti slovenského trhu práce na konkurencieschopnosť a hospodársky rast nepriaznivo vplyvajú štrukturálne výzvy.

Pozitívny vývoj na trhu práce zakrýva regionálne rozdiely, pričom dlhodobá nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí zostáva vysoká. Trh práce brzdí aj starnutie obyvateľstva, čistý odlev talentov a neaktivita určitých etnických skupín. S cieľom dosiahnuť inkluzívnejší trh práce a podporovať hospodársky rast je potrebné riešiť tieto hlavné výzvy: i) zlepšiť pracovné príležitosti; ii) riešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami; iii) posilniť odbornú prípravu a vzdelávanie; iv) podnecovať nedostatočne zastúpené skupiny k vstupu na trh práce a v) zlepšiť prípravu na prechod do zamestnania.

Trh práce dosahuje celkovo dobré výsledky, výzvy však pretrvávajú.

Miera zamestnanosti v roku 2024 dosiahla 78,1 % a zostala nad priemerom EÚ (75,8 %), pričom prekročila národný cieľ Slovenska na rok 2030 (76,5 %). Regionálne rozdiely sa však nezmenšujú: v roku 2023 bolo na východnom Slovensku zamestnaných len 71,6 % obyvateľov v produktívnom veku v porovnaní s 85,8 % v Bratislavskom kraji. Miera nezamestnanosti dosiahla v prvom štvrtroku 2025 historicky najnižšiu úroveň 5 % (v porovnaní s 5,8 % v EÚ)⁽²⁰⁸⁾. Výdavky na dávky v nezamestnanosti zároveň predstavovali 0,63 % hrubého domáceho produktu, čo je najviac spomedzi krajín Vyšehradskej štvorky (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 1,05 %). Regionálne rozdiely sú zjavné aj v oblastiach, ako je dostupnosť základných služieb a dôstojného bývania, výsledky vzdelávania a vyššia miera chudoby. Tieto rozdiely neprimerane postihujú marginalizované rómske obyvateľstvo.

Napriek náznakom, že nedostatok pracovných síl na trhu práce sa znižuje, je tento problém v niektorých sektoroch stále zjavný.

Miera voľných pracovných miest klesla v treťom štvrtroku 2024 na 1,2 %, čo bolo viac ako úroveň pred pandemiou (1,0 % vo štvrtom štvrtroku 2019 a 0,7 % vo štvrtom štvrtroku 2020), ale je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 2,3 %. V roku 2024 bola na Slovensku miera voľných pracovných miest v transformačných odvetviach 0,8 % (EÚ: 1,8 %)

v priemyselnej výrobe, 3,6 % (EÚ: 1,7 %) v dodávkach elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu, 1,0 % (EÚ: 1,6 %) v oblasti zásobovania vodou a odpadového hospodárstva, 0,4 % (EÚ: 3,1 %) v stavebníctve a 2,1 % (2,2 %) v doprave a skladovaní. Povolania s najvyšším výskytom povolaní s nedostatkom pracovnej sily boli: operátori stacionárnych strojov alebo zariadení, kvalifikovaní stavební robotníci a remeselníci (okrem elektrikárov) a vodiči a pracovníci v obsluhu pojazdových strojových zariadení⁽²⁰⁹⁾. Podiel zamestnávateľov, ktorí uviedli nedostatok pracovnej sily ako jeden z hlavných faktorov obmedzujúcich ich výrobu, bol mierne nad priemerom EÚ v stavebníctve (31 % vo štvrtom štvrtroku 2024), priemysle (23 %) a službách (29 %), a to napriek relatívne nízkym mieram voľných pracovných miest v príslušných sektoroch⁽²¹⁰⁾. Vysoká miera neobsadenosti bola zaznamenaná v oblasti ľudského zdravia a sociálnej práce; vzdelávanie; umenie, zábava a rekreácia; verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie; administratívne a podporné služby⁽²¹¹⁾. Stagnácia trhu práce⁽²¹²⁾ sa v období od tretieho štvrtroku 2023 do tretieho štvrtroku 2024 znížila zo 7,2 % na 6,8 %, čo je výrazne pod priemerom EÚ (10,9 %). Pokles stagnácie trhu práce bol spôsobený najmä poklesom podielu nezamestnaných osôb. **Slovensko vykazuje mierny nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, pričom medzi jednotlivými sektormi existujú určité rozdiely.** Miera nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami⁽²¹³⁾ zostala v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 nezmenená približne na úrovni 21 bodov a mierne nad

⁽²⁰⁹⁾ Eurostat, [Labour Market Information: Slovakia – European Union](#) (Informácie o trhu práce: Slovensko – Európska únia).

⁽²¹⁰⁾ Európske obchodné a spotrebiteľské prieskumy ECFIN.

⁽²¹¹⁾ Eurostat, [Labour Market Information: Slovakia – European Union](#) (Informácie o trhu práce: Slovensko – Európska únia).

⁽²¹²⁾ Stagnácia trhu práce je nedostatočné využívanie pracovných zdrojov vrátane nezamestnanosti, podzamestnanosti a zdrojov, ktoré sú disponibilné na prácu, ale zamestnanie si aktívne nehládajú.

⁽²¹³⁾ Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami je nesúlad medzi zručnosťami pracovníkov a potrebami trhu práce. S týmto problémom sa nestretávajú len uchádzači o zamestnanie; týka sa aj zamestnancov, ktorí pracujú na nižších pozíciách, ako je úroveň ich kvalifikácie, alebo mimo oblasti svojho štúdia, a týka sa niektorých skupín starších pracovníkov, ktorí majú problémy s aktualizáciou svojich zručností.

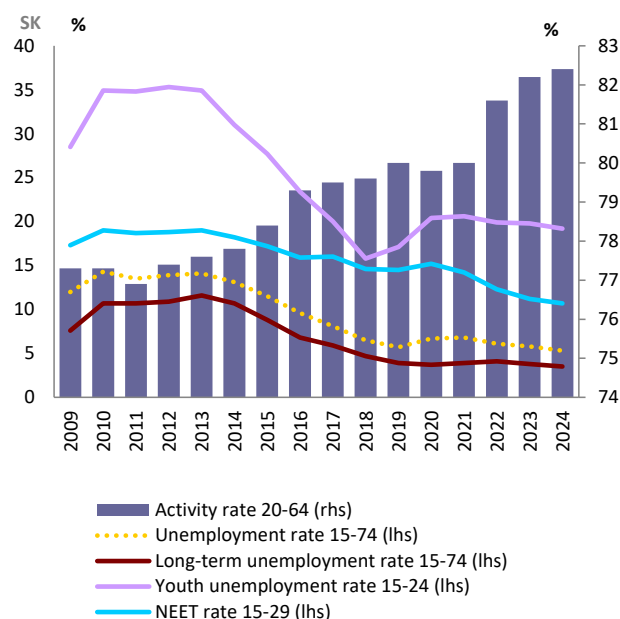
⁽²⁰⁸⁾ Eurostat – ročná štatistika zamestnanosti a nezamestnanosti.

priemerom EÚ (19,6 bodu). V roku 2023 bolo 22,9 % pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním zamestnaných v povolaniach, ktoré si takúto kvalifikáciu nevyžadovali. Tento podiel sa približoval priemeru EÚ, ale v jednotlivých sektoroch sa líšil. Miera nadmernej kvalifikácie je zvlášť vysoká v oblasti verejnej správy, obrany a povinného sociálneho zabezpečenia, kde dosahuje 35,9 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 24,2 %. Podiel nadmerne kvalifikovaných pracovníkov v stavebníctve (14,4 %) je napríklad tretí najnižší v Európskej únii.

Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých OECD (PIAAC) v roku 2023 zaznamenal značný úbytok zručností dospelých (pozri prílohu 12). Viac ako polovica podnikov uvádza, že ich pracovná sila má určitý stupeň nedostatku zručností (54 %) ⁽²¹⁴⁾. Slovensko je výrazne zasiahnuté automatizáciou, čo je trend, ktorý bude pokračovať. Bolo by prospešné naďalej poskytovať čoraz väčšej časti obyvateľstva viac príležitostí na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu.

Graf A10.1: **Kľúčové miery: účasť na trhu práce, nezamestnanosť, dlhodobá nezamestnanosť, nezamestnanosť mladých ľudí, NEET**

(1) Miera ekonomickej aktivity obyvateľstva a miera zamestnanosti (v % obyvateľstva), spolu, vo veku 20 – 64 rokov. Miera nezamestnanosti a miera dlhodobej nezamestnanosti (v % pracovnej sily), spolu, vo veku 15 – 74 rokov. Miera nezamestnanosti mladých ľudí (v % pracovnej sily), spolu, vo veku 15 – 24 rokov. NEET: mladí ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (v % obyvateľstva), spolu, vo veku 15 – 29 rokov. **Zdroj:** Eurostat, LFS [lfsi_emp_a, une_rt_a, edat_lfse_20, une_ltu_a]

Dlhodobá nezamestnanosť a miera nezamestnanosti mladých ľudí sú stále vysoké.

V roku 2023 tvorili dlhodobo nezamestnaní takmer dve tretiny uchádzačov o zamestnanie (65,1 % oproti EÚ: 35 %) ⁽²¹⁵⁾. V roku 2024 predstavovali dlhodobo nezamestnaní 3,5 % (EÚ: 1,9 %) medzi všetkými nezamestnanými. Takmer polovica (46,5 %) všetkých nezamestnaných si hľadá prácu dva roky alebo dlhšie. Mnohé ženy a marginalizované rómske komunity nie sú aktívne na trhu práce. V prvom štvrtroku 2025 dosiahla miera nezamestnanosti mladých ľudí (veková skupina 15 – 24) na Slovensku 16,4 % ⁽²¹⁶⁾, čo je výrazne viac ako priemer EÚ na úrovni 14,5 %. Podiel

⁽²¹⁴⁾ OECD (2024), *PIAAC Employer Module, Do Adults Have the Skills They need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023*, OECD Skills Studies (Modul PIAAC pre zamestnávateľov, Majú dospelí zručnosti, ktoré potrebujú, aby prosperovali v meniacom sa svete? Prieskum zručností dospelých 2023, štúdie OECD o zručnostiach), OECD Publishing, Paríž, <https://doi.org/10.1787/b263dc5d-en>, s. 175.

⁽²¹⁵⁾ Miera dlhodobej nezamestnanosti predstavuje percentuálny podiel pracovnej sily, ktorá je nezamestnaná 12 mesiacov alebo dlhšie.

⁽²¹⁶⁾ Eurostat, miera nezamestnanosti podľa pohlavia – veková skupina 15 – 24 rokov, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm021/default/table?lang=en&category=t_labour.t_employ.t_lfsi.t_une.

mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), sa zlepšil a klesol z 12,3 % v roku 2022 na 11,2 % v roku 2023. Z ESF+ sa financujú činnosti na zníženie miery dlhodobej nezamestnanosti (vo forme Programu Slovensko 2021 – 2027). Vo forme prispôsobenej a individualizovanej podpory pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie bol pridelený rozpočet vo výške 641 miliónov EUR. S cieľom znížiť nezamestnanosť mladých ľudí Slovensko prijalo v roku 2022 národný plán záruky pre mladých ľudí, ktorý zahŕňa opatrenia, ako sú: i) individuálne poradenstvo; ii) mentoring, iii) informačná kampaň, iv) nástroje na profilovanie mladých uchádzačov o zamestnanie; v) rozvoj a hodnotenie ďalšieho vzdelávania a zručností (digitálnych, zelených a podnikateľských zručností) a vi) podpora vytvárania pracovných miest, stáží pre absolventov a samostatnej zárobkovej činnosti.

Na trhu práce sú často neaktívni pracovníci s nižšou kvalifikáciou, mladí ľudia a marginalizované rómske komunity. Hoci sa rozdiel v zamestnanosti medzi osobami so zdravotným postihnutím a bez zdravotného postihnutia znižuje, zostáva značný na úrovni 22,1 percentuálneho bodu (v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 21,5 percentuálneho bodu v roku 2022). Slovensko ešte nestanovilo cieľ v oblasti zamestnanosti pre osoby so zdravotným postihnutím. Tretina mladých ľudí so zdravotným postihnutím patrí do kategórie NEET. Slovensko má jednu z najvyšších mier nezamestnanosti mladých ľudí s nízkou kvalifikáciou v EÚ. Miera nezamestnanosti ľudí zo znevýhodnených skupín, ako sú marginalizované rómske komunity, sa zvýšila zo 44,3 % v roku 2020 na 53,4 % v roku 2022 (viac ako dvojnásobok priemeru EÚ na úrovni 19 %). Okrem toho bol podiel mladých Rómov v kategórii NEET v roku 2020 na úrovni 65 % v porovnaní so 14 % v roku 2020 v celkovej vekovej skupine (15 – 24 rokov); Podiel mladých rómskych žien, ktoré nie sú zamestnané, ani nie sú v procese vzdelávania alebo ďalšej odbornej prípravy, dosahuje 77 % v porovnaní s 52 % mladých rómskych mužov ⁽²¹⁷⁾. Medzi faktory, ktoré prispievajú k vysokej miere neaktivity marginalizovaného rómskeho obyvateľstva na trhu práce, patrí i) nedostatok pracovných príležitostí; ii) rozsiahla diskriminácia, iii) sociálne vylúčenie; iv) vysoká miera

predčasného ukončenia školskej dochádzky a v) nedostatočný prístup k základným službám, ako je voda, sanitácia a dôstojné bývanie.

Hoci je rozdiel v zamestnanosti žien a mužov relatívne nízky, Slovensko má jeden z najvyšších rozdielov v odmeňovaní žien a mužov v EÚ.

S výsledkom 59,9 bodu zo 100 sa Slovensko umiestnilo na nízkej priečke v indexe rodovej rovnosti 2024 ⁽²¹⁸⁾, čo je 11,1 bodu pod priemerom EÚ. Hoci je rozdiel v zamestnanosti žien a mužov relatívne nízky (7,7 percentuálneho bodu oproti EÚ: 10,2 percentuálneho bodu), rozdiel v odmeňovaní žien a mužov je výrazný v prípade žien (vo veku nad 30 rokov) s povinnosťami týkajúcimi sa starostlivosti o deti. Rozdiel medzi priemernou hrubou hodinovou mzdou platených zamestnancov a zamestnankýň v roku 2022 predstavoval 17,7 % (oproti priemeru EÚ na úrovni 12,7 %). Opatrovateľské povinnosti a domáce práce nie sú medzi ženami a mužmi rovnomerne rozdelené: (väčšinu týchto úloh vykonávajú ženy) ⁽²¹⁹⁾. Jednou z hlavných príčin rozdielov v odmeňovaní žien a mužov je tzv. daň za materstvo, t. j. strata celoživotných príjmov žien, ktoré vychovávajú deti. Zvýšenie dostupnosti kvalitnej a cenovo dostupnej starostlivosti o deti by pomohlo udržať viac žien v zamestnaní. Na rozdiel od materských škôl pre deti vo veku tri až šesť rokov, pre ktoré bol značným prínosom plán obnovy a odolnosti, má Slovensko jednu z najnižších mier účasti detí vo veku do troch rokov na formálnej starostlivosti o deti (5,1 % v roku 2024 oproti EÚ: 39,2 % v roku 2024) ⁽²²⁰⁾. Určitý pokrok sa dosiahol pri zvyšovaní miery účasti detí mladších ako 3 roky (nárast z 1 % v roku 2023 na 5,1 % v roku 2024), čím sa Slovensko priblížilo k svojmu záväzku zvýšiť mieru zápisu na základe barcelonského cieľa (5,8 %).

Kľúčový význam má zvýšenie dostupnosti starostlivosti o deti vo veku do troch rokov a zvýšenie možností flexibilných foriem organizácie práce, ako je práca na čiastočný úväzok, s cieľom podporiť ženy a rodičov s malými deťmi. Materská dovolenka na Slovensku (34 týždňov) spolu s možnosťou rodičovskej dovolenky až do veku troch rokov dieťaťa je v porovnaní s inými krajinami dlhá. Dlhšia materská dovolenka môže

⁽²¹⁷⁾ Sociálna a zamestnanecká situácia rómskych komunít na Slovensku, štúdia na žiadosť výboru EMPL, 2020.

⁽²¹⁸⁾ Údaje týkajúce sa indexu za rok 2024 pochádzajú väčšinou z roku 2022.

⁽²¹⁹⁾ Index rodovej rovnosti (EIGE), 2023.

⁽²²⁰⁾ **Sociálny prehľad** – údaje Eurostatu

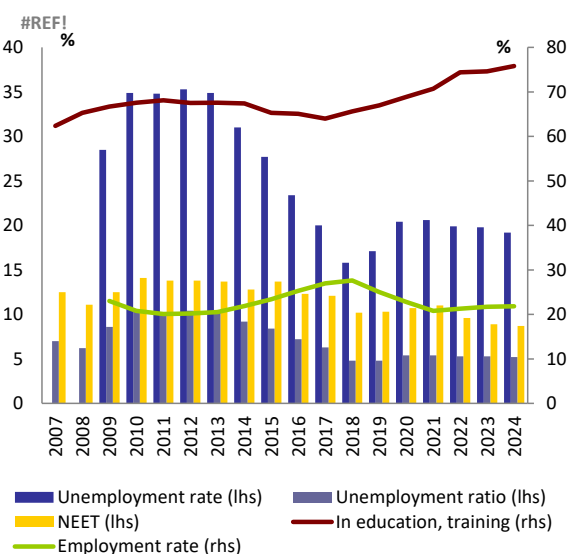
neúmyselne ovplyvniť príjmy žien. Hoci sú dlhšie materské dovolenky spojené s vyššími mzdovými rozdielmi (i keď nie sú štatisticky významné), vyššia miera účasti na starostlivosti o deti v jasliach rozdiely mierne znižuje, čím sa zdôrazňuje význam služieb starostlivosti o deti v ranom detstve ⁽²²¹⁾. Na Slovenskom trhu práce je len približne 6 % pracovných miest na čiastočný úväzok a právne predpisy v tejto oblasti sú slabé. V roku 2024 predstavoval počet zamestnaných na čiastočný úväzok len 3,3 % ⁽²²²⁾, pričom ženy dosahovali vyššiu mieru ako muži (5 % oproti 1,8 % v prípade mužov). Zamestnávateľia často nie sú ochotní uzatvárať krátkodobé pracovné zmluvy z dôvodu vysokého zdanenia práce na čiastočný úväzok v porovnaní s inými krajinami EÚ; čiastočný úväzok je často nedobrovoľný a nestačí na zabezpečenie základných životných nákladov.

Obyvateľstvo Slovenska rýchlo starne, čo predstavuje výzvu pre konkurencieschopnosť krajiny. Počet obyvateľov sa od roku 2020 znižuje ⁽²²³⁾. Okrem toho sa predpokladá, že v rokoch 2019 až 2050 sa bude miera závislosti starých ľudí na Slovensku zvyšovať mimoriadne rýchlym tempom, pričom v roku 2050 by mala byť 2,2-násobne vyššia ako v roku 2019 ⁽²²⁴⁾. Čiastočne je to spôsobené štrukturálnym odlevom mladých ľudí. Tým sa zväčšujú regionálne rozdiely a prehľbuje sa nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily, najmä v sektoroch, ako je zdravotná starostlivosť a vzdelávanie, ktoré už čelia nedostatku zamestnancov. Nedostatok pracovnej sily, ktorý bude pravdepodobne pokračovať, poukazuje na prínosy opatrení na podnietenie ľudí, ktorí sú v súčasnosti mimo trhu práce, aby sa vrátili do práce.

Reálne mzdy sa v roku 2024 odrazili od dna, ale ich reálny rast v rokoch 2022 – 2025 bol jeden z najnižších v EÚ. Reálne mzdy sa v roku 2024 zvýšili o 3,4 % a podľa prognóz sa po výrazných stratách v rokoch 2022 a 2023 predpokladá ich nárast

v roku 2025 o 0,7 % ⁽²²⁵⁾. Očakáva sa, že rast reálnych miezd bude obmedzovať trvale vysoká inflácia, ktorá by mala byť podľa prognóz jednou z najvyšších v eurozóne. Strata kúpnej sily, ktorú domácnosti zaznamenali v rokoch 2021 až 2023, prispela k výraznému poklesu reálneho hrubého disponibilného príjmu domácností. Konsolidačný balík, ktorý nadobudol účinnosť v januári 2025, zahŕňal zvýšenie sadzieb DPH, čo má priamy vplyv na spotrebiteľov.

Graf A10.2: Mládež: v procese vzdelávania a odbornej prípravy, miera zamestnanosti, miera nezamestnanosti, pomer nezamestnanosti k počtu obyvateľov, NEET

Zdroj: Eurostat, LFS [edat_lfse_18, lfsi_emp_a, une_rt_a, lfsi_act_a, edat_lfse_20]

Pracovnej sile chýbajú digitálne zručnosti a odborníci v oblasti IKT, čo predstavuje výzvu pre prechod na elektromobilitu. Miera zamestnanosti IKT špecialistov (percento z celkovej zamestnanosti) na Slovensku dosiahne v roku 2024 úroveň 4,6 % (oproti EÚ: 5,0 %). Podiel ľudí so základnými digitálnymi zručnosťami v roku 2023 v porovnaní s rokom 2022 klesol. Podiel jednotlivcov, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti, klesol z 55,2 % v roku 2021 na 51,3 % v roku 2023 (pod

⁽²²¹⁾ Gender Wage Gaps in Slovakia and Europe (Rozdiel v odmeňovaní žien a mužov na Slovensku a v Európe), Policy Brief 17/2024, <https://nbs.sk/dokument/3daf4133-e255-41f2-b2f6-c4ca336a5c72/stiahnut?force=false>

⁽²²²⁾ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Part-time_and_full-time_employment_statistics

⁽²²³⁾ Eurostat – Pohyb obyvateľstva – Demografická bilancia a hrubé miery na vnútroštátnej úrovni.

⁽²²⁴⁾ Eurostat – https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ageing_Europe_statistics_on_population_developments

⁽²²⁵⁾ Pri raste nominálnej mzdy sa zohľadňuje mzda na zamestnanca. Zahŕňa: i) mzdy a platy v hotovosti alebo v naturáliách a ii) príspevky na sociálne zabezpečenie uhrádzané zamestnávateľom. V prípade reálnych hrubých miezd sa ako deflátor používa harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP). Reálne mzdy s použitím tohto deflátoru sa potom môžu líšiť od reálnych miezd uvedených v databáze AMECO (v ktorej sa ako deflátor používa súkromná spotreba). Údaje za roky 2024 a 2025 vychádzajú z hospodárskej prognózy Komisie z jesene 2024.

priemerom EÚ na úrovni 55,6 % v roku 2024). Bolo by prospešné posilniť úsilie zamerané na splnenie cieľov digitálneho desaťročia Slovenska do roku 2030. Cieľ Slovenska do roku 2030 v oblasti základných digitálnych zručností je nižší ako cieľ EÚ (70 % oproti cieľu EÚ na úrovni 80 %). Pokiaľ ide o obyvateľstvo v produktívnom veku, jeho podiel sa zvýšil na 60,5 % (vo veku 25 až 64 rokov), hoci je stále pod úrovňou 64,7 % v EÚ.

V záujme modernizácie výrobných procesov a poskytovanie služieb podnikov by bolo prospešné zlepšovať digitálne zručnosti ľudí.

Slovensko zaostáva v zavádzaní digitálnych technológií (cloud, analýza údajov a umelá inteligencia) v podnikoch. To platí aj pre podiel malých a stredných podnikov (MSP) s aspoň základnou úrovňou digitálnej intenzity. V roku 2024 budú odborníci v oblasti IKT na Slovensku tvoriť 4,6 % populácie (oproti 4,2 % v roku 2023), čo je mierne pod priemerom EÚ na úrovni 5 %. Podiel žien medzi odborníkmi v oblasti IKT je nízky (17,4 % oproti priemeru EÚ na úrovni 19,4 %). V záujme dosiahnutia cieľa, aby do roku 2030 bolo 6 % obyvateľstva odborníkmi v oblasti IKT (cieľ EÚ je 10 %), by bolo vhodné posilniť iniciatívy v tejto oblasti.

Zamestnanosť v energeticky náročných priemyselných odvetviach na Slovensku sa v roku 2024 znížila na 6,9 % (3,5 % v EÚ), naďalej však patrí medzi najvyššie v EÚ.

Slovensko má stále najvyšší podiel zamestnanosti v automobilovom sektore v EÚ v porovnaní s celkovou priemyselnou výrobou (16,2 % zamestnancov v priemyselnej výrobe). Prechod na elektromobilitu predstavuje pre krajinu veľkú výzvu. Okrem toho je miera voľných pracovných miest v stavebníctve, ktoré je kľúčovým sektorom zelenej transformácie, výrazne nižšia ako priemer EÚ (0,4 % oproti 3,6 % v EÚ v roku 2023). Navyše 73 % MSP v tomto sektore uviedlo, že nedostatok požadovaných zručností obmedzuje ich všeobecné podnikateľské aktivity⁽²²⁶⁾. Podľa Európskeho orgánu práce⁽²²⁷⁾ bol v roku 2023 zaznamenaný nedostatok

⁽²²⁶⁾ Eurobarometer on skills shortages, recruitment and retention strategies in small and medium-sized enterprises (Prieskum Eurobarometra týkajúci sa nedostatku zručností a stratégie náboru a udržania pracovníkov v malých a stredných podnikoch).

⁽²²⁷⁾ Na základe správy EURES Európskeho orgánu práce z roku 2024 o nedostatku a nadbytku pracovných síl za rok 2023, t. j. údaje, ktoré predložili národné úrady pre koordináciu siete EURES.

pracovnej sily v mnohých povolaniach, ktoré si vyžadujú osobitné zručnosti alebo znalosti súvisiace so zelenou transformáciou⁽²²⁸⁾ vrátane pracovníkov v stavebníctve a súvisiacich elektrikárov, izolatórov a stavebných robotníkov malých stavieb.

Posilňovanie digitálnych zručností pomáha starším ľuďom vstúpiť na trh práce a predchádza dlhodobej nezamestnanosti.

Zároveň je u starších ľudí vyššia pravdepodobnosť, že sa stanú dlhodobo nezamestnanými. V roku 2023 bolo 74 % nezamestnaných starších osôb dlhodobo nezamestnaných, čo je najvyššia miera v EÚ. Starší ľudia s nižšou úrovňou kvalifikácie majú horšie výsledky na trhu práce a náročnejšie pracovné podmienky. V roku 2023 boli údaje za EÚ27 týkajúce sa zamestnanosti starších osôb s nižším vzdelaním o 27,6 percentuálneho bodu nižšie ako v prípade osôb s postsekundárnym vzdelaním, zatiaľ čo na Slovensku rozdiel predstavoval vyše 40 percentuálnych bodov. Politiky v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, v ideálnom prípade vrátane pomoci pri hľadaní zamestnania a poradenstva, patria medzi najúčinnnejšie nástroje na podporu zamestnanosti starších pracovníkov.

Na Slovensku je miera prechodu z nezamestnanosti do zamestnania oveľa nižšia (menej ako 10 % za štvrtrok) ako v krajinách s vysokou úrovňou odbornej prípravy (miera prechodu nad 30 %). V tejto súvislosti by bolo prospešné posilniť kapacity verejných služieb zamestnanosti. Digitálne zručnosti môžu starším ľuďom pomôcť získať prácu. Vzhľadom na obmedzené digitálne zručnosti starších dospelých a rastúci význam digitálnych nástrojov (najmä od pandémie ochorenia COVID-19) Slovensko prijalo politiky na zlepšenie digitálnych zručností starších ľudí s podporou politického programu Digitálne desaťročie financovaného z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

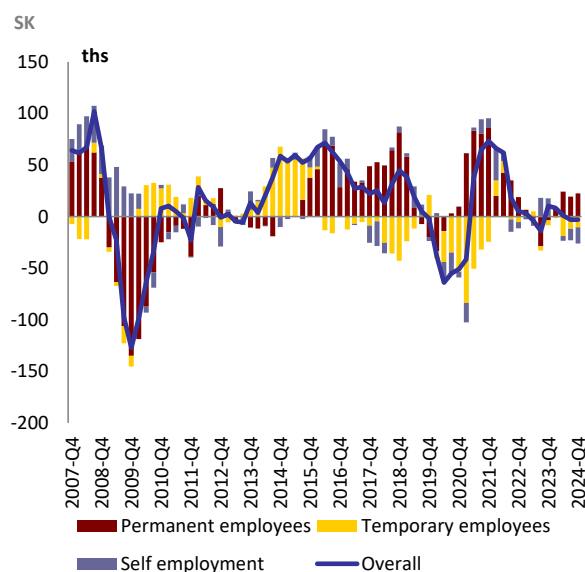
Nepravá samostatná zárobková činnosť je stále na vysokej úrovni. Riziko chudoby zamestnaných zvyšujú tieto faktory: samostatná zárobková činnosť, nižšia kvalifikácia, práca na čiastočný úväzok alebo zmluva na určitú dobu, bývanie v domácnosti s nízkou

⁽²²⁸⁾ Požiadavky na zručnosti a znalosti vychádzajú z taxonómie Európskej klasifikácie zručností, kompetencií, kvalifikácií a povolání (ESCO) v oblasti zručností pre zelenú transformáciu.

intenzitou práce ⁽²²⁹⁾ a bývanie s deťmi. Miera zamestnancov na plný pracovný čas na Slovensku sa zvýšila zo 4,2 % v roku 2019 na 9,3 % v roku 2023, čo naznačuje nárast podielu zraniteľných pracovníkov. Naopak, miera chudoby zamestnaných na čiastočný úväzok sa znížila zo 16,4 % v roku 2017 na 3,2 % v roku 2023. Priaznivý účinok tohto zlepšenia však zostáva obmedzený, keďže Slovensko má jeden z najnižších podielov zamestnancov na čiastočný úväzok (3,3 % v roku 2023) v EÚ (17,1 % v roku 2023).

Okrem toho vysoký podiel závislých samostatne zárobkovo činných osôb na Slovensku vytvára významné riziko zlých pracovných podmienok a nepravnej samostatnej zárobkovej činnosti. Slovensko má najvyšší podiel samostatne zárobkovo činných osôb v EÚ, ktoré vykazujú obe charakteristiky závislosti (hospodársku a organizačnú). Samostatne zárobkovo činné osoby sa môžu rozhodnúť pre neúčast' na systémoch sociálneho zabezpečenia a odvádzať šesťkrát menej na daniach a príspevkoch na sociálne zabezpečenie za prvý rok činnosti a platiť 2,3-krát menej v nasledujúcich rokoch v porovnaní s ostatnými pracujúcimi, čo má významný vplyv na príjmy štátu z daní a zo sociálneho zabezpečenia. Hlavnými príčinami nepravnej samostatnej zárobkovej činnosti sú: i) snaha podnikov obchádzať zákonné povinnosti vyplývajúce zo závislých pracovnoprávných vzťahov (napr. minimálne mzdy, právne predpisy o pracovnom čase, ochrana pri prepúšťaní); ii) rozdiel v zdaňovaní medzi zamestnaním a samostatnou zárobkovou činnosťou; iii) nárast zákazkovej práce a práce pre platformy; iv) zložitá subdodávateľské reťazce a v) chýbajúce jasné právne rozlíšenie medzi zamestnaním a samostatnou zárobkovou činnosťou.

Graf A10.3: Zamestnanosť podľa typu (trvalá, dočasná, samostatná zárobková činnosť), medzироčné zmeny

1. Zamestnanosť (v tis.), spolu, vo veku 20 – 64 rokov, medzироčná zmena na základe sezónne neupravených údajov Samostatná zárobková činnosť je definovaná ako súčet samostatne zárobkovo činných osôb a prispievajúcich rodinných príslušníkov.

Zdroj: Eurostat, LFS [lfsq_egaps, lfsq_etgaed]

⁽²²⁹⁾ **Intenzita práce** domácnosti je pomer celkového počtu mesiacov, počas ktorých všetci členovia domácnosti v produktívnom veku pracovali počas [referenčného príjmového roka](#), a celkového počtu mesiacov, počas ktorých tí istí členovia domácnosti v tom istom období teoreticky mohli pracovať.

Napriek celkovo dobrým sociálnym podmienkam na Slovensku sa od roku 2020 zvyšuje riziko chudoby a sociálneho vylúčenia takmer vo všetkých vekových skupinách.

V oblasti sociálneho začlenenia Rómov a iných zraniteľných skupín pretrvávajú značné výzvy. Dosiahnutie národného cieľa znížiť chudobu do roku 2030 si vyžaduje trvalé úsilie.

Miera chudoby a sociálneho vylúčenia zostáva pod priemerom EÚ, pretrvávajú však problémy.

Hoci sa miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v roku 2024 zvýšila na 18,3 % (zo 17,6 % v roku 2023), zostáva pod priemerom EÚ (21 % v roku 2024). Podiel ľudí, ktorí žijú v závažnej materiálnej a sociálnej deprivácii, sa však zvýšil na 7 %, čím prekročil priemer EÚ (6,8 % v roku 2023). Čiastočne k tomu prispela pretrvávajúca vysoká inflácia na Slovensku. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia ľudí vo veku 65 a viac rokov sa zvýšila o 2,1 percentuálneho bodu a v roku 2023 dosiahla 14 %. Hĺbka chudoby je veľmi vysoká (29,9 % oproti EÚ: 23 %) a chudoba zamestnaných sa od roku 2022 do roku 2023 zvýšila takmer o 2 percentuálne body (zo 7,2 % na 9,1 % v porovnaní s 8,3 % v EÚ). Zväčšujúce sa výzvy súvisiace s chudobou a so sociálnym vylúčením pretrvávajú v dôsledku obmedzených hospodárskych príležitostí pre nedostatočne zastúpené skupiny (dlhodobo nezamestnaní, marginalizované rómske komunity, mladí ľudia, matky s malými deťmi) spolu s obmedzeným prístupom k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu, zamestnaniu a sociálnym službám. Cieľom Slovenska je do roku 2030 znížiť počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením aspoň o 70 000 v porovnaní s rokom 2019. V roku 2023 sa však Slovensko vzdialilo od svojho cieľa, keď v porovnaní s rokom 2019 pribudlo 148 000 ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením.

Riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia detí sa pozitívne znížilo, zostáva však relatívne vysoké.

Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia pre deti sa znížila z 25,3 % v roku 2023 na 22,6 % v roku 2024 (EÚ: 24,2 %). Cieľom Slovenska je do roku 2030 znížiť počet detí, ktoré zažívajú chudobu alebo sociálne vylúčenie, o 21 000 v porovnaní s 207 000 v roku 2019. Na účely zmiernenia vplyvu chudoby na deti Slovensko vykonáva Európsku záruku pre deti. Zo správy o vykonávaní za rok 2024 vyplýva pokrok v niektorých oblastiach, ako je prístup k školskému stravovaniu. Počet detí, ktoré využívajú systém dotácie na stravu (poskytovanie

stravovania), sa v roku 2023 prudko zvýšil z 56 786 na 491 494 ⁽²³⁰⁾. Kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve pre deti vo veku do troch rokov by boli prospešné z hľadiska zlepšenia ich výsledkov vzdelávania a motivácie rodičov, aby sa vrátili do pracovného života. Vykonávanie Európskej záruky pre deti je podporované z fondov politiky súdržnosti EÚ a z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Ceny obytných nehnuteľností sa za posledné desaťročie výrazne zvýšili, ale ich rast sa nedávno spomalil.

Od roku 2015 sa ceny obytných nehnuteľností v nominálnom vyjadrení zvýšili približne o 70 %. V priemere sa ceny obytných nehnuteľností v roku 2023 znížili o 0,2 %, ale podľa najnovších štvrťročných údajov v druhom štvrťroku 2024 medziročne vzrástli o 4,0 %. Nedávne zmiernenie nasleduje po rokoch výrazného rastu a je dôsledkom prispôbovania sa prostrediu s vyššími úrokovými sadzbami, keďže sadzby hypotekárnych úverov prudko vzrástli z 1,0 % v roku 2021 na 3,8 % v roku 2023. Napriek tomu sa odhaduje, že ceny obytných nehnuteľností sú nadhodnotené o 10 až 15 %. Počet stavebných povolení udelených v roku 2023 po značnom poklese o 16,2 % v roku 2022 klesol o ďalších 3,9 %.

Celková cenová dostupnosť bývania sa za posledné desaťročie zhoršila napriek nárastu ponuky nového bývania.

Od roku 2015 ceny nehnuteľností na bývanie rástli mierne nad tempom rastu príjmov domácností. V dôsledku toho vznikajú veľké obavy v súvislosti s cenovou dostupnosťou bývania. Štandardizovaný pomer cien obytných nehnuteľností k príjmom sa od roku 2015 do roku 2022 zvýšil o 28 % a v roku 2023 sa zmiernil, pričom celkový rast od roku 2015 do roku 2023 dosiahol 7 %. Po zohľadnení nákladov na hypotéky sa úverová kapacita domácností v poslednom desaťročí zlepšila. Pomer počtu bytov na obyvateľa sa od roku 2015 takmer nezmenil a je najnižší v EÚ. Pomer dokončených domov na obyvateľa sa od roku 2015 postupne zvyšuje a blíži sa k priemeru EÚ. Bytová výstavba však od roku 2023 klesá. Klesá aj počet udelených stavebných povolení na bývanie a z hľadiska m² na osobu dosahuje jednu z najnižších hodnôt v EÚ. Neefektívne postupy vydávania povolení na Slovensku, ktoré sú spôsobené vysokou administratívnou roztrieštenosťou a nedostatočnými

⁽²³⁰⁾ Slovakia – 2024 Biennial report on the implementation of the Child Guarantee (Slovensko – 2024 Dvojročná správa o vykonávaní záruky pre deti).

zdrojmi na úrovni obcí, zaťažujú ponuku nového bývania. Okrem toho je tu značný počet voľných bytov, čo ďalej znižuje ponuku bytov, ktoré je možné kúpiť. Ponuka sociálneho nájomného bývania je v porovnaní s priemerom EÚ a podielom obyvateľstva v núdzi veľmi nízka.

Výzvy súvisiace s cenovou dostupnosťou bývania, nedostatkom sociálneho nájomného bývania a neprimeranosťou príspevkov na bývanie si vyžadujú cielenejšiu podporu.

Slovensko má problémy s cenovou dostupnosťou bývania ⁽²³¹⁾. Preťaženie nákladov na bývanie ⁽²³²⁾ sa výrazne zvýšilo – z 2,5 % v roku 2022 na 5,9 % v roku 2023 a 6,4 % v roku 2024. V domácnostiach ohrozených chudobou bolo oveľa vyššie (34,1 % oproti EÚ: 33,5 %). V roku 2023 žilo 36,1 % ľudí, ktorí žijú v nájomnom bývaní (v trhových aj dotovaných cenách), pod hranicou chudoby v porovnaní s 13,1 % ľudí žijúcich vo vlastnom obydli a 14,1 % celkového obyvateľstva ⁽²³³⁾. Obecný nájomný bytový fond je veľmi malý. Iba 1,6 % ⁽²³⁴⁾ celkového bytového fondu je vyčlenených na sociálne bývanie. V roku 2022 bolo vo verejnom vlastníctve len 1,1 % všetkých novopostavených bytových domov ⁽²³⁵⁾. Slovensko má jeden z najvyšších podielov bývania vo vlastnom obydli, pričom v roku 2023 bývalo 93,5 % obyvateľstva vo vlastnom obydli v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 69,2 %. Vláda sa nepodieľa na výstavbe ani kúpe nájomných bytov, ale je zodpovedná za všeobecný rámec a podporné mechanizmy systému nájomného bývania. Za rozvoj sociálneho nájomného bývania sú zodpovedné obce; narážajú však na problémy, ako je nedostatok dostupných pozemkov na výstavbu a byrokratické prekážky pri žiadostiach o podporu. Reforma zákona o verejnom obstarávaní v rámci plánu obnovy

⁽²³¹⁾ *Deloitte Property Index, developments in European residential markets* (Index nehnuteľností spoločnosti Deloitte, vývoj na európskych trhoch s nehnuteľnosťami na bývanie), Deloitte, 2024.

⁽²³²⁾ Záťažovou hranicou nákladov na bývanie sa meria cenová dostupnosť bývania ako percentuálny podiel obyvateľstva bývajúceho v domácnostiach s celkovými nákladmi na bývanie (po odpočítaní príspevkov na bývanie), ktoré predstavujú viac ako 40 % disponibilného príjmu (po odpočítaní príspevkov na bývanie).

⁽²³³⁾ *Ad hoc* žiadosť GR EMPL adresovaná sieti expertov pre analytickú podporu v oblasti sociálnych politík, sociálneho bývania a cenovej dostupnosti bývania o vypracovanie štúdie.

⁽²³⁴⁾ Eurostat 2022, Rozdelenie obyvateľstva podľa formy vlastníctva, typu domácnosti a príjmovej skupiny – EU-SILC

⁽²³⁵⁾ Amnesty International (2024): Nedosiahnuteľná potreba bývať. Správa o práve na bývanie na Slovensku. Bratislava.

a odolnosti Slovenska, ktorá nadobudla účinnosť v roku 2022, by mala urýchliť postupy verejného obstarávania. Okrem toho vláda v januári 2025 schválila nariadenie, ktorým sa zmenili podmienky pre žiadateľov o prenájom sociálneho bývania. Urýchľuje sa ním aj schvaľovanie projektov bývania určených na prenájom ⁽²³⁶⁾. Požiadavka uplatňovaná na prístup k sociálnemu bývaniu, a to nemať dlhy, sťažuje prístup k sociálnemu bývaniu pre najodkázanejších ľudí. Príspevky na bývanie sú na Slovensku pomerne nízke ⁽²³⁷⁾ a poskytujú sa výlučne vlastníkom a nájomníkom s nízkymi príjmami, ktorí majú nárok na pomoc v hmotnej núdzi ⁽²³⁸⁾.

Na Slovensku existujú značné problémy v prístupe k sociálnej ochrane pre pracovníkov s neštandardnou formou zamestnania a samostatne zárobkovo činné osoby.

Krajina má nižší podiel dočasných zmluvných pracovníkov (4,4 % oproti EÚ: 13,5 %) a zamestnancov na čiastočný úväzok (3,8 % oproti EÚ: 18,6 %), ale vyšší podiel samostatne zárobkovo činných osôb (12,3 % oproti EÚ: 9,4 %). V tejto skupine je značný podiel závislých samostatne zárobkovo činných osôb (17 % oproti EÚ: 4 %). Zamestnanci s „pracovnými zmluvami s nepravidelným príjmom“ čelia značným rozdielom v prístupe k dávkam v nezamestnanosti, nemocenským a rodičovským dávkam, pričom ich využívanie je zanedbateľné (0,1 % v roku 2022). Samostatne zárobkovo činné osoby nie sú kryté úrazovým poistením a dobrovoľne sa prihlasujú na obmedzené poistenie v nezamestnanosti (využívanie na úrovni 2,0 %) a iné dávky vrátane nemocenského poistenia a starobného poistenia, pričom nad určitou hranicou príjmu je využívanie na úrovni 58,8 % ⁽²³⁹⁾. Účinný prístup k dávkam sociálneho zabezpečenia je na nízkej úrovni, pričom samostatne zárobkovo činné osoby poberajú dávky na úrovni 4,5 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 12,7 % a iba 10,2 % nezamestnaných poberá dávky v porovnaní s 52,4 %

⁽²³⁶⁾ [Vláda spresnila podmienky pre záujemcov o štátne nájomné byty, cieľom je zefektívniť ich pridelovanie aj eliminovať priesťahy – SITA Reality.](#)

⁽²³⁷⁾ Príspevok na bývanie je určený na čiastočné pokrytie nákladov súvisiacich s bývaním a poskytuje sa vo výške v závislosti od počtu členov domácnosti.

⁽²³⁸⁾ *In-Depth Review 2024 Slovakia* (Hĺbkové preskúmanie 2024 Slovensko).

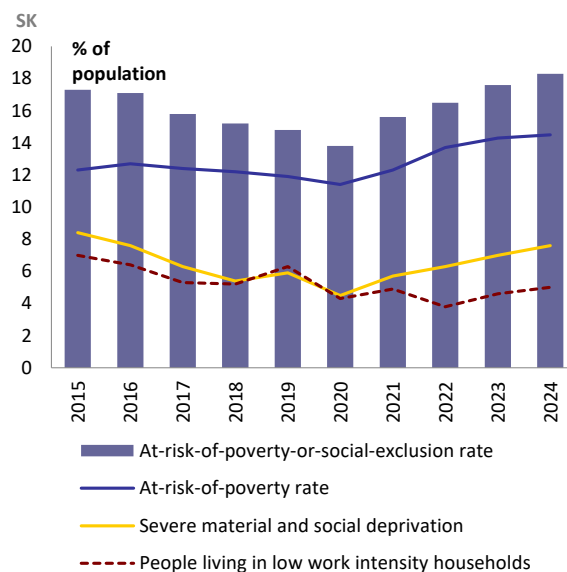
⁽²³⁹⁾ Využitie 58,8 % samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré sa dobrovoľne prihlásili alebo neprihlásili na nemocenské a dôchodkové poistenie. Väčšina z týchto osôb sa neodhlásila, čo znamená, že prekročila hranicu príjmu.

v EÚ. Chýbajú aj dávky v prípade krátkodobej nezamestnanosti, ktoré dostáva len 30 % oprávnených osôb, čo je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 58 %. Nezamestnaní a dočasní zmluvní pracovníci čelia vysokej miere deprivácie (45,7 %) a chudoby (53 %), čo v prípade nezamestnaných presahuje priemery EÚ na úrovni 38,3 % a 47,5 % v uvedenom poradí. Dočasní pracovníci vykazujú 23,9 % mieru deprivácie. Okrem toho miera rizika chudoby domácností takmer bez zamestnania na Slovensku bola v roku 2023 na úrovni 74,2 % v porovnaní so 61,2 % v EÚ27.

Prístup marginalizovaného rómskeho obyvateľstva k sociálnemu bývaniu je obmedzený z dôvodu rasových predsudkov.

Najčastejšie uvádzaným dôvodom zamietnutia žiadosti o sociálne bývanie je nesplnenie požiadaviek na minimálny príjem. To bráni sociálnemu začleneniu najmä rómskeho obyvateľstva. Prístup hlavného mesta Bratislavy je príkladom zdravej bytovej politiky a mohol by sa rozšíriť na celoštátnu úroveň. Bratislava vypracovala stratégiu na zvýšenie ponuky sociálneho bývania na prenájom. Politika sociálneho bývania v Bratislave je inkluzívna a otvorená pre všetkých ľudí v núdzi. Tieto nové pravidlá boli schválené v roku 2024. Bratislava zaviedla nové kategórie štátnych bytov vrátane „dostupného bývania s podporou“, ktoré je určené pre najzraniteľnejšie skupiny. Bytový fond na Slovensku je energeticky neefektívny. Plánujú sa však programy renovácie. Do národného sociálno-klimatického plánu, ktorý sa má po celoštátnej konzultácii predložiť Komisii do júna 2025, sa zahrnú nové opatrenia a investície na podporu zraniteľných domácností.

Graf A9.1: Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia a jej zložky (riziko chudoby, riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, závažná materiálna a sociálna deprivácia, nízka intenzita práce)

1. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia: miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v % celkového obyvateľstva). Osoby, ktoré sú ohrozené chudobou (AROP) a/alebo trpia závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou (SMSD) a/alebo žijú v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (LWI).

Zdroj: Eurostat, štatistika EÚ o príjmoch a životných podmienkach (EU-SILC).

Politiky zamerané na riešenie energetickej chudoby sú naďalej obmedzené a nedostatočne sa nimi riešia jej štrukturálne príčiny. Podiel obyvateľstva, ktoré nie je schopné dostatočne vykurovať svoje domovy, je nižší ako priemer EÚ, a to 8,1 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 10,6 % v roku 2023. Predstavuje to zlepšenie o 2,5 percentuálneho bodu od roku 2021. Nedoplatky za služby spojené s bývaním sa v prípade dotknutých osôb v roku 2023 zvýšili o 7,2 %, čo predstavuje nárast o 1,7 percentuálneho bodu od roku 2021 a prevyšuje priemer EÚ na úrovni 6,9 %. Štrukturálne problémy, ako zatekanie, vlhkosť alebo hniloba, sa vyskytujú v 5,8 % obydľí, čo je výrazne menej ako priemer EÚ na úrovni 15,5 %. Vláda zaviedla niekoľko programov sociálnej podpory, ktoré dopĺňajú iniciatívy v oblasti energetickej efektívnosti, napr. programy MunSEFF a SlovSEFF. V rámci týchto programov sa poskytuje finančná pomoc na projekty energetickej efektívnosti v obciach a obytných budovách. Opatreniami vlády na riešenie energetickej chudoby sa neriešia štrukturálne príčiny energetickej chudoby. Pripravuje sa však národný akčný plán na

riešenie energetickej chudoby. Cieľom stratégie je ďalej začleniť opatrenia zamerané na zraniteľné domácnosti a zlepšiť celkovú energetickú efektívnosť bytového fondu. Pokiaľ ide o dopravnú chudobu, podiel ľudí, ktorí si nemohli dovoliť auto, bol v roku 2023 na úrovni 10,5 %, čo je nad priemerom EÚ na úrovni 5,6 %. Tento problém sa stáva alarmujúcim medzi nízkopríjmovými skupinami na Slovensku, o čom svedčí vyšší podiel ľudí ohrozených chudobou, ktorí si nemôžu dovoliť auto (32,4 %), čo je výrazne nad priemerom EÚ (15,9 %). Skutočnosť, že ľudia s nízkymi príjmami si len ťažko môžu dovoliť auto na Slovensku, potvrdzuje nízky podiel jednotlivcov ohrozených chudobou s veľmi vysokými výdavkami na palivo v osobnej doprave (vymedzenými ako dvojnásobok celoštátneho mediánu), ktorý je na úrovni 10,4 %, a je výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 18,2 % v roku 2024. Zároveň sa v priebehu času zvýšila závislosť ľudí od osobných automobilov vo vnútrozemskej doprave (zo 77,4 % v roku 2011 na 79 % v roku 2023).

Prístup k službám zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti vykazuje známky zlepšenia, pre zraniteľné skupiny je však naďalej obmedzený. V roku 2024 uvádzalo 1,6 % obyvateľstva, že má nejakú neuspokojenú potrebu lekárskej starostlivosti z dôvodu nákladov, vzdialenosti alebo čakacej lehoty. Tento údaj klesol pod priemer EÚ (2,5 %) (pozri prílohu 14) ⁽²⁴⁰⁾, ale problémy pretrvávajú. Úmrtnosť dojčiat (5,6 % v roku 2023) patrí naďalej k najvyšším v EÚ (3,3 % v roku 2023). Neuspokojené potreby lekárskej starostlivosti uviedlo 5,3 % ľudí s príjmami dolného kvintilu v porovnaní s 2,2 % ľudí s príjmami horného kvintilu ⁽²⁴¹⁾. Situácia je podobná, pokiaľ ide o neuspokojené potreby v sektore dlhodobej starostlivosti, kde počet obyvateľov vo veku nad 65 rokov, ktorí v roku 2019 uviedli neuspokojené potreby, predstavoval 50,9 % (EÚ: 46,6 %). Slovensko má jedny z najvyšších mier preventabilnej a liečiteľnej úmrtnosti ⁽²⁴²⁾. Podobne aj výskyt

rakoviny na Slovensku je vyšší ako priemer v EÚ a úmrtnosť na ňu patrí medzi najvyššie v EÚ ⁽²⁴³⁾. Značnému počtu úmrtí sa mohlo na Slovensku predísť prostredníctvom zásahov v oblasti verejného zdravotníctva, prevencie a zdravotnej starostlivosti.

Najväčším prekážkam v prístupe k zdravotnej starostlivosti čelí vidiecke a menšinové obyvateľstvo vrátane marginalizovanej rómskej komunity. Takmer pätina dospelých ľudí bez domova, ktorí žijú v Bratislave, nemá všeobecného lekára ⁽²⁴⁴⁾. Dlhý na príspevkoch na zdravotné poistenie sú najčastejšími formami dlhov medzi ľuďmi bez domova v Bratislave, týkajú sa 22 % dospelých ľudí bez domova. Pri sčítaní v roku 2021 krajina osobitne identifikovala sekundárnych bezdomovcov, vymedzených ako „obyvateľov, ktorí využívajú rôzne druhy dočasného ubytovania a často sa pohybujú medzi ubytovaním ako sú útulok, domov na polceste, zariadenie núdzového bývania, alebo majú pobyt v nekonvenčnom obydlí“. Podľa najnovších vnútroštátnych odhadov počet ľudí bez domova dosahuje 71 076, čo predstavuje 1,31 % celkovej populácie (2021), z toho 39 % tvoria ženy a 61 % muži ⁽²⁴⁵⁾.

Zdravotníctvo a služby dlhodobej starostlivosti na Slovensku sú naďalej podfinancované. Výzvy pre udržateľnosť systémov zdravotnej a dlhodobej starostlivosti predstavuje starnutie a úbytok obyvateľstva (pozri prílohu 14). Reformou integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti v rámci plánu obnovy a odolnosti sa zavádza nový systém financovania sociálnych služieb – osobný rozpočet, ktorý by mal nahradiť veľký počet rôznych príspevkov. Nadobudnutie jeho účinnosti by sa však mohlo odložiť o jeden rok, v dôsledku čoho sa vytvára tlak na nájdenie

⁽²⁴⁰⁾ OECD/Európska komisia, 2024: *OECD Health at a Glance: Europe 2024* (Zdravie v skratke: Európa 2018). *State of Health in the EU Cycle*. (Zdravie v skratke: cyklus Stav zdravia v EÚ). Paríž: OECD Publishing.

⁽²⁴¹⁾ Tamže.

⁽²⁴²⁾ *State of Health in the EU Country Health Profile 2023* (Stav zdravia v EÚ, Zdravotný profil krajiny 2023), chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/<https://healt>

[h.ec.europa.eu/document/download/184d09e2-917b-4d9a-9078-a4a503e0e053_n?filename=2023_chp_sk_english.pdf](https://ec.europa.eu/document/download/184d09e2-917b-4d9a-9078-a4a503e0e053_n?filename=2023_chp_sk_english.pdf).

⁽²⁴³⁾ Country Cancer Profile 2025 (Onkologický profil krajiny 2025), https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/02/eu-country-cancer-profile-slovak-republic-2025_f32af3fd/e40472f4-en.pdf

⁽²⁴⁴⁾ Kválová, D., Turkovič, Z., Gerbery, D., Mičicová-Luptáková, M., 2024: Záverečná správa zo sčítania ľudí bez domova v Bratislave v roku 2023. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny.

⁽²⁴⁵⁾ Poznámky OECD k údajom o bezdomovectve.

potrebných finančných prostriedkov v štátnom
rozpočte.

Konkurencieschopnosť Slovenska obmedzuje nízka miera účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, nízka úroveň základných zručností študentov a dospelých, nízky počet absolventov programov STEM a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami na trhu práce. Nedostatky v rozvíjaní zručností sa začínajú vo veľmi ranom veku aj vzhľadom na nízku účasť znevýhodnených detí na kvalitnom VSRD a pokračujú, pričom približne jednej tretine 15-ročných študentov chýba minimálna úroveň zručností v základných zručnostiach (matematika, čítanie a prírodné vedy). Účasť na študijných programoch súvisiacich s oblasťou STEM⁽²⁴⁶⁾ je nízka a má klesajúcu tendenciu.

Účasť na vzdelávaní dospelých sa zvýšila, ale medzi jednotlivými skupinami obyvateľstva sú veľké rozdiely. Úroveň gramotnosti, matematickej gramotnosti a schopnosť riešiť problémy dospelých sa v rokoch 2012 – 2023 znížili. Na zosúladienie dopytu po zručnostiach a ich ponuky na trhu práce je nevyhnutná podpora posilňovania základných zručností žiakov a odbornej prípravy dospelých s nižšou kvalifikáciou. Okrem toho pretrváva nedostatok kvalifikovaných učiteľov, pričom sociálno-ekonomické zázemie žiakov výrazne ovplyvňuje ich možnosti zvyšovania úrovne zručností a zamestnania neskôr. Mala by sa zlepšiť aj kvalita odborného vzdelávania a prípravy (OVP), napríklad tým, že sa žiaci budú viac učiť na pracovisku.

Nízka miera účasti na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve, najmä v prípade znevýhodnených detí, negatívne ovplyvňuje základné vzdelávanie a vedie k nerovnostiam. Miera účasti detí vo veku do troch rokov sa v roku 2024 zvýšila na 5,1 %, v roku 2024, je však stále jednou z najnižších v EÚ (v priemere 39,2 %) (pozri prílohu 10). Miera účasti detí vo veku tri roky a viac na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve v roku 2023 predstavovala 80,8 % v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 94,6 %⁽²⁴⁷⁾. Z najnovších vnútroštátnych údajov vyplýva, že miera zápisu detí vo veku tri až päť rokov bola v roku 2023 na úrovni 85,3 %. Účasť je však nižšia v prípade detí zo znevýhodneného prostredia⁽⁴⁾, vrátane rómskych detí (33 % v roku 2021, Agentúra pre základné práva). V rámci plánu obnovy a odolnosti Slovenska

sa realizujú značné investície na zlepšenie prístupu detí starších ako tri roky k vzdelávaniu a starostlivosti v ranom detstve.

Nedostatočné základné zručnosti študentov sú hlavnou prekážkou rozvoja zručností v neskoršom veku. V roku 2022 dosiahlo 33,2 % študentov slabé výsledky v matematike, 35,4 % v čítaní a 30,6 % v prírodných vedách (priemery EÚ: 29,5 %, 26,2 % a 24,2 % v uvedenom poradí), čo patrí medzi najvyššie miery podvýkonnosti v EÚ. Výsledky sa medzi vidieckymi a mestskými školami výrazne líšia. Rozdiely vo výkonnosti v čítaní, matematike a prírodných vedách sú takisto jedny z najvyšších v EÚ, čo naznačuje výzvy spojené s kvalitou výučby a so sociálno-ekonomickými aspektmi. Z nedávnej správy Štátnej školskej inšpekcie vyplýva, že najčastejšie rozvíjanou kognitívnou schopnosťou v slovenských školách je memorovanie, a poukazuje sa v nej na alarmujúcu mieru absencie žiakov⁽²⁴⁸⁾. V správe sa takisto konštatuje, že výučbu niekedy poskytujú nekvalifikovaní učitelia (napríklad informatiku vyučovali nekvalifikovaní učitelia v 48,6 % kontrolovaných škôl v nižšom sekundárnom vzdelávaní 2023/2024).

Väčšine študentov zo znevýhodneného prostredia chýbajú základné zručnosti. Viac ako šesť z desiatich žiakov zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia nedosiahlo minimálnu úroveň znalostí v matematike [62,6 % oproti priemeru EÚ na úrovni 48 %, Program OECD pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) 2022]. Je to zvlášť znepokojujúce v kontexte rastúceho podielu detí žijúcich v závažnej materiálnej a sociálnej deprivácii⁽²⁴⁹⁾. Približne 65 % rómskych detí vo veku 6 až 15 rokov študuje v školách, kde väčšina alebo všetci ich spolužiaci sú Rómovia (FRA, 2021). V roku 2023 Komisia postúpila prípad Slovenska Súdnemu dvoru Európskej únie za to, že tento problém účinne nerieši, čím porušuje smernicu o rasovej rovnosti.

Slovensko zvýšilo úsilie zamerané na zníženie segregácie. V správe Štátnej školskej inšpekcie⁽²⁵⁰⁾

⁽²⁴⁸⁾ [Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku.](#)

⁽²⁴⁹⁾ Eurostat: [ilc_mdsl11].

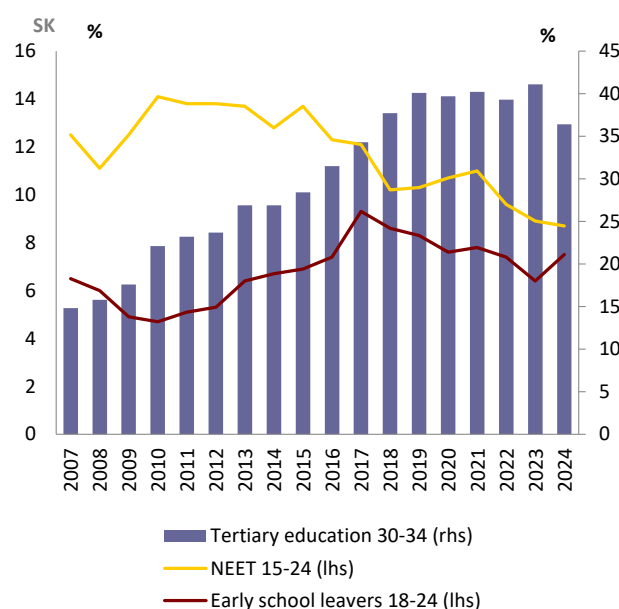
⁽²⁵⁰⁾ Na základe zistení z 11 inkluzívnych základných škôl v roku 2024.

⁽²⁴⁶⁾ Veda, technológia, inžinierstvo a matematika.

⁽²⁴⁷⁾ Eurostat: educ_uoe_enra21.

sa poukázalo na pretrvávajúce problémy spojené s pomalým zavádzaním inkluzívneho vzdelávania napriek politickým snahám. Ministerstvo školstva realizuje národný projekt ⁽²⁵¹⁾ a monitoruje vykonávanie desegregačných opatrení v školách. V roku 2025 plánuje aj vyhodnotiť uplatňovanie „štandardov desegregácie“. Kľúčom k zvýšeniu počtu záujemcov o vysokoškolské vzdelávanie a k zníženiu počtu dospelých, ktorí nemajú potrebné zručnosti na účasť na celoživotnom vzdelávaní, je odstránenie nerovností v primárnom a sekundárnom vzdelávaní.

Graf A12.1: **Osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, mladí ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), a osoby, ktoré dosiahli terciárne vzdelanie**

Zdroj: Eurostat, výberové zisťovanie pracovných síl [edat_lfse_14, edat_lfse_20, edat_lfse_07]

Zvýšenie podielu osôb s najlepšimi výsledkami v základných zručnostiach a vo výkonnosti by posilnilo okruh inováčných talentov. Podiel 15-ročných žiakov s najlepšimi výsledkami sa znížil a je výrazne pod priemerom EÚ (9,5 % oproti 12,59 %) vo všetkých troch oblastiach základných zručností. V čítaní je podiel žiakov s najlepšimi výsledkami medzi najnižšími v EÚ (3,4 % oproti priemeru EÚ na úrovni 6,5 %). Slovenskí žiaci boli slabší aj v tvorivom myslení, pričom podiel žiakov s najlepšimi výsledkami dosiahol 21 % (oproti priemeru EÚ23 na úrovni 25,1 % v roku 2022). Rozsiahle inovatívne testovanie

⁽²⁵¹⁾ [„Príležitosť pre všetkých“. Podpora vzdelávacích príležitostí.](#)

na Slovensku potvrdilo zhoršenie kľúčových kompetencií v základných školách (FinQ, 2023), a to aj v prípade detí vo veku šesť až desať rokov. Ak sa neprijmú žiadne opatrenia, základné zručnosti žiakov sa môžu v budúcnosti ďalej zhoršovať. Zhoršujúce sa výsledky Slovenska v hodnotení PISA 2022 možno čiastočne pripísať dlhodobému nedostatočnému financovaniu vzdelávacieho systému a zatvoreniu škôl počas pandémie, ale úlohu zohráva aj nedostatok učiteľov a nízka atraktivnosť učiteľského povolania.

Slovensko zavádza reformu učebných plánov, ktorej úspech bude závisieť od toho, ako budú učitelia pripravení a podporovaní pri jej realizácii. Reforma bude v plnej miere zavedená v školskom roku 2026/2027. Ministerstvo školstva okrem toho oznámilo balík 89 opatrení na zlepšenie vzdelávania („Nežná revolúcia vo vzdelávaní“, 2024). Ich účinnému uplatňovaniu však môže brániť nedostatok učiteľov a zvyšujúce sa nároky. Odhaduje sa, že v budúcom školskom roku bude chýbať približne 2 000 učiteľov, najmä učiteľov matematiky, prírodných vied a informatiky. Predstavuje to riziko pre schopnosť poskytovať kvalitné vzdelávanie v oblasti STEM a následne podporovať záujem študentov o vysokoškolské vzdelávanie súvisiace s oblasťou STEM ⁽²⁵²⁾.

Kvalitu vzdelávania ovplyvňuje nízka atraktivnosť tohto povolania, kvalita študijných programov pre učiteľov a odbornej prípravy na pracovisku. Na posilnenie základných zručností je potrebná účinnejšia a lepšie cielená podpora učiteľov, ako aj zlepšené pedagogické prístupy. Čitateľská gramotnosť by sa mohla zlepšiť napríklad lepšou podporou predčitateľskej gramotnosti v predškolskom veku, začlenením výučby čitateľskej gramotnosti do všetkých predmetov a poskytovaním cielenej podpory pri učení deťom zo zraniteľných skupín alebo deťom, ktoré zaostávajú. Posilniť základné zručnosti a zručnosti súvisiace s oblasťou STEM by mohla aj ďalšia podpora mimoškolských činností.

Nízka úroveň základných zručností pretrváva aj v dospelosti. V roku 2023 bol v prieskume zručností dospelých PIIAC zaznamenaný výrazný pokles zručností dospelých (vrátane mladých dospelých vo veku 27 – 34 rokov) v oblasti gramotnosti v závislosti od veku. 24 % dospelých

⁽²⁵²⁾ <https://www.edujobs.sk/praca>.

Slovákov rozumie len krátkym a jednoduchým vetám. Dospelí Slováci sú pod priemerom OECD vo všetkých troch meraných zručnostiach: gramotnosť, matematická gramotnosť, adaptívne riešenie problémov. 36 % pracovníkov dosiahlo svoju najvyššiu kvalifikáciu v inej oblasti ako tej, ktorá je pre ich prácu najdôležitejšia. Viac ako polovica podnikov na Slovensku uviedla, že ich zamestnanci majú určitý stupeň nedostatku zručností (54 %) ⁽²⁵³⁾.

Slovensko má pomerne širokú ponuku odborného vzdelávania a prípravy (OVP), ale jej potenciál pre trh práce sa v plnej miere nevyužíva. V roku 2023 dosahovala miera účasti mladých ľudí vo veku 15 až 19 rokov na sekundárnom odbornom vzdelávaní a príprave 43 %. Polovica osôb vo veku 25 až 34 rokov má kvalifikáciu v oblasti odborného vzdelávania a prípravy ako najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania (priemer EÚ: 60 % v roku 2022 ⁽²⁵⁴⁾). V roku 2023 bolo takmer osem z desiatich (76,5 %) čerstvých absolventov odborného vzdelávania a prípravy zamestnaných, čo je pod priemerom EÚ na úrovni 81 %. Absolventi OVP zarábajú v priemere približne o 12 % viac ako tí, ktorí nedosiahli vyššie sekundárne vzdelanie, zatiaľ čo pracovníci s ukončeným všeobecným sekundárnym vzdelaním zarábajú o 13 % viac. Napriek tomu Slovensko zaostáva vo vzdelávaní študentov na pracovisku (62,1 % oproti priemeru EÚ na úrovni 64,5 %). K riešeniu nesúladi medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami by prispelo zlepšenie kvality učebných osnov a výučby a zabezpečenie flexibilnejších spôsobov vstupu odborníkov do učiteľského povolania v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

Európsky sociálny fond plus (ESF+) podporuje zlepšenia v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. V roku 2024 spustilo ministerstvo školstva národný projekt zameraný na zvýšenie kvality, flexibility a prispôbitelnosti odborného vzdelávania a prípravy a zavedenie regionálnych koordinátorov kvality (7 miliónov EUR). V rámci projektu sa vypracúva aj národná stratégia na

zabezpečenie kvality a v roku 2026 má byť zverejnená analýza vplyvu.

Terciárne vzdelávanie má ťažkosti s poskytovaním zručností, ktoré hospodárstvo potrebuje. V pláne obnovy a odolnosti sa podporujú reformy zamerané na zlepšenie kvality vysokoškolského vzdelávania. Napríklad v roku 2024 bolo univerzitám pridelených celkovo 80,4 milióna EUR v závislosti od ich výkonnosti na základe 14 špecifických ukazovateľov. Len 37,2 % Slovákov vo veku 25 – 34 rokov malo v roku 2024 vysokoškolské vzdelanie (priemer EÚ: 44,2 %). Podiel študentov zapísaných v programoch STEM (21,8 %) bol v roku 2022 výrazne nižší ako priemer EÚ (27,1 %) a v porovnaní s rokom 2017 (22,8 %) sa znížil. Približne 38,8 % všetkých žiakov stredného odborného vzdelávania a prípravy bolo v roku 2022 zapísaných v odbornom vzdelávaní a príprave na strednej úrovni v odboroch STEM (priemer EÚ27: 36,2 %). Počet doktorandov v študijných programoch STEM sa v rokoch 2017 až 2022 znížil ⁽²⁵⁵⁾, hoci ako podiel na celkovom počte zapísaných študentov na úrovni 5 – 8 Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelávania (ISCED) zostal podiel zapísaných študentov v odboroch STEM rovnaký (1,7 %). V rokoch 2010 až 2023 klesol počet absolventov programov STEM na Slovensku o 46 %. Nízka miera účasti na študijných programoch STEM súvisí s problémami na úrovni škôl. V roku 2023 sa pre maturitnú skúšku z matematiky rozhodlo len 11,6 % maturantov.

Zvyšovaniu účasti na študijných programoch STEM pomáha riešenie rodových rozdielov.

V roku 2022 predstavoval podiel mužov zapísaných na štúdium v oblasti STEM (ako podiel na celkovom počte študentov zapísaných v ISCED 5 – 8) na Slovensku 15,2 % (priemer EÚ27: 18,5 %). Podiel žien zapísaných v ISCED 5 – 8 predstavoval len 6,6 % (priemer EÚ27: 8,6 %). Podiel žien na počte študentov IKT (ISCED 5-8) bol v roku 2022 jeden z najnižších v EÚ (15,1 % na Slovensku oproti 20,2 % v EÚ). Podiel absolventov v oblasti IKT (4,8 %) bol na Slovensku v roku 2022 mierne vyšší ako priemer EÚ (4,5 %) (DESI, 2024). Štúdium v oblasti IKT však absolvuje len 0,8 % slovenských žien (EÚ: 1 %). Podpora učiteľov pri vývoji vzdelávacích nástrojov, inštruktážnych videí a inovatívnych prístupov vrátane využívania umelej inteligencie by mohla pomôcť

⁽²⁵³⁾ OECD (2024), *PIAAC Employer Module, Do Adults Have the Skills They need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023. OECD Skills Studies* (Modul PIAAC pre zamestnávateľov, Majú dospelí zručnosti, ktoré potrebujú, aby prosperovali v meniacom sa svete? Prieskum zručností dospelých 2023, štúdie OECD o zručnostiach), OECD Publishing, Paríž, s. 175.

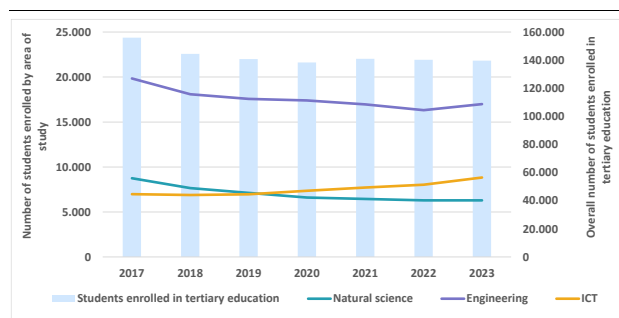
⁽²⁵⁴⁾ Eurostat, UOE, OECD a dodatočný zber za ostatné krajiny EHEA.

⁽²⁵⁵⁾ educ_uoe_entr03_custom_15132925.

zvýšiť účasť na štúdiu v oblasti STEM na Slovensku. Motiváciu a kvalitu by zlepšila aktualizácia učebných osnov stredných škôl a zavedenie dodatočnej podpory (ľudské a finančné zdroje) pre mimoškolské činnosti (v oblasti matematiky, čítania, STEM a digitálnych kompetencií).

Existuje priestor na výrazné zlepšenie zelených kompetencií a zručností. Vedomosti slovenských študentov o otázkach udržateľného rozvoja sú pod priemerom 17 krajín EÚ, v ktorých sa uskutočnil prieskum, a rozdiel vo vedomostiach študentov v tejto oblasti v súvislosti so vzdelaním rodičov je najvyšší spomedzi týchto 17 krajín EÚ. Hoci vedúci pracovníci škôl zohrávajú kľúčovú úlohu pri začleňovaní udržateľnosti do školskej praxe, neexistujú žiadne osobitné ustanovenia na podporu ich vedenia v súvislosti s udržateľnosťou.

Graf A12.2: Zmena počtu študentov zapísaných v terciárnom vzdelávaní a v odboroch STEM (ISCED 5 – 8) na Slovensku v rokoch 2017–2023

Zdroj: Eurostat: educ_uoe_enrt03

Na riešenie nedostatku kvalifikovaných pracovníkov a zlepšenie konkurencieschopnosti, odolnosti a spravodlivosti je nevyhnutná odborná príprava. 68 % slovenských MSP v roku 2023 uviedlo, že je veľmi ťažké nájsť kvalifikovaných zamestnancov (priemer EÚ: 52 %). Podobne 42 % MSP (priemer EÚ: 21 %) uviedlo, že udržať si kvalifikovaných zamestnancov je veľmi ťažké. Finančné prostriedky z ESF+ na rozvoj trhu práce a prognózovanie zručností spravuje Aliancia sektorových rád zahŕňajúca 25 sektorových rád, ktoré zastupujú hlavné priemyselné odvetvia a vypracúvajú vnútroštátne normy zamestnanosti. Verejné služby zamestnanosti podporujú rekvalifikáciu potrebnú pre integráciu mladých ľudí (a iných uchádzačov o zamestnanie), ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, do trhu práce. Hoci väčšina MSP neočakáva, že nedostatok zručností ovplyvní ich schopnosť používať informačné technológie vo svojich prevádzkach (81 % v porovnaní s priemerom

EÚ na úrovni 75 %), medzi dôsledkami nedostatku zručností uvádzajú zvýšenie pracovného zaťaženia existujúcich zamestnancov, stratu predaja a zníženie ziskovosti a rastu.

Stále je potrebné výrazne posilniť digitálne zručnosti. Podiel Slovákov vo veku 16 až 74 rokov, ktorí majú aspoň základné digitálne zručnosti (51,31 % v roku 2023), je pod priemerom EÚ (55,56 %). Naproti tomu má 70,58 % mladých Slovákov vo veku 16 až 24 rokov aspoň základné digitálne zručnosti, čo je v súlade s priemerom EÚ. Podiel študentov zapísaných v odboroch IKT na Slovensku v roku 2022 predstavoval 5,7 % z celkového počtu zapísaných študentov terciárneho vzdelávania (priemer EÚ: 5,2 %). Napriek prebiehajúcej digitalizácii škôl patrí úroveň vzdialeného prístupu k sieti škôl z domu medzi najnižšie v EÚ (3 % na Slovensku v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 18 %). Okrem toho sa výkonnosť slovenských študentov v oblasti počítačovej a informačnej gramotnosti v roku 2023 výrazne znížila v porovnaní s rokom 2013 (o 19 bodov), ako sa uvádza v medzinárodnej štúdii o počítačovej a informačnej gramotnosti z roku 2023⁽²⁵⁶⁾. V správe za rok 2024 sa takisto zdôrazňuje potreba podporovať digitálne zručnosti učiteľov a prístup žiakov k dištančnému vzdelávaniu.

Účasť na vzdelávaní dospelých je pomerne vysoká, ale v prípade konkrétnych skupín obyvateľstva pretrvávajú problémy. Miera účasti dospelých na odbornej príprave dosiahla v roku 2022 úroveň 49,5 % (v porovnaní so 42,6 % v roku 2016), priblížila sa k národnému cieľu na rok 2030 na úrovni 50 % a zostala nad priemerom EÚ (39,5 %). Zároveň sa miera účasti v jednotlivých skupinách obyvateľstva a sektoroch výrazne líši. Oveľa menšia miera účasti sa zaznamenáva v prípade ľudí mimo trhu práce (10 %), nezamestnaných (10,5 %) a ľudí, ktoré nedokončili vyššie sekundárne vzdelanie (18,6 %). Na druhej strane účasť zamestnancov na vzdelávaní a odbornej príprave v energeticky náročných priemyselných odvetviach bola v roku 2024 na úrovni 13,82 % (priemer EÚ: 11,67 %).

Slovensko prijalo nový zákon o vzdelávaní dospelých a akčný plán na roky 2025 – 2027. Podporuje sa ním individuálny prístup k vzdelávaniu

⁽²⁵⁶⁾ Štúdia vypracovaná Medzinárodnou asociáciou pre hodnotenie výsledkov vzdelávania, 2023.

dospelých a zavádzajú sa nové prvky, ako sú individuálne vzdelávacie účty a potvrdzovanie predchádzajúcich vzdelávacích výstupov. V zákone sa však neumožňuje prenos nárokov medzi rozpočtovými rokmi a nestanovuje sa v ňom platené voľno na odbornú prípravu, čo je v rozpore s odporúčaním Rady týkajúcim sa individuálnych vzdelávacích účtov.

Tabuľka A13.1: Sociálny prehľad pre Slovensko

Equal opportunities and access to the labour market		Adult participation in learning (during the last 12 months, excl. guided on the job training, % of the population aged 25-64, 2022)					49.5
		Early leavers from education and training (% of the population aged 18-24, 2024)					7.5
		Share of individuals who have basic or above basic overall digital skills (% of the population aged 16-74, 2023)					51.3
		Young people not in employment, education or training (% of the population aged 15-29, 2024)					10.7
		Gender employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2024)					8.9
		Income quintile ratio (S80/S20, 2024)					3.28
		Dynamic labour markets and fair working conditions		Employment rate (% of the population aged 20-64, 2024)			
Unemployment rate (% of the active population aged 15-74, 2024)					5.3		
Long term unemployment (% of the active population aged 15-74, 2024)					3.5		
Gross disposable household income (GDHI) per capita growth (index, 2008=100, 2023)					127.5		
Social protection and inclusion		At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate (% of the total population, 2024)					18.3
		At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate for children (% of the population aged 0-17, 2024)					22.6
		Impact of social transfers (other than pensions) on poverty reduction (% reduction of AROP, 2024)					36.7
		Disability employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2024)					23.8
		Housing cost overburden (% of the total population, 2024)					6.4
		Children aged less than 3 years in formal childcare (% of the under 3-years-old population, 2024)					5.1
		Self-reported unmet need for medical care (% of the population aged 16+, 2024)					1.6
Critical situation	To watch	Weak but improving	Good but to monitor	On average	Better than average	Best performers	

(1) Aktualizácia z 5. mája 2025. Členské štáty sú v sociálnom prehľade rozdelené na kategórie podľa metodiky dohodnutej s výbormi EMCO a SPC. Podrobnosti o metodike sa nachádzajú v prílohe k spoločnej správe o zamestnanosti za rok 2025 (<https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/joint-employment-report-2025-0>).

Zdroj: Eurostat

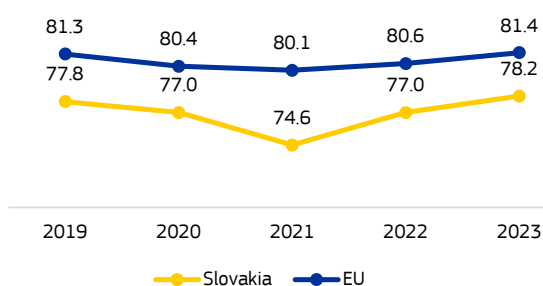

Slovenský systém zdravotnej starostlivosti čelí významným výzvam, ktoré je potrebné riešiť v záujme zlepšenia zdravotného stavu obyvateľstva a sociálnej spravodlivosti v krajine a súčasného zvýšenia konkurencieschopnosti hospodárstva krajiny.

Medzi hlavné výzvy patrí: i) nízka stredná dĺžka života spojená s vysokou mierou liečiteľnej a preventibilnej úmrtnosti; ii) suboptimálne financovanie a nákladová účinnosť systému zdravotnej starostlivosti; iii) nedostatočné zameranie na prevenciu chorôb a iv) nedostatok zdravotníckych pracovníkov.

Stredná dĺžka života pri narodení sa na Slovensku zvýšila nad úroveň spred pandémie COVID-19, ale v roku 2023 stále patrila medzi najnižšie v EÚ. Okrem toho existujú výrazné rodové rozdiely v zdravotných výsledkoch. Ženy môžu očakávať, že budú žiť o 6,6 roka dlhšie ako muži. Napriek tomu však môžu očakávať, že v dobrom zdraví budú žiť len o 1,4 roka dlhšie ako muži. Liečiteľná úmrtnosť je jednou z najvyšších v EÚ, čo naznačuje nedostatky v účinnosti systému zdravotnej starostlivosti. Hlavnými príčinami úmrtí sú naďalej choroby obehovej sústavy („kardiovaskulárne ochorenia“) a rakovina, pričom miera úmrtnosti je vyššia ako priemer EÚ.

Graf A14.1: Stredná dĺžka života pri narodení, v rokoch

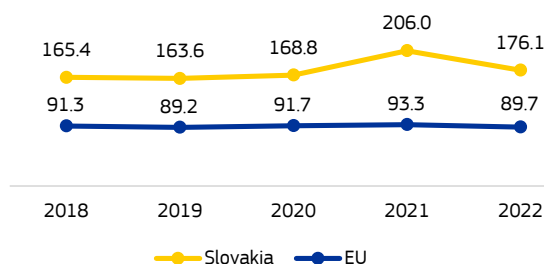
Zdroj: Eurostat (demo_mlexpec)

Slabé zdravotné výsledky majú nepriaznivý vplyv na pracovnú silu, produktivitu a konkurencieschopnosť Slovenska. Úmrtnosť v produktívnom veku ako podiel na celkovej úmrtnosti je na Slovensku výrazne vyššia ako priemer EÚ, čo zhoršuje vplyv starnutia obyvateľstva na klesajúcu pracovnú silu. Na účasť pracovnej sily na trhu práce a jej produktivitu má veľký vplyv najmä

rakovina⁽²⁵⁷⁾. Podľa prognóz bude v rokoch 2022 až 2040 počet obyvateľov v produktívnom veku na Slovensku každoročne klesať o 0,5 % v dôsledku nižšej pôrodnosti (priemer EÚ: 0,3 %). Počet rokov potenciálneho produktívneho života stratených v dôsledku neprenosných ochorení, ako je rakovina a kardiovaskulárne choroby, je vyšší ako priemer EÚ (1 368 na 100 000 obyvateľov v porovnaní s 1 017)⁽²⁵⁸⁾.

Graf A14.2: Liečiteľná úmrtnosť

per 100 000 population

Štandardizovaná miera úmrtnosti (úmrtnosť, ktorej by sa dalo predísť optimálnou kvalitou zdravotnej starostlivosti)

Zdroj: Eurostat (hlth_cd_apr)

Napriek investíciám z fondov EÚ do kvality a efektívnosti zdravotnej starostlivosti je slovenský systém zdravotnej starostlivosti naďalej nedostatočne financovaný a jeho nákladová účinnosť obmedzená. Výdavky na zdravotníctvo patria k najnižším v EÚ. Výdavky na ambulantnú starostlivosť, nemocničnú starostlivosť a maloobchodný predaj liekov a zdravotníckych pomôcok predstavovali približne 30 % celkových výdavkov na zdravotníctvo. V rokoch 2016 až 2022 Slovensko vyčlenilo v priemere 0,31 % HDP na kapitálové výdavky v sektore zdravotníctva (menej ako priemer EÚ na úrovni 0,48 %) ⁽²⁵⁹⁾, čo by mohlo byť príčinou nízkej dostupnosti kľúčových diagnostických technológií (na diagnostické zobrazovanie). V dôsledku starnutia obyvateľstva vyvoláva predpokladané zvýšenie výdavkov na

⁽²⁵⁷⁾ OECD/Európska komisia (2025), *EU Country Cancer Profiles Synthesis Report* (Súhrnná správa o onkologických profiloch krajín EÚ).

⁽²⁵⁸⁾ Aktualizácia údajov z analýzy z roku 2022 predloženej v správe Health at a Glance: Europe 2016 (Zdravie v skratke: Európa 2018).

⁽²⁵⁹⁾ OECD/Európska komisia, pozri správy *Health at a Glance Europe 2018, 2020, 2022, 2024* (Zdravie v skratke Európa 2018, 2020, 2022 a 2024).

verejnú zdravotnú starostlivosť obavy o fiškálnu udržateľnosť Slovenska (pozri prílohu 1). Hoci počet nemocničných lôžok je vyšší ako priemer EÚ, miera obsadenosti je naďalej nízka (59 %) ⁽²⁶⁰⁾. Verejné nemocnice na Slovensku čelia finančným problémom vrátane oneskorených platieb a zadlženosti (pozri prílohu 4). Na Slovensku prebiehajú reformy na zlepšenie efektívnosti a kvality nemocničnej zdravotnej starostlivosti optimalizáciou siete nemocníc a centralizáciou riadenia najväčších nemocníc.

Doplatky predstavujú na Slovensku väčší podiel výdavkov na zdravotníctvo, ako je priemer EÚ (19,3 % oproti 14,3 %). Viac ako dve tretiny všetkých doplatkov predstavujú platby za lieky v rámci ambulantnej starostlivosti ⁽²⁶¹⁾. V roku 2024 Slovensko zvýšilo rozpočet verejného zdravotného poistenia o 11,5 % v porovnaní s rokom 2023. Zaviedlo aj „konsolidačný balík“ na financovanie systému zdravotnej starostlivosti s cieľom znížiť rozpočtový deficit prostredníctvom zvýšenia daní a odvodov, ktorý má priniesť 1,96 miliardy EUR.

V rámci plánu obnovy a odolnosti Slovenska sa plánuje približne 1,03 miliardy EUR na reformy zdravotníctva a podporu investícií. Okrem toho sa v rokoch 2021 – 2027 plánuje doplnkové financovanie zdravotnej starostlivosti (166 miliónov EUR) z fondov politiky súdržnosti EÚ, ktorých cieľom je zlepšiť zdravotnícku infraštruktúru a dostupnosť zdravotníckych služieb pre zraniteľné a sociálne znevýhodnené skupiny.

Pokiaľ ide o verejné zdravie, Slovensko nevenuje dostatočnú pozornosť prevencii chorôb. V roku 2022 predstavovali výdavky na prevenciu 2,0 % celkových výdavkov na zdravotníctvo na Slovensku, čo je oveľa menej ako priemer EÚ. Preventabilná úmrtnosť bola v roku 2022 vysoká (245 na 100 000 obyvateľov), ale od roku 2013 sa znížila o 6 %. Slovensko patrí medzi krajiny s najnižšou mierou pohybovej aktivity dospelých. Podiel populácie s nadváhou sa postupne zvyšuje, najmä medzi mužmi ⁽²⁶²⁾. Miera

zaočkovanosti proti chripke medzi staršími ľuďmi bola v rokoch 2021/2022 veľmi nízka (6 %) a v porovnaní s úrovňou pred pandémiou prudko klesla ⁽²⁶³⁾. Miera skríningu rakoviny prsníka a rakoviny krčka maternice patrila v roku 2022 medzi najnižšie v EÚ ⁽²⁶⁴⁾. Vysoký počet hospitalizácií pre kongestívne zlyhanie srdca a cukrovku naznačuje nedostatočnú koordináciu starostlivosti, čo poukazuje na potrebu posilniť primárnu zdravotnú starostlivosť. V rámci programu EU4Health je Slovensko zapojené do spoločnej akcie EUCanScreen ⁽²⁶⁵⁾ zameranej na skríning rakoviny a do spoločnej akcie CARE4DIABETES zameranej na zníženie záťaže spôsobenej diabetom ⁽²⁶⁶⁾. V roku 2023 slovenská vláda schválila stratégiu všeobecnej ambulantnej starostlivosti, ktorá bude platiť do roku 2030 s cieľom zlepšiť prístup k primárnej starostlivosti. Jednou z priorít plánu obnovy a odolnosti Slovenska je zvýšiť dostupnosť starostlivosti o duševné zdravie posilnením komunitných a ambulantných služieb starostlivosti o duševné zdravie.

⁽²⁶⁰⁾ OECD/Európska komisia (2024) [Health at a Glance: Europe 2024 – State of Health in the EU Cycle](#) (Zdravie v skratke: Európa 2024 – cyklus Stav zdravia v EÚ, s. 201.

⁽²⁶¹⁾ [Health at a Glance: Europe 2024 \(Zdravie v skratke: Európa 2024\)](#), s. 186 – 187.

⁽²⁶²⁾ [Health at a Glance: Europe 2024](#), kapitola 4.

⁽²⁶³⁾ [Health at a Glance: Europe 2024](#), s. 214 – 215.

⁽²⁶⁴⁾ [Health at a Glance: Europe 2024](#), s. 162 – 163.

⁽²⁶⁵⁾ [EUCanScreen – 6n Y.ΠΕ.](#)

⁽²⁶⁶⁾ [Home – Care4Diabetes4JointAction.](#)

Tabuľka A14.1: **Kľúčové ukazovatele zdravia**

	2019	2020	2021	2022	2023	EU average* (latest year)
Cancer mortality per 100 000 population	293.3	301.8	275.1	267.7	n.a.	234.7 (2022)
Mortality due to circulatory diseases per 100 000 population	567.8	607.1	641.2	627.8	n.a.	336.4 (2022)
Current expenditure on health, purchasing power standards, per capita	1 519	1 593	1 850	1 947	n.a.	3 684.6 (2022)
Public share of health expenditure, % of current health expenditure	79.8	80.3	79.7	79.9	n.a.	81.3 (2022)
Spending on prevention, % of current health expenditure	0.8	1.0	1.6	2.0	n.a.	5.5 (2022)
Available hospital beds per 100 000 population**	495	488	488	489	n.a.	444 (2022)
Doctors per 1 000 population*	3.6	3.7	3.7	3.7	n.a.	4.2 (2022)*
Nurses per 1 000 population*	n.a.	n.a.	5.7	5.7	n.a.	7.6 (2022)*
Mortality at working age (20-64 years), % of total mortality	23.7	21.7	22.2	21.3	21.3	14.3 (2023)
Number of patents (pharma / biotech / medical technology)	0	0	6	1	1	29 (2023)***
Total consumption of antibacterials for systemic use, daily defined dose per 1 000 inhabitants****	19.3	14.4	16.0	20.8	20.1	20.0 (2023)

* Pri všetkých ukazovateľoch s výnimkou lekárov a zdravotných sestier na 1 000 obyvateľov, v prípade ktorých sa používa aritmetický priemer EÚ na základe údajov z roku 2022 (alebo najneskôr z roku 2021), s výnimkou Luxemburska (2017), sa uplatňuje vážený priemer EÚ. Údaje o hustote lekárov sa vo všetkých krajinách vzťahujú na praktizujúcich lekárov okrem Grécka a Portugalska (s povolením na výkon praxe) a Slovenska (profesionálne aktívni). Hustota zdravotných sestier: údaje sa vzťahujú na praktizujúce sestry (kvalifikácia uznaná EÚ) vo väčšine krajín okrem Francúzska a Slovenska (profesionálne aktívne) a Grécka (len zdravotné sestry pracujúce v nemocniciach). ** „Dostupné nemocničné lôžka“ sa týkajú somatickej starostlivosti, nie psychiatrickej starostlivosti. *** V prípade patentov sa používa medián EÚ.

Zdroj: databáza Eurostat; Európsky patentový úrad; **** Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC) za rok 2023.

Nedostatok zdravotníckych pracovníkov obmedzuje dostupnosť starostlivosti. Hustota lekárov a zdravotných sestier na Slovensku je už niekoľko rokov pod priemerom EÚ. Okrem toho bol v roku 2022 vysoký podiel ošetrojúceho personálu v krajine vo veku od 55 do 64 rokov (23,7 %) a nízky podiel bol vo veku od 25 do 34 rokov (9,8 %). Toto predstavuje významnú výzvu pre systém zdravotnej starostlivosti a v širšom zmysle aj pre systém starostlivosti (pozri prílohu 10). Od roku 2025 sa základné platy vybraných zdravotníckych pracovníkov zvýšili. Slovensko sa zúčastňuje na jednotnej akcii HEROES financovanej z programu EU4Health, prostredníctvom ktorej si krajiny EÚ vymieňajú najlepšie postupy a odborné znalosti v oblasti plánovania pracovných síl v zdravotníctve ⁽²⁶⁷⁾.

Potenciál slovenského systému zdravotnej starostlivosti stimulovať inovácie a podporovať priemyselný rozvoj v sektore zdravotníctva EÚ zostáva do veľkej miery nevyužitý. Slovensko patrí medzi krajiny EÚ, ktoré vykazujú najnižšie verejné výdavky na výskum a vývoj v oblasti zdravotníctva. Odráža sa to v nízkom počte európskych patentov udelených spolu v oblastiach liekov, biotechnológií a zdravotníckych pomôcok ⁽²⁶⁸⁾. Činnosť v oblasti klinického skúšania je

na Slovensku takisto obmedzená ⁽²⁶⁹⁾. Okrem toho krajina čelí rastúcemu nedostatku liekov.

Slovensko zaostáva aj v zavádzaní elektronického zdravotníctva a celkovej digitalizácii svojho systému zdravotnej starostlivosti. Podiel ľudí využívajúcich online zdravotnícke služby (okrem telefonických) namiesto osobných návštev (15,6 %) a využívajúcich online prístup k svojim osobným zdravotným záznamom (16,2 %) bol v roku 2024 pod priemerom EÚ. Nízku úroveň využívania digitálnych nástrojov pacientmi môže vysvetľovať nízka všeobecná úroveň digitálnej gramotnosti na Slovensku v roku 2023 (51,3 % oproti priemeru EÚ na úrovni 55,6 %). Cieľom plánovaných investícií v rámci plánu obnovy a odolnosti je podporiť digitálnu transformáciu slovenských nemocníc. Okrem toho sa Slovensko zúčastňuje na spoločnej akcii TEHDAS2 ⁽²⁷⁰⁾ a dostáva priame granty v rámci programu EU4Health na uľahčenie implementácie európskeho priestoru zdravotníckych údajov.

⁽²⁶⁷⁾ [JA HEROES | Projekt plánovania pracovných síl v zdravotníctve](#).

⁽²⁶⁸⁾ Európsky patentový úrad, [údaje na stiahnutie | epo.org](#).

⁽²⁶⁹⁾ EMA (2024), [Monitoring the European clinical trials environment](#) (Monitorovanie európskeho prostredia klinického skúšania), s. 9.

⁽²⁷⁰⁾ [Druhá jednotná akcia s názvom Smerom k európskemu priestoru pre údaje týkajúce sa zdravia – TEHDAS2 – Tehdas](#).

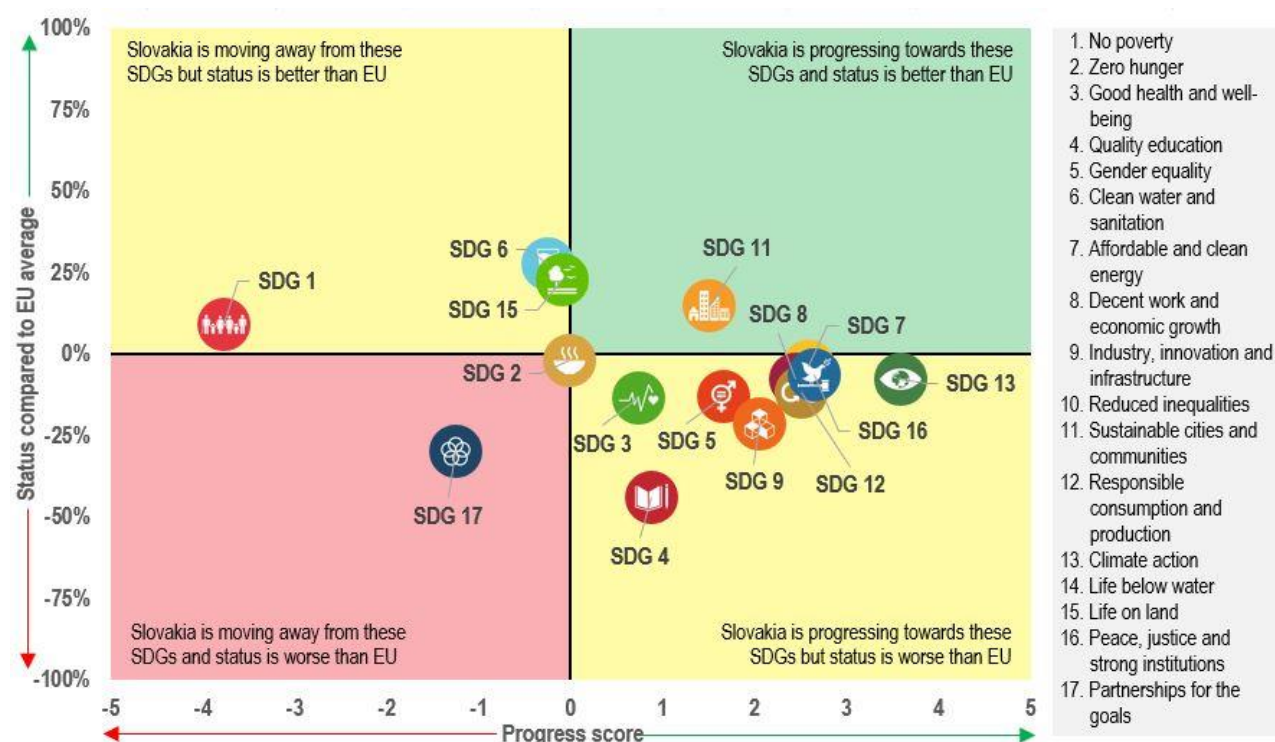

V tejto prílohe sa posudzuje pokrok Slovenska v plnení cieľov udržateľného rozvoja v aspektoch konkurencieschopnosti, udržateľnosti, sociálnej spravodlivosti a makroekonomickej stability. 17 cieľov udržateľného rozvoja a ich súvisiace ukazovatele vytvárajú politický rámec v rámci Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, ktorú prijala OSN. Sú zamerané na odstránenie všetkých foriem chudoby, na boj proti nerovnostiam, ako aj na boj proti zmene klímy a environmentálnej kríze. Zároveň zabezpečujú, aby sa na nikoho nezabudlo. EÚ a jej členské štáty sa zaviazali dodržiavať túto historickú globálnu rámcovú dohodu a zohrávať aktívnu úlohu pri maximalizácii pokroku pri plnení cieľov udržateľného rozvoja. Graf uvedený ďalej vychádza zo súboru ukazovateľov v oblasti cieľov udržateľného rozvoja EÚ, ktorý bol vypracovaný na účely monitorovania pokroku pri plnení cieľov udržateľného rozvoja v EÚ.

Slovensko sa mierne zlepšuje vo viacerých ukazovateľoch cieľov udržateľného rozvoja

súvisiacich s konkurencieschopnosťou (ciele udržateľného rozvoja 4, 8 a 9), musí však dohnať priemer EÚ. Výdavky na výskum a vývoj na úrovni 1,03 % HDP v roku 2023 sú výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 2,24 % (cieľ udržateľného rozvoja 9). To brzdí inovácie a bráni Slovensku v tom, aby viac využívalo technologické riešenia, ako je umelá inteligencia, digitalizácia, automatizácia, cloudové systémy a ďalšie vedecké a špičkové prelomové objavy, a tak zvyšovalo svoju produktivitu. V roku 2024 bolo predložených len 24 patentových prihlášok (na milión obyvateľov) v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 156 patentových prihlášok. Podiel obyvateľov vo veku 25 – 34 rokov, ktorí ukončili terciárne vzdelanie, ktoré je kľúčom k zvyšovaniu odbornej spôsobilosti, konkurencieschopnosti a technologickej spôsobilosti slovenského obyvateľstva, klesol v roku 2024 na 37,2 %, čo je v prípade tohto ukazovateľa hlboko pod priemerom EÚ na úrovni 44,2 %. Podiel dospelých, ktorí sa zúčastňujú na vzdelávaní, sa však zvyšuje a takmer sa vyrovnáva priemeru EÚ. V roku 2024 sa

Graf A15.1: Pokrok pri dosahovaní cieľov udržateľného rozvoja na Slovensku

Podrobné súbory údajov o rôznych cieľoch udržateľného rozvoja sú uvedené vo výročnej správe Eurostatu s názvom [Udržateľný rozvoj v Európskej únii](#); podrobné informácie o krátkodobom pokroku jednotlivých členských štátov sú uvedené na stránke: [Key findings – Sustainable development indicators – Eurostat \(europa.eu\)](#) (Hlavné zistenia – Ukazovatele udržateľného rozvoja – Eurostat). Vysoký status neznamená, že krajina sa približuje k dosiahnutiu konkrétneho cieľa udržateľného rozvoja, ale signalizuje, že si počína lepšie ako priemer EÚ. Miera pokroku je absolútna hodnota meraná na základe trendov jednotlivých ukazovateľov za posledných päť rokov. Pri výpočte sa nezohľadňujú žiadne cieľové hodnoty, keďže väčšina cieľov politiky EÚ platí len pre súhrnnú úroveň EÚ. V závislosti od dostupnosti údajov týkajúcich sa jednotlivých cieľov sa pri každej krajine nemusí uvádzať všetky 17 cieľov udržateľného rozvoja. **Zdroj:** Eurostat, posledná aktualizácia z 28. apríla 2025. Údaje sa týkajú najmä obdobia 2018 – 2023 alebo 2019 – 2024. Údaje o cieľoch udržateľného rozvoja sa môžu v rámci správy a jej príloh líšiť v dôsledku rôznych koncových dátumov.

za posledné štyri týždne na vzdelávacom kurze zúčastnilo 12,8 % slovenskej dospeléj populácie v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 13,3 % (cieľ udržateľného rozvoja 4). Podiel domácností s pripojením na vysokorychlostný internet sa zvýšil zo 45,5 % v roku 2019 na 69,1 % v roku 2023 (tesne pod priemerom EÚ na úrovni 78,8 %). Investície do digitálnej infraštruktúry a reforiem vzdelávania načrtnutých v pláne obnovy a odolnosti by mali ešte viac zlepšiť dlhodobú produktivitu.

Slovensko sa zlepšuje vo viacerých ukazovateľoch cieľov udržateľného rozvoja týkajúcich sa udržateľnosti (ciele udržateľného rozvoja 7, 9, 11, 12, 13 a 15), v iných sa však vzdáva (ciele udržateľného rozvoja 2 a 6). Slovensko dosahuje dobré výsledky v rámci cieľov udržateľného rozvoja 6, 11 a 15), musí však dohnať priemer EÚ, pokiaľ ide o ciele udržateľného rozvoja 2, 7, 9, 12 a 13. Dobré výsledky dosahuje v oblasti udržateľnej mobility, keďže podiel autobusov a vlakov predstavuje 21 % celkovej osobnej dopravy v roku 2022, čo je výrazne nad priemerom EÚ na úrovni 16,6 %. Miera závažnej deprivácie v oblasti bývania na Slovensku bola v roku 2023 na úrovni 4,0 %, teda čiastočne na úrovni priemeru EÚ. Slovensko však dosahuje podpriemerné výsledky pri indexoch cenovo dostupnej a čistej energie (cieľ udržateľného rozvoja 7). Hoci sa jeho kapacita výroby energie z obnoviteľných zdrojov zvýšila z 11,9 % hrubej konečnej spotreby energie v roku 2018 na 17 % v roku 2023, tento podiel je stále nižší ako priemer EÚ na úrovni 24,6 %. Energetická produktivita sa v tom istom období zlepšila len nepatrne, a to zo 4,9 EUR/kg ropného ekvivalentu na 5,5 EUR/kg ropného ekvivalentu v porovnaní s priemerným zlepšením EÚ z 8,1 EUR/kg ropného ekvivalentu na 9,8 EUR/kg ropného ekvivalentu. Závislosť Slovenska od dovážanej energie v rámci jeho celkového energetického mixu klesla zo 61,9 % v roku 2018 na 57,7 % v roku 2023, čo je tesne pod priemerom EÚ na úrovni 58,3 %. Slovensko dosahuje dobré výsledky, pokiaľ ide o podiel komunálneho odpadu, ktorý sa recykluje. Zvýšilo percentuálny podiel recyklovaného komunálneho odpadu z 36,3 % v roku 2018 na 50,3 % v roku 2023, čo je viac ako priemer EÚ na úrovni 48,2 %.

Slovensko napreduje, pokiaľ ide o čisté emisie skleníkových plynov, ktoré sa znížili zo 6,9 tony na obyvateľa v roku 2018 na 5,2 tony v roku 2023, čo je lepšie ako priemer EÚ, ktorý bol v roku 2023 na

úrovni 6,8 tony na obyvateľa. Investície a reformy stanovené v pláne obnovy a odolnosti (konkrétne v oddieloch týkajúcich sa obnoviteľných zdrojov energie, dekarbonizácie priemyslu, energetickej efektívnosti, zneškodňovania odpadu a výskumu a vývoja) zlepšia výkonnosť Slovenska v oblasti plnenia environmentálnych cieľov udržateľného rozvoja.

Slovensko sa zlepšuje vo viacerých ukazovateľoch cieľov udržateľného rozvoja týkajúcich sa sociálnej spravodlivosti (ciele udržateľného rozvoja 3, 4, 5, 7 a 8), v iných sa však vzdáva (cieľ udržateľného rozvoja 1). Slovensko dosahuje dobré výsledky v rámci cieľa udržateľného rozvoja 1, musí však dohnať priemer EÚ v rámci cieľov udržateľného rozvoja 3, 4, 5, 7 a 8. Slovensko dosahuje lepšie výsledky ako priemer EÚ v ukazovateľoch súvisiacich s chudobou (cieľ udržateľného rozvoja 1), čiastočne z dôvodu relatívne malých rozdielov v príjmoch medzi pracovníkmi v rámci toho istého odvetvia. Hoci Slovensko stále zaostáva za priemerom EÚ, pokročilo v niektorých ukazovateľoch kvality vzdelávania (cieľ udržateľného rozvoja 4), ako je účasť na vzdelávaní v ranom detstve (zvýšenie zo 77,6 % v roku 2018 na 80,8 % v roku 2023), čo však bolo stále pod priemerom EÚ na úrovni 94,6 % v roku 2023. Vysoký percentuálny podiel študentov vo veku 15 rokov dosahujúcich slabé výsledky v matematike (33,2 % v roku 2022 v porovnaní s priemerom EÚ na úrovni 29,5 %) je dôvodom na obavy. Pokiaľ ide o cieľ udržateľného rozvoja 5 (rodová rovnosť), Slovensko zlepšilo pomer pozícií vyššieho manažmentu zastávaných ženami. Percentuálny podiel žien vo vrcholových orgánoch sa zvýšil z 22,0 % v roku 2019 na 22,7 % v roku 2024, hoci tieto údaje sú stále výrazne pod priemerom EÚ na úrovni 32,6 %. Pokiaľ ide o cieľ udržateľného rozvoja 7, schopnosť Slovenska poskytovať dostupnú energiu sa zhoršila. Percentuálny podiel osôb, ktoré nie sú schopné primerane vykurovať svoje domovy, vzrástol zo 4,8 % v roku 2018 na 8,1 % v roku 2023. To je však stále pod priemerom EÚ, ktorý bol v roku 2023 na úrovni 10,6 %. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa opatrenia na zlepšenie zručností žiakov a na zaistenie inkluzívnejšieho a spravodlivejšieho vzdelávania na jednotlivých stupňoch vzdelávacieho systému. Takýmito opatreniami je napr. vytvorenie väčšieho počtu miest v predškolských zariadeniach, aktualizácia učebných plánov, boj proti segregácii rómskeho obyvateľstva, poskytovanie špecializovanej odbornej prípravy pre učiteľov a zvyšovanie odbornej

kvalifikácie pedagogických pracovníkov (zložky 6, 7, 8).

Hoci sa Slovensko zlepšuje vo viacerých ukazovateľoch cieľov udržateľného rozvoja súvisiacich s makroekonomickou stabilitou (ciele udržateľného rozvoja 8 a 16), vzdďaľuje sa od ostatných (cieľ udržateľného rozvoja 17). Slovensko musí dohnať priemer EÚ v cieľoch udržateľného rozvoja 8, 16 a 17. Reálny HDP na obyvateľa na Slovensku rastie a v roku 2024 dosiahol 19 130 EUR. Tento údaj je však pod priemerom EÚ, ktorý v roku 2024 predstavoval 33 530 EUR. Podiel investícií na HDP sa mierne zvýšil z 21,7 % v roku 2019 na 20,3 % v roku 2024 (priemer EÚ 21,7 %). Miera zamestnanosti sa zvýšila a v roku 2024 dosiahla 78,1 % obyvateľstva vo veku 20 – 64 rokov a prevyšuje priemer EÚ na úrovni 75,8 %. Miera dlhodobej nezamestnanosti klesla (na 3,5 % v roku 2024), pričom prevyšuje priemer EÚ na úrovni 1,9 %. Opatrenia uvedené v pláne obnovy a odolnosti by mali stimulovať veľmi potrebné investície a pomôcť ďalej znižovať dlhodobú nezamestnanosť.

Keďže ciele udržateľného rozvoja tvoria zastrešujúci rámec, všetky prepojenia s príslušnými cieľmi udržateľného rozvoja sú v ďalších prílohách buď vysvetlené, alebo znázornené ikonami.

PRÍLOHA 16: POKROK V OBLASTI PLNENIA ODPORÚČANÍ PRE SLOVENSKO A IMPLEMENTÁCIA FONDŮ EÚ

Slovensko čelí štrukturálnym výzvam v širokej škále oblastí politiky, ako sa uvádza v odporúčaniach pre Slovensko v rámci európskeho semestra. Týkajú sa, okrem iného, daňového systému, kvality verejných výdavkov a procesov verejného obstarávania, účinnosti súdneho a protikorupčného systému, rizík spojených s dlhom domácností a fungovania trhu s bývaním a nájmom, výučby základných zručností, energetiky a odpadového hospodárstva.

Komisia posúdila odporúčania pre Slovensko na roky 2019 – 2024 vzhľadom na politické opatrenia, ktoré Slovensko doteraz prijalo, a záväzky uvedené v jeho pláne obnovy a odolnosti. V tejto fáze Slovensko dosiahlo aspoň „určitý pokrok“ v 54 % odporúčaní pre krajinu ⁽²⁷¹⁾ a „obmedzený pokrok“ v 89 % (tabuľka A16.2).

Finančné nástroje EÚ poskytujú Slovensku značné zdroje prostredníctvom podporovania investícií a štrukturálnych reforiem zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti, environmentálnej udržateľnosti a sociálnej spravodlivosti a zároveň pomáhajú riešiť výzvy identifikované v odporúčaniach pre Slovensko. Okrem finančných prostriedkov vo výške 6,4 miliardy EUR z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v rokoch 2021 – 2026 sa z fondov politiky súdržnosti EÚ ⁽²⁷²⁾ poskytuje Slovensku 12,6 miliardy EUR (spolu s vnútroštátnym spolufinancovaním 16,2 miliardy EUR) na roky 2021 – 2027 ⁽²⁷³⁾ na posilnenie regionálnej konkurencieschopnosti a rastu. Celková podpora z týchto nástrojov predstavuje približne 15,3 % HDP v roku 2024 ⁽²⁷⁴⁾. Príspevok týchto nástrojov k jednotlivým cieľom politiky je uvedený

v grafoch A16.1 a A16.2. Táto značná podpora dopĺňa financovanie poskytnuté Slovensku v rámci viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020, z ktorého sa financovali projekty do roku 2023 a ktorý mal významný prínos pre hospodárstvo a slovenskú spoločnosť. Výber projektov v rámci programov na roky 2021 – 2027 sa zrýchlil, aj keď sa ešte musia zmobilizovať významné objemy investícií.

Plán obnovy a odolnosti Slovenska obsahuje 119 investícií a 103 reforiem na stimuláciu udržateľného rastu a podporu zelenej a digitálnej transformácie, sociálneho začlenenia a územnej súdržnosti. Rok pred koncom uplatňovania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je vykonávanie na dobrej ceste, pričom bolo vyplatených 54 % finančných prostriedkov. Slovensko v súčasnosti splnilo 33 % míľnikov a cieľov svojho plánu obnovy a odolnosti ⁽²⁷⁵⁾. Je potrebné vyvíjať úsilie na zabezpečenie dokončenia všetkých opatrení z plánu obnovy a odolnosti do 31. augusta 2026. Realizácii plánu obnovy a odolnosti bráni niekoľko problémov vrátane neefektívnych procesov verejného obstarávania, nedostatočnej prípravy investičných projektov a roztrieštenej štruktúry riadenia. Odstránenie týchto prekážok by pomohlo urýchliť vykonávanie.

Slovensko dostáva finančné prostriedky aj z niekoľkých ďalších nástrojov EÚ vrátane nástrojov uvedených v tabuľke A16.1. Zo spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) sa Slovensku poskytuje príspevok EÚ vo výške 3,4 miliardy EUR v rámci strategického plánu SPP na roky 2023 – 2027 ⁽²⁷⁶⁾. V rámci nástroja InvestEU podporeného zárukou EÚ boli podpísané operácie vo výške 49,9 milióna EUR ⁽²⁷⁷⁾, vďaka čomu sa zlepšil prístup k financovaniu rizikovejších operácií na Slovensku.

⁽²⁷¹⁾ 6 % odporúčaní pre Slovensko na roky 2019 – 2024 bolo v plnej miere vykonaných, 5 % bolo vykonaných vo výraznej miere a v prípade 43 % bol dosiahnutý určitý pokrok.

⁽²⁷²⁾ Fondy politiky súdržnosti v rokoch 2021 – 2027 tvorí Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond, Európsky sociálny fond plus a Fond na spravodlivú transformáciu. Informácie o politike súdržnosti uvedené v tejto prílohe vychádzajú z prijatých programov s koncovým dátumom 5. mája 2025.

⁽²⁷³⁾ V tomto údaji nie sú zahrnuté programy Európskej územnej spolupráce.

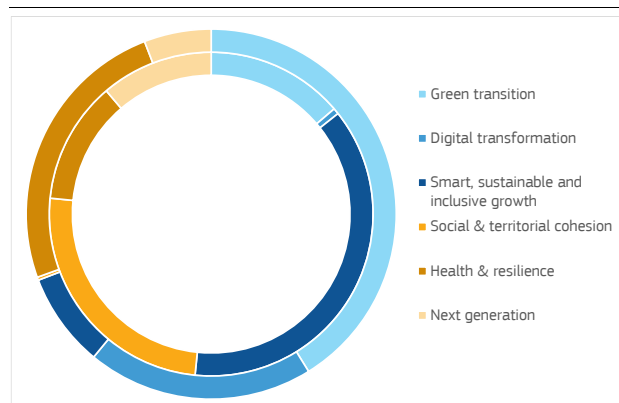
⁽²⁷⁴⁾ Financovanie z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti zahŕňa podľa potreby granty aj úvery. Údaje o HDP vychádzajú z údajov Eurostatu za rok 2024.

⁽²⁷⁵⁾ Do polovice mája 2025 Slovensko predložilo päť žiadostí o platbu, posledná je v štádiu posudzovania.

⁽²⁷⁶⁾ Prehľad formálne schválenej stratégie Slovenska na vykonávanie spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ na vnútroštátnej úrovni je k dispozícii na adrese: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/slovakia_sk

⁽²⁷⁷⁾ Údaje sa týkajú stavu k 31. 12. 2024.

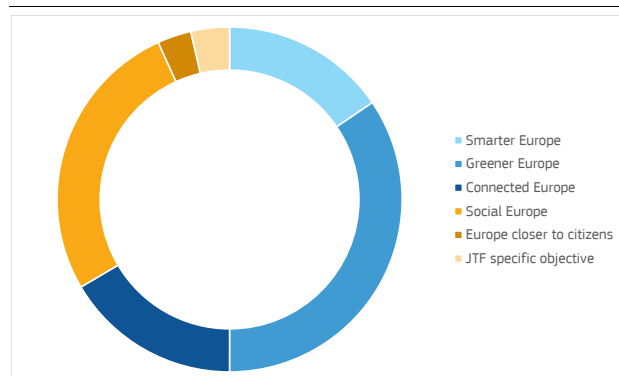
Graf A16.1: Rozdelenie financovania z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti podľa oblastí politiky

(1) Každé opatrenie plánu obnovy a odolnosti pomáha dosahovať ciele dvoch zo šiestich pilierov politiky Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Hlavný príspevok je znázornený vonkajším kruhom, kým sekundárny príspevok predstavuje vnútorný kruh. Každý kruh predstavuje 100 % finančných prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Celkový príspevok do všetkých pilierov zobrazený v tomto grafe preto predstavuje 200 % pridelených finančných prostriedkov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

Zdroj: Európska komisia

Graf A16.2: Rozdelenie financovania z politiky súdržnosti medzi ciele politiky na Slovensku

Zdroj: Európska komisia

Cieľom fondov politiky súdržnosti je zvýšiť produktivitu a konkurencieschopnosť slovenských podnikov a zlepšiť podnikateľské prostredie. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ďalej len „EFRR“) sa poskytnú finančné prostriedky viac ako 800 malým a stredným podnikom (MSP) na investície v oblasti výskumu a vývoja a na spoluprácu s výskumnými organizáciami. Ďalších 2 700 podnikov získa granty a úvery na zlepšenie svojej konkurencieschopnosti prostredníctvom ďalších investícií. Viac ako 50 verejných inštitúcií dostane pomoc na rozvoj digitálnych služieb pre verejnosť, zatiaľ čo 53 000 obyvčích získa prístup k širokopásmovému pripojeniu s veľmi vysokou kapacitou v záujme uľahčenia digitálnej transformácie hospodárstva. V rámci Platformy strategických technológií pre Európu

(STEP) chce Slovensko investovať viac ako 200 miliónov EUR do vývoja digitálnych technológií a biotechnológií. Z Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) sa bude financovať zavedenie individuálnych vzdelávacích účtov na Slovensku. Tento projekt bude nadväzovať na projekt financovaný z EFRR (s financovaním vo výške 2,3 milióna EUR) zameraný na vytvorenie a testovanie príslušnej elektronickej platformy (s názvom EPIVU). Projekt ESF+ týkajúci sa individuálnych vzdelávacích účtov (v hodnote 15 miliónov EUR) bude v rokoch 2025 – 2029 realizovať ministerstvo školstva spolu s konkrétnymi partnermi (Alianciou sektorových rád, Asociáciou inštitúcií vzdelávania dospelých v SR). Projekt je zakotvený v stratégii celoživotného vzdelávania a v novom zákone o vzdelávaní dospelých, ktorý nadobudol účinnosť v januári 2025.

Ku konkurencieschopnosti na Slovensku prispievajú aj ďalšie finančné prostriedky, napríklad prostredníctvom otvorených výziev.

Z Nástroja na prepájanie Európy sa financovali strategické investície do udržateľnej mobility prostredníctvom investícií do železničnej dopravnej infraštruktúry; integrácia energetického trhu s diverzifikáciou zdrojov a trás zemného plynu; a digitálna pripojiteľnosť s pozemnými káblami spájajúcimi Slovensko s Poľskom a pokročilý vývoj 5G. Program Horizont Európa podporuje výskum a inovácie, od vedeckých objavov až po rozširovanie inovácií, pričom hlavnými prioritami na Slovensku sú výskumné a inovačné kapacity a výskum v oblasti potravin a poľnohospodárstva. Nástroj technickej podpory (TSI) podporil Slovensko pri príprave sociálno-klimatického plánu, ako aj pri prekonávaní prekážok regionálneho rozvoja na homej Nitre v roku 2024. Podporuje aj budovanie kapacít verejnej správy prostredníctvom viacročného programu Kooperačnej výmeny vo verejnej správe (PACE).

Plán obnovy a odolnosti Slovenska obsahuje aj ambiciózne opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti.

V rámci opatrení, na ktoré sa vzťahujú žiadosti o platbu predložené v minulom roku, sa vykonali zásadné reformy s cieľom znížiť regulačné zaťaženie a zlepšiť efektívnosť súdneho systému, rámca platobnej neschopnosti a verejného obstarávania. Slovensko zaviedlo jednotnú metodiku posudzovania vplyvov, nové nástroje na *ex post* hodnotenie existujúcich predpisov, pravidlo nahradenia dvoch právnych predpisov jedným na zabezpečenie toho, aby nové právne predpisy nezvyšovali administratívne náklady pre podniky, a ochranu pred

neodôvodneným „gold-platingom“ právnych predpisov. Slovensko takisto vytvorilo novú súdnu sieť reorganizáciou a zefektívnením systému súdov, čo umožnilo väčšiu špecializáciu sudcov na trestné, občianske, obchodné alebo rodinné súdnictvo. Zjednotené a digitalizované boli aj konkurzné a reštrukturalizačné konania, pričom Slovensko zaviedlo špecializáciu obchodných súdov na oblasť platobnej neschopnosti a nástroje včasného varovania. Úsilie o digitalizáciu verejného obstarávania zahŕňalo vytvorenie jednotnej elektronickej platformy, zabezpečenie interoperability so systémami správy informácií a údajov a lepšiu kontrolu a vyššiu efektívnosť pri hodnotení ponúk a zadávaní zákaziek.

V rámci súčasného sedemročného rozpočtu EÚ (viacročného finančného rámca) zohrávajú významnú úlohu pri podpore environmentálnej udržateľnosti a zelenej transformácie na Slovensku finančné prostriedky EÚ. Vďaka podpore z EFRR a Fondu na spravodlivú transformáciu sa kapacita recyklácie odpadu zvýši o 500 000 ton ročne, zatiaľ čo pre 75 000 ľudí v obciach na celom Slovensku sa zlepši čistenie odpadových vôd. Viac ako 16 000 domácností zlepši svoju energetickú hospodárnosť vďaka izolácii a zariadeniam na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. V regiónoch, ktoré sa odkláňajú od ťažby uhlia a priemyselných odvetví s vysokou intenzitou emisií (Trenčín, Košice a Banská Bystrica), sa z Fondu na spravodlivú transformáciu podporí takmer 200 podnikov pôsobiach v ekologických odvetviach a vybuduje viac ako 800 čerpacích staníc na alternatívne palivá. Pokiaľ ide o strategický plán SPP, viac ako 513 miliónov EUR z finančných prostriedkov EÚ je vyhradených pre poľnohospodárov, ktorí sa dobrovoľne zaviazali k environmentálne ambicióznemu postupom na poľnohospodárskej pôde v rámci novej celofarmovej ekoschémy. Takéto postupy zahŕňajú zlepšenie štruktúry pôdy, vyňatie neproduktívnych plôch a ich výsev zmesami pre opeľovače, obmedzenie maximálnej plochy obrábanej pôdy a odloženie kosenia. Slovensko plánuje do roku 2030 obhospodarovvať ekologickým spôsobom 20 % svojej poľnohospodárskej pôdy. Strategický plán SPP pomáha tomuto procesu poskytovaním finančnej pomoci na 270 000 hektárov (14 % poľnohospodárskej pôdy krajiny). V rámci rozvoja vidieka je približne 46 % finančných prostriedkov vyhradených na environmentálne a klimatické ciele, ako sú agrolesnícko-environmentálne a klimatické opatrenia. Postupy vedúce k udržateľnosti a obmedzenému používaniu pesticídov sa uplatňujú na viac ako 27 % poľnohospodárskej plochy krajiny. Vzhľadom na ruskú inváziu na Ukrajinu sa v pláne

počíta so zvýšením investícií do výroby energie z obnoviteľných zdrojov.

Plán obnovy a odolnosti Slovenska vrátane kapitoly REPowerEU obsahuje komplexný súbor reforiem a investícií v záujme zelenej transformácie. V rámci opatrení, na ktoré sa vzťahovali žiadosti o platbu predložené v minulom roku, bola prijatá novela zákona o dráhach a súvisiacich právnych predpisov o dopravnej infraštruktúre s cieľom zlepšiť riadenie investícií do dopravy prostredníctvom lepšieho investičného plánovania a nových metodík v oblasti dopravy na účely identifikácie projektov. Okrem toho bol prijatý nový zákon o verejnej osobnej doprave s cieľom presunúť dopravu z automobilov na vlaky a optimalizovať železničnú osobnú dopravu prostredníctvom lepšej koordinácie medzi regionálnymi verejnými autobusovými a vlakovými službami, ako aj medzi štátom, krajinami, mestami a obcami v záujme integrovanejšieho a efektívnejšieho poskytovania osobnej dopravy.

Medzi kľúčové priority financovania z prostriedkov EÚ na Slovensku patrí podpora spravodlivosti, sociálnej súdržnosti a zlepšenie prístupu k základným službám. Vďaka podpore z EFRR budú môcť zdravotnícke zariadenia každoročne ošetriť o 740 000 pacientov viac. Kapacita zariadení sociálnej starostlivosti sa zvýši a pokryje ďalších 900 osôb, pričom kapacita a podmienky v oblasti sociálneho bývania sa rozšíria tak, aby pokrývali ďalších 9 000 osôb. Z ESF+ sa poskytuje 60 miliónov EUR na „Rozvojové tímy I“, projekt strategického významu zameraný na posilnenie postavenia marginalizovaných rómskych komunít v 60 rómskych osadách. V každej dotknutej obci bol s podporou vedenia obce vytvorený rozvojový tím. Tím potom pomáha s výzvami, ktorým rómske obyvateľstvo čelí (bývanie, vzdelávanie, zdravotníctvo, prístup na trh práce, chudoba a zadlženosť a otázky plánovania v obci). Rozvojový tím zamestnáva rómskych a nerómskych terénnych pracovníkov, ktorí pomáhajú konkrétnym rodinám, deťom, mladým ľuďom, nezamestnaným a pod. Projekt sa realizuje od polovice roka 2023 a potrvá do roku 2026. Projekt priniesol prvé hmatateľné výsledky v rómskych osadách (napr. doteraz sa zameriaval na vyše 16 000 ľudí, 719 ľudí si našlo zamestnanie, zorganizovalo sa 12 000 podujatí pre rodiny a deti a 6 200 poradenských činností pre nezamestnaných).

Plán obnovy a odolnosti Slovenska obsahuje niekoľko reforiem a investícií týkajúcich sa spravodlivosti a sociálnych politík. V rámci opatrení

zahnutých do žiadostí o platbu predložených v minulom roku Slovensko zlepšilo efektívnosť a dostupnosť neodkladnej zdravotnej starostlivosti. Konkrétne boli novelizované právne predpisy v tejto oblasti a optimalizovaná sieť neodkladnej zdravotnej starostlivosti vytvorením novej siete staníc záchrannej zdravotnej služby a stanovením nového vymedzenia neodkladnej zdravotnej starostlivosti a kritérií pre reakciu na žiadosti o služby neodkladnej zdravotnej starostlivosti. Slovensko takisto zreorganizovalo dlhodobú zdravotnú, paliatívnu a ošetrovateľskú starostlivosť s cieľom zlepšiť ponuku a koordináciu medzi jednotlivými typmi starostlivosti a zefektívniť financovanie. Opatrenia na zlepšenie rovnosti a kvality vo vzdelávacom systéme zahŕňali: i) zavedenie podpory vzdelávania pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí čelia prekážkam v prístupe k vzdelávaniu; ii) vytvorenie komplexného systému poradenstva pre deti, žiakov, študentov; iii)

zavedenie možnosti ukončenia nižšieho sekundárneho vzdelania na odborných školách a iv) nové učebné plány pre všetky základné školy usporiadané do viacročných vzdelávacích cyklov. Z Nástroja technickej podpory sa s cieľom pomôcť Slovensku pri realizácii plánu obnovy a odolnosti podporila reforma posudzovania výkonnosti systémov zdravotnej starostlivosti.

Tabuľka A16.1: **Vybrané fondy EÚ s prijatými príspevkami – súhrnné údaje (v miliónoch EUR)**

Instrument/policy	Allocation 2021-2026		Disbursed since 2021 (1)
RRF grants (including the RepowerEU allocation)	6 408.5		3 471.8
RRF loans	0		0
Instrument/policy	Allocation 2014-2020 (2)	Allocation 2021-2027	Disbursed since 2021 (3) (covering total payments to the Member State on commitments originating from both 2014-2020 and 2021-2027 programming periods)
Cohesion policy (total)	14 288.4	12 593.7	9 242.0
European Regional Development Fund (ERDF)	7 167.0	7 305.6	5 004.0
Cohesion Fund (CF)	3 991.0	2 472.8	2 052.4
European Social Fund (ESF, ESF+) and the Youth Employment Initiative (YEI)	3 130.4	2 356.3	2 033.4
Just Transition Fund (JTF)		459.0	152.1
Fisheries			
European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF) and the European Maritime and Fisheries Fund (EMFF)	7.7	15.2	4.3
Migration and home affairs			
Migration, border management and internal security - AMIF, BMVI and ISF (4)	53.5	99.2	36.8
The common agricultural policy under the CAP strategic plan (5)	Allocation 2023-2027		Disbursements under the CAP Strategic Plan (6)
Total under the CAP strategic plan	3 380.0		969.9
European Agricultural Guarantee Fund (EAGF)	2 063.1		759.2
European Fund for Agricultural Development (EAFRD)	1 316.9		210.7

(1) Koncový dátum pre údaje o vyplatených prostriedkoch v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je 31. máj 2025.

(2) Alokácie v rámci politiky súdržnosti na roky 2014 – 2020 zahŕňajú rozpočtové prostriedky REACT-EU viazané v rokoch 2021 – 2022.

(3) Tieto sumy sa týkajú len platieb uskutočnených od roku 2021 a nezahŕňajú platby uskutočnené členskému štátu pred rokom 2021. Číselné údaje preto nezahŕňajú všetky platby zodpovedajúce prideleným prostriedkom na roky 2014 – 2020. Koncový dátum pre údaje o vyplatených prostriedkoch v rámci ENRAF a ENRF je 29. apríl 2025. Koncový dátum pre údaje o vyplatených prostriedkoch z fondov politiky súdržnosti, AMIF, BMVI a ISF je 5. máj 2025.

(4) AMIF – Fond pre azyl, migráciu a integráciu; BMVI – Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku; ISF – Fond pre vnútornú bezpečnosť.

(5) Výdavky mimo strategického plánu SPP nie sú zahrnuté.

(6) Koncový dátum pre údaje o vyplatených prostriedkoch z EPFRV je 5. máj 2025. Informácie o vyplatených prostriedkoch EPZF vychádzajú z vyhlásení členských štátov vydaných do marca 2025. Vyplácanie priamych platieb (EPZF) sa začalo v roku 2024.

Zdroj: Európska komisia

Tabuľka A16.2: Súhrnná tabuľka odporúčaní pre Slovensko na roky 2019 – 2024

Slovakia	Assessment in May 2025	Relevant SDGs
2019 CSR 1	No longer relevant	
<i>Achieve the medium-term budgetary objective in 2020.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>Safeguard the long-term sustainability of public finances, notably that of the healthcare and pension systems.</i>	No longer relevant	SDG 3, 8
2019 CSR 2	Some progress	
<i>Improve the quality and inclusiveness of education at all levels and foster skills.</i>	Some progress	SDG 4, 8, 10
<i>Enhance access to affordable and quality childcare and long-term care.</i>	Limited progress	SDG 3, 4, 5
<i>Promote integration of disadvantaged groups, in particular Roma.</i>	Limited progress	SDG 1, 2, 4, 8, 10
2019 CSR 3	Some progress	
<i>Focus investment-related economic policy on healthcare, research and innovation,</i>	Some progress	SDG 3, 10, 11
<i>transport, notably on its sustainability,</i>	Some progress	SDG 9, 10, 11
<i>digital infrastructure,</i>	Some progress	SDG 9, 10, 11
<i>energy efficiency,</i>	Some progress	SDG 7, 10, 11
<i>competitiveness of small and medium-sized enterprises,</i>	Some progress	SDG 8, 9, 10, 11
<i>and social housing, taking into account regional disparities.</i>	Limited progress	SDG 1, 2, 10, 11
<i>Increase the use of quality-related and lifecycle cost criteria in public procurement operations.</i>	Limited progress	SDG 9
2019 CSR 4	No progress	
<i>Continue to improve the effectiveness of the justice system, focussing on strengthening its independence, including on judicial appointments.</i>	No progress	SDG 16
<i>Increase efforts to detect and prosecute corruption, in particular in large-scale corruption cases.</i>	No progress	SDG 16
2020 CSR 1	No longer relevant	
<i>In line with the general escape clause, take all necessary measures to effectively address the pandemic, sustain the economy and support the ensuing recovery. When economic conditions allow, pursue fiscal policies aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring debt sustainability, while enhancing investment.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>Strengthen the resilience of the health system in the areas of health workforce, critical medical products and infrastructure.</i>	Limited progress	SDG 3
<i>Improve primary care provision and coordination between types of care.</i>	Some progress	SDG 3
2020 CSR 2	Some progress	
<i>Provide adequate income replacement,</i>	Substantial progress	SDG 1, 2, 8, 10
<i>and ensure access to social protection and essential services for all.</i>	Limited progress	SDG 1, 2, 10
<i>Strengthen digital skills.</i>	Some progress	SDG 4
<i>Ensure equal access to quality education.</i>	Limited progress	SDG 4, 8, 10
2020 CSR 3	Some progress	
<i>Effectively implement measures to ensure liquidity for small and medium-sized enterprises and self-employed.</i>	Some progress	SDG 8, 9
<i>Close digital infrastructure gaps.</i>	Some progress	SDG 9
<i>Front-load mature public investment projects</i>	Some progress	SDG 8, 16
<i>and promote private investment to foster the economic recovery.</i>	Some progress	SDG 8, 9
<i>Focus investment on the green and digital transition, in particular on clean and efficient production and use of energy and resources,</i>	Some progress	SDG 6, 7, 9, 12, 13, 15
<i>sustainable public transport,</i>	Some progress	SDG 11
<i>and waste management.</i>	Some progress	SDG 6, 12, 15
2020 CSR 4	Limited progress	
<i>Ensure effective supervision and enforcement of the anti-money laundering framework.</i>	Some progress	SDG 8, 16
<i>Ensure a favourable business environment</i>	Limited progress	SDG 8, 9
<i>and quality public services through enhanced coordination and policy-making.</i>	Limited progress	SDG 10, 11, 16
<i>Address the integrity concerns in the justice system.</i>	No progress	SDG 16

(pokračovanie na ďalšej strane)

Tabuľka (pokračovanie)

2021 CSR 1	No longer relevant	
<i>In 2022, maintain a supportive fiscal stance, including the impulse provided by the Recovery and Resilience Facility, and preserve nationally financed investment.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>When economic conditions allow, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring fiscal sustainability in the medium term.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>At the same time, enhance investment to boost growth potential. Pay particular attention to the composition of public finances, on both the revenue and expenditure sides of the budget, and to the quality of budgetary measures in order to ensure a sustainable and inclusive recovery. Prioritise sustainable and growth-enhancing investment, in particular investment supporting the green and digital transition.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>Give priority to fiscal structural reforms that will help provide financing for public policy priorities and contribute to the long-term sustainability of public finances, including, where relevant, by strengthening the coverage, adequacy and sustainability of health and social protection systems for all.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
2022 CSR 1	No longer relevant	
<i>In 2023, ensure that the growth of nationally financed primary current expenditure is in line with an overall neutral policy stance, taking into account continued temporary and targeted support to households and firms most vulnerable to energy price hikes and to people fleeing Ukraine. Stand ready to adjust current spending to the evolving situation.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>Expand public investment for the green and digital transitions, and for energy security taking into account the REPowerEU initiative, including by making use of the Recovery and Resilience Facility and other Union funds.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>For the period beyond 2023, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions.</i>	No longer relevant	SDG 8, 16
<i>Make the tax mix more efficient and more supportive to inclusive and sustainable growth, including by leveraging the potential of environmental and property taxation.</i>	Limited progress	SDG 8, 10, 12
<i>Continue to strengthen tax compliance, including by further digitalising tax administration.</i>	Some progress	SDG 8, 9, 16
2022 CSR 2		
<i>Proceed with the implementation of its recovery and resilience plan, in line with the milestones and targets included in the Council Implementing Decision of 13 July 2021.</i>	RRP implementation is monitored by assessing RRP payment requests and analysing reports published twice a year on the achievement of the milestones and targets. These are to be reflected in the country reports.	
<i>Submit the 2021-2027 cohesion policy programming documents with a view to finalising their negotiations with the Commission and subsequently starting their implementation.</i>	Progress on the cohesion policy programming documents is monitored under the EU cohesion policy.	
2022 CSR 3	Some progress	
<i>Reduce overall reliance on fossil fuels and diversify imports of fossil fuels.</i>	Some progress	SDG 7, 9, 13
<i>Accelerate the deployment of renewables by further facilitating grid access, introducing measures to streamline permitting and administrative procedures and modernising the electricity network.</i>	Some progress	SDG 7, 8, 9, 13
<i>Reduce reliance on natural gas in heating and industry.</i>	Substantial progress	SDG 7, 9, 13
<i>Adjust renovation policies to accelerate and incentivise deep renovations of buildings.</i>	Limited progress	SDG 7, 9, 13
	Some progress	SDG 7

(pokračovanie na ďalšej strane)

Tabuľka (pokračovanie)

2023 CSR 1	Some progress	
Wind down the emergency energy support measures in force, using the related savings to reduce the government deficit, as soon as possible in 2023 and 2024. Should renewed energy price increases necessitate new or continued support measures, ensure that these are targeted at protecting vulnerable households and firms, fiscally affordable, and preserve incentives for energy savings.	Substantial progress	SDG 8, 16
Ensure prudent fiscal policy, in particular by limiting the nominal increase in nationally financed net primary expenditure in 2024 to not more than 5.7%.	Full implementation	SDG 8, 16
Preserve nationally financed public investment and ensure the effective absorption of RRF grants and other EU funds, in particular to foster the green and digital transitions.	Full implementation	SDG 8, 16
For the period beyond 2024, continue to pursue a medium-term fiscal strategy of gradual and sustainable consolidation, combined with investments and reforms conducive to higher sustainable growth, to achieve a prudent medium-term fiscal position.	Limited progress	SDG 8, 16
Make the tax mix more efficient and more supportive of inclusive and sustainable growth, including by leveraging the potential of environmental and property taxation.	Limited progress	SDG 8, 10, 12
Continue to strengthen tax compliance, including by further digitalising the tax administration.	Some progress	SDG 8, 9, 16
Reduce the risks related to household debt by supporting housing supply and the expansion of the rental market.	Limited progress	SDG 8
2023 CSR 2		
Maintain the momentum in the steady implementation of the recovery and resilience plan and, following the recent submission of the addendum, including the REPowerEU chapter, rapidly start the implementation of the related measures. Proceed with the speedy implementation of cohesion policy programmes, in close complementarity and synergy with the recovery and resilience plan.	RRP implementation is monitored through the assessment of RRP payment requests and analysis of the bi-annual reporting on the achievement of the milestones and targets, to be reflected in the country reports. Progress with the cohesion policy is monitored in the context of the Cohesion Policy of the European Union.	
2023 CSR 3	Limited progress	
Reduce the economy's reliance on fossil fuels, in particular natural gas in industry and heating, and diversify imports of fossil fuels.	Some progress	SDG 7, 9, 13
Accelerate the deployment of renewables, particularly for wind, solar, geothermal and renewable gases, in line with relevant sustainability criteria.	Limited progress	SDG 7, 9, 13
Simplify permitting and administrative procedures for deploying renewables, including by establishing 'one-stop shops' and 'go-to' areas.	Limited progress	SDG 7, 8, 9, 13,
Modernise the electricity network and make the procedures for connecting renewables to the grid more efficient and less burdensome.	Some progress	SDG 7, 8, 9, 13
Accelerate and incentivise deep renovations of public and private buildings,	Some progress	SDG 7
address energy poverty through housing renovations for low-income households,	Some progress	SDG 1, 2, 7, 10
and step up policy efforts aimed at the provision and acquisition of skills and competences needed for the green transition.	Limited progress	SDG 4

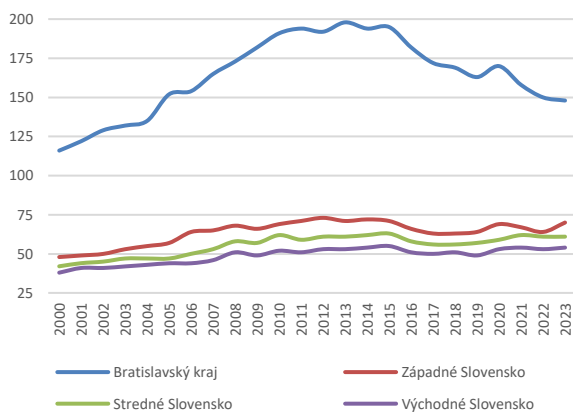
(pokračovanie na ďalšej strane)

2024 CSR 1	Some progress	
<i>Submit the medium-term fiscal-structural plan in a timely manner.</i>	Full implementation	SDG 8, 16
<i>In line with the requirements of the reformed Stability and Growth Pact, limit the growth in net expenditure in 2025 to a rate consistent with inter alia, reducing the general government deficit towards the 3% of GDP Treaty reference value and keeping the general government debt at a prudent level over the medium term.</i>	Full implementation	SDG 8, 16
<i>Make the tax mix more efficient, including by reducing disincentives on the labour market, and making a stronger use of environmental and recurrent property taxation.</i>	Limited progress	SDG 8, 10, 12
<i>Reduce costly spending measures, also by implementing spending reviews.</i>	Some progress	SDG 8, 16
<i>Continue to strengthen tax compliance, including by further digitalising tax administration.</i>	Some progress	SDG 8, 9, 16
<i>Reduce the risks related to household debt by supporting housing supply and the expansion of the rental market.</i>	Limited progress	SDG 8
2024 CSR 2		
<i>Ensure effective governance, strengthen administrative capacity to manage EU funds, accelerate investments and maintain momentum in the implementation of reforms. Address relevant challenges to allow for continued, swift and effective implementation of the recovery and resilience plan, including the REPowerEU chapter, ensuring completion of reforms and investments by August 2026. Accelerate the implementation of the cohesion policy programme. In the context of its mid-term review, continue focusing on the agreed priorities, taking action to better address the investment needs in the sustainable use of natural resources, while considering the opportunities provided by the Strategic Technologies for Europe Platform initiative to improve competitiveness.</i>	RRP implementation is monitored through the assessment of RRP payment requests and analysis of the bi-annual reporting on the achievement of the milestones and targets. Progress with the cohesion policy programming is monitored in the context of the Cohesion Policy of the European Union.	
2024 CSR 3	Limited progress	
<i>Strengthen the effectiveness, independence and integrity of the judicial and anticorruption system</i>	No progress	SDG 16
<i>including by ensuring that adequate safeguards for the effective investigation and prosecution of high-level corruption cases are in place.</i>	No progress	SDG 16
<i>Improve competitiveness and productivity, including by ensuring transparency and competition in public procurement processes, to promote good governance and improve the effectiveness of public spending.</i>	Limited progress	SDG 9, 16
<i>Strengthen the teaching of basic skills,</i>	Limited progress	SDG 4
<i>including for children from disadvantaged backgrounds such as from marginalised Roma communities,</i>	Limited progress	SDG 4, 8, 10
<i>and increase the availability and use of affordable high-quality early childhood education and care for children under the age of 3.</i>	No progress	SDG 4, 5
<i>Strengthen resource waste management and reuse of municipal and packaging waste,</i>	Limited progress	SDG 1, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15
<i>and the conservation of natural resources by mainstreaming nature-based solutions and finalising zonation of nature-protected areas.</i>	No progress	SDG 1, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 15

Zdroj: Európska komisia

Stupeň hospodárskeho a sociálneho rozvoja je na západe Slovenska vyšší ako na východe. Posilnenie inovačnej kapacity by pomohlo zvýšiť rastový potenciál a konkurencieschopnosť menej rozvinutých regiónov. Mnohé rómske komunity, ktoré sú sústredené v chudobnejších oblastiach Slovenska, naďalej čelia marginalizácii.

Graf A17.1: HDP na obyvateľa v štandarde kúpnej sily (PPS)

Jednotka: Index EÚ27 = 100.

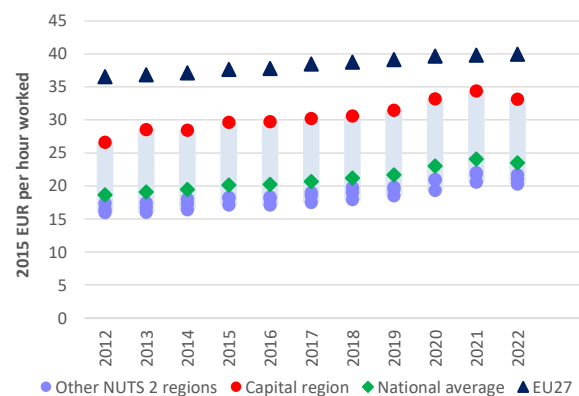
Zdroj: ARDECO (JRC)

Regionálne rozdiely na Slovensku sa zmenšili, ale medzi Bratislavským krajom, kde je hospodárska činnosť sústredená, a zvyškom krajiny pretrvávajú veľké rozdiely. HDP na obyvateľa v Bratislavskom kraji v roku 2023 predstavoval 148 % priemeru EÚ. Ostatné tri regióny západného stredného a východného Slovenska za ním výrazne zaostávali, keď dosiahli 70 %, 61 % a 54 % priemeru EÚ v uvedenom poradí. Hoci k vyššiemu HDP na obyvateľa v Bratislavskom kraji prispievajú osoby dochádzajúce do zamestnania z iných regiónov, príjmy domácností na obyvateľa (na úrovni 108 % priemeru EÚ v Bratislave a medzi 61 % a 69 % v ostatných troch regiónoch v roku 2021) takisto poukazujú na značné rozdiely. Rozdiel sa v dôsledku relatívneho poklesu v Bratislavskom kraji znížil (graf A17.1). V rokoch 2014 – 2023 dosahoval rast reálneho HDP na obyvateľa v Bratislave v priemere 0,4 % ročne, zatiaľ čo v ostatných regiónoch sa pohyboval medzi 2,4 % a 3,2 %. Dynamickejší rast v menej rozvinutých regiónoch by im pomohol dohnať zaostávanie a krajine ako celku by pomohol dobehnúť zvyšok EÚ.

Konkurencieschopnosť

Regionálne rozdiely úzko súvisia s pretrvávajúcim rozdielom v produktivite práce medzi Bratislavou a zvyškom Slovenska. V roku 2022 dosiahla produktivita práce v Bratislavskom kraji meraná ako reálny HDP na odpracovanú hodinu 33,15 EUR, čo je výrazne viac ako celoštátny priemer na úrovni 23,50 EUR (graf A17.2). Silnejší rast produktivity v regiónoch by krajine pomohol dobehnúť priemer EÚ.

Graf A17.2: Produktivita práce na hodinu

Jednotka: Reálny HDP na odpracovanú hodinu (EUR, ceny z roku 2015)

Zdroj: ARDECO (JRC)

Zdroj:

Silnejšia inovačná výkonnosť a vyššie investície do výskumu a vývoja by podporili regionálny rozvoj. Výdavky na výskum a vývoj v podnikateľskom sektore, ktoré dosahujú 0,75 % HDP v Bratislave, 0,64 % na západnom Slovensku a približne polovicu v ostatných dvoch regiónoch, sú hlboko pod priemerom EÚ na úrovni 1,53 %. Bratislavský kraj je v regionálnom prehľade výsledkov inovácie 2023 klasifikovaný len ako mierny inovátor, kým ostatné tri kraje sú v ňom klasifikované ako inovátori vo vývoji (najnižšia kategória). Existujú však pozitívne trendy, ako je nárast inovačných činností medzi malými a strednými podnikmi na strednom Slovensku alebo rastúci počet odborníkov v oblasti IKT a výdavky na výskum a vývoj medzi podnikmi na východnom Slovensku.

Bratislavský kraj je konkurencieschopnejší ako ostatné tri regióny a priťahuje nových obyvateľov. Rozdiely v podnikateľskom prostredí, ako aj dopravná infraštruktúra, ľudský kapitál

Tabuľka A17.1: Vybrané ukazovatele na regionálnej úrovni na Slovensku

	GDP per head (PPS)	Real GDP per head growth	Productivity GDP per person employed (PPS)	Real productivity growth (per person employed)	Productivity GDP per hour worked (PPS)	Real productivity growth (per hour worked)	R&D expenditure in business enterprise sector (BERD)	Human resources in science and technology (core)	Employment in knowledge-intensive services	Gender employment gap	Unemployment rate	At-risk-of-poverty or social exclusion	Access to alternative fuel infrastructure	CO2 emissions from fossil fuels per head	Green employment - in sustainable but competitive sectors
	Index EU-27 = 100	Average annual % change	Index EU-27 = 100	Average annual % change	Index EU-27 = 100	Average annual % change	% of GDP	% of total employment	% of total employment	Difference between men and women (percentage point)	% of labour force	% of total population	Number of electric vehicles charging points within 10 km	tCO2	% of total employment
	2023	2014-2023	2023	2014-2023	2022	2013-2022	2022	2024	2024	2024	2024	2024	2022	2023	2020
European Union (27 MS)	100	1.6	100	0.6	100	0.9	1.53	49.2	41.5	10.0	5.9	21.0	287	7.1	15.1
Slovakia	74	2.4	79	1.3	76	2.3	0.56	42.8	36.6	8.9	5.3	18.3	47	8.2	7.9
Bratislavský kraj	148	0.4	111	0.7	108	2.2	0.75	68.1	58.0	1.5	2.3	8.6	220	7.7	34.7
Západné Slovensko	70	2.4	75	1.3	69	2.2	0.64	39.0	29.9	9.5	3.3	15.8	16	8.6	3.5
Stredné Slovensko	61	2.9	66	1.4	66	2.4	0.44	39.3	33.8	9.0	5.1	18.1	15	5.3	2.9
Východné Slovensko	54	3.2	71	2.1	69	2.5	0.31	37.2	35.8	11.9	9.6	25.7	28	10.5	4.6

Zdroj: Eurostat a ARDECO (JRC)

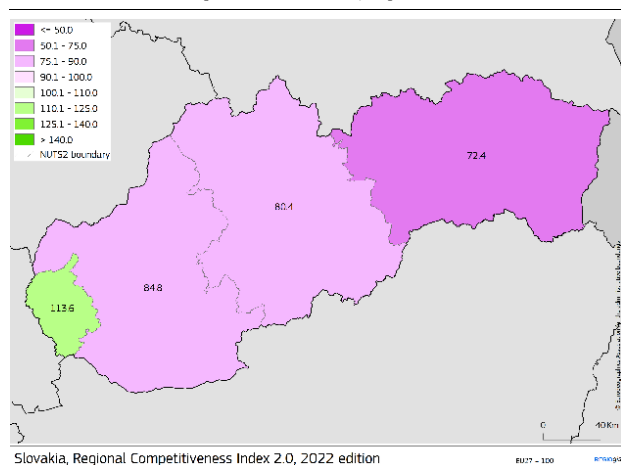
a podmienky na trhu práce prispievajú k výrazným rozdielom v konkurencieschopnosti. Iba v Bratislave je index regionálnej konkurencieschopnosti nad priemerom EÚ stanoveným na hodnotu 100. Indexom sa meria schopnosť regiónu ponúkať príťažlivé prostredie pre podniky a prostredie na život a prácu pre obyvateľov (mapa A17.1). V rokoch 2013 – 2022 západné, stredné a východné Slovensko strácalo obyvateľov v dôsledku prirodzeného úbytku obyvateľstva aj odlevu ročným tempom 1 – 3 na 1 000 obyvateľov. Naopak, Bratislavský kraj prilákal obyvateľov (+17 na 1 000 obyvateľov ročne), a to najmä v dôsledku čistej migrácie.

viac ako v ostatných regiónoch, kde sa pohybuje od 24,6 % do 26,9 %. Zamestnanosť v oblasti vedy, technológií a služieb náročných na znalosti vykazuje podobný vzorec (tabuľka A17.1).

Sociálna spravodlivosť

Situácia na slovenskom trhu práce sa výrazne zlepšila, ale nezamestnanosť na východnom Slovensku naďalej vyvoláva obavy, najmä v prípade mladých ľudí. Všetky regióny zaznamenali rast zamestnanosti v porovnaní s úrovňami pred pandémiou. V roku 2024 sa Bratislavský kraj vyznačoval pôsobivou 85,4 % mierou zamestnanosti. Miera zamestnanosti na západnom (79,4 %) a strednom Slovensku (79,0 %) bola takisto nad priemerom EÚ (75,8 %), zatiaľ čo východné Slovensko so 72,5 % zaostávalo. Miera nezamestnanosti na východnom Slovensku na úrovni 9,6 % v roku 2024 klesla menej a zostala na oveľa vyššej úrovni ako v ostatných regiónoch (tabuľka A17.1). Podiel mladých ľudí (vo veku 15 – 29 rokov), ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy, dosahuje na východnom Slovensku 16,9 %, čo je dvakrát viac ako v ostatných regiónoch. Bratislavský kraj vyniká takmer rovnakou mierou zamestnanosti žien a mužov, zatiaľ čo v ostatných regiónoch rozdiel v zamestnanosti žien a mužov predstavuje 9 až 12 percentuálnych bodov, pričom zamestnanosť mužov je vyššia.

Mapa A17.1: **Regional Competitiveness Index 2.0, 2022 edition** (Index regionálnej konkurencieschopnosti EÚ 2.0, vydanie 2022)

Slovakia, Regional Competitiveness Index 2.0, 2022 edition

EU27 = 100

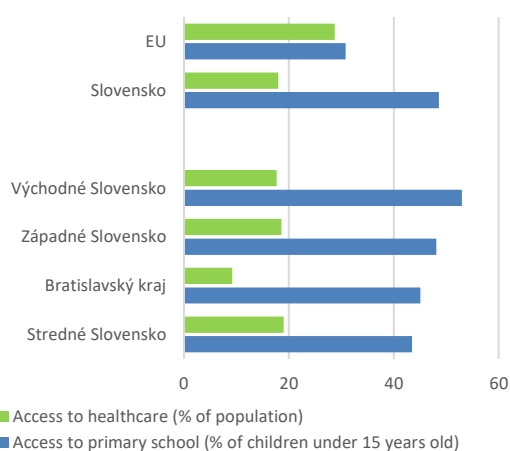
Zdroj: GR REGIO, JRC na základe údajov Eurostatu.

Ľudský kapitál je koncentrovaný v Bratislave. Podiel osôb vo veku 25 – 64 rokov s vysokoškolským vzdelaním dosahoval v Bratislavskom kraji 52,6 %, čo je nad priemerom EÚ na úrovni 36,1 % a oveľa

Vidiecke oblasti majú dobrý prístup k primárnemu vzdelávaniu, ale je tu priestor na zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti. Vo vidieckych oblastiach žije 50 % detí do 15 rokov,

ktoré majú školu do 15 minút pešo, čo presahuje priemer EÚ na úrovni 31 %. Rozdiely vo výkonnosti v základných zručnostiach (matematika, čítanie a prírodné vedy) medzi školami vo vidieckych a v mestských oblastiach však patrili medzi najvyššie v EÚ ⁽²⁷⁸⁾, čo naznačuje výzvy spojené s kvalitou výučby a sociálno-ekonomickými aspektmi (pozri prílohu 12). Menej ako 20 % vidieckeho obyvateľstva býva vo vzdialenosti do 10 minút autom od nemocnice, čo je výrazne menej ako priemer EÚ na úrovni 29 % (graf A17.3).

Graf A17.3: **Prístup k zdravotnej starostlivosti a základnému vzdelaniu vo vidieckych oblastiach, 2023**

Jednotky: Percentuálny podiel obyvateľov, ktorí sa môžu dostať do najbližšej nemocnice do 10 minút autom (EÚ27); percentuálny podiel detí do 15 rokov, ktoré majú základnú školu vo vzdialenosti do 15 minút pešo (EÚ24).

Zdroj: Eurostat

Cenová dostupnosť bývania je problémom najmä v hlavnom meste. Priemerná domácnosť v Bratislavskom kraji potrebuje na nasporenie priemernej ceny obytnej jednotky s rozlohou 100 m² takmer 18 rokov, kým v ostatných krajoch sa to pohybuje od 8 do 13 rokov ⁽²⁷⁹⁾. Hoci Slovensko má jednu z najvyšších mier vlastníctva obytných nehnuteľností v EÚ (92,5 %), ceny obytných nehnuteľností v pomere k príjmom patria takisto k najvyšším. Trh s nájomným bývaním je nedostatočne rozvinutý a sociálne nájomné bývanie predstavuje len 2,5 % celkového bytového fondu. V roku 2024 bolo nákladmi na bývanie nadmerne

⁽²⁷⁸⁾ [Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov 2022 – Slovenská republika.](#)

⁽²⁷⁹⁾ [OECD \(2024\), OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2024 \(Ekonomické prehľady OECD: Slovenská republika 2024\), OECD Publishing, Paríž.](#)

zaťažených viac ľudí na východnom Slovensku (8,6 %) ako v iných regiónoch. Najvyšší percentuálny podiel obyvateľov, ktorí nedokážu primerane vykurovať svoje domovy (15,8 %), má východné Slovensko.

Hoci riziko chudoby je na Slovensku relatívne nízke, zlepšenie životných podmienok a sociálne začlenenia Rómov zostáva vysokou prioritou. Východné Slovensko je jediným regiónom, v ktorom je percentuálny podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (23,1 % v roku 2022) vyšší ako priemer EÚ (21,6 %). Horšie výstupy trhu práce, sociálne výstupy a výstupy vo vzdelávaní v regiónoch s vysokou prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít potvrdzujú dlhodobé výzvy súvisiace so začleňovaním Rómov. V rámci politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 sa pridelujú značné finančné prostriedky na projekty zamerané na rómske komunity, ako aj na obce s významnou populáciou Rómov. Pomôcť umožniť veľmi potrebné investície by mohli dostatočné administratívne kapacity v oblasti riadenia fondov, rýchlejšie postupy verejného obstarávania a riešenie problémov týkajúcich sa vlastníckych práv k pozemkom.

Udržateľnosť

Regionálne rozdiely v emisiách skleníkových plynov pretrvávajú a dekarbonizácia mimo Bratislavského kraja stagnuje. V rokoch 1990 až 2023 Slovensko dosiahlo zníženie emisií skleníkových plynov o 42 %. V roku 2023 sa emisie na obyvateľa pohybovali od 5,3 tony ekvivalentu CO₂ na strednom Slovensku po 10,5 tony na východnom Slovensku. Rýchle znižovanie emisií bolo zaznamenané v 90. rokoch 20. storočia. Zatiaľ čo Bratislava dosiahla rekordne nízku hodnotu v roku 2023, na západnom, strednom a východnom Slovensku pokrok smerom k ďalšej dekarbonizácii stagnuje.

Bratislava predbieha ostatné regióny z hľadiska zelených pracovných miest a infraštruktúry udržateľnej mobility, ale zaostáva za partnermi v regióne. Nabíjacia infraštruktúra pre elektrické vozidlá na Slovensku si vyžaduje výrazný rozvoj. Zatiaľ čo Bratislava s 220 nabíjacími stanicami v okruhu 10 km vedie, stále zaostáva za susednými hlavnými mestami, ako je Viedeň v Rakúsku, ktorá sa môže pochváliť

sedemkrát väčším počtom nabíjacích bodov. Ostatné slovenské regióny sú na tom horšie vzhľadom na to, že v okruhu 10 km majú menej ako 30 nabíjacích bodov ⁽²⁸⁰⁾. Zelené pracovné miesta sa sústreďujú v Bratislave, kde sa 35 % pracovných miest klasifikuje ako udržateľné a konkurencieschopné. To je výrazne viac ako v ostatných regiónoch, kde tento podiel predstavuje menej ako 5 %.

⁽²⁸⁰⁾ Ukazovatele prístupu k infraštruktúre pre alternatívne palivá vychádzajú z výpočtov GR REGIO a Spoločného výskumného centra na základe údajov Európskeho monitorovacieho strediska pre alternatívne palivá, Eurostatu a spoločností TomTom a Eco-Movement.